Luzzatto, Samuele Davide.
Kinor naʿim

כנור נעים

חלק שני

כולל שירים ומצבות

לרשד"ל ז"ל

POESIE ED EPITAFFII

DI

SAMUEL DAVID LUZZATTO

DA TRIESTE

OPERA POSTUMA

PADOVA
TIP. CRESCINI
AGOSTO 1879

על ידי הנצב על המלאכה, בעל האותיות העבריות,
יוסף סקאראמילא מערת ישראל אשר בפאדובה.

אל הקורא

אמר ישעיה בן לא"א שד"ל ז"ל: כבר נדפסו במכ"ע בכורי העתים שנת תק"פו רבים משירי מר אבי זצוק"ל, המפורסמים בשם **כנור נעים**, ועתה הנני מוציא לאור החלק השני מס' הנ"ל (הלא הוא שמו אשר קרא לו מע' המחבר זצו"קל): והחלק הזה כולל מבחר השירים הנשארים אשר נשארו גנוזים באוצרותיו, וברתוכם גם רוב השירים שכבר נדפסו זעיר שם זעיר שם במכתבי העתים או בספרים אחרים, ולא נתתי להם מקום בספר הזה כי אם אחרי דרישה וחקירה להגיה טעיות הדפוס שנפלו בהם. ונספחה עליהם מליצת **דרך ארץ** או אטיזיצמוס אע"פי שנדפסה כבר בפני עצמה בשנת תר"א, באופן שכל השירים יהיו כשלחן ערוך לפני הקורא, ועל כל שיר ושיר שנדפסו לשעבר אזכיר הזמן והספר אשר בם נדפסו, וְאשים בסוף הספר השירים אשר לא ידעתי זמן הִכָּתבם וגם שני שירים אשר לא יכולתי לסַדֵּר לפי סדר הזמן, כי נעלמו ממני עד אחרי כלות הדפסת האחרים, אך בלוח שבסוף הספר כולם על מקומם יבאו בשלום.

באיזה שירים לא תִמָּצאנה כל הנקודות כי אם מקצתן כאשר יצאו מֵעֵט המשורר אשר לא כיוֵן בהן אלא להרים מכשול מדרך הקורא; ואולם אם היה הוא בכבודו ובעצמו שולחם לבית הדפוס אין ספק אצלי שהיה מנקד כל התבות כולן מראשן ועד סופן כאשר עשה לכל השירים הנדפסים בבה"ע הנ"ל; ואני לא זדתי לשלוח בהם יד, אך למען עשות מלאכתי באמונה לא נחתי ולא שָׁלַוְתִּי עד שמצאתי או מונחים בקרן זוית או ביד אוהבי ותלמידי מר אבי זצוק"ל רוב השירים האלה כתובים בידו ממש, ולא נשענתי על שום העתק כי יראתי כי אמרתי פן המעתיק החליף או השמיט בשגגה איזו נקודה, ואברך את ה' אשר נתן כזאת בלבי כי כאשר דמיתי כן היתה.

ואחר השירים תבאנה המצבות אך לא כולן ולא רובן אלא מעוטן העולות על כַּוָּנָה לפי קוצר דעתי ולפי דעת החכמים תלמידי אבי העומדים על ימיני לתמכני, כי על הרוב לא כתבן אלא להִדָּרֵשׁ לאשר שאלוהו, כי חפץ חסד הוא, ולא היה רוצה להשיב גם איש אחד ריקם מלפניו:

אקוה כי היודעים כמה תִכְבַּד העבודה על המוציאים לאור ספרים הכתובים בלשוננו הקדושה, ובפרט המנוקדים, יכירו וידעו כי המלאכה נעשתה בזריזות ובעיון גדול הדק היטב הדק פעמים שלש על כל אות ואות ועל כל נקודה ונקודה, אך בכל השתדלותי נפל בה איזה טעות לקיים מה שאומר המשל הקדמוני „אין דפוס בלא טעות" ואמנם הלא מצער הוא, והמשכיל יבחנהו מאליו.

ועתה מובטח אני כי העוסקים בתורה ואוהבי חכמת הלשון ימצאו בחבור זה נחת רוח הן בבחינת

רעיוני המשורר הנשאים והרמים, הן בבחינת התפארת אשר תקבל על ידו לשוננו הקדושה אשר בה המשורר הפליא לעשות, כי אהבת נפשו אֲהֵבָהּ, ובכל ימיו לא השתדל אלא להרים קרנה והדרה, ולהחיות אותה לפליטה גדולה, כי לפי רְבות למוד הלשון כן ירבה וכן יפרוץ למוד תורתנו הקדושה אשר היא חכמתנו ובינתנו לעיני העמים ויסוד הַצְלָחַת כל העולם כולו. והנה מצד אחר המשורר הֶראה והודיע כי אע״פי שלשון הקדש נשכחה מפי ההמון וכמעט ספו תמו המכירים לדבר יהודית בין איש ובין רעהו, יש לאל ידנו להשתמש בה בכל ענין העולה על דעתנו ולא בעניני יראת שמים ומוסר הַשְׂכֵּל בלבד.

והיה אם חכמי הדור יתנו עדיהם כי מצאה מלאכתי חן בעיניהם וְאדע כי אינני יָגֵעַ לריק ולבהלה, כן לבי יוסיף אומץ וכח ואוסיף אי״ה שנית ידי להדפיס מחדש החלק הראשון מן השירים הנשגבים האלה לעשות רצון המבקשים אותם ואינם מוצאים אותם; ולא אתן שנת לעיני ולעפעפי תנומה עד הפיצי בישראל אוצר כל כלי חמדה אשר הניח מר אבי זצוק״ל אחריו ברכה, וטרם כל דבר מבחר אגרותיו אשר אליהן צמאה נפש כל החכמים אשר ידעו את האיש ואת שיחו.

פאדובה שנת עֵץ הדעת לפ״ק

א

שירת החתול

בשבתו על ברכי אמו כחם היום במקום אשר כידודי השמש מגיעים את כל תקף, כדרכו כל הימים, ויפתח את פיו ויברך את יומו:

תק״עה

האח האח נפשי!
היום חידות אביע.
שמש, קומה הופיע;
אל־נא תאיץ לשקוע.
לולא בגלל ראשי,
על־מי תקיף רקיע?
על־מי עמל ויגיע
תיגע בלתי מרגוע?
אך בגללי יאירו
עיש, כימה, ירח;
אלי שמש זורח,
עלי תקום תבל.
כלם אותי יוקירו
חיה ועוף פורח:
ואני לעד שמח,
הנני רב־־חבל.
הן עתה יולדתי
חלב אותי הרותה
גם את־שערי שפרתה,
ותלך בלשונה.

מֵעַתָּה יִפְעָתִי
על כל־יפעה עלתה:
אלי שמחה יאתה,
ששון, גילה, רנה.
מי־הוא הדומה לי
בין כל־בהמות שדה?
מי־זה גאון יַעְדֶּה?
כָּמֹנִי מִי נעים?
האח, מה־טוב חֲבָלַי!
אליך, אֵל, אודה:
אליך הפודה,
אליך רב־דעים.
מי־זה בין חיתו־יער,
מי־זה בדגי המים,
מי־זה בין עוף שמים,
מי־זה אֲשֶׁר כמני?
הנה עודֶנִּי נער,
עָלֵז ולְבֶן שִׁנַּיִם;
יָמַי שבעים ושנים,
עוד לא ידעתי עֹני.
הנה אין בי כל־נגע,
אין בי כי אם הדוה:
לבטח ובשלוה
אחיה יומם וָלֵיל.
אינַק כמעט כל־רגע,
אֹכַל מאכל תאוה:
מי־זה אלַי שָׁוָה?
כמני מי זולל?

כאשר אראה אִמִּי
על רַב־שלום שֹׁכֶבֶת,
ארוצה כארנבת,
חיש בִּזְנָבָהּ אֹחֵזָה.
האח, מה רב חֶמְיִ!
שָׁקֵט לֹא אוּכַל שבת.
הֵן, גם בִּזְבוּב נשגבת
לִלְחוֹם נפשי הֶעָזָה.
כאשר אָכְלִי השלמתי,
אשכב על־הכסא:
שמה בלתי מכסֶה
כִּשְׁתֵּי שעות אישן.
אחר כל־אלה קמתי,
וּשְׁדֵי אמי אֶעֱשֶׂה:
גופי אז יֵעָשֶׂה
שָׁמֵן כבני בשן.
כאשר אמצא כל־בגד,
כל־חוט, או כל־מַטְוֶה,
אצחַק עד אם ארוה
בַּשֵּׁן או בַּפַּרְסָה.
אם־איש אראה מנגד
לְצַחֵק בי יתאוה,
אכהו עד יִדְוֶה,
עד יְהִי קַלָּסָה.
אז אם זֹעֵם יִרְאֵנִי
לקום עלי כִּזְאֵב

הוא יִשָּׁאֵר כּוֹאֵב,
ואני אנוסה לי.
לֹא־כֵן לִגְבִיר קָנָנִי:
אותו לבי אָהֵב:
הנה לבי תָּאֵב
אליו יומי לילי.
אף־הוא לבו אֵלַי
חִבָּה עזה נקשר;
גם לא יאכל בשר,
אם לא יתן־לי חלק.
ובכן חֶלְבִּי עָלַי
ירבה, ישמן, יֶעֱשָׁר.
תם אָנִי, אף ישר;
הִנְנִי קל כַּיֶּלֶק.
ולמען לדבר־פשע
לא־תֵפֵן מַחְשַׁבְתִּי,
אשה כתשוקתי
אלַי חיש יִנָּתֵן.
וכבר יותר מִתֵּשַׁע
בקשו להיות אשתי.
הַבֵּטְנָה חֶדְוָתִי,
חַיְתוֹ שָׂדַי, אַתֵּן.
היש בין חיתו־יער,
היש בדגי המים,
היש בין עוף שמים,
היש אֲשֶׁר כמוני?

ב

קינת החתול

אשר עזבתו אמו בילדותו ותלך לה, ותבא חתול אחרת ותמיתהו.

תק״עה

מֵעַי מעַ אוהילה
גַטִין, עַל־מיתתך :
אחי, לְקְשִׁי יומך
אבכה יומם וָלֵיל.

לזאת אספד אילילה,
איכה נקטף אִבְךָ,
איכה נדעך נרך,
מֵרום נפל הֵילֵל.

עֵינַי אך בוכִיָה
כאשר אזכֹר אותךָ:
כל־טוב היה אִתָּךְ,
יפה מכל עולֵל.

כל־יָפִי בָךְ היה,
אין דֹפי ברמותָךְ :
אל־מי יֵאות בלתך
כל־שבח, כל־הַלֵל ?

גַטִין אחי, הן מַתָּה,
לשוא חיים תתאב ;

איכה יוּשַׂם זהב?
בַּדָם איך יתגולל?

איכה תניח גַּתָּה
הַיֶּלֶד הנאהב?
על־זאת לבי יכאב:
מי־זה כזאת מִלֵּל?

וְאַתְּ חתול מִרְשַׁעַת
אן חֶמְלָתֵךְ הָלָכָה?
בַּנֶּחְשָׁלִים איככה
תָּזִידִי הִתְעַלֵּל?

צִדְקַת נפשך, פִּשַׁעַת
אֵיךְ אכזרִי נהפכה?
מי גֶבר ראה ככה,
או מי לראות פִּלֵּל?

גטין, אחי אחי,
מֵעתה אין לברח:
הן בא עִתָּךְ לפרוח,
לשוב אל־המחולל.

ואני יבש כחי
לא־עוד אוכל לשמוח,
לא־עוד אמצא מנוח,
אמות בבכי וִילֵל.

ג

שיר ידידות

במשקל חפשי בלא הבדלה בין יתד ותנועה

תק״עה

שמח יומם וליל,
בחור, בשמחתך;
ביום שמחת לבך
מִפַּחד אל־תירא.

מה־טוב חֶבְלְךָ, בן־חיל!
מה־נעים גורלך!
נצבת לימינך
שגל מְפֹאָרָה.

ומה מאד יקרה
חַנָּה מכל כלה!
כלן דומות אצלה
כַּחֹחַ לַשֹּׁשָׁן.

אף־היא מאד נהדרה,
נָאוָה לה תהלה.
אשריך אַתְּ בעלה!
מֵחֵלב תְּדֻשָּׁן.

לא־עוד תירא מפגע,
לא־עוד יצען ביתך,
לא־עוד תמוט רגלך:
דודיה יתמכוך.

דָוִד אחי, כל־רגע
מעתה כַלתך
תשמיח את־נפשך,
דדיה יְרַווך.
ובאהבתה סלה,
אחי יקר, תִשְגֶה;
וכמו אחו יִשְגֶא
יהיה מקור חנה.
דָוִד, לשוני תְהִלָה
עליה אם־תהגה;
כי כחמה יַגֶה
הֲדַר הָעֲדִינה.
לך בוחר בטוב,
אוהב את־המובים,
מואס השובבים,
נָאוָה כלילת יפי.
וְאַתְ שדה רטוב,
אילת אהבים,
יפה ככוכבים,
כלה בלי כל־דֹפִי.
צַהֲלִי את־בועֲלֵךְ,
ולו תשוקתך,
ולמי כל־חמדתך
כי־אם אל־החתן?
אליו תני דודיך,
עליו כל־מחשבתך:

אז תֵּרֶב תפארתך,
ביתך נָוֶה איתן.
טוב טעם חן ודעת
רביד אל־צוארו;
אָדֹם וצח עורו,
כלבנון מראהו.
ואל ראשו מגבעת
יראת־אֵל יוצְרו;
אף־הוא יהיה עזרו
כל־ענג ישביעהו.
הלא תְשַׁעֲשָׁעוּ
מעתה באחוה:
לבטח ובשלוה
הלא תגילו יחד.
קול צהלה תשבעו,
ששון ורב חדוה;
וְתִמָּלֵא תַאֲוָה
בלי מורא ופחד.
טובות ישלח עוד אל
רבות מִנִי עד־הנה,
וברגע יִפְקְדֶנָּה
תשב על־הָאָבְנָיִם.
נראה בישראל
עוד זרע רב ממנה,
ועיניכם תראינה
בנין ירושלים

ד

(*) תפלה (כלה יתדות)

תק"עה ותק"עו

גְּבִיר בְּרֹאשׁ וְסוֹף, זְרֹעֲךָ חֲשׂוֹף,
וַעַמְּךָ אֱסוֹף, וּבֹא בְּמַחֲנִי:
בְּרִיתְךָ זְכוֹר, לְעַם לְךָ בְּכוֹר.
הֲטוֹב לְךָ עֲכוֹר, נְקוּבְךָ בְּנִי?
לְאֻמְּךָ פְּקוֹד, לְגָאֳלָם שְׁקֹד.
שְׁלַח זְמַן רְקֹד, לְדַל שְׂבַע עֳנִי:
אֲדוֹן יְקוֹם, קְרַב, עֲדֵה גְאוֹן קְרָב.
אֱמוֹר לְמַעֲרָב וְאֶל־שְׂמֹאל: תְּנִי:
דְּבִירְךָ בְּנֵה, וְעֶדְרְךָ מְנֵה.
לְגוֹיְךָ פְּנֵה, גְּעַר בְּשֹׂטְנִי:
חֲזֵה כִּמְנָאֲצִים, וְקוֹל מְחַצְּצִים,
וְהֵם מְלוֹצְצִים. אֲנִי בְקוֹנְנִי:
עֱזוּזְךָ אֱזוֹר, יְדִידְךָ עֲזוֹר.
לְיַעֲקֹב בְּזוֹר, שְׁלַל כְּנַעֲנִי:
חֲסִין וְרָם! גְּדַל, נְשׂוֹא שְׂאֵת חֲדַל.
וְשָׂא לְמָךְ וְדָל, בְּצַב וּבָאֳנִי:

(*) נדפס בספר הליכות קדם, אמשטרדם תר"ז עמוד 6

רֵעַם וְנַשְּׂאֵם, כְּתוֹעֲפוֹת רְאֵם.
בְּאַרְצְךָ טְעֵם, וּבוּשׁ מְלוֹשְׁנִי:
וְאִם בְּחֵטְא מְרִי, עֲדֶן תְּיַסְּרִי,
הֲלֹא יְהִי צָרִי, נְאֻם „לְמַעֲנִי"
הֲטוֹב בְּצֹאנְךָ, שְׁפוֹךְ חֲמָתְךָ,
וְלָעֲגָה לְךָ עֲדַת כְּמוֹשׁ מִנִּי?
חֲרוֹנְךָ כְּבוֹשׁ, וּמַחֲצִי חֲבוֹשׁ.
וְהַחֲמוֹר חֲבוֹשׁ, אֱמֹר לְרוֹזְנִי:
הֲדַר כְּבוֹדְךָ, וְרוֹמְמוּתְךָ,
אֲזַמְּרָה לְּךָ, וְאוֹדְךָ אֲנִי:

אֲמִתְּךָ לְבַשׁ וְרַחֲמֶיךָ,
וְאַל בְּקֶצְפְּךָ תְּדַכְּאֵנִי,
וּבַחֲמָתְךָ תְּיַסְּרֵנִי;
וּמִלְּבֹא חֲמַת, אֱדוֹם וְקֶדֶם,
יְמִינְךָ שְׁלַח וְקַבְּצֵנִי;
וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה כְּקֶדֶם,
נְוַת שְׁלוֹמְךָ וְאָהֳלֶךָ;
וְחָפְרָה עֲדַת אֲרָם וְחָתָּה,
וְנִכְרְתָה בְּרִית אֲנִי וְאָתָּה:

ה

מָשָׁל מִמְּשָׁלֵי

Aesopus

תק״עו

כראות גבר ישיש כי יום וליל
מַצוֹת ומריבות בין בניו תהיינה,
ויקראם, ויאמר: קִרְבוּ הֵנה,
עֹמֶר מַטות זה רֹעוּ אנשי־חיל.

קמו בניו כֻּלָּמוֹ, כל החיל;
איש איש אמר: אקומה וַארֹעֶנָּה.
אך הָאגוּדָה, כאשר מראש, עוֹדֶנָּה;
תשב לבטח כִּמזוזה וָאָיִל.

וַיַּרְא הזקן וַיְפַתַּח העֹמֶר,
נתוֹן מַטֶה ממנו אל כל־יֶלֶד;
וברגע קל כל־המטות שֻׁבָּרוּ

ויען אז אל כל־בניו ויאמר:
לִמְדוּ מוסר; כי כל־דברי הַחֶלֶד,
כַּאגודה זאת, בַּקֶּשֶׁר יִתְגַּבָּרוּ,
וּבְהִפָּרֵד יִצָּעֲרוּ.
לִמדו מוסר, וִחְיוּ כקשורים יחד;
אז טוב לכם, אז לא תגורו יחד.

ו

לאבי

תק"עו

אבי, אבי, אדון, מורה, משענת,
הן שש עשרה שנה עלי חלפו,
כיום לשבע עשרה, אלופי, באתי;
אך חַיָּתִי אל־מי תהיה סֹכֶנֶת?
כַּנשר העופף הימים עפו,
איש אל־אחיו רוץ רוץ יביע אמר;
בִּדְבַר המלך הרצים נדחפו,
יום יום יברח כרוח וכצל חֹמֶר,
ושבוע ימים נס וַיָּנָס יֶרַח,
ובטרם נפקח עין שָׁנִים ספו,
על־כן כַּבַּכּורות אישים נאספו.
בא, חזקיה, אִתִּי, איש מלא רוח,
רוח רחַף מִקֶּדם על המים,
כאשר ידענו אנכי ואתה,
בא נא וראה תחת כל־השמים.
איך שש עשרה שנה יְבַלֶּה הגבר.
הילד הנולד על האבנים,
מִשֵּׁש עשרה הראשונים מה־יעש?
ילמד לשון ומלאכת הידים,
למצוא די מחסורו כֶּתֶם פרוים.
ושְׁנַיִם שָׁלִישים משנים אלה
יָנוּחַ וִיצַחֵק, אף ילמד דרך
התועבות מכל אנשי עַוְלתה.

אולם אף גם כל זאת, אם נַעֲרִיךְ עֵרֶךְ
ימים אלה, נראֶה כי נמצא במו
טוב מִיֶּתֶר ימים; יען וביען
רב חכמתו ילמד האיש בהמה:
בהם ישתה חכמה דֶלֶף על־דלף,
וכאז לא ילמד עוד לו חָיָה אלף.
אחר כֹּב ימים אלה אין רק נהי,
אין עוד דבר לב־האדם ירגיע,
רק כל־דבר לב־האדם יפריע;
לכן בין הימים שַׁבֵּחַ אני
הראשונים, כי מומיהם מְעַטוּ.
אולם כֻּלם כֻּלם, אם יִשָּׁפֵטוּ
משופט צדק, הוא כלם ירשיע.
מה־פצו שפתותי? מה־זה אמרתי?
אבי, אבי, אל־נא תרגז, שגיתי,
מה־זה אמרתי נא? שָׁמַיִם שֹׁמוּ!
אמרתי צל ימינו על־הארץ;
אמרתי אין טוב בם; כי יבא קרץ
אל־איש, טרם עיניו לצור יֵרֹמוּ.
אן אוליך חרפָּתִי? או את־הפשע
איכה אסתיר? או איך אוחיל לישע?
אם בשפתי סרה לָאֵל דִבַּרְתִּי,
ובחיר כל־נבראיו ככה בזיתי.
לא, לא; אודה פשעי: אֹמַר נמצאו
בארץ אנשי־עָוֶל ובני־סֵכֶל
כמעט יֵאות לאמר לשוא נבראו;
אולם גם יש בארץ אנשי שכל,
מכל מחמד אדם צורם אֲהֵבוּ,

ולבד אותו יעבדו יום וליל;
אך בו יִדְבָּקוּ בגבורה וחיל,
ולעַמודים פה בתבל יֵשְׁבוּ:
עלימו תִסָּמֵךְ ארץ הַלֵּזוּ,
ובכנפותיה הישרים יאחֵזוּ.
אלה כל־רגע מימֵיהם יספרו,
אלה היטב כל־דרכיהם יחקרו,
אלה כל־יום ויום יזרעו צדק,
אלה מִכֶּרֶם אֵל ירחיקו הדק
אלה צלם צורנו נראה במו,
אלה סוד המלאכה, וידידיו המה,
אלה שַׁעֲשׁוּעָיו לו, אף בגללמו
את־עולמו ברא, למצוא לו רֵעַ
אוהב אותו מכל, ולהשתעשע;
כי רע אל עיני כל בדד לָשָׁבֶת.
ואני בִנְךָ, אבי, אבי, הגידה
נא עד־היום הזה אל־מי קָרַבתי;
מי מכל־אלה מעודי אהבתי;
איך שש עשרה שָׁנַי בָּלוּ העידה.
העידה נא כי בַשָׁנִים האלה
רָחַקתי מֵעַצְלוּת, וָאֶלְמַד דעת.
העידה נא אל־כל־אזן שֹׁמַעַת
כי לשפת העִברים לבי נתתי,
לָדַעַת חֻקותיה כיכלתנו
נִדְחנו הַנִּדָּחִים מִירֻשָּׁתֵנו;
לַעֲבוד את־האדון כדבר הספר.
העידה עוד איכה נפשי רִפֵּאתי,
איך הרחקתיה מִדַּרְכֵי הַפֶּתִי,

איך לִמַּדתי אותה לשנוא השקר,
לדרוש את־הנכון, לָבא עד־חקר:
העִידה עוּד, אבי, איכה בחנתי
את־לבות האדם; איכה הִסְכַּנתי
לקרוע המסוה הַכֹּסֶה מֶנוּ
את־סוד דרכי כל־איש, עד אם ראיתי
(עוֹדִי נער בודד) ערמת כל־גבר:
אבי, כל־אלה גם־אתה ידעת;
אולם אגידה לך מה־זה חזיתי.
חזיתי כי שלש הכחות המה,
כל־אדם על־פיהם תמיד יָנוּעַ:
חמדת התַעֲנוגים, חמדת הכסף,
חמדת שם טוב: זאת על־כלן עלתה.
אוֹן, מַעֲדנים, שֵׁם טוב, אִמּות כל־פֹּעַל;
ואקראם שלש האמות **אמ״ש:**
אבי, את־זה חזיתי וָאֲסַפֵּרה.
ובכן כֻּלּוֹ מִלַּי; ולבד אֹמֵרָה
כי אלה חכמותי, זולָתָן אָפֶס,
שלש בלבד. אם בן אחֵר יִתְפָּאֵר
בידיעות אין מספר, אִלֵּם אֶשָּׁאֵר.
רק זאת אשיב: יש־איש, לוֹ שִׁקְלֵי בָצֶר,
ושלשה הם; ולאיש מאה כהמה,
ונחשת הם: מי הֶעָשִׁיר מאלה?
אבי, ככה אשיב, ודברַי תמו.
אך אם לא־תמצא בם טוב כרצונך
זכור תזכֹּר כי אנכי עַבדך
מֵרֶחם ילַדְתִּי היום יצאתי:

ז

(*) לאשה חכמה בת אחות אבי

היא רחל בת ברוך בן הרופא והמשורר יצחק לוצאטו

אחי אפרים בעל בני הנעורים

תק״עו

תּוֹרָה בַּת יוֹצֵר כֹּל, בַּת בּוֹרֵא רוּחַ,
שָׂרָתִי בַּבָּנוֹת, תּוֹמֶכֶת שֵׁבֶט,
כָּל־יָפִי, כָּל־הוֹד בָּהּ, הִיא תָשִׁיב רוּחַ
כָּל־רָז תֵּדַע, תִּמְשׁוֹךְ בְּסֵפֶר שֵׁבֶט.

שָׁחָה אָז עֶת־דּוֹדִים וַתַּשְׁפֵּל רוּחַ,
וַתֵּלֶךְ לִדְרוֹשׁ דּוֹר בֵּין שֵׁבֶט שֵׁבֶט,
אֶל־יִשְׁמָעֵאל, אֶל־שֵׂעִיר, וּלְכָל־רוּחַ (א)
כֵּן רָמֵי לֵב הוֹכִיחָה בִּלְתִּי־שֵׁבֶט.

מִי־זֹאת אֵפוֹא בַּת־כֹּחַ, עַלְמַת־חָיִל,
כִּי טַח לִבָּהּ בַּטִּיחַ וּבְמוֹ־כֹפֶר,
מָאוֹס כָּל־בָּחוּר טוֹב אַף עֹשֶׂה חָיִל?

מָנוֹחַ אָן תִּמְצָא? אָן תִּמְצָא כֹּפֶר?
תַּחְקוֹר תִּבְדֹּק כָּל־עִיר, כָּל־גּוֹי, כָּל־חָיִל,
לֹא תִמְצָא־לָהּ לָנֶצַח אֶשְׁכֹּל כֹּפֶר.

אַךְ מָה אָמַרְתִּי נָא? מַה־שִּׂיג מַה־שִּׂיחַ?
לָתֵת לְזֹאת עֶדְנָה יִתְגַּל מָשִׁיחַ.

(*) נדפס בכוכבי יצחק VIII עמוד 32
(א) עיין עבודה זרה דף ב׳

ח

(*) וזאת תשובת רחל

וראש דבריה מיוסד על דברי ספר הזהר פרשת בלק דף קצ"ב: מִמה דאמרו: בני שעִיר ובני פארן דלא בעאן לקבלה, מהאי אנהר להון לישראל והוסיף עלייהו נהורא וחביבו סגיא.

תּוֹרָה תּוֹפַע אוֹרָה מִנִי כָל־רוּחַ,
אַף טוֹב סַחְרָהּ אֶל כָּל־תֹּמֵךְ בַּשֵּׁבֶט;
אַךְ אִם הֵשַׁח רֹאשָׁהּ אֶל בּוֹרֵא רוּחַ,
וַיֹּסֶף זֹהַר לָהּ לִפְנֵי כָל־שֵׁבֶט.
מַה־זֶּה אֶעֱשֶׂה אֵפוֹא (יָשִׁיב הָרוּחַ)
אִם לֹא־אַשְׁפִּיל עַצְמִי תַּחַת הַשֵּׁבֶט?
אֶל בַּת־שִׁירָךְ אָשִׁיב מִקֹּצֶר רוּחַ;
אֵדַע כִּי לֹא־אֵבוֹשׁ, אֶשָּׂא הַשֵּׁבֶט.
מָצָאתִי הַפַּעַם נַעַר בֶּן־חָיִל,
לֹא יַחְפֹּץ בַּמֹּהַר, אוֹ אֶשְׁכֹּל כֹּפֶר,
בּוֹחֵר יַחַס כָּשֵׁר מֵהוֹן וָחָיִל.
אַךְ לֹא־רָצוּ הוֹרַי, לֹא־אָבוּ כֹּפֶר
לָתֵת בְּבַקָּשָׁתוֹ; עִם כֹּחַ חַיִל
טָחוּ לִבָּם בַּטִּיחַ וּבְמוֹ־כֹפֶר.
לָזֹאת אָמוֹר אֹמַר (הַסְכֵּת מַה־שִּׂיחַ):
לֹא אֶנָּשֵׂא לָעַד, אַף עִם מָשִׁיחַ.

רחל מארפורגא.

(*) נדפס בכוכבי יצחק, VIII, עמוד 33

ט

תוכחה

על בקשת הכבוד המדמה

תק"עו

תָּם־לֵבָב וֶאמוּנָה אֹמֶן,
צֶדֶק, יֹשֶׁר, בָּר־כַּפַּיִם,
עַל־סוּסִים קַלִּים כָּרוּחַ
נוּסוּ נוּסוּ הַשָּׁמַיִם;
כִּי כַדֹּמֶן וּכְמוֹ־נֵפֶל
פֹּה בְּשֵׁפֶל־נֶחְשַׁבְתֶּם.
מַה־לָּכֶם וּלְאַנְשֵׁי־חָלֶד?
שָׂב וְיֶלֶד־יֵלֵךְ קֶרִי,
זֶרַע מֶרִי־פָּרַץ פֶּרֶץ,
מִן־הָאָרֶץ־גֹּרַשְׁתֶּם.
הֶעָלוּ מִמִּשְׁכַּן־קֹרַח
דַּרְכֵי־צֶדֶק וֶאמוּנָה.
מַה־תִּהְיוּ עָלָיו לָטֹרַח?
לָרוּץ אֹרַח־חִישׁוּ נָא.
הִנֵּה הַשֶּׁקֶר קָם וַיּוֹצֵא פֶרַח,
וַיָּצֶץ צִיץ, וַיַּעַל;
וַיִּגְמֹל עָוֶל, שֹׁד, חָמָס וָרֶשַׁע,
חַטָּאת, עָוֹן וָפֶשַׁע.
שָׂב, טַף, אִשָּׁה וָגֶבֶר,
זֶרַע שֵׁם, חָם וָיֶפֶת, וּבְנֵי עֵבֶר,
גֹּמֶר, מָגוֹג וָהֹדוּ,
שָׂרִים וּבְנֵי הַמְּלָאכֶת,

עַל־דַּלְתוֹת הַמִּרְמָה יוֹם יִשְׁקֹדוּ,
וּשְׂפַת־צֶדֶק וֶאֱמֶת אַרְצָה מֻשְׁלָכֶת.
כָּל־בַּיִת, עִיר וָפֶלֶךְ
יְמַלֵּא דִבְרֵי־הֶבֶל וּשְׂפַת־יֶתֶר;
חָנֵף נָבָל עַוָּל הוּא יִמְלָךְ־מֶלֶךְ.
אֵלָיו יִתֵּן הַכֶּתֶר:
וּבְנֵי הַצֶּדֶק וּבְנֵי תֹם וָיֹשֶׁר
לֹא יַשִּׂיגוּן לָעַד כָּבוֹד וָעֹשֶׁר;
כִּי אֵין בִּשְׂפָתָם חֵן: כִּי מָה הַחֹנֶף?
אֵינֶנּוּ רַק חֵן פֶּה; וְאֵיךְ יִמְצָאוּ
רָצוֹן וָחֵן, אִם הַחֹנֶף יִשְׂנָאוּ?
אֶל דִּבְרֵי־שָׁוְא אֵין חֵקֶר
מֵאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב;
כִּי עִיר מִקְלַט הַשֶּׁקֶר,
אֶל כָּל־גֶּבֶר חֲלָשׁ עָצְמָה הוּא יָרֵב;
וּלְהַעְשִׁיר עָנִי יוֹדֵעַ,
וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גֹּדֵעַ.
אָמְנָם אָמְנָם אַתֶּם דַּרְכֵי הַצֶּדֶק,
כִּי תִשְׂנָאוּן תַּרְמִית חֹנֶף וָבָצַע,
אַתֶּם כִּמְשׂוּכַת חֵדֶק,
תַּרְבּוּ חַבּוּרוֹת פָּצַע,
כָּל־שִׁבָּרוֹן, כָּל־בֶּדֶק.
רַק בַּשֶּׁקֶר טוֹב לִבְטוֹחַ,
רַק בַּשָּׁוְא אִישִׁים יִבְטָחוּ:
הוּא אַבִּיר, הוּא אַמִּיץ כֹּחַ;
וִידִידָיו בַּכֹּל יִצְלָחוּ:

אַשְׁרֵיהֶם כִּי לֹא יִרְעָבוּ,
לֹא יִדְאָבוּ־ לֹא יִכְאָבוּ.
מִקָּדְקֹד הָאָדָם עַד הָרַגְלַיִם,
כָּל־עֶצֶם, כָּל־בָּשָׂר, כָּל־גִּיד, כָּל־עֹרֶק,
לַאֲלָפִים לִרְבָבוֹת וּלְרִבּוֹתַיִם,
עַבְדֵי תַרְמִית כֻּלָּמוֹ;
כֻּלָּם כָּל־עֵת יוּכָלוּ
אַחַר הַשָּׁוְא יֵלֵכוּ,
יִכְסָלוּ וַיֶּהְבָּלוּ,
וּבְמִשְׁמַרְתָּם תָּמִיד כֻּלָּם יָקוּמוּ.
אָמְנָם הָרֹאשׁ רֹאשׁ אֶל מַלְכוּת הָהֶבֶל,
כִּי כֵן מִצְוַת אִיזָבֶל. (א)
לַזְרִיחַ כַּחַמָּה אֶת־אוֹר פָּנֵימוֹ,
עַתָּה עַל־קָדְקֳדָם יָשִׁיתוּ סֹלֶת;
וּלְהוֹרִיד כַּמִּשְׁפָּט אֶת־תַּלְתַּלֵּימוֹ,
(תִּפְאֶרֶת הַגֻּלְגֹּלֶת)־הֵן יִקָּחוּ
בַּרְזֶל בָּאֵשׁ מְלֻבָּן, וּנְיָר קָרוּעַ
לִקְרָעִים עַד אֵין חֵקֶר, כַּיָּדוּעַ
כִּי כֵן אִשָּׁה וָגֶבֶר
שַׂעֲרוֹת הָרֹאשׁ יִשְׂרְפוּ וִיקַוֵּצוּ.
וּלְבַד מִזֹּאת, מִבְחַר שֶׁמֶן מִרְקַחַת
עַל קָדְקֳדָם יִתֵּנוּ;
עוֹד עַל־רֹאשָׁמוֹ קֹבַע,
מַרְאֵהוּ וּדְמוּתוֹ כִּדְמוּת קַלַּחַת.
נָשִׁים לֹא־זֹאת לָהֵנָּה,

(א) מלכים ב' ט' ל'.

אֵין כֹּבַע עַל־רֹאשָׁמוֹ;
אַךְ אַף־גַּם־זֹאת גַּם־הֵנָּה
בְּרֹאשׁ כָּל־מַחְשַׁבְתָּמוֹ,
וּבְיֹפִי הַשֵּׂעָר הֵן תִּתְפָּאַרְנָה;
וּכְעַיִר, סוּס וָפֶרֶד,
אֶת־הַזָּנָב תְּגַדֵּלְנָה;
אַךְ פֶּן עַל־עָרְפָּן יֵרֵד,
כַּחֶבֶל יְשָׁלֵשׁ; אַחַר כַּסֵּפֶר
אֶת־הַזָּנָב תָּגֹלְנָה
בִּתְמוּנוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, כַּאֲשֶׁר תְּלַמֵּדְנָה
אִשָּׁה מֵרְעוּתֶיהָ:
עַל־הַזָּנָב הַזֶּה יִתֵּן מַסְרֶקֶת
מִבֵּית הַצָּב, אוֹ קֶרֶן, (א)
וִיהִי רֹאשָׁהּ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה.
אִם מִשַּׂעֲרַת רֹאשָׁן יִשַּׁל לָאָרֶץ,
אוֹיָה! אוֹי מֶה הָיָה! הָהּ! תֵּאָנַחְנָה.
אַךְ בִּתְבוּנָה וָשֵׂכֶל,
לִגְדּוֹר כַּאֲשֶׁר תּוּכַלְנָה אֶת־הַפֶּרֶץ,
סַמִּים מִן־הַגִּלְעָד וַהֲדַס תִּקַּחְנָה,
אוֹ שֶׁמֶן הַפִּשְׁתָּה, וּבְכֵן תִּמְשַׁחְנָה
רֹאשָׁן עֶרֶב וָבֹקֶר,
אוּלַי יִגְדַּל שַׂעְרָן כִּזְקַן הַתַּיִשׁ.
אִם גַּם אַחַר הַטֹּרַח
לֹא צָמַח שַׂעְרָן, רַק חָסוֹר יֶלֶךְ,
שַׂעֲרוֹת אִשָּׁה אַחֶרֶת

(א) ויקרא י"א כ"ט.

עַל קָדְקֳדָן כִּתְבוּנָתָן תִּתֵּנָה;
וִיהִי מָה, מִי־יֵדַע? אַךְ הַתִּפְאֶרֶת
כֻּלָּהּ תִּהְיֶה לָהֵנָּה, כֵּן הַמֶּלֶךְ
תַּחַת צֵל הֵיכָלוֹ שָׁלֵו שָׂמֵחַ,
אִם צִבְאוֹתָיו תִּגְבַּרְנָה יִשְׁתַּבֵּחַ.
אוּלָם לָהֵן עוֹד דֶּרֶךְ
נָקֵל מֵהָאָמוּר הַפְלֵא וָפֶלֶא,
לִמְצוֹא אֹתוֹ בִּינַת כָּל־מַשְׂכִּיל תֶּלֶא.
מִקַּשׁ, מִסְפּוֹא וָתֶבֶן
יַעַשׂ לָהֵן מִגְבַּעַת;
וּבְרֹב בִּינָה וָדַעַת,
קִשּׁוּרִים וּרְעָלוֹת גַּם עֶדְיֵי מֶשִׁי
לָרֹב יוֹשַׁת עָלֶיהָ;
וּכְתַיִשׁ וּכְפָרָה וּכְעוֹף שָׁמַיִם
הִנֵּה עַל־מִגְבַּעְתָּמוֹ
מְנוּצַת תְּכִיִּים שִׁבְעָה קַרְנַיִם.
הַשְׁגַּחְנָה, דַּרְכֵי־צֶדֶק,
נָא לִדְבָרַי עַד־הֵנָּה:
הַבֵּטְנָה נָא וּרְאֶינָה,
הַבֵּטְנָה קֶשֶׁר, קָשֶׁר.
בַּשָּׁוְא דָבַק כָּל־גֶּבֶר,
אֶל־אַנְשֵׁי־שָׁוְא אֵין חֵקֶר:
יָרוּץ כָּל־אִישׁ לַשֶּׁקֶר,
כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנָּשֶׁר.
עַד־הֵנָּה לֹא גִלֵּיתִי
מִכָּל־עַבְדֵי הַהֶבֶל

כִּי־אִם אֶת הַשֵּׂעָר.
אַךְ עוֹד רַבִּים נִמְצָאוּ,
וּבְמִסְתָּרִים הָחְבָּאוּ:
עַתָּה אָעִיר הַנֵּבֶל,
אַגִּידָה כָּל־מִסְתָּר.
מִתַּחַת הַשֵּׂעָר קֻמְנָה הַבֶּטְנָה,
וּשְׁנֵי חוֹרִים הַנִּקְרָאִים עֵינַיִם,
אַתֵּן דַּרְכֵי חָכְמָה קֻמְנָה וּרְאֶינָה.
מִי־אֵלֶּה נָא, מִי־אֵלֶּה?
מַה־מִּשְׁמַרְתָּמוֹ תַּחַת הַשָּׁמַיִם?
הָאֻזְנָה אֲמַרְתִּי. לַחְפּוֹר הָאָרֶץ,
לִרְאוֹת עֶרְוַת כָּל־גֶּבֶר,
לִמְצוֹא מוּמִים וָדֹפִי.
יָתוּרוּ כָּל־הַיּוֹם עֵבֶר וָעֵבֶר.
הִנֵּה כָל־מַבָּטָם לִבְדּוֹק כָּל־אֵבֶר,
לִרְאוֹת הֵיטֵב מִנֶּגֶד
אֶת־תֹּאַר הָאָדָם, אַף אֶת־הַבֶּגֶד;
לִרְאוֹת אִם אִישׁ יָבֹא מֻכֶּה נָגוּעַ,
אִם זֶה קָלוּט שָׂרוּעַ,
הַאִם חָטְמוֹ מָרוּחַ,
אוֹ אִם נָמַק מֵחֳלִי הַנֹּאֶפֶת;
אִם מַלְבּוּשׁוֹ קָרוּעַ,
הַאֵין עָלָיו מִצְנֶפֶת,
אִם הוּא חָרוּץ יַבֶּלֶת,
אִם לֹא כָּנַר הַדֶּלֶת,
אִם מֵאָזְנוֹ אַחַת לֹא טוֹב שׁוֹמֵעַ,

אִם־הוּא עִוֵּר, שָׁבוּר, אוֹ אִם צֹלֵעַ.
אַךְ הַנָּשִׁים, כִּי עָרְמָתָן גָּבֵרָה,
אֶל כָּל־עַלְמָה תִּקְרַבְנָה
מֵאָחוֹר, מִפָּנִים, לַחְקוֹר מוּמֶיהָ;
וּכְבַמִּסְתָּר תֶּאֱרַבְנָה
פֶּן עָרְמָתָן תִּתְגַּל. אַךְ אִם נִגְלָתָה,
אֶל־הָעַלְמָה הַהִיא כָּזֹאת תֹּאמַרְנָה:
עַלְמָה אַיֶּלֶת חֵן, אַל־נָא תִרְגְּזִי
אִם לְקָרֵב־לָךְ, יָפָה, יַעֲנִי הֵעֵזוּ.
הֵן צוֹפִיָּה הָיִיתִי
הוֹד שַׂלְמָתֵךְ הַלֵּזוּ־הַנִּכְבֶּדֶת:
הָהּ! מַה־יָּקָר עֶרְכָּהּ! בָּנוֹת הַבֵּטְנָה!
כָּזֹאת מִיּוֹם הֻלֶּדֶת לֹא רָאִיתִי.
הַבֵּטְנָה הַבָּנוֹת בִּינַת עוֹשֶׂהָ,
הַבֵּטְנָה תַּשְׁבֵּץ זֶה; קֹמְנָה וּרְאֶינָה
אֶת־יְפִי הַמְּלָאכָה. הָהּ! מַה־יְּקָרָה
שַׂלְמָתֵךְ, בַּת יָפָה! הִנֵּה חוּטֶיהָ
חוּצָה לֹא יֵרָאֶה אַחַד מֵהֵמָּה.
עַל הַיָּדַיִם כִּי כָזֹאת תִּפְעַלְנָה
יָאוֹת לֵאמֹר: בִּרְכוֹת שָׁדַי תִּזַּלְנָה!
הָהּ! שַׂלְמָה זֹאת, הָהּ, אִם לִבִּי לֹא־יֵתַע,
לֹא אִישׁ אָמָּן עָשָׂה מֵעַם הָאָרֶץ;
רַק אַתְּ אַיֶּלֶת חֵן, אַתְּ מִכְלַל־יֹפִי,
אַתְּ שִׂמְלָתֵךְ עָשִׂית, אַתְּ וּבְיָדַיִךְ;
אַתְּ כִּי תֹאַר פָּנַיִךְ עַד לָנֶצַח
כִּי אֵין בֵּין הַבָּנוֹת תִּדְמֶה אֵלַיִךְ.

וּבְכֵן בִּשְׁקָרִים אֵלֶּה
כָּל־מוּמֵי הָעַלְמָה בֶּטַח תַּחְקֹרְנָה
וּבְכֵן אִם מוּם קַל בָּהּ וּבְמַלְבּוּשֶׁיהָ
לָעַד וּלְעוֹלָמִים אֹתוֹ תִּזְכֹּרְנָה,
אוּלָם לֹא כַאֲשֶׁר הוּא, רַק עִם תּוֹסֶפֶת;
כִּי כֵן פָּקַד הַמֶּלֶךְ: אַל תָּשִׂיחוּ
שִׂיחָה, כִּי אִם גֹּרַעַת אוֹ עֹדֶפֶת.
אַךְ עֵינַיִם מַה־יִּסְכֹּנוּ,
וּפְעֻלָּה אֵיכָה יוֹלִידוּ?
הֵם יִרְאוּ, אַךְ לֹא יָרֹנּוּ,
לֹא יַגִּידוּ, לֹא יָעִידוּ:
אִם אֵין פֶּה, כָּל־טוּב אֵין בָּמוֹ,
לָכֵן הִיא יַחַד אִתָּמוֹ.
אִם כָּל־דֹּפִי יִרְאוּ הֵמָּה,
הִיא לַכֹּל מַהֵר תּוֹדִיעַ;
וּבְעוֹדָהּ אַחֵר תַּרְשִׁיעַ,
אֶת־־עַצְמָהּ אֵשֶׁת הַשֶּׁקֶר,
וּבְעָלֶיהָ וִילָדֶיהָ
לַשָּׁמַיִם תָּרִים כָּכָה:
דִּינָה בַּת־אֶלְקָנָה אֵשֶׁת מִיכָיְהוּ
בָּאָה בֵיתִי יוֹם חַג־הַפֶּסַח אֶמֶשׁ
הַדֶּלֶת כִּבְנֵי־בַיִת חִישׁ פָּתָחָה,
וַתִּכָּנֵס פִּתְאוֹם חֶרֶשׁ הַחֲדְרָה;
וַאֲנִי שָׁמָּה בָדָד בֶּטַח הָיִיתִי
לָלֶכֶת בֵּית הָאֵבֶל
אֶת־בִּגְדוֹתַי לוֹבֶשֶׁת,

אֵין אִישׁ אִתִּי, כִּי כֵן דַּרְכִּי מִקֶּדֶם
מֵאָז מִיַּלְדוּתִי, לִלְבּוֹשׁ כָּל־בֶּגֶד
בִּלְתִּי עֵזֶר שִׁפְחָה, כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה
כָּל־הַבָּנוֹת, כִּי יֵשׁ וָיֵשׁ לָהֵנָּה
נָשִׁים כִּי אֶת־שַׂלְמוֹתֵיהֶן תִּבְדֹּקְנָה,
אִם כַּחֻקָּה עַל־גּוּפָתָן הוּשָׁתוּ,
כִּי מֵעַצְמָן לָזֹאת הֵן לֹא תִסְפֹּקְנָה:
רַק אָנֹכִי אֶת־אֵלֶּה לֹא אָהַבְתִּי,
וּבְמוֹ יָדַי, תּוֹדוֹת לֵאלֹהֵי קֹדֶשׁ,
בִּגְדֵי עָנְיִי אֶלְבַּשׁ שַׁבָּת וָחֹדֶשׁ.
הִנֵּה כַּאֲשֶׁר מֵרֹאשׁ לָכֶם הִגַּדְתִּי,
פִּתְאוֹם אֶל־לִשְׁכָּתִי הָאִשָּׁה בָּאָה,
בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, צָנִיף, אֵפֹד וָחֹשֶׁן.
בַּשְׁתִּי וָאֶכָּלֵם. אוּלָם מָה אָעַשׂ?
כִּסִּיתִי אֶת הַכָּעַשׂ,
שָׁאַלְתִּי לִשְׁלוֹמָהּ, וָאוֹשִׁיבֶהָ,
הִקְשַׁבְתִּי אֶת־מִלֶּיהָ;
וּבְכֵן שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּשָּׁוְא אִבַּדְתִּי,
וּדְבַר חָכְמָה וָדַעַת לֹא לָמַדְתִּי:
רַק כִּי הַפַּלְמוֹנִית אֶתְמוֹל אֹרָשָׂה
בִּשְׁלֹשִׁים כֶּסֶף מֹהַר, אַךְ אַחֶרֶת
בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה מֵאִישׁ נִשְׁגָּלָה,
וַאֲחוֹתָהּ בָּגוֹדָה לִזְנוּנִים חָלָה;
כִּי אֵשֶׁת אַלְמוֹנִי תֵּצֵא הַחוּצָה,
כִּי זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים בֵּן לֹא יָלָדָה;
כִּי בֵין אַחֵי אִישָׁהּ מַצָּה נוֹלָדָה,

וְהִיא בִתְבוּנָתָהּ רִיבָם הִשְׁקִיטָה;
כִּי טוֹב אִשָּׁה מִכָּל־גֶּבֶר וָגֶבֶר,
כִּי כָל־חֶפְצָהּ יַשְׁלִים יוֹמָם וָלַיְלָה,
כִּי יֹאמַר לָהּ תָּמִיד: אַתְּ מִכְלַל־יֹפִי.
הִנֵּה מִיַּיִן טוֹב דֹּדַיִךְ טֹבוּ;
כִּי יֶלֶד טוֹב כִּבְנָהּ בָּאָרֶץ אַיִן,
כִּי יִשַּׁק־לָהּ יוֹם יוֹם, לֵאמֹר: צַוִּינִי,
חֶפְצֵךְ בִּלְתִּי כָל־פַּחַד הַשְׁמִיעִינִי.

שיחתה־תנועתה
ושפתותיה,
ולשונה־ועינינה
ואמרותיה,
עד־עת־בֹּשׁ בדברי־שוא
אֲשֶׁר יָדָעוּ,
כֵּן חָנוּ לְרִגְלֵיהֶם,
כֵּן נָסָעוּ.

כְּשְׁמוֹעַ את־כל־אלה
שֶׁבָץ או זַלְעָפָה כִמְעַט בָּאָנִי;
וכבר נודע לַכֹּל איכה שנאתי
דברי ההבל אני;
וכבר תֵּדַעְנָה גַם־אַתֶּן מִקֶּדֶם
אֵיךְ גַם־אִישִׁי הִרְחַקְתִּי
ממושב עם־הארץ; גם ידוע
איכה לרוץ אחר הכמה ודעת
אֶת־כָּל־זַרְעִי הוֹכַחְתִּי,
ובמסלולי הִדְרַכְתִּי,
לחמוד את־החכמות, למאוס בהבל;

ולקול מלַי גם־המה
(גם כי לא־טוב כי אגיד זאת אנכי)
אזנם יטו יום יום, גם כי יִגְדָּלוּ,
ובְעַד הַפֶּתַח עָבוֹר לא יוכָלוּ;
ובְכֵן גָּדַל שִׁמְעָם, ונשיאי ארץ
בי התחתן בִּקֵּשׁוּ,
ושלשים בַּארלָי! (א) בתי שאלו.
בִּינוּ אַתֶּם איפוא איכה תוכַלְנָה
לשמוע דברי־שוא נשים כָּמֹנִי.
אך אל־ביתי את־זאת מתי קראתי?
אִתָּה מָתַי הִתְרַעְתִּי?
מתי אמרתי לה: אל־ביתי בֹּאִי?
רק בית הָרַחְצָה פעם בה פגעתי,
מקדם את־פניה בלי־ידעתי.
מן הרגע ההוא טוב לא ראיתי,
ולבד יום יום חזיתי - הוד מראיה.
הה! אם־תראו פניה - אז תִּצְחָקוּ,
ובקול גדול תצעָקו - טובת ראי
עינַי כמוה לא חזו עד־הנה:
מה אשיב לאדני על תגמולוהי,
ופנֵי כימה וכסיל עינַי תראינה?
כִּפְנֵי מלכי צֹעַן אַחַר כי נֶחְנָטוּ,
הן ככה פניה נִקְוָצוּ נִקְמָטוּ.
אַפה כַּסֻּלָּם, כִּשְׁאוֹל רָחַב פִּיהָ;
הִשְׁאִיל עַיִר פֶּרֶא אֵלֶיהָ אָזְנַיִם,

(א) לשון שבועה, במקום בַּאדֹנָי.

וּקְאַת הַמִּדְבָּר השאילה עינים.
כַּשָּׂק או אַמְתַּחַת כל־בגד כליה,
וּכְרֵיחַ אַשְׁפָּה מִבֵּין שפתותיה.
עוֹרָהּ כַּדֹּנַג, ככסף שַׂעְרָהּ;
שִׁנֶּיהָ פֶּחָם לצבי תפארה,
וכְתֹאר מנעל היה צוארה.
ככה אשת השקר
את־רַעְיָתָהּ תרשיע;
ככה לַכֹּל תודיע
ערות דבר וָדֹפִי אם ראתה:
כי אין אל־ערמתה מדה וחקר;
יען לבה לנצח
ימאס עצלות לא יֵרָדֵם,
עת רום זֻלּוּת לִבְנֵי אָדָם.
אך אין כל־אלה רק אחת מאלף
שיחות שפתי מרמה, כזב וָחֹנֶף,
הַזַּלִּים כל־היום מלים כַּדֶּלֶף.
חכם, משכיל, נבון הנה כל־גבר:
כעת יהיה כל־איש מכלול הדעת,
כל־איש לַתַּעֲלוּמוֹת ידו מַגַּעַת,
כל־איש עד־השמים יַעַל אבר.
אם־יִקֶר כל־מקרה, גם־טוב, גם־שבר,
יאמר כל־איש: כָּזֹאת מֵאָז מקדם
גם־אנכי אמרתי,
וַיהי כאשר דברתי,
דָּבָר מכל מִלַּי לא נפל אַרְצָה:
הה! כי ידעתי אני;

אך מִיָּמַי אִישׁ עָרוּם לֹא רִמָּנִי.
אם מאדם יַקְשִׁיבוּ
מלים כי לא יצדקו,
אמן, אמן ישיבו,
לאמר: אחי, חָכַמְתָּ;
ובדעת יתאפָּקו,
ובתוך קרבם יצחקו.
כָּשֵׁר מה הוא אומר? כשר מה־יעש?
הוּא אל דבר אַחֵר ישיא רעֵהוּ,
וּמְסִבּוֹת יתהפך; אך לא יוֹרֵהוּ
אף בל־יאמר אליו: אחי, שָׁגִיתָ.
לא־כן אמנם אם זר יִמָּצֵא שמה
את־מליהם ישמע: אז קול ירימו,
יכחישו כל־דבר, גם טוב. וְלָמָּה?
כי כן עצמם כבני בינה ישימו
אל־עיני השומע. כַּמָּה, כמה
את רעיהם חִנָּם הַכְלֵם יכלימו!
ולמען יקנו הם גַּרְגַּר תִּפְאֶרֶת,
אין רע אם יחפיר איש במרומי קָרֶת.
דרך אחרת אל יודע ספר
לַגְדִּיל אֶת־תפארתו בין עם הארץ.
בין שירות אנשי־שיר שהיו אפר,
לֵוִי (א), וגבירולי, וְהַאי רַבֵּנוּ (ב)
אברהם בן־מאיר נזר עַמֵּנוּ (ג)

(א) ר' יהודה הלוי בעל הכוזרי, נשיא משוררי בני עמנו.
(ב) בעל שמע קולי ומוסר השכל.
(ג) הוא הרא"בע והיה גדול מאד בעיני בימי ילדותי.

וִידַעְיָה הנשען כִסְתוּמֵי עַיִן (ד),
עִמנואל, ומנחם (ה) איש הדעת,
עֹורֵג הַבֹּשֶׂם, או עוֹרֵךְ התפת (ו)
שמשון כהן, משה חיים, אפרים
הלוך ילך ללקוט אָנֶה ואנה,
לָקוּחַ כל־מום רע, הַרְחֵק כל־יֹפִי,
נתון אצלם דברי־שוא ושפת־יָתֵר,
ומליצות נמאסות אל־ראשם כֶּתֶר,
שִׁירִים יִכְתֹּב לִימֵי שמחה וָעֹנֶג,
מִמִּי יִירָא, מִמִּי יִפְחַד? אם תמו
אַנְשֵׁי בִינָה, ופליטיהם נָשָׁמּוּ,
מה? מה אמרתי נא? את מי הוכחתי?
הַאִם יש לדברַי אֹזֶן שֹׁמַעַת?
הַאִם יש בַּתבל איש מבין דעת?
אך, קול נדברים יחד; אַטֶּה אֹזֶן
לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵיהֶם - אֲדוֹן לי אתה,
ולְךָ עבד עולם אהיה אנכי.
האח, האח! כמעט לא הִכַּרְתִּיךָ;
הִנֵּה שָׁמַנְתָּ, עָבִיתָ, כָּשִׂיתָ,
טבו מראיך, נָעַמְתָּ, יָפִיתָ.
האם גם־זה בנךָ? חן רב לָבַשְׁתָּ:
שדי ישמֹר אותך! אמנם ידעתי
כי לא שָׁמִיר וָשַׁיִת
יֵצֵא משרש זית.

(ד) בעל בחינת עולם, שכתב: סוף דבר תשמאיל לבי או תימין, תאמין בכל מה שהאמין וכו'.
(ה) לונזאנו.
(ו) בעל ערגת הבשם ובעל תפתה ערוך.

קומה, ארון, צַוֵּנִי כרצונך,
כִּי אָנֹכִי עַבְדֶּךָ,
וּלְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת אֵלַי יֶהִי.
כַּבֵּד ביתי, בֹּאה אִתִּי וסעדה,
כל־תאותך מַלֵּא, כי זה ביתך.
אִם־יָקוּם הָאִישׁ לָלֶכֶת,
יפצר־בו, לֵאמֹר: מה־כָּכָה?
אן תנוס, ארון? אֵיכָכָה
תקח מֶנִּי עֹנֶג זה?
וּבְקִרְבּוֹ־ ישים אָרְבּוֹ,
את־מומיו יָבִין יֶחֱזֶה.
עוד הנה ברכת הבקר:
אַלּוּפִי, יום טוֹב עָלֶיךָ!
גַּם יֵשׁ־לָנוּ מִנְחַת־עָרֶב:
טוב הלילה לכבודך!
וברכה אל־הסועד,
וברכה לימי מועד.
אָמְנָם עִם־תּוֹשְׁבֵי קִרְיָה אַחֶרֶת,
כִּי לֹא יַגִּיעַ שָׁם קוֹל שִׂפְתוֹתֵינוּ,
אֵיכָה נֵצֵא אֵפוֹא מִידֵי חוֹבֵנוּ?
בִּכְתָב נָאֶה וָטוֹב לִיקַר תִּפְאֶרֶת
בִּרְכוֹתֵינוּ נִפְרוֹשׂ הֵיטֵב עַל־סֵפֶר,
וּבְדִבַּר־חֵן וָהוֹד וּבְאִמְרֵי־שֶׁפֶר
כִּיכָלְתֵנוּ נַעֲשִׁיר אֶת־הָאִגֶּרֶת:
כָּזֹאת מִדֵּי כָל־חַג נִשְׁלַח שָׁלוֹחַ,
כִּי תֵרָצֶה בִּמְקוֹם פֶּה וּשְׂפָתַיִם.

אוּלָם אַתֶּם, אַנְשֵׁי בִינָה וָדַעַת,
אִם לֵב תָּמִים לָכֶם כאשר תאמרו
אִם בַיוצר תִּהְיֶה פִיכֶם פֹּגַעַת
עַל־אשר רעיכם, מה־תתפארו?
מה־יִסְכְּנְכֶם כאשר תהיה מוֹדַעַת
צדקתכם לאדם? או יִסָּתֵרוּ
מֵהֶם חסדיכם, מַה־לָּכֶם מִגְרַעַת?
הֵן שִׂפְתֵי הַמֵּיטִיב לוֹ יִסָּכְרוּ,
אָז הַמְקַבֵּל חַסְדּוֹ יִפְתַּח אֶת־פִּיהוּ,
כַּיֶּלֶד הַמַּגִּיד חַסְדֵי אָבִיהוּ.
אוּלַי תָּשִׁיבוּ לִדְבָרַי: אֵיכָכָה
יִפְתַּח הָאִישׁ אֶת־פִּיו, אִם לֹא נודיעה
אליו את־אהבתנו? איכה יֵדַע
כִּי בִגְלָלוֹ נִשְׁפָּךְ לֵאלֹהִים שִׂיחַ,
לוּ בִלְשׁוֹנֵנוּ לֹא נִתְגַּלֶּה נַחְנוּ?
ויהי מה, אנשי לב; אֵל בַּשָּׁמַיִם,
הוא היודע צדקתכם: מִנֵּהוּ
יָבֹא לִפְעֻלַּתְכֶם מתן וָעֵקֶב.
לָמָּה מִילוּד אִשָּׁה שכר תוֹחִילוּ? —
אַךְ בִּלְבָבִי אֹמַר: כֹּל עוֹשֵׂה אֵלֶּה
אִתּוֹ אֵין חֶסֶד, רַק מִרְמָה וְחֹנֶף
ואנה אָנִי בָא? אֵיכָה צָלַלְתִּי
בתהום רֹבֶצֶת תַּחַת,
וּבְמַיִם בִּלְתִּי־סוֹף? אוֹיָה! נוֹאַלְתִּי.
אֶת־נִכְלֵי הַלָּשׁוֹן הַמִּתְהַפֶּכֶת,
התוֹלָה בְאחֵרִים אֶת־כָּל־מוּמֶיהָ,

אֵיכָה יִסְפֹּק כֹּחִי לְסַפֵּר יַעַד־תָּמוֹ?
אוֹ אֵיךְ אַחַר גּוֹי עַתָּה אַשְׁלִיכָה
תִּפְאֶרֶת הָאִשָּׁה, רֶשֶׁת הַגֶּבֶר?
אֶטוּשָׁה נָא לָשׁוֹן פֶּה וּשְׂפָתַיִם,
וּלְפִי הַשֶּׁקֶר כִּרְצוֹנָם יִשָּׁקוּ;
אֶשְׁכַּח אֶת־הַשִּׁנַּיִם,
וּלְהַרְאוֹת יִפְעָתָם לַכֹּל יִצְחָקוּ;
אשכח את־הצואר, את־הַגַּרגרת
הָעָנָק, הַשַּׁרְשֶׁרֶת,
גם את־האלמוגים וּצְרוֹר הַבֹּשֶׂם;
אֶשְׁכַּח פָּנִים הַמְאָדָּמִים בַּצֶּבַע;
אֶשְׁכַּח אֶת־הַיָּדַיִם;
אֶשְׁכַּח הָאֶזְרוֹעוֹת, אֶשְׁכַּח בָּתֵּימוֹ;
אשכח כל־מין טַבַּעַת;
אָנִיחַ הַשּׁוֹקַיִם,
וּלְגשם וּלמטר יתאוו הֵמָּה,
לְגַלּוֹת אֶת־שׁוּלֵיהֶם עַד־הַבִּרְכַּיִם;
אָנִיחַ הָרַגְלַיִם,
וּלאט כִּתְשׁוּקָתָן בָּעִיר תֵּלַכְנָה,
לְרעות את עיניהם אנה ואנה,
וּלְהֵרָאֹה גם־הֵם לבני התהו,
וּלְהַרְאוֹת לָעֵדָה אֶת־שִׂמְלוֹתָמוֹ
הַמְחֻדָּשׁוֹת כָּל־חֹדֶשׁ,
וּלְהוֹדִיעַ לַכֹּל אֶת־רֹב עָשְׁרָמוֹ,
וּלְהַמְשִׁיךְ לָמוֹ כָּכָה כָּל־עֵינַיִם:
אֶשְׁכַּח עַתָּה כֻּלָּמוֹ,

אָשִׁיר שִׁירִי עַתָּה עַל־הַשׁ·····
כאשר יִכְסֹף הָעֶלֶם
לַגִּיד אלי־יָפָתוֹ
שַׁלְהֶבֶת חֶמְדָתוֹ
אֹכֶלֶת עַצְמוֹתָיו;
אוּלָם יִשָּׁאֵר אֵלֶם,
יַעַן תִּגְבַּר בָּשְׁתּוֹ,
כי לֹא בָאֵר הֵיטֵב
את־תֹּקֶף אַהֲבָתוֹ
תּוּכַלְןָ שִׂפְתוֹתָיו:
כָּכָה נָשִׁים תִּכְסֹפְנָה
לַרְאוֹת בַּחוּץ יָפְיָמוֹ,
אוּלָם גַּם־הֵן תִּקְצֹפְנָה
כַּנַּעַר עַל־בָּשְׁתָּמוֹ
מֵעַתָּה מַה־תַּעֲשֶׂינָה?
מזור אנה תִּמְצֶאנָה?
אַךְ אָמְנָם אֶל־כָּל־אִישׁ זֹאת מוּדַעַת
כִּי לִמְשׁוֹךְ לִוְיָתה בַחַכָּה,
וּלְהָשִׁיב הָאָדָם עַד־דַּכָּא,
תִּתְנַכֵּל כָּל־אִשָּׁה נִבְלִי־דַעַת;
אַף כָּל־עֶצֶב כָּבֵד לֹא תַחְשֹׁכְנָה
לִוְיָתָן בַּחַכָּה עַד־תִּמְשֹׁכְנָה.
לָכֵן הִנֵּה מֵהֶן מָאֵן מֵאֵנוּ
לִשְׁמוֹעַ אֶל־הבשת, וַיַּרְחִיקוּ
אוֹתָהּ מֶרְחַקֵּי אֶרֶץ, וַיַּבְהִיקוּ
מִזִּיו הָאַשְׁכֹּלוֹת אֶת חוּצוֹתֵינוּ.

אָכֵן אַשְׁכֹּלוֹת אֵלֶּה
לֹא כָל־גּוּפָמוֹ יֵרָאֶה הַחוּצָה,
רק ישאר שרשם טמון בארץ;
ובכן הַפֶּלֶא וָפֶלֶא
יַרְבֶּה יָפְיָם, ובכֵן יִפְרֹצוּ פרץ,
יַעַן קֶשֶׁר אַמִּיץ יִלְחַץ שרשמו,
ובעוד שרשם ילחץ, יִדְחֶה מִמַּעַל
דָּמָם, חרצניהם, ובכן יאדימו
ובכן אל מראה־עַיִן גם ישמנו.
יש על־האשכלות מסוה תִּפְרֹשְׂנָה,
צלמו כדמות הָרֶשֶׁת,
אַךְ לֹא מִצִּדְקָתָן, רַק לָצוּד צַיִד,
לאחוז כָּל־עוֹף כָּנָף הַקָּרֵב לָמוֹ
לאכול מֵעִנְּבֵיהֶם; יַעַן וּבְיַעַן
הַטּוֹב הַמִּתְיַקֵּר יִיטַב אֵלֵינוּ.
מהן פאה אחת עֵרֹם תשכחנה,
וּכְבַשָּׂדֶה פִּנַּת הפקר תַּנַּחְנָה.
כן איש קֹנֶה מֹכֵר, מיטב מקנהו
יוציא אל־עֵין כל־איש חוץ מִנָּוֵהוּ.
אך אשה חכמת־לב היא לא כאלה:
עֵרֹם עריה לא תֵלֵךְ,
אַף לֹא עַל־יָם לָבָן תִּפְרֹשׂ הָרֶשֶׁת,
אוּלָם על־הֶחָזֶה הַצָּעִיף תָּשֶׁת.
עֵת תִּמָּצֵא בִּקְהַל נָשִׁים אֵין גֶּבֶר,
הֵיטֵב סָבִיב סָבִיב היא תַעַנְדֶנּוּ;
כאשר תלך בדרך,

תַּנַח בְּאֶמְצַע פֶּתַח, וכמו נח
צֹהַר לַתֵּבָה תַּעַשׂ;
אם אל־בחור תקרב, תפתח הַפָּתַח,
וכְלֵי הַזַּעַם תָּפֵק,
וכְאִלוּ לא כָחֹק הַצָּעִיף יהי,
תפתח, תסגֹר, תסגֹר, תפתח הַצֹּהַר
עד־תביא הַנִּפְתֶּה אל־בית הַסֹּהַר.
כִּימֵי הֶעָנָן כָּכָה
הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל מִקְוֵה הַזֹּהַר
פַּעַם כָּסּוּ פָנָיו וַיְהִי עֵיפָתָה,
פַּעַם מִבֵּין הֶעָב את־זיוו נִרְאָה,
פַּעַם סָר הֶעָנָן, חַמָּה נִגְלָתָה.
כֵּן דֶּרֶךְ הָאָדָם, וּכְבָר פָּשְׂתָה
בארץ הַמִּסְפַּחַת,
ואמת ויֹשר וֶאמונָה נִשְׁכַּחַת.
אָמְנָם אָמְנָם גַּם כִּי רַבּוֹת אָמַרְתִּי,
אוֹיָה! הֵנָּה עַד־הֵנָּה
אוּלַי מֵאֶלֶף רַק מֵאָה סִפַּרְתִּי.
הִנֵּה, דַּרְכֵי הַצֶּדֶק,
הנה עתה נִלְאֵתִי:
הִנֵּה מִלִּים הִרְבֵּיתִי
על כל־מִדָּה וָקֵצֶב.
אולם אדם כִּי חֵדֶק
תּוֹךְ לִבְשָׂרוֹ נֶעְצָר,
לַבְרִיחַ את־הַצָּר
ישא מַכְאוֹב וָעֶצֶב.

כן אנכי הנער,
אֵשׁ בִּלְבָבִי בֹּעֶרֶת,
כִּרְאוֹת עֵינַי בַּקֹּרֶת
רַק־שֶׁקֶר, רַק־תַּרְמָה.
לָכֵן מֵרֹב הַצַּעַר
טֹרַח, עָמָל בָּזִיתִי;
אֶת־שִׂפְתוֹתַי פָּצִיתִי
פָּצִיתִי, וִיהִי מַה.
אֶת־עֶרְוַת אַנְשֵׁי־שֶׁקֶר גִּלֵּיתִי,
בִּימִין צֶדֶק וָיֹשֶׁר תָּמַכְתִּי;
כִּי עָלֵימוֹ מִבֶּטֶן נִסְמַכְתִּי,
כִּי אָמַרְתִּי עַל־אֵלֶּה נִבְרֵאתִי.
אֵל שַׁדַּי! אַתָּה אֵל, קָרֵב יֶשַׁע:
עַד־מָתַי יִמְלָךְ־בָּנוּ הָרֶשַׁע?
הִנָּשֵׂא, שֹׁפֵט הָאָרֶץ,
קָרֵב יֶשַׁע בַּת־עַמֶּךָ:
תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר,
וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ.

י

אחרת (*)

תק״עז

חֶמְדַּת כָּבוֹד, אָשׁוּבָה נָא הַפַּעַם,
אֶלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם, חֵמָה וָזַעַם,
אֶת־אַשְׁפָּתִי אֶפְתַּח לִירוֹת בָּךְ חִצִּי,
הֵן גַּם פַּעַם אַחֶרֶת בָּךְ נִדְבַּרְתִּי,
מוּמַיִךְ הָרַבִּים חָקוֹר חָקַרְתִּי;
אַךְ לֹא רָאִיתִי אָז אַף אֶת־הַחֵצִי.
הֵן מִן הַכּוֹכָבִים מוּמַיִכִי רַבּוּ,
לָכֵן מִלַּי בָּהֶם כָּעֵת יִסַּבּוּ:
וְאָן כָּמוֹךְ מָקוֹר, זִמְרָה נוֹבֵעַ?
אֵין חֵקֶר אֶל־רָחְבֵּךְ, אֵין קֵץ לָאֹרֶךְ,
אַף כֹּחַ לָךְ; אַךְ בִּלְבָבִי אֵין מֹרֶךְ:
בִּיוָן הַשֶּׁקֶר בַּל־אֶהְיֶה טֹבֵעַ.
הָעֵץ הָרָם הַזֶּה כָּעֵת אַנִּיחָה,
עָנָף קָטֹן אֶקַּח, עָלָיו אָשִׂיחָה:
נֵצֶר נִתְעָב! עָלַיִךְ אִמְרֵי־שֶׁפֶר,
אֶשְׁכַּח אֵיךְ קָם גָּאוֹן בֵּין עַם־הָאָרֶץ,
אֵיךְ מַמְלַכְתּוֹ הִגְדִּיל וַיִּפְרֹץ־פָּרֶץ:
אַגִּיד אֵיכָה שָׁרַץ בֵּין אַנְשֵׁי־סֵפֶר.
לֹא־עוֹד עַל־הֶהָמוֹן, לֹא־עוֹד אָרִיעָה;

(*) נדפס בכוכבי יצחק, XVIII עמוד 13

חַטֹּאת הֶבֶל וָשָׁוְא לֹא־עוֹד אַשְׁמִיעָה:
לֹא תִצְחָקוּן כָּעֵת, רַק מַר תִּבְכָּיוּ.
אַגִּידָה נִפְלָאוֹת, חִידוֹת וָפֶלְאִי:
אָמַר כִּי זֹאת אִם כָּל־מִשְׁגֶּה וָשֶׁלִי,
וְאַתְּ עָשִׂית אִם כִּנְחָלִים נִטָּיוּ.
אֶשְׁכַּח הַמַּקְהִילִים עֵדָה וָחֶבֶל,
לַשְׁמִיעַ מִכִּסְאָם דִּבְרֵי הַהֶבֶל
אֶל־כָּל־אִישׁ בַּעַר הַמַּטֶּה אָזְנָיִם.
הַשָּׂשִׂים שָׂשׂוֹן רַב אֵין קֵץ וָחֵקֶר,
אִם מִגְדָּלִים יִבְנוּ עַל־אַבְנֵי־שֶׁקֶר;
אוּלַי יָרוּם שִׂיאָם עַד־הַשָּׁמָיִם.
חֶמְדַּת כָּבוֹד, הִנֵּה בָנַיִךְ הֵמָּה;
אַתְּ לִמַּדְתִּים, לֵאמֹר: דַּרְכִּי נָעֵמָה;
בָּנַיִךְ הֵם, אַךְ לֹא אַטִּיפָה לָמוֹ.
לֹא רַבָּה רָעָתָם, כִּי אֵין בַּחֶלֶד
גֶּבֶר יַאֲמִין לָהֶם; כִּי גַם הַיֶּלֶד
יָבִין כִּי שָׁוְא וָשֶׁקֶר בִּלְשׁוֹנָמוֹ,
אֶשְׁכַּח אֹתָם, אִתָּם לֹא אֶתְיַצָּבָה.
אַתֶּם קִרְבוּ, אַנְשֵׁי דֵעָה נִשְׂגָּבָה,
קִרְבוּ אַתֶּם כִּי תִכְתְּבוּן עַל־לוּחַ.
פִּקְחוּ עֵינֵיכֶם נָא, נִרְדָּמִים עוּרוּ;
מִדֶּרֶךְ רוּם לֵבָב שִׁמְעוּ וָסוּרוּ;
לִמְדוּ כִּי אֵין מוּם רָע מִגֹּבַהּ רוּחַ.
כַּמָּה מִכֶּם, אַנְשֵׁי דֵעָה וָשֵׂכֶל,
שֵׁם רַב אִוּוּ, וַיִּתְנַכְּלוּ נֵכֶל,
שַׁנּוֹת, חַדֵּשׁ, תַּקֵּן כָּל־דִּבְרֵי־קֶדֶם!

לֹא הַיָּשָׁר, רַק הֶחָדָשׁ אָהֵבוּ,
וּלְבַד אוֹתוֹ יִבְחָרוּ וִיקָרֵבוּ,
לַרְאוֹת כִּי אֵין כָּהֶם יָמָּה וָקֶדֶם.
כַּמָּה מִכֶּם הֶפֶךְ חֵטְא זֶה חָטָאוּ,
וּלְמַעַן מַשְׂכִּילִים לָהֶם יִקָּרְאוּ
כָּל־שֶׁקֶר עַל כַּנּוֹ הַשְׁאֵר יַשְׁאִירוּ!
בִּנְתִיב קַדְמֹנֵיהֶם תָּמִיד יַהֲלֹכוּ;
וּשְׁגִיאוֹתֵימוֹ בִּימִינָם יִתְמֹכוּ,
כִּי עַם־הָאָרֶץ אָז אוֹתָם יוֹקִירוּ.
שֶׁקֶר עַל־כֵּן גָּדַל וַיַּעַשׂ תֹּקֶף,
עַל־כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה מֵרֹב הַנֹּקֶף,
וְאָן אֵלֶיהָ עוֹד מָקוֹם תּוֹכֵנוּ?
אוּלַי לָכֶם מִלֵּי חִידוֹת וָפֶלֶאי,
אָכֵן כֵּן הוּא: אַב כָּל־מִשְׁגֶּה וָשֶׁלִי
הוּא גֹּבַהּ הַלֵּבָב, כִּי תִתְבּוֹנֵנוּ.
אִם מִי הָיָה אָבִיו, דַּעַת תַּחְפֹּצוּ,
אַגִּידָה אֶת־הַסּוֹד, רַק אַל־תָּקֹצוּ:
הֵן שֵׁם אָבִיו אַף שֵׁם אִמּוֹ אֶכְתֹּבָה.
„כֶּסֶל״ אָהַב „עַצְלוּת״ וַיִּתְחַבָּרוּ,
וּבְרִית חֶבְרָתָם בֶּאֱמוּנָה שָׁמָרוּ,
וַיִּוָּלֵד מֵהֶם „גָּאוֹן וְגֹבַהּ.״
חָרוּץ יַשְׁלִים נַפְשׁוֹ; וּבְלִבּוֹ יֵרֵא
אֶת־הֶהָמוֹן כָּעַיִר אוֹ כַּפֶּרֶא,
עַל־כֵּן יִהְיֶה עָנָו, יִבְזֶה תִּפְאֶרֶת.
עָצֵל, עַד יוֹם מוֹתוֹ סָכָל וָבַעַר;
לָכֵן מְפַחֵד בּוּז, קָלוֹן וָצַעַר,

יִדְרוֹשׁ כָּבוֹד וָשֵׁם בִּמְרוֹמֵי קָרֶת.
כִּרְאוֹת כִּי יֵשׁ רַבִּים טֹבוּ מִמֶּנּוּ,
מִיִּרְאָתוֹ פֶּן כָּל־אָדָם יִבְזֶנּוּ,
יִגְבַּה, יִגְאֶה, וּלְהִתְכַּבֵּד יָגֵעַ.
אוּלָם גֶּבֶר שָׁלֵם יַשְׁפִּיל הָעַיִן,
לֹא יָחוּשׁ אִם־גָּדְלוֹ יוֹדֵעַ אַיִן;
יִזְכֹּר כִּי שָׁם בַּשַּׁחַק יֵשׁ יוֹדֵעַ (א).
קָרַב מִכֹּל הַחַי מֹשֶׁה לֵאלֹהַּ,
וַתָּרָם תִּפְאַרְתּוֹ מֵאֵין כָּמוֹהָ;
עַל־כֵּן עָנָו הָיָה וּשְׁפַל הַבֶּרֶךְ.
וּבְדַבֵּר־בּוֹ מִרְיָם אָז עִם אָחִיהוּ,
שָׁמַע אֶת־חֶרְפָּתוֹ וַיַּחְסָם־פִּיהוּ:
יָדַע כִּי הֶבֶל הֵם וּקְטַנֵּי עֵרֶךְ.
לָכֵן רָב־הַנָּשִׁים, יַעַן תִּרְאֶינָה
כִּי חָכְמָה וּגְבוּרָה יֶחְסַר לָהֵנָּה,
גָּבַהּ רוּחָן מִכֹּל, וִיקָר שָׂאָפוּ.
וּלְמַדְרֵגוֹת גַּם־הֵנָּה תִּבָּדַלְנָה,
וּכְפִי מְעוּט יָפְיָן כֵּן תִּתְהַלַּלְנָה,
וּכְגֹדֶל מָשְׁחָתָן כָּבוֹד רָדָפוּ.
הַבִּיטָה הַבָּקָר אַמִּיץ הַכֹּחַ,
הַבִּיטָה אֵיךְ יִשְׁפַּל, יִרְכֶּה יָשֹׁחַ,
וַיְהִי עָנָו, כִּי הוּא רַב הַתּוֹעֶלֶת.
אוּלָם הַסּוּס לֹא יַשְׂבִּיעֶנּוּ לָחֶם,

(א) אחר ימים ושנים כתבתי נוסחא אחרת, והיא: רַב לוֹ אִם אֶת־גָּדְלוֹ לִבּוֹ יוֹדֵעַ – וברוך ה' שהחייני וקיימני והגיעני להחזיר הנסחא ליושנה.

הִנֵּה כִּי כֵן יִגְבַּהּ יִגְאֶה מֵרָחֶם.
וּתְהִי נַפְשׁוֹ בַּשֶּׁקֶר מִסְתּוֹלֶלֶת.
גֵּאָה גָאוֹן יַלְדֵי סִכְלוּת
כִּי מֵחָכְמָה תֵּצֵא שִׁפְלוּת
רַק אִישׁ אִוֶּלֶת אַף עַצְלוּת
יִרְדֹּף כָּבוֹד, יִירָא זֻלּוּת.
מִי יִכְסֹף שֵׁם חָכָם? הָאִישׁ הַבַּעַר -
עַל־מִי בֶּגֶד יָקָר? עַל־חַסְרֵי־כָסֶף -
בִּגְבוּרָתוֹ מִי יִתְהַלֵּל? אִישׁ מֹרֶךְ -
מִי־זֶה יֹאמַר כָּל־רֶגַע
„דִּבְרֵי־צֶדֶק וֶאֱמֶת אֹמַר אֵלֶיךָ?"
הָאִישׁ הַדֹּבֵר שָׁקֶר -
מִי־זֶה עַל־מִצְעָדָיו תָּמִיד לֵב יָשֶׁת?
הַגֶּבֶר הַצֹּלֵעַ - עֹשֵׂה עָוֶל
כָּל־אִישׁ עַל־חַטֹּאתָיו יוֹם יוֹם יוֹכִיחַ -
מִי כָּאִישׁ הַשֹּׂנֵא רַכּוֹת יָשִׂיחַ? -
מִי־זֶה פָּנָיו כִּפְנֵי מַלְאָךְ מִמַּעַל,
בַּל־יָתוּרוּ עֵינָיו, בַּל־יַרְבֶּה אֹמֶר,
בַּל־יִצְחַק רֶגַע עִם־אָדָם? נֹאֶפֶת -
כִּי רַק בַּאֲשֶׁר אֵין בּוֹ יִתְהַלֵּל גָּבֶר.
אוּלָם בַּסּוֹד הַזֶּה רַבִּים נִכְשָׁלוּ,
וְלַקָּהָל רָב דִּבְרֵי תוֹעָה הִשְׁמִיעוּ;
שָׂמוּ חשֶׁךְ לָאוֹר וְאוֹר לַחֹשֶׁךְ,
וּלְמַכִּיר אֶת־עַצְמוֹ גֵּאֶה קָרָאוּ,
וּבְדִמְיוֹנָם עוֹלָם הָפוּךְ בָּרָאוּ.
לֹא כָאֵלֶּה אָמְנָם אַנְשֵׁי הָרוּחַ,

וַיַּשְׂכִּילוּ בַּסּוֹד וֶאֱמֶת כָּתָבוּ.
הַמֶּלֶךְ הֶחָכָם חָרַת עַל לוּחַ: (א)
שִׂפְתֵי סָכָל חֹטֶר גָּאוֹן אָהָבוּ;
גַּם בֶּן־אָמוֹץ אֶל־הֶעָשָׁן וָרוּחַ
גֵּאוּת הִמְשִׁיל. (ב) מָה שַׂרְעַפָּיו נִשְׂגָּבוּ!
עָשָׁן הוּא הַגֵּאוּת, אֵשׁ הוּא הָרֶשַׁע;
זֶה הוֹלִיד זֹאת: כִּי גַם הָעַצְלוּת פֶּשַׁע.
נוּסוּ אֵפוֹא מִן־הָעַצְלוּת, הָחִישׁוּ,
הָחִישׁוּ הַמָּנוֹס, אַל־תִּתְמַהְמֵהוּ.
חִבַּת הַטֹּרַח בִּלְבַבְכֶם הַשְׁרִישׁוּ,
כִּי שֹׁרֶשׁ זֶה אַךְ טוֹב יִהְיֶה פִּרְיֵהוּ.
חָרוּצִים בִּמְלַאכְתָּם, הֵם לֹא יָגִּישׁוּ
לִבָּם אֶל־הַגָּאוֹן; לֹא יִתְנַשֵּׂאוּ.
כָּל־מִפְעָלֵימוֹ יַגִּידוּן שִׁבְחָמוֹ,
וּלְחַנֵּף וּלְחָרֵף אֵין צֹרֶךְ לָמוֹ.

(תוספת אלול תר"יא)

נַעַר הָיִיתִי, גַּם כִּמְעַט זָקַנְתִּי,
תּוֹעִים אַחַר כָּבוֹד רַבִּים בָּחַנְתִּי,
וָאֵרֶא כִּי כֻלָּם צִלָּם יִרְדֹּפוּ.
יָנוּסוּ מִפָּנָיו, יִקְרַב אֵלֵימוֹ;
יָרוּצוּ לִתְפּוֹשׂ בּוֹ, נָס מִפָּנֵימוֹ:
אֵלֶּה וָאֵלֶּה אַךְ לָרִיק יִקְצֹפוּ.
שֵׁם טוֹב גַּם־אָנִי בִּנְעוּרַי אִוִּיתִי,
אַךְ לֹא קְרָאתִי לוֹ, אוּלָם צִפִּיתִי,

(א) כפי אויל חטר גאוה (משלי י"ד ג').
(ב) גאות עשן (ישעיה ט', י"ז).

הוֹחַלְתִּי, וּבְצוּרִי נַפְשִׁי חָסָיָה.
עָבַדְתִּי כָּל־יָמַי, וּלְהִתְוַדֵּעַ
לֹא אַצְתִּי, וָאוֹחִיל, וָאֶכָּנֵעַ.
נֶאֱלַמְתִּי, פִּי חָסַמְתִּי, לֹא אֶהֱמָיָה.
לִרְצוֹן אָבִי וּתְחִנָּתוֹ נֶעְתַּרְתִּי,
לִפְנֵי חַכְמֵי עִירִי חִידָה פָּתַרְתִּי (א)
וָאוֹדַע לָהֶם מֵאָז וָהָלְאָה.
אַחַר שָׁנִים שָׁלֹשׁ סֵפֶר תִּרְגַּמְתִּי (ב),
וּשְׁמִי (וּבְלִי שָׂכָר) מִכֹּל הֶעְלַמְתִּי;
בִּגְלַל זָקֵן נִכְבָּד נַפְשִׁי עָמְלָה.
אַךְ שׂנֵא וּמְקַנֵּא חָשַׂף סוֹדֵנוּ
הִכִּיר מִכְתַּב יָדִי, וּלְרֹאשׁ עִירֵנוּ
אָמַר: פֹּעַל שֵׁ"ד הוּא, פִּגּוּל הִנֵּהוּ.
נִשְׁעָן עַל עָרְמָתוֹ נָחָשׁ וָפֶתֶן
חָשַׁב כִּי הַמְּלָאכָה אֵלָיו תִּנָּתֵן,
וּמְחִיר יָקָר בִּגְלָלָהּ יַגִּיעֵהוּ.
וַאֲנִי כִּי לִכְבוֹד זָר חִנָּם יָגַעְתִּי,
עַל יַד צָרַי בַּיּוֹם הַהוּא נוֹדַעְתִּי.
וּשְׁמִי עַל רֹאשׁ סִפְרִי הוּחַק לָנֶצַח (ג).
הוּחַק בִּשְׁנַת אֶפְרֹשׂ, וַיִּפְרֹשׂ אֵבֶר
מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶל כָּל־עֵבֶר;
זֵדִים אָז בּוֹשׁוּ וַיַּשְׁפִּילוּ מֵצַח.
אוֹר בִּכּוּרֵי עִתִּים הֵחֵל לִזְרוֹחַ.

(א) סיון תקע"ח.
(ב) הוא סדר התפלות כמנהג אשכנז שתרגמתי איטלקית, ונדפס בווין בשנת 1821.
(ג) הוא הדבר אשר דברתי בכנור נעים (עמוד 123): אתה הרב תשלוף תדרוך הקשת, ושאת ועז תוסיף להם כפלים — ושם בראשי הבתים נרשם שם האיש, אך שם משפחתו לא רציתי לגלות.

וַיְעִירֵנִי מֵאִיר (א) שָׁמָּה לִשְׁלוֹחַ.
„תֵּן מִכְתָּבֶיךָ לִי, וּלְאוֹר יֵצֵאוּ.“
אַךְ הַמְקַנֵּא (עֵינוֹ מִכַּעַס תֵּכַהּ)
אָמַר: מַה בֶּצַע? מִי יִקְרָא מִלֶּיךָ?
כִּי לֹא לִשְׂפַת עִבְרִים אִישִׁים צָמֵאוּ.
יָחוּלוּ עַל מֵאִיר בִּרְכוֹת שָׁמַיִם!
מִמַּחְשַׁכִּים הוֹצִיא שַׁדַ"ל, יָדַיִם
רָפוֹת חִזֵּק; הָבוּ לִשְׁמוֹ תִּפְאֶרֶת.
בִּלְתּוֹ אוּלַי עַד־כֹּה אֵלֶּם נִשְׁאַרְתִּי,
קַדְמָה וָיָמָּה צֶדֶק לֹא בִשַּׂרְתִּי,
לֹא הִגַּשְׁתִּי מִנְחָה לְאֻמֶּת נֶעְדֶּרֶת.
נַעַר הָיִיתִי, גַּם כִּמְעַט זָקַנְתִּי,
לֹא מִיָּמַי עַל בִּינַת זָר נִשְׁעַנְתִּי,
לֹא עָבַדְתִּי רַמְבָּ"ם, אַף לֹא שְׂפִּינוֹזָה.
הַכֹּל שָׁקַלְתִּי; וּבְעֵינַי נִסִּיתִי
כִּי רַק הִשְׂכַּלְתִּי אָז, עֵת טוֹב עָשִׂיתִי;
עַל־כֵּן לָנֶצַח בַּאדֹנָי אֶעֱלֹזָה.

(א) מורי ורבי החכם מהר"ר מאיר ראנדעגגער הי"ו היה מחליף אגרות עם אנטאן שמיד, והוא זירזני לתת לו ממכתבי, לשלוח אותם לבכורי העתים.

י"א

(°) על הצעירים המבקשים שתהיה פחיתותם תפארת להם מפני שגם הגדולים יש להם פחיתות הדומה לה.

מתורגם משירי Lessing

תקע"ו

שָׁאַל אַרְנֶבֶת מֵאַרְיֵה
הַגִּידָה לִּי אֵיכָה יִהְיֶה
כִּי־אִישׁ כָּמוֹךָ עַז נוֹרָא
יָנוּס מִגֶּבֶר כִּי־יִקְרָא
וַיַּעַן לוֹ: כֵּן הַדָּבָר
שֶׁכְוִי בְּקוֹל עָלַי יִגְבַּר
כָּכָה כֻּלָּנוּ הַשָּׂרִים
הָאַלּוּפִים הָאַדִּירִים
מֵחִי קָטוֹן נִתְעָב נִסְרָח
נִירָא נִפְחַד נָנוּס נִבְרָח
וּכְבַר אֵינֶנִּי הַיָּחִיד
כִּי גַם־עָגוּר נֶשֶׁר יַפְחִיד
וּכְבַר יָדַעְתָּ כִּי־הַפִּיל
עָלָיו יָתוּשׁ פַּחְדוֹ יַפִּיל
כֵּן גַם־כִּי־רַב גַּם־כִּי־אֵיתָן
אֵימַת כִּלְבִּית עַל־לִוְיָתָן
קָם הָאַרְנֶבֶת וַיְדַבֵּר
וַיֹּאמֶר לוֹ: עַתָּה חָבֵר
עַתָּה יָדַעְתִּי לָמָּה זֶה
יַבְעִית אוֹתִי כֶּלֶב נִבְזֶה.

(*) נדפס בכוכבי יצחק IX, עמוד 48

י"ב

(*) על המתפארים ברע אשר לא עשו מבלתי יכלת.
מתורגם משירי Lessing

תקע"ו

אַרְיֵה דַוָּי קָרוֹב לָמוּת
חַטֹּאת עֲלָמוֹת חוֹקֵר הָיָה
וַיֹּאמֶר: יָהּ, רִבּוֹן עוֹלָם!
עִם דַּל נִכְלָם הַסְכֵּן וּשְׁלָם.
אוֹי לִי! עָוִיתִי וָאֶחְטָא
לִבִּי נָטָה אֶל־הַגָּזֵל
וַיְהִי אוֹזֵל דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב
טָרוֹף קָטוֹב כָּל־צֹאן רָטוֹב;
אַךְ־לִפְעָמִים גַּם־טוֹב פָּעַלְתִּי
גַּם־יוֹם חָמַלְתִּי עַל־טָלֶה
בָּדָד גּוֹלֶה חוּץ מֵחֵילוֹ.
אֵין מַצִּילוֹ וָאֶסְלַח־לוֹ
שׁוּעָל עָרוּם כִּי זֹאת הִקְשִׁיב
קָם וַיָּשִׁיב: אָמֵן אָמֵן

(*) נדפס בכוכבי יצחק XIII עמוד 13

מִי־לֹא־יַאֲמִן? וַאֲשֶׁר תֹּאמַר
הֵיטֵב הֵיטֵב לִבִּי שָׁמַר.
בַּיּוֹם הַהוּא קָרַב אֶצְלִי
וַיִּלְעַג־לִי שָׂעִיר נֶחְמָד
אַךְ לֹא נִשְׁמַר, שֻׁלַּח רֵיקָם
אַף לֹא נָקַמְתִּי לִי נָקָם.
עָשִׂיתָ זֹאת יוֹם שִׁבָּרוֹן
יוֹם בַּגָּרוֹן עָמַד אָכְלֶךָ
אֶל־עָל רוּחֲךָ אָז הָלַךְ
לוּלֵא שֶׁלְּךָ הוֹשִׁיעַ לָךְ.

י״ג

עצה ותושיה

תק״עז

קְרַב אפוא בְרִי. אֲהָה ! אֵיכָה ?
שאולה תֵרְדָה, ואין מושיע.
נתיב חיים לְאָזְנְךָ אשמיע,
שְמור בלְבָבְךָ אשר אורֶךָ.

בְזֶה דברי כסיל אשר יִבְזֶךָ
מְאַס כל־תַעֲנוּג, ואל תרגיע:
קְנֵה כסא לְךָ עֲלֵי רקיע,
וכי תמצא דבש אכול דַיֶךָ.

בדרכֵי אֵל הֲלוֹךְ, ויום וליל
בתורתו הֱגֵה בְעֹז וחיל;
ואהבת לרעך כמוך.

לְבַד רַבֵּה צְבָאֲךָ וְצֵאָה,
בְיֵצֶר לִבְּךָ רְדֵה וּמְלֹכָה
ואל תִקָחֲךָ בעפעפיה.

י״ד

מעשה הצדקה שלום

מתרגם משירי

Gessner

תק״עז

יָשִׁישׁ בָּא בִגְבוּרוֹת הָיָה שׁוּתָלַח,
וּכְבַר נֶהְפַּךְ שַׂעְרוֹ אֶל־עֵין הַכֶּסֶף,
וּבְרֹאשׁ כָּפוּף יֵלֵךְ מֵרֹב הַכָּלַח,
כַּאֲשֶׁר יִתְאַו אֶל־הַשֵּׁנָה הַגֶּבֶר,
אַחַר עָבְדוֹ בַּקַּיִץ כִּבְרַת־אָרֶץ,
כָּכָה נִכְסַף הָאִישׁ לִישׁוֹן בַּקָּבֶר,
היה בימי חָרְפּוֹ אֹהֵב הטרח,
שָׂנֵא עצלות, ויהי חסד זֹרֵעַ;
עתה שָׁקַט, וַיִּכּוֹנֵן לארח.
שָׁקַט שָׁבַת וַיָּנַח וַיִּנָּפֵשׁ.
וַיִּמַח מלבו עשתונות אָפַע,
וַיָּשֶׁת סרעפיו רק אל הַנָּפֶשׁ.
עשיר היה האיש מאז מקדם;
עתה העשר אל־זרעו הניח
וַיִּגְדְּלוּן בניו מאנשי קדם.
אף המה איש ואיש יומם וליל
על־הזקן את־עיניהם ישיתו,
לגמול חסד וטוב אל איש הֶחָיִל,

לגמול חסד וטוב כאשר צונו
צורנו החסיד; יען וביען
יָמֵינו יאריכון אף ייטב לנו.
הגבר לפעמים עָלֵז שָׂמֵחַ
לפני סֻכּו יֵשֵׁב תחת הַשָּׁמֶשׁ,
עיניו יַרְוֶה בַּדֶּשֶׁא הַצֹּמֵחַ.
אם יראֶה עֹבֵר אֹרַח, יקראנו,
יסעד לבו, לשמועותיו יַט אזן,
אף דרכי עיר ועיר ידרש ממנו.
ובני בניו, ראש שמחתו, יבאו
בסביבותיו לצחוק; וּזְקֵנָם יהי
נשיא בהם, לדון ריבות התהו.
אף הוא יצחק אִתָּם כצחֹק הנער;
וּמְגַמָּתו לַמֵּד יום יום אֹתמו
לֵיטִיב אל־כל־אדם, משכיל ובער.
המה אליו ירוצו, וַיְצַוָּהוּ:
תַּעַשׂ עוד זה אלינו, אף עוד זה.
אולם מפיו תמיד לֶקַח יִקָּחוּ.
אף ישמיעם מקורותיו עברו,
וּבְפֶה פתוח לדבריו יִדֹּמוּ,
וסביבותיו כלמו יתחַבָּרו.
פעם היה אִתּו אֶלְעָד הַנֶּכֶד,
ילד רך בַּשָּׁנִים, גדול בדעת,
ישר הֹלֵךְ, שֹׁמֵר רגלו מִלֶּכֶד.
„אין עֹנֶג רב כָּעֹנֶג המגיע

„לַגֶּבר החסיד הגומל חֶסד"
הישיש החכם אליו יביע.
„עֹנג יתן ללב הפלא ופלא
„שמש, ירח, ים, שדה וגבע;
„אולם בחסד עֹנג רב מאלה.„
בכה הבן כשמוע אמרתהו,
ובְכִי חדוה לרֹב עיניו הטיפו.
וישתומם האב, וישאלהו:
מה־זה, נכדי, מהזה אפוא אמרתי?
מה מֵעֵינֶיךָ אֶגְלֵי־טל כן יורֵד?
לזאת אין כח בדברים דברתי.
כח אין בם לוֹריד את־דמעתך,
לא הם הזִילו בִכְיָתְךָ הַלֵּזו;
אולם דבר טמון יש בלבבך.
מָחֹה יִמְחֶה מעל פניו הַיֶּלֶד
את־דמעתו, אכן ייגע לשקר,
בִכְיוֹ פתע פתאום ישוב יָלֶד.
אבי, כן הדבר, ארע ידוע
(לִצְפֹּן את־מִסְתָרוֹ ענה ויאמר)
אין כגְמול חסד לַצַדיק מרגוע.
וַתֹּחֶז יד־האב בימין הָעֶלֶם
ויאמר: אך, הן על־נכון ידעתי,
סֵתֶר אִתְּךָ; הגידה, מה־תִּכָּלֶם?
ויען הקטון: מֶה לא יוכְלוּ
לבֹא מִלֶּיךָ בלבבי? וְלָמָּה

נִטְפֵי חמלה לא מֵעֵינַי יִזָּלוּ?
לא־כן נכדי, לא־כן נכדי; איככה
(ענה האב) ממני סוד תסתירה?
הגידה נא מה־זה קרה אתְּכָה.
אם־כן אפוא (ענה הבן) אגידה
לְךָ הדבר; אכן אִלוּלֵא אתה,
אתו מכל חחי לַעַד אכחידה.
יען מִמְּךָ אבי לָמֹד למדתי:
המתהלל בַּטוב טוב רק לַחֲצִי;
על־כן חסדי מכל אדם כִּחַדְתִּי.
כֶּבֶשׂ מן הַמִּכְלָא אָבַד וַיֵּתַע;
אולי אמצא אתו, שמה ההרה
עליתי אנכי בדד; וּבְפֶתַע
שמעתי קול נֶאֱנָח, ואלך שמה,
וָאֵרֶא רש משליך מִשִּׁכְמוֹ ארצה
סֵבֶל כבד, משא כַּמָּה וָכַמָּה.
וַיֵּאָנַח לאמר: לא אוכל לָכֶת
כשל כחי, נדכֵּתי ונפוגותי
טובה נָשִׁיתִי, וַתִּכְבַּד הַמְּלָאכת.
מאז הבקר פֹּה תועה הנני
בל־אראה נחל מים או עץ פרי;
רב המשא, גם־הַשָּׁרָב יַכֵּנִי.
בסביבותי מִדְבָּר, וָדרך אין
לשוב העירה; אף רגלַי עָיֵפוּ:
בָּךְ, צור, חסיתי, עורה ופקח עין.

וישכב על־סִבלו; ואני חָרצתי,
חיש נאד חלָב וכלוב קַיִץ מִלֵאתִי,
שמתי אצלו, ולְהֵחָבֵא חיש רצתי.
הקיץ האיש, ויאמר: אך עָרֵבָה
שֵׁנָה זאת לי; עתה אשא הָרָגל,
אולי תמצא עֹזֶר נפש דָאֵבָה.
קם לשאת על־שכמו סִבְלו, וכרֶגע
הנה תחת עיניו נֵבל וָטֶנֶא;
וישתומם לאמר: מה? מה הַפֶּגַע?
מה־זה? מה־זה אראה? אך חֹלֵם אני:
עוד קט יפרח הכל, מֹץ לפני רוח;
הבל אביט, מראֶה עינַי רִמָּנִי.
לא, לא; כי עֵר אנכי: הנה עתה
נָגַעתי בפֵרות. צור שגיא כח,
צור מבטחי, רב־חסד, ברוך אתה.
מראשית חלָב זה לָךְ אֵל אַסִיכָה,
מִפֵרות אלה לָךְ אקריב הַחֵלב:
באשר נתת לי, צור, כִבַדתיך.
וַיֵשֶׁב ויאכַל שם על־הַדָרֶךְ,
וַיִשְׂבַע ויותיר; אז קם וַיֹסֶף
לפתוח פיו לפני צורו וַיְבָרֶךְ.
ויען ויאמַר: אך ברוך יְהִי
שֵׁם צור שמים הַפֹּדֶה מִשַּׁחַת
רָעֵב צמֵא ושְׂבַע יגון וָנֶהִי.

מאין בא, מאין בא עד־הנה,
מי־הוא ואנה הוא מביא הטרף?
מי־יתן, את־האיש עינַי תראינה!
ברוך יהיה! שלום וטוב, רִדפוהו!
עתה הנותר לי אביא הביתה
ובני ביתי גם הם כלם יודוהו.
נשא האיש רגליו; ואְני בכיתי
מרוב חדוה, וָאָקם וָאֵשֵׁבָה
על אֵם הדרך, ולבואו חִכִּיתִי.
בא וישתחו, וישאל: מצאת,
ראית איש עובר בכלוב וָחֵמֶת?
ואען: לא אחי. וְלָמָה באת?
למה זה באת פה בין הרי בתר?
ויאמר: כי תעיתי; אך צור צדק,
או איש חסיד חִיָּה נפשי בַסָתר.
מקצת הסֵבל משכמו לקחתי,
לשאת אִתּו עד תֹּם ארץ הנגב,
ובְדרך הַיְשָׁרה אותו הדרכתי.
זה קָרָה לי, לזאת עיני תבכינה;
כי כל־עת יעל על־לבי, אֶעְלֹזָה,
כשמוח צאן צמֵא כאשר תִּרְוֶינָה.
ויחבק־לו איש הַיָשִׁיש וַיְנַשֵּׁק,
לאמר: שָׂש אנכי, אגוע הפעם:
חסד על־לב בני, לא אף וָנָשֶׁק.

ט"ו

קול כנסת ישראל

תק"עז

אלוה יעקב הסכת הקשיבה,
ואל תַסְתֵר מאור פניך מני.
אני רַעְיָתְךָ וַתִבחרני:
זְכֹר עניי, וְנִדָּחַי השיבה.

לְחַם את־לֹחֲמַי, וּבְקָמַי ריבה,
ואַל יָעֹז אנוש להכאיבני.
זכֹר עם־זו אשר־בזו, ופדני,
ולישרים בלבותם היטיבה.

רְדָה שַדַי, ובין שדי תשכֹנה,
וְאִוָשֵעַ, ונשתעשע גם־יחד,
ובתהלות ובמחלות אֲרַנְּה.

וקול ששון וקול שמחה וָזָמֶר
אני אַרְבֶה, ולא אסור מִפַחד
ארי וָדֹב זאב ותְאו וזמר.

ט״ז

קול חסידים

תק״עז

אלוה, אזנך הטה לנער,
ואל תמאס שפל ברך ועין.
ועד מתי נקו לאור ואין,
ועל כל־בר וזך סועה וסער?

ולמה זה מחיר לכסיל ובער,
ויגדלון בני עולה כקין?
ואתה אל בעיניהם כאין,
והם מתפרנסים שלא בצער?

וכל הלך בתם־לבב וצדק
כעל גחון יהי הלך, ונצח
יהי לחם לפיו עפר וחדק?

וכל־חסיד לשונו נאלמה,
ויחרף בעצמותיו ברצה?
אדון כל־היקום, למה ולמה?

י״ז

לרחל

תק״עז

גם כי אֵין בשפתַי חֵלק
אכתב־נא אף־אָני חלק.
לָךְ אכתֹב, לך בת־ברוך;
לָךְ אֹמַר טעמֵךְ ברוך.
כי אין לך כמֹני חֵפץ
לַרְבוֹת שיר, אם בו אין חפץ
כי כמעט וכרגע פֶּשַׂע
בשירים לא יחדל פשע.
ושתיקה בִשְׁנַיִם סָלַע,
ובכל־עת היא צור סלע.
אך יאמַר עבדֵךְ לנצח:
מכאובי אָנוש ונצח.
לולא שיר אוי לי נדמתי,
איש סכל לַכֹּל נדמתי.
איש סכל, איש סכל, יען
בַחכמה חִכִּי לא יען.
כי יראתי, כי אמרתי
חַטָאת בי אם התאמרתי.
אך אמנם אם אשיר זָמֶר
לא אירא מִתּוא וזמר;

ובשיריו הַחֹבֵר חָבֶר
גם חיות יביא בית חבר,
אולם אַתְּ תשיב הֵנָה:
חכמותֵיךְ איה הנה?
מה־תירא חרפת אדם?
מה־תחפיר? מה תתאדם?
אך שִׁמְעִי רחל בת־דעת,
שמעי נא כי לך לדעת,
כי אם יש אל חי עִמִּי,
עוד אכתֹב אל בת־עַמִּי
דרכֵי־ישר דרכי־חסד,
מרחיקי גלולי חסד;
לפתאים מִלִּים אשיבה,
ולְיְשָׁנָה תורה אשיבה,
אחת היא על־כן אֹמָר,
פן יִקְרֵני רע או־מר,
בנעורי עודי ריש דל
תתגל נא חכמת **רש״דל**
בנעורי טרם קִנאה
תתעורר תשים קִנָּה,
ויהי מָה, ברוך טעמֵךְ
עוד עמד בךְ כל־טעמךְ,
אם עָלַיִךְ קַו נָטָיו,
לֹא נָמַר ריחֵךְ עד־כֹה

אל תביעי כה וכה.
הן כל־עוד אהיה בוחן
מִכְתָבֵךְ, אמצא בו חן.
את־מְלִיךְ ישמע־אל
העוזר אֵם ישמעאל,
וִיקִימֵם מְתָו עד אלף
וִיחַיֵנִי שנים אָלֶף.
ובכלם אהיה לח טוב,
ובכלם אדרוש לך טוב.
מִמֵךְ צור יסיר כל־ציר,
וּבְיָמַיִךְ ישלח ציר.
מְעָון ישיב כל־איש,
בל־יִשְׁטֶה, בל־עוד יבאיש;
וימהר מועד גילֵךְ,
וִישַׂמֵחַ בן־גילך.

י״ח

אשה יפה וסרת טעם

תק״עז

אַיֶּלֶת מחמדים,
יוֹעֶטת הבדים,
ונזם וצמידים,
וָכֹפר וּנְרָדִים;
נוצצת כִידודים,
פניה לְפידים;
צֹרֶבת כָאודים
יום יום מאה דודים:
חִשְׁבוּהָ הַיְלָדִים
כפרי הָעֲזָרְדִים.
אם כתולע יאדים,
מראיו אם נחמדים;
הוא רשת ומצודים,
חרבות צורים חדים;
הוא רוח הקדים,
הוא עמק הַשֵׂדִים.

י״ט

לארבע תעניות (*)

תקע״ז

עַד־מָה אֱלוֹהַּ תֶּאֱנַף לָנֶצַח?
עַד־אָן חֲמַת שַׁדַּי יְהִי מִשְׁתֵּנוּ?
לָמָּה יְהִי, אָדוֹן, כְּאֵבִי נֶצַח?
גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ.

עַד־מָה, אֱלֹהִים חַי, תְּהִי אַרְצֵנוּ
אֶל־עַם קְשֵׁי לֵבָב וְחִזְקֵי מֵצַח,
וּבְכוֹרְךָ יִסְבֹּל שְׁבִי וָרֶצַח
מִשֹּׂנְאָיו כִּי אָמְצוּ מִמֶּנּוּ?

אֶת־יַעֲקֹב הַבֵּט, אֲשֶׁר בֵּית כֶּלֶא
יִצְעַק בְּמַר נַפְשׁוֹ וְיִזַּל־מָיִם;
חוּסָה, חֲמֹל עָלָיו. אֱמֹר הַפַּעַם:

שִׂישִׂי וְגִילִי, בַּת־יְרוּשָׁלָיִם,
כִּי עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה זָעַם,
וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ כָאֵלֶּה.

(*) נדפס בספר הליכות קדם, עמוד 8

כ׳

מזמור לתודה

תק״עז

עורי עורי נפשי: האם לנצח
תבושי מהודות חסדי צורכי?
עורי עורי כיום, הרימי מצח;
האל המיטיב לך קומי ברכי.
הגידי בעמים כי הוא דורכי,
כי הוא קרוב אליך,
כי הוא נושא פניך;
כי חפץ בך המלך,
ולהרגיעך כל־עת כל־רגע ילך.
אך לא־טוב הדבר, פיך אל־תרחיבי:
נפשי, זאת אל־תעשי; הנה נחמתי.
הן אל־לבי אשיב (נפשי הקשיבי),
כי אם־ארחיבה פה כאשר זממתי,
דמיתי לכסילים, ומאד אשמתי.
אם־אל רחום סלח,
איככה אשתבח?
צדקת הצור נפלאה,

ואני איכה ארום, איכה אֶגְבָּהָה?
אולם גם־זה לא־טוב: האם לא־יֵרַע
אל־עיניו אם־אֶדֹּם, אם לא־אגידה
צדקותיו לבני־שת, אם לא אל־זרע
ישראל עבד אֵל חסדו אעידה?
אוי אם אֹמֵרָה, אוי לי אם־אכחידה!
עתה מי יְיָעֲצֵנִי?
מי־זה האיש יורני?
מה אַעַשׂ לא־אדעה,
בִּמְצֹלֹת רעיוני כמעט אטבעה.
ויהי מה לא אֶדֹּם־שֹׁכֵן שמים,
אודְךָ אנכי: אֹמַר כי אתה
נָצַרְתָּ את־עבדך מאבנים,
שמרת את־בנך מאז עד־עתה;
אף לי לדעת טוב, לבב נתת;
נתת לי אין חקר
שנאה איבה לשקר
רק חשק אל־הישר
אף־בוז אל־הכבוד, אף־בוז לעשר.
אב אוהב תורתך אותי חָנַנְתָּ,
אף אם נצרת פקודי קדשך.
ושפת קדשך לי היטב שִׁנַּנְתָּ
על־יד גבר חכם, יצחק עבדך (א).

(א) מוה"רר מרדכי יצחק קולוניא, אחיו של מגה"רר אברהם חי די קולוניא.

ותתן־לי אחים (א) בְּגֹדֶל חסדך,
ישאילוני כל־ספר
מביע אמרי־שפר,
תחבשת אל־כל־חֹלי
יצחק בן־דודתי (ב) ויהודה לולי (ג).
ושמואל בן־דוד (ד) איש מָלֵא רוח,
הִקְרַבְתָּ לי, בחור הפורש אבר,
וַיֵּדֶא בחכמה על־כנפי־רוח;
ויאמר לי: אחי, אל־תט אל־עבר,
מאל שדי כוננו דרכי־גבר.
מבינתו הוֹרַנִי,
ומשוגותַי הֶראני,
ויהי אוהב הַדֵּעַ,
אף לא־מאס מִלַּי, ויהי לי רֵעַ.
אף עוד וַתַּקְרֶב־לי רחל בת־דעת (ה),
בת־צדק ואמונה; וַתַּשמיעני
דברי חכמה לרֹב אֵלַי תולעת,
ודבַרי לא תמאס, ותוכיחני
יום יום כאשר שגיתי; וַתַּרְאֵנִי
את־ספר מחמדיה

(א) קרובים.
(ב) יצחק בן ברוך ובן ברכה אחות אבי.
(ג) אחי אמי.
(ד) שמואל חיים בן דוד לולי אחי אמי, הוא שחב"דל אשר היה בטריאסטי מן סיון תק"עו עד סיון תק"עט.
(ה) בת ברכה אחות אבי.

מֻעְתָּק בִּכְתָב ידיה,
ספר שִׁירֵי אפרים (א).
אֵל, אל־חיקם השיבה שבעתים.
אף עוד הִנֵה חבת עמל וִיגִיַע
נתת בי, בל־אבחר־לי מנוח.
ברוך אתה לזאת, כי לא יַגִיַע
לדביר הדעת איש אֹהֵב לשמוח,
ואני הרש כל־עוד עצרתי כח
שָׂנֵאתִי דרך פְּתִי,
אל־הַמֶּחְקָר צָמְתִי,
את־המחקר חָמַדתי,
חָשַׁקְתִּי וָאֹהַב מאז נולדתי.
על פני בשת וכלמה חָקקת,
להן אין ערך בארץ הַלֵזו:
כן ממני גאות הַרְחֵק הִרְחַקת,
כי חִזְקֵי־מצח ופניהם הֵעֵזו,
הם בְּגָאון יאחזו,
הם בְסִכלות יִדְבָּקו,
גם לְתבונה יצחקו;
אחר כבוד ירוצו,
ובדברי תורתך, צור, יקוצו.
אף עוד תוחלת בלבבי נטעת,

(א) בני הנעורים, ילידי הרופא אפרים לוצאטו (אחי יצחק אבי אביה) היא ואביה ואחיה היו מפארים אותם מאד, וזה הלהיב אותי לעשות חיל במלאכת השיר.

קַוֵּה תמיד אך־טוב אף בַּצָּרָתה.
תמיד חסיתי בך, כאשר ידעת,
אף עת תוגה רבה אלַי יאתה;
ובדמיונה רק־טוב נפשי ראתה.
אם יום הָאֵד חזיתי,
טוב בלבבי דִמִּיתי.
כל־זאת אתה הֵבֵאתָ,
את־נפש רש ודל אתה רִוֵּיתָ:
אלִי, אודה לְשִׁמְךָ על־כל־אלה;
צור, אל־תמאס קולי: אדע גם־אני,
הִתְחַסַּדְתָּ אִתִּי הפלא ופלא,
אכן לבי הדל עתה רִמָּנִי,
ולבד אחת מאלף הזכירני.
אתה אותי אָהַבְתָּ,
אתה קולי הקשבת,
רָזֶיךָ לי גִלִּיתָ,
אִתִּי צורי הטוב רק טוב עשית.
אַחַי זכרו כי שקר לא דברתי.
אם־אֵל סולח פשע,
אין בי חטאת ורשע.
אִמְרוּ: דרכי־אֵל טֹבוּ;
אולם גֵאָה גאון בי אל־תַחְשֹׁבוּ.

כ"א

תרגום

תקע"ז

אָכול שוף דק, רָזֶה, וּצְלִי שַׁלְהָבֶת;
אָכול בשר מַלִיחַ בלתי מים;
עָיֵף יָגֵעַ בל־יוכל לָשָׁבֶת;
או שֶׁבֶת בַּצָמָא אצל כִּירָיִם:

לִגְבּוֹת לָאַט וּלְשַׁלֵם כָּאַרְנָבֶת;
וּלְהַלְוֹת לַזָרִים מָנֶה מָאתַיִם;
וִהְיוֹת יום חג טָמוּן בירכתים;
או לָזִיעַ בְּשָׁבֶט מֵרֹב צָרָבֶת:

בְּנַעַל אבן המקשקש כָּעֶכֶס;
פרעוש יֵרֵד עֹלֶה מָרוֹם וָתַחַת
תוך הַכֻּתֹּנֶת, כְּרֹכֵב הָרֶכֶשׁ:

יד הימין זַכָּה, ושמאל נֶאֱלָחַת;
רגל ימין יָחֵף, ושמאל לא כן;
וִהְיוֹת נֶחְפָּז, ולהמתין בלתי נחת:
יבא כל־איש מסכן,
יזכר כל־שד, כל־נגע, כל מִגְעֶרֶת;
אשה רעה על כל־רעה גֹבֶרֶת.

SONETTO

DI

FRANCESCO BERNI

Passeri, e Beccafichi magri arrosto,
E mangiar carbonata senza bere:
Essere stracco, e non poter sedere,
Avere il fuoco presso, e 'l vin discosto.

Riscuotere a bell'agio, e pagar tosto,
E dare ad altri per avere a avere:
Essere ad una festa, e non vedere,
E sudar di Gennaio come d'Agosto:

Avere un sassolin 'n una scarpetta,
Ed una pulce dentro ad una calza,
Che vada in giù e 'n su per istaffetta:

Una mano imbrattata, ed una netta;
Una gamba calzata, ed una scalza:
Esser fatto aspettare, ed aver fretta.

Chi più n'ha, più ne metta,
E conti tutti i dispetti e le doglie;
Chè la maggior di tutte è l'aver moglie.

כ"ב

ליום הכפורים (*)

תק"עז

סְלַח, רַחוּם, סְלַח אֱלִי עָם כֶּבֶד
עֲוֹן אַשְׁמָה, בְּיוֹם עֱנוּת נַפְשֵׁנוּ;
וְאִם עַם־זֶה כְּבֵן וְאִם כְּעֶבֶד,
לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה וְהוֹשִׁיעֵנוּ.

לְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תְּנָה נָא זֶבֶד,
סְלַח וּמְחַל לְכֹל עֲוֹנוֹתֵינוּ.
הֲלֹא כַיּוֹם בְּיַד בְּנוֹ יִכְבֶּד
מְרִי כַּפֵּר, בְּזַעֲקוֹ עָלֵינוּ.

שְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקְךָ:
הֲלֹא בַּעֲלוֹתְךָ לְהַר הַקֹּדֶשׁ
אֲזַי נִסְלַח לְכֹל עֲדַת אַחֶיךָ.

אֱלוֹהַּ רַחֲמִים! רְאֵה, שִׁטַּחְתִּי
לְךָ כַּפַּי אֲנִי כְּמֹשֶׁה חֹדֶשׁ
וְעוֹד שָׁלִישׁ־עֲנֵה, עֲנֵה: סָלַחְתִּי.

(*) נדפס בהליכות קדם עמוד 7

כ״ב

רפואות אהבה (*)

Ovid. Remedia amoris

תק״עז

קִרְבוּ אֵלַי אַתֶּם, בַּחוּרֵי חֶמֶד,
אַתֶּם כִּי תִשָּׂאוּן חָמָס וָאָוֶן,
וּבְדֶרֶךְ אַהֲבַתְכֶם רַק רַע תִּמְצָאוּ;
קִרְבוּ אֵלַי, אֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ,
לִמְדוּ מִפִּי לִרְפֹּא נֶגַע הַחֵשֶׁק:
לִמְדוּ הַבַּחוּרִים; וַאֲשֶׁר אַגִּידָה
הַאְזֵנָּה גַם־אַתֵּן, בָּנוֹת, כִּי אָנִי
כַּגֶּבֶר כָּאִשָּׁה אוֹרֶה מֵעַתָּה
לִשְׁבֹּר מִצַּוָּארָם חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע;
אֶלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם, כָּל לֵב נָגוּעַ
אֶנְקֹם אֶת־נִקְמָתוֹ, אֶהְיֶה־לוֹ עֵזֶר,
אוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נוּגֵי בַשֶּׁבִי.
טֶרֶם תָּבִיא רַגְלֶךָ תּוֹךְ הַשַּׁעַר
אִם־תִּנָּחֵם עַל־הַמִּפְתָּן הָרֶגֶל
אָחוֹר תּוּכַל הָשִׁיב, מוֹנֵעַ אָיִן.
טֶרֶם יָרוּץ סוּסֶךָ אִם־רָצִיתָ
לִבְלוֹם אֶת פִּיו אָז עַל נָקֵל יָכֹלְתָּ.

(*) נדפס בכוכבי יצחק, XXV עמוד 15

כָּכָה אוֹהֵב טֶרֶם יִכְבַּד הַחֹלִי
אֶת־שָׁרָשָׁיו תּוֹכַל שָׁרֵשׁ וָאָפֶס;
אַךְ־יִתְגַּבֵּר אִם תִּתְמַהְמֵהַּ רָגַע.
קוּמָה אַתָּה אֵפוֹא, וּכְגֶבֶר קוּמָה,
אַל־תִּתְמַהְמַהּ וַאֲשֶׁר יָכֹלְתָּ אֶמֶשׁ
אוּלַי הַיּוֹם הַזֶּה יִכְבַּד עָלֶיךָ.
דַּע כִּי יִגְדַּל חֶשְׁקְךָ כַּאֲשֶׁר תּוֹחֶר,
כִּי מִמִּקְוֵה הַמַּיִם יִהְיֶה־נַחַל,
כִּי מַכָּה נִשְׁכָּחָה חָלָל הִפִּילָה.
אַךְ־יִיטַב לָנוּ הִתְעַנֵּג בַּדֶּשֶׁן,
לָכֵן יוֹם יוֹם נֹאמַר מָחָר נָשׁוּבָה,
וּבְכֵן לָאַט לָאַט יִגְדַּל הַלַּהַב,
וּבְכֵן עֵץ רוֹשׁ יַעְמִיק שָׁרְשׁוֹ בָּאָרֶץ.

אִם־הִתְרַפִּיתָ וַיִּזְקַן הַפֶּצַע.
אוֹי תִּכְבַּד הַמְּלָאכָה; אַךְ עוֹד תּוֹחֶלֶת.
אַף אִם לִקְרוֹא אוֹתִי הִרְבֵּה פִּגַּרְתָּ,
רֵיקָם בִּלְתִּי מָזוֹר דַּע כִּי לֹא תָשָׁב.
תֵּן מַיִם אִם־תּוּכַל עַל הַשַּׁלְהֶבֶת.
אִם לֹא־תוּכַל וּמְדוּרָתְךָ גָּדֵלָה,
חַכֵּה, אַל תִּתְגָּר בָּהּ; לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ:
אַל־תָּשׁוּט בַּנָּהָר נֹכַח הַזַּעַף.
יִמְאַס דָּוֶה רַגָּז אִמְרֵי אִישׁ שֶׂכֶל,
לֹא־יִתֵּן גֶּבֶר בִּפְצָעָיו לִנְגּוֹעַ;

וַאֲנַחְנוּ אָז נוּחִיל, אַף נַנִּיחֶנּוּ
עַד אִם יִשְׁבּוֹת רְגְזוֹ, עַד יַטֶּה־אֹזֶן
אֶל הַמּוּסָר הַטּוֹב מִי גֶבֶר יֶתֶא
לָנוּד וּלְנַחֵם אֵם בּוֹכָה עַל־יָלֶד
מֻשְׁכָּב עַל־הַקַּרְקַע תַּחַת עֵינֶיהָ?
מִי לֹא יָבִין כִּי אֶת־מַכְאוֹב הַנֶּפֶשׁ
לֹא־טוֹב הוֹכֵחַ רַק אַחַר הַבֶּכֶה?
בִּינַת הָעִתִּים הִיא תִרְפָּא כָל שֶׁבֶר,
כִּי גַם רוֹפֵא נָחוּץ יָחִישׁ הַמָּוְתָה.
אַךְ עֵת לִרְפֹּא אִם־תֵּרֶא כִּי הִגִּיעַ
וּלְהֵרָפֵא תַחְפּוֹץ, אֵלַי הַקְשִׁיבָה;
הַרְחֵק מִן־הַמַּרְפֶּה, אֵין רָע כָּמֹהוּ.
הַחֵשֶׁק הוּא יוֹלִיד אַף הוּא יַרְבֶּנּוּ,
הוּא לַמְּדוּרָה עֵצִים; כָּל־עוֹד יוּשָׁתוּ
עֵצִים עָלֶיהָ אֵיךְ תִּכְבֶּה דַלֶּקֶת?
הַבַּטָּלָה לַחֵשֶׁק הִיא כַמַּיִם
לָאָחוּ, וּכְבִצָּה וָטִיט לַגֹּמֶא;
הָסֵר אֶת־הַמַּרְפֶּה וּתְרַפֵּא חֵשֶׁק.
יַיִן שֵׁנָה וּצְחוֹק כָּל־לֵב יִקָּחוּ,
תִּקְרַב חֶמְדַּת נָשִׁים אֶל־רֹדֵף עֵדֶן,
אוּלָם תִּמְאַס כָּל־אִישׁ עָיֵף יָגֵעַ.
לֵךְ וּמְלָאכָה בַּקֵּשׁ לְךָ נָא, אַל תֵּרֶף,
אֶת־הַתּוֹרָה דָּרוֹשׁ, אוֹ לַמִּלְחֶמֶת

רֵד אִם אִישׁ חַיִל אַתְּ, אוֹ כֹבֶרֶת אָרֶץ
שָׁמוֹר וּזְרַע וּקְצוֹר כִּי תִמְצָא־נַחַת,
אוֹ־עֵדֶר צֹאן נֶחְמָד תִּרְעֶה בָעֵמֶק,
אוֹ צֵיד חַיָּה וָעוֹף תָּצוּד בַּקֶּשֶׁת,
אוֹ בַפָּח הַטָּמוּן, אוֹ דָג בַּחֹחַ.
אוֹ לִמְלָאכָה אַחֶרֶת שִׁית לִבֶּךָ
עַד אִם־תִּשְׁכַּח נָשֹׂא חֶמְדַּת הַיּוֹפִי:

אַף מִן־הָעִיר תִּסַּע נָסוֹעַ הָלְאָה,
עֵינֶיךָ אֶרֶץ מַרְחַקִּים תִּרְאֶינָה;
גּוּר עַל־אַדְמַת נֵכָר, אַל נָא תִנָּחֶם,
אַל־נָא תַעְצוֹר לִרְכּוֹב; תִּבְכֶּה יָדַעְתִּי,
עֵת עַל־לִבֶּךָ שֵׁם הַיָּפָה יָעַל,
רַגְלֶיךָ יַעַמְדוּ, לֹא יֹאבוּ לֶכֶת;
אַתָּה שָׂא־נָא אוֹתָם קַיִץ וָחֹרֶף,
רוּץ כַּגִּבּוֹר, אַל יַעֲצָרְךָ הַגָּשֶׁם,
אַל־תֹּאמַר נָא חֵן דֶּרֶךְ רַב הָלַכְתִּי;
וּלְבַד לַדֶּרֶךְ הַנִּשְׁאָר הַשְׁקִיפָה.
אַל־תִּירָא פַּחַד שָׁוְא, שַׁחַל בַּדָּרֶךְ;
הַיָּמִים אַל־תִּמְנֶה, אַל־תִּשָּׂא עַיִן
לָעִיר הָעַלִּיזָה הַמִּתְרַחֶקֶת;
נוּס נוּס, הַרְחֵק מִמֶּנָּה; זֹאת יָעַצְתִּי:
מִי הַנִּמְלָט בַּקְּרָב? כֹּל הַבּוֹרֵחַ.
אוּלַי תֹּאמַר כִּי מִצְוֹתַי תִּכְבַּדְנָה;

אָמְנָם כֵּן הַדָּבָר, אַךְ אִם־חָפַצְתָּ
לְרַפּוֹא הַנֶּגַע הַקָּשֶׁה, מַדּוּעַ
לֹא תִקַּח לָךְ גֵּהָה אַף אִם קָשָׁתָה?
מַיִם מָרִים אֶל־הַדָּוֶה יִתֵּנוּ,
אַף־אֵשׁ יָנִיפוּ עַל־נִגְעוֹ וָחֶרֶב,
אַף־לֶחֶם אוֹתוֹ מֶנּוּ יִמְנָעוּ:
לְרַפּוֹא אֶת־גּוּפָתוֹ יִסְבּוֹל כָּאֵלֶּה,
וּלְנִשְׁמָתוֹ לִסְבּוֹל דָּבָר לֹא־יוֹאֶל?
דַּע לְךָ אָמְנָם אָחִי כִּי כָל־הַכּוֹבֶד
מִזְעֵר יָקוּם מַהֵר יָסוּף. הֵן כָּכָה
יַשְׁחִית מֶתֶג רִאשׁוֹן כָּל־סוּס וָפֶרֶד,
אַחַר יֵקַל עָלָיו. כֵּן אַתְּ הָעָלֶם,
„מָתַי אָשׁוּב" תֹּאמַר אַחַר נָסַעְתָּ;
עִירְךָ תִּתְאַוֶּה; אַךְ אִם נַשְׂכִּילָה
אֶל־הָאִשָּׁה תִּתְאַו, לֹא אֶל־הַקָּרֶת.
אַף־גַּם־כָּל־אֵלֶּה אִם־תֵּרָחֵק פַּעַם
הָעֶצֶב יֵלֶךְ לוֹ, אַף־תִּמְצָא עֹנֶג
בִּרְאוֹת עָרִים רַבּוֹת וַאֲשֶׁר בָּהֵנָּה.
רַק לֹא־יִסְפּוֹק לִנְסוֹעַ; הִתְמַהְמֵהַּ,
וִיהִי דַרְכְּךָ זֶה דֶּרֶךְ הַחֹמֶס,
עַד אִם־יִכְבֶּה הָאֵשׁ תַּחַת הַדֶּשֶׁן.
אִם־חִישׁ תָּשׁוּב הָעִיר יֹאבַד הַטֹּרַח
הוּא יָשׁוּב יִמְשׁוֹל בָּךְ, וּבְךָ יוֹר חֵצִי,

וּמְזִמּוֹתֵינוּ אָז הֶבֶל כָּלָּנָה.
אָהִי אַל־תֵּתַע בִּכְשָׁפִים וָקֶסֶם:
יָדַעְתִּי כִּי הָיָה מֵאָז מִקֶּדֶם
דֶּרֶךְ הָרָע הַזֶּה בֵּין אַנְשֵׁי־חָדֶל;
יָדַעְתִּי כִּי רַבִּים אֵלָיו בָּטָחוּ,
אוּלָם מִתִּקְוָתָם בֹּשׁוּ חָפֵרוּ.
הֵן אָנֹכִי כָּעֵת הַרְחֵק מִפֶּשַׁע
עֵזֶר טָהוֹר לָתֵת אֵלֶיךָ בָּאתִי,
לֹא לִדְרוֹשׁ לַמֵּתִים אוֹ לִפְעָל פֶּלֶא.
לֹא יְרַפְּאוּנְךָ לֹא, כָּל חַכְמֵי לָחַשׁ;
אֶל־הֱמִיתָמוּ אַל־תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ.
אִם מִן הָעִיר הַרְחֵק לֹא תוּכַל רָגֶל,
כִּי יַעַצְרְךָ דָבָר, וּבְךָ אֵין־כֹּחַ
לִשְׁבּוֹר עֹל הַבַּרְזֶל, בִּין מַה־יָּעַצְתִּי.
מַעֲלָלֵי יָפָתֶךָ הַבּוֹגֶדֶת
הַזְכִּירָה בִּלְבָבְךָ יוֹמָם וָלַיִל.
זָכְרָה זָכְרָה אֵיךְ לָהּ לִצְחוֹק הָיִיתָ;
אָמוֹר תֹּאמַר: כָּכָה אֵלַי נִשְׁבָּעָה,
וּשְׁבוּעָתָהּ כֵּן אַחַר כֵּן חִלֵּלָה;
כֵּן תִּמְאַס אַהֲבָתִי וַתִּשְׂנָאֵנִי,
וּלְאִישׁ נָכְרִי כֵּן עַל־פָּנַי דָּבֵקָה.
זָכְרָה אֶת־אֵלֶּה, הִשְׁתַּעְשֵׁעַ בָּמוֹ,
אַף הַגְדֵּל אֶת־צַלְמָם עַד הַשָּׁמַיִם;

כִּי נָקַל זֹאת אֵלֶיךָ כִּי יִגְדָּלוּ
אֶל עֵינֵי כָל־דַּוָּי מַכְאוֹבוֹת הָבֶל.
זֶה לֹא כַכַּבִּיר אָהַבְתִּי בַת, וַתֶּרֶב
חֶמְדָּתִי עַל־יָפְיָהּ עַד יָרוֹת עֶשֶׂר,
בָּהּ מוּם וָדוֹפִי בִּלְבָבִי נָתַתִּי.
וּתְעָלָה זֹאת בִּלְבַד אֵלַי הוֹעִילָה.
רַגְלֶיהָ מָשְׁהָתִים אָמַרְתִּי אָנִי,
וּבְצֶדֶק וֶאֱמוּנָה לֹא־הָיוּ כָּכָה.
אֶזְרוֹעוֹתֶיהָ כָּעֵצִים יָבֵשׁוּ,
אָמַרְתִּי בִּלְבָבִי גַּם כִּי לַשָּׁקֶר.
מַה־דַּקָּה הִיא, גַּם כִּי־לֹא־כֵן הָיְתָה;
מִמֶּנִּי רַב תִּשְׁאַל אֶתְנָה וָנֵדֶה,
לֹא־תַשְׁקִיטֵנִי וַתָּבֵא רַק־רֹגֶז,
אָמַרְתִּי אָנֹכִי גַּם־כִּי כִזַּבְתִּי.
הָרָע קָרוֹב לַטּוֹב, וּפְעָמִים יַחַד
כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ הֵמָּה יִתְעָרְבוּ,
וְדֶרֶךְ הַיְשָׁרָה רָעָה תֵחָשֵׁב.
אֶת־מִדּוֹת יָפְתֵךְ קוּם מֵעַתָּה
וּבְעַיִן רָעָה שׁוּר, לָתֵת בָּהּ דוֹפִי,
וּלְהַגְדִּיל כָּל מוּם קַל. כֵּן אִם שְׁמֵנָה
תֹּאמַר בִּטְנָהּ נָפוּחַ; לִשְׁחַרְחֹרֶת
כּוּשִׁית אַתָּה תִקְרָא, וִידוּעַ חוֹלִי
תִּקְרָא כָל־גּוּף עָנוֹג; אַף עַזַּת מֵצַח

תֹּאמַר אִם בִּתְבוּנָה תַעְדֶּה כֵלֶיהָ;
אַף־תִּקְרָאֶנָּה נִבְעָרָה מִשָּׂכֶל
אִם בִּקְדֻשָּׁה תִלְבַּשׁ, לֹא כִמְנָאָפֶת.
הִתְחַנֵּן נָא אֶל־הָעַלְמָה אָהָבְתָּ
וּלְעֵינֶיךָ תַעֲשֶׂה דָבָר לֹא־תֵדָע.
אִם לֹא־תֵדַע מָחוֹל, תֹּאמַר לָהּ חוּלִי;
אִם קוֹל נִבְזֶה קוֹלָהּ, תֹּאמַר לָהּ רֹנִּי;
אִם־מְדַבֶּרֶת מָשְׁחָת, תֹּאמַר דַּבֵּרִי;
אִם לֹא תֵדַע נַגֵּן, תִּתְפּוֹשׂ הַנָּבֶל;
אִם בִּפְעָמֶיהָ מוּם, תִּצְעַד כָּל־רָגַע
וּתְגַל חֵיקָהּ, אִם לֹא־יִיטַב לָעַיִן.
אִם לֹא־נָאווּ שִׁנֶּיהָ, תָּקוּם אַתָּה
וּצְחוֹק כָּל עֵת תּוּכַל תָּבִיא אֶל־פִּיהָ.
עֵינֶיהָ אִם־רַכּוֹת, קִינִים וָהֶגֶה
סַפֵּר אַתָּה תָמִיד, עַד תַּזִּיל דֶּמַע.
עֵת אֶל־בֵּיתָהּ תֵּלֵךְ, הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר:
אִם טֶרֶם תִּתְיַפֶּה תִּרְאֶנָּה פַּעַם,
תָּבִין כִּי כָל־יָפְיָהּ אֶפֶס וָתֹהוּ;
כִּי יַסְתִּירוּ כָל־דוּפִי עֶדְיֵי כֶתֶם,
אַךְ בִּלְעָדָמוֹ הִיא מָאוּס וָסֶחִי.
אָחִי בֹּא־נָא פֶתַע פִּתְאוֹם הַבָּיְתָה:
הִיא תִכָּלֵם, אַתָּה תֵצֵא מְסֹהָר.
אַךְ יֵשׁ טוֹבַת מַרְאֶה כִּי בִלְתִּי־עֲדִי

וּלְבַד בְּיפִי מַרְאֶיהָ תַּפִּילֶךָ:
מַה־נַּעֲשׂ לָהּ? כַּאֲשֶׁר תֵּדַע כִּי צֶבַע
עַל־פָּנֶיהָ תִּתֵּן, תָּבֹא הֶחָדְרָה,
אַל־נָא תֵבוֹשׁ; שָׁמָּה תִמְצָא לָאֶלֶף
סַמֵּי צֶבַע לָבָן יַבְאִישׁ יַבִּיעַ,
אַף עַל־חֵיקָהּ מַיִם צוֹאִים יִזָּלוּ.
הַקְשִׁיבוּ בַחוּרִים אֶת־זֹאת יַעֲצָתִי:
תָּמִיד בִּשְׁתֵּי נָשִׁים עֵינֵיכֶם תֵּנוּ,
בִּשְׁתַּיִם, גַּם יוֹתֵר; יַעַן וּבְיַעַן
הַחֵשֶׁק הַמְפֻזָּר יֶחְסַר הַכֹּחַ,
וּנְהָרוֹת יִמְעָטוּן אִם־יִפָּרֵדוּ.
אִם־שָׁגִיתָ אָמְנָם וּבְאַחַת שַׂמְתָּ
אֶת־אַהֲבָתֶךָ, רוּץ וּמְצָא אַחֶרֶת;
כִּי כָל־חֵשֶׁק חָדָשׁ אֶת־אָחִיו יִמַּח.
רַבַּת נָשִׁים תִּשָּׂא אֶת־מוֹת הַיֶּלֶד,
וּבְמַר תִּבְכֶּה אִם מִבַּלְעָדָיו אָיִן.
אִשָּׁה אַחֶרֶת לְךָ־בַקֵּשׁ, כִּי־רַבּוּ,
אַף־אִם־תִּבְעַר וּכְמוֹ תַנּוּר בּוֹעֵרָה,
הֶרְאֶה לַיָּפָה כִּכְפוֹר וָקָרַח;
אַל־תַּשְׁמִיעֶנָּה נָא קִינָה וָאֵבֶל,
הִתְנַכֵּר לָהּ וּצְחַק, וֶאֱמוֹר כִּי אַתָּה
שָׁלֵו עָלֵז וּבְשָׂשׂוֹן רַב שָׂמֵחַ,
אַף אִם לִבְּךָ יֵאָנַח מִבָּיִת.

לֹא אִיָעֵצְךָ כִּי תַשְׁבִּית הַחֵשֶׁק
אִם לֹא תוּכַל; רַק הִתְנַכֵּר אֵלֶיהָ,
אֶת הַחֶמְדָּה תַסְתֵּר, תַּעְלִים הַזַּעַם,
וּדְמֵה אֶל אִישׁ חֵמָה אֵין לוֹ; אָז תֶּחֱזֶה
כִּי תֶהָפֵךְ אַתָּה כַּאֲשֶׁר אִוִּיתָ.
יוֹם אָנֹכִי לִבְלִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶר
קָמַצְתִּי אֶת עֵינַי; אַךְ חִישׁ נִרְדַּמְתִּי.
כַּאֲשֶׁר מֵהֶרְגֵּלְךָ לַחְמוֹד לָמַדְתָּ,
כֵּן הַהֶרְגֵּל לִמְאוֹס יוֹרֶה אוֹתָכָה.
אִם פֶּתַח הַיָּפָה סָתוּם בַּנֶּשֶׁף
תִּמְצָא, אַל נָא תִרְגַּז, אַל תִּקָּבֶנּוּ,
אַף בִּנְגִינוֹת אַל־נָא תִפְצֶה אֶת־פִּיךָ,
אַף לֹא תִשְׁכַּב שָׁם עַל מִפְתַּן הָאֹהֶל,
אַף אַל תָּלוֹן עַל הָאִשָּׁה בַּשַּׁחַר,
אַף כַּל תִּתְרָאֶה לָהּ בִּמְגִנַּת נָפֶשׁ:
אֶת רוּם לִבָּהּ תַּשְׁפִּיל כִּרְאוֹת כָּל אֵלֶּה.
מִפֶּתַח בֵּיתָהּ סוּר, אִם הוּא פָּתוּחַ,
אַל תֵּפֶן אֶל קוֹלָהּ אִם תִּקְרָאֶךָ;
אִם נוֹעַדְתָּ אִתָּהּ לָבֹא בָעֶרֶב,
תּוֹחֵר מִן הַמּוֹעֵד, וּלְזַעְמָהּ תִּבֶז.
סָבוֹל אֶת־הַמַּשָּׂא, וּשְׁמַע שָׁמוֹעַ
אֶל־מִצְוֹתַי כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי.
אִם רַךְ לֵבָב אַתָּה, וּבְךָ אֵין מֵזַח

וָכֹחַ לִגָּאֵל מֵעַבְדוּת פָּרֶךְ,
שׁוּב מִן הַמִּלְחָמָה, בַּאֲשֶׁר לָלֶכֶת
יִהְיֶה הָרוּחַ לְךָ, אֶת צִמְאוֹנְךָ
רַוֵּה רַוֵּה, וּשְׁתֵה מִן הַבּוֹר מַיִם,
וּשְׁתֵה עַד אִם תִּרְוֶה וּלְזָרָא יֶהִי.
תָּגֵל עִם הַיָּפָה יוֹמָם וָלַיְלָה,
אַךְ אַל תִּרְחַק מִמֶּנָּה אִם שָׂבַעְתָּ;
הִשָּׁאֵר שָׁם עַד תִּהְיֶה לְךָ לְגַעַל,
וּכְמִכֵּית הָאַשְׁפּוֹת מִמֶּנָּה תָּנָס.
קִנְאָה וָפַחַד הָאַהֲבָה יַבְעִירוּ;
כִּנְעֹרֶת אֶל הָאֵשׁ, לַחֵשֶׁק הֵמָּה.
אַתָּה אֵפוֹא אַל תִּירָא נָא, אַל תָּגֵר
פֶּן תִּבְגָּד־בְּךָ, פֶּן אֶל נָכְרִי תִּנָּתֵן;
אַל־תִּירָא נָא, שִׁכְבָה תָמִיד לָבֶטַח.
זָכוֹר שָׁמוֹר כִּי תָחֹס אִם עַל־נַעַר
יוֹרֵד לַמִּלְחָמָה, מֵעַל רֵעֵהוּ.
יַעַן עָלָיו תִּפְחַד פֶּן יֵרָצֵחַ.
אֶת צָרוֹתֶיךָ זָכוֹר נָא הָעֲלֵם,
תֵּן אֶל לִבְּךָ מֶה חָסַרְתָּ (יַעַן
חֶסְרוֹן קַל אוֹ כַבִּיר לֹא־יֶחְסַר גָּבֶר);
חֶמְדַּת הַיּוֹפִי אָז תִּרְחַק מִמֶּךָּ.
יֵשׁ תַּחַת כּוֹבֵד חוֹבוֹתָיו כּוֹרֵעַ,
יִזְכּוֹר נָא הַנּוֹשֶׂה הַבָּא לָקַחַת.

יֶשׁ־אִישׁ אָבִיו קָשֶׁה, אֶת־זִכְרוֹ יָשֶׁת
נֶגֶד עֵינָיו תָּמִיד. אֶל אִישׁ יֵשׁ כָּרֶם,
יִדְאַג כָּל רֶגַע פֶּן יֹאבַד הַפֶּרִי.
וַאֲשֶׁר צִי אַדִּיר לוֹ יִזְכּוֹר שִׁבֹּלֶת;
וּבְכֵן אִישׁ אִישׁ אֶת חֶמְדָּתוֹ יַבְרִיחַ.

נוּס מִמָּקוֹם גַּלְמוּד, בָּדָד אַל תֵּשֵׁב,
בִּקְהַל עָם שֵׁב, וּשְׂמַח וָגִל בֵּינֵימוֹ.
יָחִיד אַל תִּמָּצֵא; עָמָל וָכַעַס
יִשְׂבַּע פֶּרֶא בּוֹדֵד, וּבְלִבּוֹ יֵרֵא
אֶת צֶלֶם יָפְתוֹ; לוֹ אֵין תַּחְבּוֹשֶׁת.
הַבַּיְתָה אֵיךְ בַּלַּיְלָה עַל הָעֶרֶשׂ
כַּאֲשֶׁר אֵין אִישׁ אִתְּךָ, הֶבְלְךָ יֵרֶב.
אִישׁ אַל תִּמְאַס, אַל נָא תִּסְגּוֹר הַדֶּלֶת;
וֶהְיֵה עָלֵז, לֹא אִישׁ חֵמָה וָקֶצֶף,
וּמְצָא חָבֵר נָעִים; אוּלָם הִשָּׁמֵר
מֵחֶבְרַת אִישׁ נִכְשָׁל כַּאֲשֶׁר נִכְשַׁלְתָּ.
נוּס מֵאוֹהֵב אִשָּׁה כַּאֲשֶׁר מִקֶּטֶב,
פֶּן יִדְבֶּק־בְּךָ הָרַע אֶת הַדָּבָר,
גַּם פֶּן יָשׁוּב יֵעוֹר מַדְוֶה רִפֵּאתָ.

קָרוֹב לַגַּג לֹא טוֹב כַּבֹּה דַלֶּקֶת,
כֵּן גַּם־אַתָּה הַרְחֵק תַּרְחִיק מִמֶּנָּה,
אִם כַּבּוֹת אֶת הָאֵשׁ תֶּחְפָּץ נַפְשֶׁךָ.
אַל תִּמָּצֵא אַתָּה בִּמְקוֹם יָדַעְתָּ

כִּי תִמְצָא גַם הִיא; לָהּ אַל תִּשְׁתַּחוּ,
אַף אִמָּהּ וַאֲחוֹתָהּ אַף הָאוֹמֶנֶת
הַרְחֵק תַּרְחִיק, אַף שִׁפְחָתָהּ בַּל תֵּתֵא
לָתֵת שָׁלוֹם אֵלֶיךָ בִּשְׂפַת שָׁקֶר,
אַף בַּל תִּשְׁאַל אוֹתָהּ לִשְׁלוֹם הַגְּבֶרֶת:
הִתְאַפֵּק נָא, כִּי כֵן תִּמְצָא מַרְגּוֹעַ.
לֹא טוֹב אָחִי כִּי עִם כָּל אִישׁ תָּשִׂיחַ
עַל אוֹדוֹת חַיָּפָה, וַאֲשֶׁר בָּגָדָה,
וַאֲשֶׁר חָדַלְתָּ מִקַּטֵּר לַבָּעַל.
טוֹב תִּנָּקֵם שָׁתוֹק. אִם אֶשְׁמַע גֶּבֶר
יֹאמַר לַכֹּל: עַתָּה אוֹהֵב אֵינֶנִּי
אֵדַע אָנֹכִי כִּי עוֹדוֹ נָגוּעַ.
גַּם לֹא יֵאוֹת כַּלּוֹת מַהֵר הַחֵשֶׁק
פַּעַם אַחַת, רַק בִּתְבוּנָה נִשְׂגָּבֶת,
לָאַט לָאַט, כַּאֲשֶׁר יִמְשׁוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ
מַיִם מִכֶּלִי עַד יוֹרַק וָאָיִן.
לִשְׂנוֹא אֶת רַעְיָתֶךָ גַּם זֶה פֶּשַׁע,
וּלְבַד אִישׁ אַכְזָרִי יַעַשׂ כָּאֵלֶּה,
גַּם־תּוֹעֵבָה הִיא זֹאת לֵאלֹהֵי חָלֶד.
אוֹתָהּ שָׁכַחְתָּ וַתִּזְנַח, דַּיֶּךָ:
אִישׁ הַשּׂוֹנֵא אוֹתָהּ נוֹתַר בּוֹ שֹׁרֶשׁ,
אוֹ בִּטֵּל אַהֲבָתוֹ מֵחֶסְרוֹן כֶּסֶף.
אַל תִּשָּׁפֵט אֶת הָאִשָּׁה בַּשָּׁעַר.

וּבְשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר אוּלָם תִּפָּרֵד.
עֶלֶם פָּגַע אֶת דּוֹדָתוֹ בָּרֶכֶב,
וַיֶּרֶב עִמָּדָהּ, וַיְצַו הוֹצִיאוּ
אֶת זֹאת מִמֶּרְכַּבְתָּהּ עַד נִשְׁפָּטָה.
יָצָאת, וַיַּרְא אוֹתָהּ, וַיְהִי לָאָבֶן,
וַיְחַבֵּק לָהּ וַיֹּאמֶר לִבַּבְתִּנִי.
אֶת זֶה חָזִיתִי, וָאוֹמַר אֵלֶיךָ
הַסְכֵּן וּשְׁלַם, פֶּן תִּפּוֹל עוֹד בַּפָּחַת.
כָּל נֵדֶה כָּל אֶתְנָן הַנַּח אֵלֶיהָ,
אַל תִּשְׁאָלֶנּוּ נָא אַף אִם רַב יֵעָרֵךְ.
אִם תִּקָּרֶה בַּאֲשֶׁר הִיא שָׁם, הִשָּׁמֵר
כַּאֲשֶׁר עַד כֹּה שָׁמַעְתָּ; וּבְכֵן שִׁיתָה
נֹכַח פָּנֶיךָ רֶשַׁע הַבּוֹגֶדֶת,
וּשְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר וּנְדָרִים נָדָרָה.
לָבֹא בֵיתָהּ אֶת הַשַּׁעַר אַל תֵּיטֵב,
אַף בַּל תַּעְדֶּה צָמִיד וּפְאֵר וָנֶזֶם,
אַף אֶל כָּל רֵעוֹתֶיהָ לֵב אַל תָּשֶׁת,
וַחְשׁוֹב אֶת רַעְיָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ
בֵּין הַבָּנוֹת הָהֵן אַחַת מֵהֵנָּה.
אַךְ הָרָע הַגָּדוֹל עַתָּה אַגִּידָה:
אֶל דִּבְרֵי הַיָּפָה אַתָּה בוֹטֵחַ,
לֵאמֹר מַהֵר תָּשׁוּב וּלְעָבְדָהּ תֵּפֶן,
וּתְנַחֵם אֶת לִבִּי כַּאֲשֶׁר מִלֵּלָה.

עוּרָה הַפֶּתִי, עוּרָה עוּרָה עוּרָה.
הַעַל אִשָּׁה תִבְטָח? הַאִם לֹא תֵדַע
כִּי שָׁוְא וּדְבַר כָּזָב אִתָּהּ יָנוּחַ,
וּכְמֵי יַרְדֵּן בֵּין עַפְעַפֶּיהָ בֶכֶה;
אַף תַּחְבּוּלוֹת יֵשׁ לָהּ כִּצְבָא שָׁמָיִם?
אַל תַּגֵּד נָא אֶל הָאִשָּׁה מַה טַּעַם
מִמֶּנָּה תִפָּרֵד, וּתְלוּנוֹתֶיךָ
אַל תַּגֵּד נָא אֵלֶיהָ; אַף אַל תּוֹכַח
אוֹתָהּ עַל חַטָּאתָהּ; כִּי כָל הַגֶּבֶר
הַמְגַדֵּף דּוֹדָתוֹ, נַפְשׁוֹ נִכְסָפָה
לָשׁוּב אַחַר יָמִים לִנְפּוֹל בַּלָּהַב.
אַתְּ כִּי עֵינַיִם לָךְ אוּלָם לֹא תֶחֱזוּ,
קוּמָה קַח מִיָּדִי אֶבֶן הַבֹּחַן.
תֵּן בִּלְבָבְךָ יָפְיָהּ אֵצֶל רָב יֹפִי
יֶתֶר טוֹבוֹת מַרְאֶה; שׁוּר מַה בָּחַרְתָּ.
אַךְ לֹא יָפְיָהּ תִּבְחַן בִּלְבַד, אַף יֶתֶר
כָּל מִדּוֹתֶיהָ בֶּאֱמוּנָה גַּם כָּכָה,
עַד תֵּבוֹשׁ, עַד תַּחְפִּיר בָּאֵשׁ הַשְׁלִיכָה
כָּל מִכְתָּבֶיהָ נָא, אַל תִּקְרָא בָמוֹ.
אִם יֵשׁ צַלְמָהּ אִתָּךְ, קוּם הַשְׁלִיכֵהוּ,
אַף הַרְחֵק מִכֹּל מָקוֹם שֶׁשָּׁמָּה
אֶת הַיָּפָה מִקֶּדֶם הִתְעַנַּגְתָּ,
וּזְכוֹר כִּי עַל נָקֵל יִבְעַר הָרֶמֶץ.

נוס מִכְּתֵי שִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר יִצְחָקוּ
הַחַטָּאִים, וּלְקָהָל רַב יַשְׁמִיעוּ
דֶּרֶךְ נִאוּף, וּבְקוֹל עָרֵב יָרֹנוּ,
עַד אֶל קִירוֹת הַלֵּב יָבֹא הָאֶרֶס.
הַרְחֵק מֵהֶם, אַף מִשִּׁירֵי זִמָּתָה,
הִשָּׁמֶר נָא פֶּן תִּקְרָא בָּם, כִּי רַבּוּ.
דַּע כִּי יִרְאַת גַּנָּב תּוֹקִיר כָּל חֵפֶץ
אֶל עֵין קוֹנוֹ; אַתָּה אָחִי מֵעַתָּה
אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ כִּי כָל גֶּבֶר
אֶל יָפְתְךָ יֶאֱרוֹב; תּוֹחֶלֶת אַיִן
אִם כֹּה תַחְשׁוֹב; הַלֶּהָבָה אָז תֶּרֶב.
לֹא כֵן, אַל תִּירָא נָא, וּשְׁבָה לָבֶטַח,
וּכְאִלּוּ הָאִשָּׁה תָּמִיד בַּחֶדֶר
בָּדָד תֵּשֵׁב וּלְאִישׁ אוֹהֵב לֹא תִשַּׁע.
יוֹאֵל נָא אֵל שַׁדַּי כִּי תוּכַל לֶכֶת
אֵצֶל פִּתְחָהּ בִּלְתִּי הַטּוֹת דַּרְכֶּךָ.
אַךְ מִי יַחְשׁוֹךְ אוֹתָךְ? תּוּכַל אִם תֶּרֶץ.
רַגְלְךָ שָׂא וָרוּץ, אַל תִּתְמַהְמֵהַּ,
וַחְשׁוֹב כִּי שָׁמָּה אַךְ לְלִין הִרְגִּיעָה.
הָאִישׁ מָאַסְתָּ אַף שָׂנֵאתָ יַעַן
אֶל יָפְתְךָ הָיָה רֵעַ, קוּמָה
וּשְׁלַם אִתּוֹ, קוּם וּלְפָנָיו הִשְׁתַּחוּ,
קוּם וּשְׁקָה לוֹ; אִם תַּעַשׂ זֹאת אָז תֶּחִי,

הַנֶּגַע אָז נִרְפָּא, נִרְפָּא הַחֳלִי.
לֹא נִשְׁאַר עוֹד דָּבָר, רַק עַל הָאֹכֶל
הַטּוֹב אוֹ הָרָע לְךָ מִלִּים אַטִּיפָה.
הַרְחֵק בָּצָל וָשׁוּם, קָנֶה וָלֶפֶת,
וְנוּס מִכָּל דָּבָר הַמַּרְבֶּה זָרַע;
קָרֵב כָּל־מָזוֹן קָר, פִּינָן חֲזֶרֶת.
אִם־פִּי שָׁאַלְתָּ עַל אוֹדוֹת הַיַּיִן,
הַסְכֵּת מָשָׁל אֶמְשׁוֹל. הִנֵּה הָרוּחַ
מִזְּעֵר יַבְעִיר הָאֵשׁ, רַב יְדַעֲכֶנּוּ.
כָּרוּחַ אֶל הָאֵשׁ, יַיִן לַחֵשֶׁק:
אוֹתוֹ אַל תִּשְׁתֶּה נָא; אַךְ אִם שָׁתִיתָ,
שׁוּבָה וּשְׁתֵה עַד אִם תִּתְגַּל בָּאֹהֶל,
עַד תֵּרָדֵם, עַד אִם תִּפּוֹל לָאָרֶץ;
אָז לֹא יָרַע לְךָ, רַק יוֹעִילֶךָ.
הִנֵּה הִשְׁלַמְתִּי אֶת חֻקִּי וַיְכָל:
הוֹדוּ אַתֶּם אֵלַי וַאֲנִי לֶאֱלֹהַּ.

כ״ד

על העצלות

תקע״ז

מכל החי מי לא ידע ידוע
כי טובה עֶדְנה, אף כָּבֵד הַיְגִיַע?
מי לא יבחר שָׁכֹב אכֹל שָׂבוּעַ?
מי לא יקוץ אם כל־היום יזיע?

אך בְּעֶדְנָה רֶגַע הוא המרגוע,
ובעת תִּשְׁבַּת רק עִצָּבוֹן יַגִּיַע;
אך בֶּעָמָל לא כביר הוא הָרוֹעַ,
מִדֵּי עָבְרוֹ שמחת עולם תופיע.

אם־כן אפוא אם בעל נפש אתה
למה מרפֶּה עֹמֵד אחר כָּתְלֵנוּ,
וברית עם הָעַצְלה כרות כָּרָתָה?

טֹרַח רגע קטן יכין אלינו
גילת ימים רבים: למה מעתה
שמענו את־שָׁמְעוֹ רָפוּ ידינו?

כ״ה

(*) לנכח האמת

תק״עח

אַל תִּרְגְּזִי עָלַי, זְקֵנָה אַתְּ, אֱמֶת;
רַע תָּאֳרֵךְ מֵרֹב שְׁנֵי חַיָּיִךְ.
אַחַת לְעוֹלָם אַתְּ, וְלֹא תִתְחַדְּשִׁי;
עַל־כֵּן כְּכָל־זָקֵן הֲלֹא פָּנָיִךְ.
שַׁח קָדְקֳדֵךְ, וּמְאֹד שְׁחוֹחַ תֵּלְכִי;
גַּם חָשְׁכוּ, אוֹי לָךְ! שְׁתֵּי עֵינָיִךְ.
מִצְחֵךְ וְכָל־עוֹרֵךְ כְּנֹאד עַל־מוֹקְדָה,
וַיִּכְבְּדוּ מֵהַאֲזִין אָזְנָיִךְ.
זָקֵן שְׂעַר רֹאשֵׁךְ, וְלָבָן נֶהֱפַךְ;
וַיִּקְדְּרוּ וַיְּמַעֲטוּ שִׁנָּיִךְ.
גַּם נֶחֱלַשׁ קוֹלֵךְ, וְגַם אָפֵס וְתַם;
גַּם צְמֻקִים הָיוּ שְׁנֵי שָׁדָיִךְ.
מֵתָה גְבוּרָתֵךְ, וְלָךְ אֵין עוֹד אֱיָל;
תֶּבֶן וָקַשׁ נִהְיוּ שְׁתֵּי יָדָיִךְ.
הֵן רַק עֲצָמִים בָּךְ, וְאֵין בָּשָׂר וָדָם;
גַּם כָּשְׁלוּ תוֹךְ הָרְחוֹב בִּרְכָּיִךְ.
אַךְ מִלְּבַד כָּל־אֵל הֲלֹא מוּם רַע מְאֹד

(*) נדפס בבתולת בת יהודה עמוד XVI

יֵשׁ בָּךְ, וּמִשְׁקָלוֹ כְּכֹל מוּמָיִךְ.
כִּי לֹא זְהַב אוֹפִיר וּפָז אוֹ יַהֲלוֹם,
רַק רָע וְרַק מִגְרָע בְּמִשְׁכָּנָיִךְ.
עַל־כֵּן בְּנֵי תֵבֵל עֲזָאזֵל שִׁלְּחוּךְ,
וַיִּרְחֲקוּ מִמֵּךְ וּמֵרֵעָיִךְ.
אַךְ אוֹיְבֵךְ כָּזָב הֲלֹא בוֹ כָל־יֳפִי,
הֵן קָטְנוֹ עָב מֵעֲבִי מָתְנָיִךְ.
עשֶׁר וְכָבוֹד לוֹ וְחַיִל וֶעֱזוּז;
יָמָיו יְמֵי בַחֲרוּת, וְלֹא יָמָיִךְ.
הוּא רַעֲנָן תָּמִיד כְּאֶזְרָח רַעֲנָן,
לֹא יֶחֱלַשׁ כֹּחוֹ לְמַכּוֹתָיִךְ.
כֵּן הוּא, אֱמֶת, כֵּן הוּא; וְעַל־כֵּן כָּל־אֱנוֹשׁ
אַךְ אַחֲרָיו יִמְשׁוֹךְ, וְלֹא אַחֲרָיִךְ.
כֹּל יוֹרְדֵי עָפָר לְפָנָיו יִכְרְעוּ,
וַיִּסְקְלוּ אֵת כָּל־מְקַדְּשָׁיִךְ.
כָּל־הָאֱנוֹשׁ כּוֹזֵב, וְאֵין דֹּבֵר אֱמֶת;
נִשְׁכַּח שְׁמֵךְ, אוֹ מַה פְּעֻלּוֹתָיִךְ,
וַיֶּחֱרַד הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה
אִם יֶחֱזֶה אוֹתָךְ בְּמִכְתָּבָיִךְ.
"מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי לְכוּ סוּרוּ רְדוּ„
הֵם אוֹמְרִים עַל כֹּתְבֵי מִלָּיִךְ.
אַךְ אִם בְּלֹא אֵיבָה חֲקִירוֹת אַעֲמִיק,
וּבְתוֹם וּבֹר אֶתְבּוֹנְנָה עָלָיִךְ:

אֶרְאֶה הֱיוֹת כָּזָב בְּרִיאַת הָאֱנוֹשׁ;
לֹא כֵן אֱמֶת אָמְנָם, וְאֵל עֹשָׂיִךְ.
שֶׁקֶר אֱנוֹשׁ בָּרָא, וְאֵל בָּרָא אֱמֶת:
מִפְּעַל אֱנוֹשׁ אֵיךְ יֶעֱרַךְ אֵלָיִךְ?
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם אֲנִי אֵיךְ אֶעֱבֹד,
אוֹ אֵיךְ אֶהִי אוֹהֵב לְכָל בּוֹזָיִךְ?
לֹא כֵן; אֲבָל אָקוּם, וּבָם אֶלָּחֲמָה,
בַּל-אֶעֱזֹב אוֹתָךְ בְּיַד מוֹנָיִךְ.
תָּמוֹךְ יְמִינִי נָא, וְאֶהְיֶה לָךְ לְבֵן:
אִמִּי חֲיִי, וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

כ"ו

אל המקבלים

תק"עח

גם־נגב, גם־צפון, גם־ים, גם־קדם,
כל־גוי, כל־ממלכה, כל־נוף, כל־רוח,
כל־פלך, כל־מחוז, כל־עיר, כל־עבר,
גם־שב, גם־רך, איש לב, גם־איש אין דעת,
כַּגֶּבר כָּאִשה יעידו נצח:
כל־המבקש הרבה לא־ימצא אָיִן.
אולי תאמר: את־מי כָּאֵלה אין?
כֻּלנו זאת ידענו מני־קדם.
עד־אנה הבל תשמיענו נצח?
קִנְצֵי מתי תשים אל־דברי־רוח?
עד־מה תכביר מליך בבלי־דעת,
לאמר דבר ידוע מכל־עבר,
אולם, אחי יקר, אל־תט אל־עבר,
לחשוב כי בדברִי תועלת אין.
גם־אנכי יגעתי ללמוד דעת,
וָאֵפֶן לחכמה מירחי־קדם.
היום פתחתי פי מקצר רוח,
כי נפשי תתחלחל, וכאבי נצח.
עַל תוֹרת אל למה תכבידו נצח,

אַתֶּם הַמְקֻבָּלִים, עַל יַלְדֵי עֵבֶר?
תרבו כַּחוֹל עָלֵינוּ חֻקּוֹת רוּחַ,
וּלְפִקּוּדֵי קַבָּלַתְכֶם קֵץ אָיִן.
מֹשֶׁה לֹא רַב צִוָּנוּ מִימֵי קֶדֶם
כִּי גַם־אַתֶּם תּוֹסִיפוּ דִּבְרֵי־דַעַת?
אור התורה תקדירו מאין דעת,
וְאמונות שוא תגידו לנו נצח.
זָרוֹת תשמיעו לא נשמָעו קדם,
וַתַּדִּיחוּן מֵאֵל רֹב זרע עבר.
כראות כי דברי־טעם לכם אין,
רָחַשׁ לבם: כל־תורתנו רוח.
כמה אוי לי! לא היה בם עוד רוח
לנצר ארחות משפט ושבילי דעת!
סָרוּ מַהֵר, כראות כי דרך אין
את כל חקותיכם לשמור עד־נֶצַח.
ככה שָׁטוּ העם איש איש אל־עבר,
נֶכֶד דָּוִד עָזְבוּ בימי קדם (א).
וְלָמָּה נִבָּהֵל, אם מימי קדם
רַבּוּ יראי האל נֶאֱמְנֵי רוח,
ובדורתינו אל רֹב ילדי־עבר
אחַר גוֹם ישליכו תורת דעת?
מה־נשתומם? קַבָּלַתכם עד־נצח

(א) רחבעם, ועיין פסחים דף י"א ריש ע"ב

אך זה יהיה פִּרְיָהּ, וּפְרִי טוב אין.
אולי תשיבו: „הן מֵליך אין.
"מי לא ידע ידוע מִנִּי־קדם,
"כי עם־הארץ יִכָּשֵׁלוּ נצח
"גם בדברים ברים, מֵחֹסֶר רוח?
"אולם אנשי הַשֵּׂכֶל יבינו דעת:
"להם תועיל, אם־לא לִכְסִילֵי עבר.„
דרשתי וָאֶחְקֹר כל־צד, כל־עבר,
למצוא את־תועלתה; אך אמנם אין.
מה־זה תועיל אפוא אל אנשי־דעת?
מה־תַּגְדֵּל אהבתם לאלהי קדם?
אם נֶעֶלְמוּ מהם עולמות רוח,
הַאִם על־כן לא יעבדוהו נצח?
אולם אַתֶּם אַחַי תֶּהְבָּלוּ נצח,
תִּבְזוּ את־הנגלות, ולבד אל־עבר
הסוד תרוצו; כָּעָלֶה על־רוח
על תורת אֵל תביעו דברי־אין.
אתם תמאָסו דרך חכמי־קדם,
כי רק איש נסתרות יֹדֵעַ דעת.
כל־אות משל חידה — אך מאין דעת
מחלקת ביניכם מצאתי נצח.
סָמַר שַׂעֲרִי כראות איך על צור קדם
כל־סָרָה דִּבַּרְתֶּם. הוי חכמי עבר!

עלינו הנגלות; כי אדם אין
דעת אל רם יוכל; ירויח רוח.
תורה, בת יוצר כל, בת בורא רוח,
מה־רבה חכמתה! היא מכלל־דעת.
אך אם הודה, יָפְיָהּ יורע אין,
אל! נא בכסילותם אל־יהיו נצח.
תָּמוּךְ בימיני נא, אב לבני־עבר!
זיוה אשיב אליה כימי קדם.
כנביאי קדם תשאני רוח,
אטיפה לבני־עבר דברי־דעת;
אטיפה נצח, אךְ שֹׁמֵעַ אין.

כ״ז

(*) מזמור לתודה

תק״עה

(Settembre 1817)

מִי־זֶה אֵפוֹא, מִי־זֶה יִתֶּן־לִי אֵבֶר
אָעוּפָה בִּשְׂפָתַי, אָרוּצָה אֹרַח.
מֵעַל שָׁמַיִם בִּזְמִירַי אַגִּיעַ?
לוּ פִי מָלֵא שִׁירָה רַב מִכָּל גֶּבֶר,
אוֹ לוּ זַמֵּר יָדַעְתִּי כִּבְנֵי־קֹרַח;
הִנֵּה אַחַת מֵאֶלֶף לֹא אַבִּיעַ
הִנֵּה חַסְדְּךָ, אֵל בּוֹרֵא רָקִיעַ,
כִּגְבוֹהַּ הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ
כָּכָה עָלַי גָּבַר; אִם־כֵּן אֵיכָכָה
יוּכַל הוֹדוֹת אוֹתָכָה
אִישׁ בַּעַר לֹא־יֵדַע כִּבְעִיר וָשֶׁרֶץ,
וּבְפִיו לֹא יִמָּצֵא לֹא חֵן לֹא עֶרֶץ? (א)
אִם לֹא מִשִּׂפְתוֹתַי יִזַּל הַנֹּפֶת,
רַק מַיִם נֶעְכָּרִים מָרִים אָזוּבָה.
הַעַל כֵּן לֹא אוֹדֶה. אֵל חַי, אֵלֶיךָ?

(*) נדפס בכוכבי יצחק XXVII עמוד 19

(א) עֶרֶץ, מלה מחודשת להוראת כח וגבורה. מל׳ עָרִיץ וּמַעֲרָצָה:

מְקִים מִמַּעֲמַקִּים גָּרֵי הַתֹּפֶת.
לָמָּה מֵהוֹדוֹת לְךָ אָחוֹר אָשׁוּבָה?
הֵן גַּם לַחַטָּאִים תִּפְשׁוֹט יָדֶךָ,
אַף כִּי אֶל־אִישׁ יִשְׁאַל סַפֵּר חַסְדֶּךָ,
כִּי הַדָּבָר הַזֶּה כָּבֵד מִמֶּנּוּ
מַה־זֶּה תֶּהֱמִי עָלַי, מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי,
נַפְשִׁי? גִּילִי וּשְׂמָחִי.
גַּם כִּי עֹצֶם יָדַי קָצֵר הִנֶּנּוּ,
הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ
יוֹדֵעַ נִסְתָּרוֹת, רָאֹה רָאִיתָ
אִם־הָלַכְתִּי עִם־שָׁוְא, אוֹ עִם־הַיּשֶׁר;
צָרַפְתָּ כִלְיוֹתַי, לִבִּי בָּחַנְתָּ
אִישׁ מָהִיר בִּמְלַאכְתֶּךָ אָז חָזִיתָ,
מוֹאֵס בַּנַּעַר שֵׁם, עֶדְנָה וָעֹשֶׁר,
וּלְבָבוֹ יָשֶׁת עַל־תּוֹרָה תִּקַּנְתָּ
כִּי לִי לֹא יֶחְסַר כֹּל, הָבֵן הֲבִנֹתָ,
כִּי אָנֹכִי לֹא מִקָּלוֹן אֵחַתָּה,
אַף לֹא־יִרְדֹּף עֶדְנָה אָדָם כָּמֹנִי
אַף לֹא אִירָא מֵעֹנִי;
כִּי שָׁוְא וָהֶבֶל אֵלֶּה: עַל־כֵּן אַתָּה
כֶּסֶף, עֹנֶג, וִיקָר לִי לֹא נָתַתָּ.
וַתֵּרֶא כִּי אָמְנָם אַחַת חָסַרְתִּי,
כִּי עַל־נָקֵל אֶקוֹן בִּמְלֶאכֶת פָּרֶךְ

וּבְעִקְּבוֹת הֶהָמוֹן גַּם־אֲנִי אֵלֵךְ;
וַתֵּרֶא כִּי מֵאוֹר חַיִּים נִגְזַרְתִּי,
אִם תִּטֶּה אֲשׁוּרִי מִנִּי הַדֶּרֶךְ,
וָשֹׁד וָשֶׁבֶר לַמּוֹרֵד בַּמֶּלֶךְ;
וַתֵּרֶא כִּי שׁוּחוֹת מָלֵא כָל־פֶּלֶךְ,
כִּי יִפּוֹל הַנֹּפֵל בִּיוֵן הָרֶשַׁע
(עַד־אָן עַל־כָּל־הַיְקוּם עַוְלָה תִּמְלֹכִי?);
וַתֵּרֶא כִּי אָנֹכִי
בָּא בַּיָּמִים הָהֵם הַמַּרְבִּים פֶּשַׁע;
וַתֹּאמֶר: „אֶתֵּן לוֹ חַיִּים וְיֶשַׁע.
„אוֹדִיעָה נָּא הַבֵּן הַזֶּה, כִּי יַעֲקֹב
„ שָׁמַר אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וַיֵּיטֶב לָכֶת,
„ וּבְעוֹז אָטַם אָזְנוֹ אֶל־כָּל־מַדִּיחַ;
„ צָפוּן אֵלָיו אִתִּי שָׂכָר וָעֵקֶב,
„ כָּל־עַיִן לֹא רָאָתָה, וּמְבֹרֶכֶת
„ נַפְשׁוֹ תִּהְיֶה, וּבַחֲצֵרוֹתַי יַפְרִיחַ.
„ כָּל־אֵלֶּה עֵת יֵדַע, לִבּוֹ יַקְשִׁיחַ.
„ אֶל־שַׁעְשׁוּעֵי תֵבֵל כַּל־יִפֶן רֶגַע,
„ וּכְשַׁחַק יַחְשְׁבֵם, וּכְמָר מִשֹּׁקֶת.
„ לֹא עוֹד יִמָּצֵא מַחְלֹקֶת
„ בֵּין רוּחוֹ לִבְשָׂרוֹ, יִבְזֶה כָל פֶּגַע;
„ לִבּוֹ אֶל־הַמָּרוֹם, יִשְׂחַק אֶל־נָגַע."
וּלְהוֹדִיעֵנִי, צוּר תָּמִים, אֶת־אֵלֶּה,

מֶה עָשִׂיתָ אֵפוֹא? לִי לֹא נִגְלֵיתָ,
אַף מַלְאָכֶיךָ לֹא אֵלַי שָׁלַחְתָּ;
יַעַן וּבְיַעַן אִם תַּרְאֵנִי פֶּלֶא.
אִם שָׁמַעְתִּי קוֹלְךָ, אוֹ הִקְרֵיתָ
אֵלַי שָׂרָף וּכְרוּב, הֵן לֹא הִנַּחְתָּ
לִי חֹפֶשׁ וּבְחִירָה: הַכֹּל לָקַחְתָּ.
כִּי אִם לֵב בַּרְזֶל לִי, הִנֵּה נִמּוֹחַ,
אִם אֶבֶן יִתְפּוֹצֵץ, לוּ כָזֹאת יֶחֱזֶה:
כִּי מִי עִקֵּשׁ וָפָחַז
לִמְרוֹד עוֹד בֵּאלֹהִים אָז יַעֲצָר־כֹּחַ?
וּכְבָר לֹא מֵאָנוּס תִּשְׁאַף נִיחוֹחַ.
אַךְ מֶה עָשִׂיתָ? - בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ,
יֶרַח הָאֵיתָנִים, עִתּוֹתַי נֶשֶׁף.
אַתָּה בִּרְסִיסֵי לַיְלָה גֵּאַלְתָּנִי (א)
יוֹם הָאָיוֹם הַהוּא נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ,
וּמְזֵי רָעָב עַמְּךָ וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף,
מַה־זֶּה, אָדוֹן, שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנִי?
הַאִם אַשְׁמָה הִרְבֵּיתִי, וּשְׂנֵאתָנִי,
וַתַּשְׂבִּיעֵנִי, כִּי צוֹמִי גָעַלְתָּ?
אָמְנָם לוּ עֶבְרָתְךָ בִי קָצָפָה,
כִּי עַתָּה לֹא חָלָפָה
עָלַי שָׁנָה - לֹא־כֵן, אַךְ זֹאת פָּעַלְתָּ.

(א) מלכי' א' ז'.

עַד־אֵדַע כִּי רַב־טוּב אֵלַי אָצַלְתָּ.
אֵל רַחוּם אֵל חַנּוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם,
מַה־נִּפְלָא חֶסֶד זֶה אוֹתִי חַנֹּתָ!
שֶׁגַּם כִּי מִלֵּדָה אַךְ טוֹב קִוִּיתִי,
לֹא הוֹחַלְתִּי לָזֹאת, רֹקַע שָׁמַיִם.
יָדַעְתִּי בִּכְנָפֶיךָ לִי סַכֹּתָ
תָּמִיד, וּבְכָל־מָגוֹר מֻצָּל הָיִיתִי;
אַךְ לֹא עַד־פֹּה צִפִּיתִי צִפִּיתִי,
מָה אֶגְמָלְךָ, אָדוֹן? מָה אֶתֵּן חֵלֶף
כָּל־הַטּוֹבָה הַזֹּאת? אֶפֶס כָּל־זֶבַח;
וּלְשׁוֹנִי אֵין דֵּי שֶׁבַח,
אַף אִם אָזְנֶךָ, אֵל, אֶטְרֹד כַּדֶּלֶף,
אַף אִם אַרְבֶּה שִׁירוֹת אֶלֶף וָאֶלֶף.
מַה־טּוֹב חַסְדֶּךָ; עַתָּה כִּי יָדַעְתִּי,
כִּי יִיטַב לַאדֹנָי דַּרְכִּי מִקֶּדֶם,
עַד יוֹם הַמָּוְתָה לֹא אָסוּר מִמֶּנָּה.
אִיגַע כָּל־הַיָּמִים כַּאֲשֶׁר יָגַעְתִּי;
לִבִּי לֹא עוֹד יָתוּר אָחוֹר וָקֶדֶם,
לֹא יִפֶן כֹּה וָכֹה, הֵנָּה וָהֵנָּה.
וּדְרָכַי עַד־אֶגְוַע הָיֹה תִהְיֶינָה
כַּאֲשֶׁר הָיוּ עַד־פֹּה; כִּי הֵם יִיטָבוּ
יֶעֶרְבוּ לֵאלֹהִים, אֵלָיו נָעֵמוּ.
אֵיכָכָה יִנָּחֵמוּ

מִדַּרְכֵיהֶם, אִישִׁים רַק יָהּ אָהָבוּ,
וּבְסֵפֶר הַחַיִּים נִכְתֹּב נִכְתָּבוּ?
עוֹד זֹאת שֵׁנִית: הֵן מֵהַיּוֹם וָמַעַל
לֹא עוֹד אֶחְשׂוֹךְ עֵטִי מִצֵּאת הַחוּצָה,
וּמְזִמּוֹת כִּלְיוֹתַי לֹא עוֹד אַסְתִּירָה.
אֶת־קָדְקֹד כָּל־פּוֹשֵׁעַ וּבְלִיַּעַל,
הַמַּתְעֶה אֶת־אֶחָיו, אָקוּם אֲרוּצָה (א)
וּבְלֹא מַסְתֵּר פָּנִים מִלִּין אַכְבִּירָה,
בָּמוֹת הַגִּלּוּלִים הָסֵר אָסִירָה,
אַשְׁבִּית הַכּוֹמָרִים מוֹרֵי הַתֹּהוּ (ב)
אֶחְשֹׂף עֶרְוַת כָּל־הַכֹּהֵן לַיֵּצֶר
אַף כָּל־עֹבֵד לַבֶּצֶר,
הַבּוֹנֶה חָכְמָתוֹ עַל־אַבְנֵי־בֹהוּ,
וּבְפִיו יֹאמַר כִּי אֵין חָכָם כָּמֹהוּ.
גּוֹזֵר מִימֵי מִצְרַיִם גֶּזֶר גָּזֶר,
אַתָּה גוֹחִי מִבֶּטֶן בִּשְׁנַת קֶסֶ״ת,
אַתָּה הוֹאֵל אֵפוֹא וּתְהִי לִי סָלַע.
לֹא עַל־קַשְׁתִּי אֶבְטַח: אַתָּה תֵּן עֵזֶר:
הוֹאֵל אַל־נָא רֵיקָם אֶתְפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת,
אוּלָם אַצְמִית, אַכְרִית כָּל־דִּבְרֵי־בָלַע.
אַבְלִיג, וּלְקַשׁ אֶחְשֹׁב כָּל־אַבְנֵי־קָלַע.
מִזֶּרַע אַבְרָהָם אָרִים בַּקֹּמֶץ

(א) ענין רציצה.
(ב) הכוונה על המקובלים.

כָּל שֶׁקֶר, כָּל סָרָה, וּתְאָכְלֵם לַהַב (א).
הוֹאֵל חָנֵּנִי רַהַב,
הוֹאֵל יִזַּל לִקְחִי וִימַתֵּק חֹמֶץ,
הוֹאֵל וּטְהָר־יָדַיִם יוֹסִיף אֹמֶץ.

(א) כך כתבתי זה שלש וארבעים שנה ועשיתי **לַהַב** לשון נקבה, ואחר ימים ושנים תקנתי וכתבתי **הַשְׁלֵךְ בַּלַּהַב**, ועתה ההזרתי הלשון לכמות שהיה מתחלה, כי מלת **תאכלם** כוללת יותר ממלת **הַשְׁלֵךְ**, ואף אם **לַהַב** הוא לשון זכר, יהיה תפועל הוזר **לְלֶהָבָה** שהיא אחותו, כמו ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, שהכנוי חוזר לנקבה **גַּנָּה**, וכן לפתח חטאת רובץ, הכנוי חוזר לשם זכר **חֵטְא**. ונקוד מלת **וּתְאָכְלֵם** על דרך **תְּאָכְלֵהוּ** אש לא נפח (איוב ב' כ"ו). ולענין מקור השירה הזאת, עיין סוף יומא. ועם היות יסודתה של שירה זאת על אמונה כוזבת, הנה האמונה ההיא הועילה מאד להזק את לבי בעבודת התורה, ולרוממני על כל המעכבים אשר עמדו עלי להסיתי ולהניאי, ולשומי ככל בני גילי. ומעולם לא חברתי שירים בהתלהבות אמתית, נשגבת ואלהית, כמו המזמור הזה.

פאדובה צום גדליה, שנת נער הייתי גם זקנתי ולא **ראיתי** צדיק נעזב.

כ״ח

שיר

הגביר ר׳ יוסף אליעזר מורפורגו
אבי הכלה

תק״עח

יום בא עת הזמיר לקראתו באתי,
בַמִדבר בישימון עוד לא שוממתי:
שמש יצא פתאום, בו התחממתי;
ושמואל שוכב. קום! עד־אן? קראתי.

הגמיאֵנִי נא מִמַעְיָן רבתי,
נפשי שוקקה, בך תקותי שמתי.
ראשית בכורי כל אך טוב זממְתי,
כנור נעים, במנת חלקו מצאתי.

על כל־מקרה יום יום קיץ וחרף
גבר נבון ישכיל, איש חכם יָגֶל;
עוד לעִברים כל־עם לא־יפנה עֹרף.

בקְמי זה העלם? וסְעִפַּי שטו.
אֵם לבינה יקרא, לא ימעַד רָגל:
הוא נין שרים רמים, גזע לוצאטו.

כ״ט

וזאת תשובתי

תק״עח

יוסף בן־ישראל לקראתו באתי,
חקרתי מעגליו; אולם שוממתי,
וַיִּחַר אפי בו, אף התחממתי:
דִבת אחיו רעה הביא, קראתי.

אך למה אתעבר עברה רבתי?
כָּבָה אש קִנְאָתִי, ולבבי שמתי
לשבע עשרה ימיו; על־כן זממתי,
כי מלשינים רֹב הבנים מצאתי.

אתה כי אין אִתְּךָ נֹער וחֹרף,
בַּקָּצֶה הָאַחֵר לִבְּךָ יָגֶל;
ולכל דבה רעה פנית ערף.

אך אשתומם לבי וסעפי שטו
כחם ימאס סכל, ירמס בָּרָגֶל:
איכה מִבוז יוסף שירַי נמלטו?

מִכּוּז נמלטתי? לֹא רק־עד־פֹּה באתי:
גם־שֶׁבַח יתן־לי: לזאת שוממתי.
שמש יקרא אותי: „כו התחממתי"
„מעין רבתי" בזמירו קראתי.

יאמר כי יש לו בי תקוה רבתי,
אל־ישראל כבוד יאמר כי שמתי.
ולבבי מה־יאמר? יאמר: זממתי,
כי רק הפעם שוא אִתּוֹ מצאתי.

אך על־דלתות חכמה קִיץ וחרף
בנך, יוסף, ישקד, ולבבו יָגל;
ולשַׁעֲשׁוּעֵי תבל יפנה הערף

אז, עת רק בבינה סרעפיו שטו
ולבד בנתיבות אֵל ישא הרגל,
אולי אתָּכָה לא יכזיב לוצאטו.

ל׳

שיר
הגביר ר׳ יצחק בר שלמה לוצאטו

תקע״ח

ויהי ביום ענות, קול שירים ורנות, במחנה העברים, בחתונת דודים היקרים, כמ״ר יהושע קונסולו וכלתו התמימה, ברה כחמה, מרת צפורה, כי נתנה לו לאשה מאת אביה האלוף היקר מראשי אלפי ישראל, משורר ומזמר, עוסק בתורה, בחכמה ובסחורה, כמ״ר יוסף אליעזר מרפורגו, ויקם מליץ מתוך העדה, למשול משל ולחוד חידה, ה״ה כמ״ר זרח שמשון פנקירלי, ופותר הן אותה, התלמיד נחמד למראה וטוב להשכיל, ר׳ שמואל דוד בר חזקיה לוצאטו מגזע חכמים בחכמת הרפואה והחלצה, אשר דבר בה בחכמה ותבונה, הגם כי נער הוא בן ח״ט שנה, וישא ראש על פקודי הפותרים, בשלשלת השירים, איטלקי צרפתי ועברי, אך הוא נחבא אל הכלים מרוב בשתו וענותנותו, כי גדולה מחכמתו, והיה כי ערב לכל השומעים דבר הנער ואת שיחו, ואני שמעתי עליו לאמר, נלכה נרדפהו להר המור, כי זה דרכו כל הימים, לא בעתים מזומנים, לשיר שירה ברה, ערוכה בכל ושמורה, אכן גברה עלי תשוקתי להכירו ולחבקו, בקשתיו ומצאתיו קראתיו וענני, ואבקשה אליו, לחפש

את כליו, וגם לא ריקם שלחני, כי הראני בבית נכאתו, מוצא עטו ושפתו, לא זר מעשהו לא נכריה עבודתו, כמה מעלות טובות, ומגלות ספר כתובות, מכתב לבן חזקיהו, על שתי קצותיו, מזה אחד שירים ומליצות, להגות ולהורות את הדרך הישרה, ועבודת ה' הטהורה, ומזה אחד תפלות וקינות, על אפס תמידים עולות ומנחות, וחשב אפודתו, הלא היא שירתו, שירה יפהפיה, על חנניה מישאל ועזריה, רשפיה רשפי אש שלהבתיה, ועוד לו כנור נעים, לתת ערמה לפתאים, שמעתי אמריו כי נעמו, ותטוף מלתי עלימו.

מדוע עד־היום כה נִתְעַלַּמְתָּ
מִבֹּא בקהל שרים עם כנורך?
וַתַּחְשֹׁךְ למו צוף נפת שיריך,
לולי חידת שמשון לפתור זממת.
לשוא נחבֵאתָ, גם לשוא נכלמת;
כי בא מועד ישישו מכיריך.
חָנֵּנִי נא אהוב, תקות הוריך:
רב לך הדומיה, כי לא נאלמת.
מִמְּךָ הסר מסוה, גָּרֵשׁ בשתך,
בחור מבחר וטוב, בשיר חוֹלַלְתָּ:
תשיר, תהגה, תיליל, תזמור כרמך.
הנה תשור מראש, גיל יולדתך;
ובהִתְנַכֶּרְךָ לך, עוד לא פִּלַּלְתָּ
כי חֻצַּבְתָּ לזאת בטן אמך.

ל״א

וזאת תשובתי

תק״עח

לֹמה מסכלותי כה התעלֹמת,
וַיְחָנֵּנִי תפארת כנורך ?
טעמתי ואשמח נֹפת שירך :
ולֹאיש כמֹני הוא ? לֹא טוב זממת.

איככה לֹא אחפיר ? אותי הכלַמת :
מי אני כי אהיה בין מכיריך ?
תולֹעת אנכי, אַתְּ הוד הוריך :
איכה מִתֵּת לֹי שבח לֹא נאלֹמת ?

הנה הִתְרַגֶּזְךָּ „ גרש בשתך״
יען אמור תאמר ״ בשיר חולַלְתָּ„
נאוָה שירת דודי לֹכבוד כרמך.

ישמח אביך, תגל יולֹדתך,
אלֹ־תאמר לֹי ; שבח אלַי פִּלַלְת
קח־לֹך אתה, כי הַבִינָה אמך.

ל״ב

(*) מזמור לתודה

תק״עח

הַפֹּרְטִים בַּנֶּבֶל,
הַמְשׁוֹרְרִים כֻּלָּמוֹ,
כָּזָב וָשֶׁקֶר יִפְצְחוּ יְרַנֵּנוּ.
הֵן רַק בְּדִבְרֵי־הֶבֶל
תְּשֻׁעָה נְגִינָתָמוֹ,
וּלְשָׁוְא וְדִבְרֵי־חוֹל פְּאֵר יָחֹנּוּ.
גֶּבֶר אֲשֶׁר נָכוֹנוּ
אֵלָיו כְּלִמּוֹת נֶצַח,
אַךְ לוֹ זָהָב פַּרְוָיִם;
חַי רוֹמְמוּ שָׁמַיִם,
מֵת קוֹנְנוּ עָלָיו בְּחֹזֶק מֶצַח
כִּי־הוּא יְסוֹד עוֹלָם וְהוּא הָאֶרֶן,
וַיְקַנְאוּהוּ כָּל־עֲצֵי גַן־עֵדֶן.
גַּם חָשְׁקוּ בַיּוֹפִי,
וַיִּתְנוּ תִפְאֶרֶת
אֶל־כָּל־יְפַת־מַרְאֶה וְסָרַת טָעַם.
לֵאמֹר: כְּלִיל תְּצַנֹּפִי

(*) בכנור נעים עמוד 103 דומה לזה הוא שיר האביב.

עַל־כָּל־בְּתוּלוֹת קָרֶת:
אִם אֶחֱזֶה אֹתָךְ, וְאִם רַק־פַּעַם,
יִתֹּם וְכָלָה זַעַם;
גַּם־אֶשְׁכְּחָה שָׁכֹחַ
כָּל־מַחְשְׁבוֹת הַחֶלֶד:
בָּחוּר וְשָׂב וָיֶלֶד
בָּךְ יִמְצְאוּ הַטּוֹב וְהַמָּנוֹחַ:
בָּךְ יֶחֱסוּ תָמִיד וְיִתָּמֵכוּ,
וּמְאַהֲבַיִךְ בַּשְּׁבִי יֵלֵכוּ.
כֵּן יוֹדְעֵי הַזָּמֶר
יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי־שָׁקֶר;
אוּלָם אֲנִי אֶמְאַס הֲמוֹן שִׁירֵימוֹ:
וּכְמֵאֲרֵי וָזֶמֶר
אִירָא אֲנִי אֵין חֵקֶר
פֶּן־תִּתְהַלֵּךְ רַגְלִי בְּאָרְחוֹתֵימוֹ.
אֶשְׂנָא נְתִיבוֹתֵימוֹ;
אמנם, אֲדוֹן הָאָרֶץ,
לִכְבוֹדְךָ אָשִׁירָה,
וּלְבַד לְךָ אָעִירָה
כִּנּוֹר אֲשֶׁר־יִנְעַם וְיִפְרָץ־פָּרֶץ;
אַגִּיד לְכָל־יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ;
לַיְלָה, וְכָל־הַיּוֹם, תְּשׁוּעָתֶךָ.

כי את־אשר חפצתי

לִי ירדך נָתָנָה
וַיֵּאת לכליותי אשר תָאָבו.
שֶׁבֶת כְּאִלֵּם קצתי,
וָאֹמְרָה: עד־אנה
אהיה כלא אהיה,ולא יקרבו
אלַי אשר אָהָבו
חכמת אמת נשגֶבת?
עתה, אלהי שחק,
מר מִדְּלִי או שחק
לא יחשבוני ישְׁבֵי בַשֶּׁבֶת.
לא־עוד בטיט יָוֵן אני אשכבה:
קמה אֲלֻמָּתִי, וגם נצבה.
כי יולְדֵי הֶרְאַנִי
חידה, והגדתיה,
וַיֵּדְעוּני יֹדְעֵי הדעת;
ויאמרו כי אני * * * * * *
הה! לא; וְאַל יגביה
פי את שמי הדל והתולעת.
אולם לך נכנעת
נפשי, אלהי צדק;
וָאֵדְעָה ידוע
כי בי הלא רק רוע,
ובחסדך תרים תְּנַשֵּׂא חדק.
תשכח אשר נפשי לך חטאה:

נורע שמי, ושנת גְאֻלַי באה.
נותן לחוסיו עֵזר,
הואל וְאַל אֶפולה
מהוד ותפארה בחרפת־גֶבר.
אוי לו לנושא נֵזר
ישוב בבוז לשאולה!
כָבֵד לכל־נשגב יהי השבר.
הואל אלהי עבר
(רק אותך אדרושה)
הואל וְאֹכָבֵדָה,
הואל ולא אֵרֵדָה;
רק אעלֶה עלה, ולא אבושה.
כַפַי, אלהים חי, לך שְטַחתי:
הואל ולא אבוש: בך בטחתי.
אתה אשר נשגַבְתָ,
וכרומְךָ אין גֹבַה
יד עבדך צעיר עֲזור ותְמֹכָה.
רק את־אשר אהבת
אֹמַר וגם אכתֹבָה:
על־עַמְךָ רק רוחך אשפכה.
על־לב אנוש אמלכה,
אך מה אֲצַו? הַיֹשֶר,
אגיד אשר אִוִיתָ,
אטיף אשר צוית:

אביא בכליות איש מְזִמּות כשֶׁר.
רק את אשר כן הוא אני אביעָה:
תָּמוךְ ימיני נא: אמֹת אשמיעָה.
כָּשול באבני־בהו
הנה אהה! אין חקר
יֵקַל, אלהים חי, לכל בניך.
ממחשבות התהו,
מכל אמונות שקר,
אנא, תמים דעים, חֲשׂוךְ עבדך.
אשכיל בתורתך,
אֶרְאֶה צבי מראיה,
אבין אשר אמרת;
ולעם אשר בחרת
את־האמת אגיד; ואַל יִבְזֶהָ.
הואל ולא אֶתְעֶה ואכשלה,
רק אעבֹד אותך לעולם סלה.

ל״ג

תרגום

תק״עח

תַּחַת צל הָאֵלָה אמש נרדמתי
(אמר דישון), ובחזיוני חזיתי
ים הגדול, ובצי אדיר עליתי,
ותקופת העולם כֻּלה השלמתי.

גם אנכי (ענה מָכִי) חלמתי,
ולבית חרש ברזל הולך הייתי;
תַּחְרָא, קשת ורמח שם ראיתי,
ואלבשם; כמעט כי גם נלחמתי.

וַיִצחק נֹבַח, איש יורע דעת,
בוחֵן בתבונתו עשתונות קרב,
ויאמר: הטו נא אזן שמעת.

שיתו אנשי מקנה יומם וליל
לבב לִפְקֻדתכם; ולעת הערב
לא תַחַלְמו רק צאן רחל וָאָיִל.

SONETTO

DI

BENEDETTO MENZINI

Mentr' io dormia sotto quell'elce ombrosa,
Parvemi, disse Alcon, per l' onde chiare
Gir navigando donde il sole appare,
Fin dove stanco in grembo al mar si posa.

E a me, soggiunse Elpin, nella famosa
Fucina di Vulcan parve d' entrare,
E prender armi d' artificio rare,
Grand' elmo e spada ardente e fulminosa.

Sorrise Uranio, che per entro vede
Gli altrui pensier col senno: e in questi accenti
Proruppe, ed acquistò credenza e fede.

Siate, o pastori, a quella cura intenti,
Che 'l giusto ciel dispensator vi diede,
E sognerete sol greggi ed armenti.

ל"ד

תפלה

אב תקע"ח

אֲהָהּ עָרַי נָשַׁמּוּ, והאויב פָּרַץ;
ימי הטובה תמו, וקלו מִנִּי רָץ.
אהה עם רב נזעק למקצֵה השמים,
ואדמתי תזעק, וְרָחְלוּ בה ידים.
והר ציון שָׁמֵם, ואין עוזר אותי;
וְתִשָּׂא ותְרוֹמֵם חֲפֵצֵי רעתי.
אדון כל־הנברא, רְאֵה את־כל מִרְיָם;
וגלותי מרה, רחבה מני ים.
בתולת בת־ציון לנדה ביניהם,
ועבדֵי אל עליון בארץ לא להם.
יְגַל יוצר הכל זרוע תפארתו,
ואַל ישחית אשכֹל בשבט עברתו.
הלא עם זו בחרת בְּךָ כל־תוחַלְתָּמו
ואל ארץ אמרת הליכות קוו למו
הלא בנך שואף לְרֶגַע יִנָּצֵל,
כְּנֶשֶׁף הנואף כעבד ישאף צל.
אשר אבכה לָעַד אדנָי לא צוה:
לבב עַמו יסעד, תהי לדל תקוה.

כְּלִמָּתִי נֶגְדְּךָ, אלוה כל־היקום:
אני עני ודך, וכל לשון תקום.
לַיָּם סוער צִוָּה, וישקוט מִזַּעְפּוֹ;
ולא נראה מדוה אנחנו אלה פה.
בְּדָמוֹ יתגולל אשר חרבו שולף;
והוליכם שולל, ואיתנים סַלֵּף.
לזרע ישראל אלוה! התחסד;
ופתע יִגָּאֵל והיכל תְּוָסֵד.
ועד־אן יִלָּחֵץ לְאֹם צדיק תמים,
כְּמַטרה לחץ בקרב העמים?
הלא יִתֹּם כמעט, והר נֹפֵל יבול;
ודור ראשון בעט, עֲונותם יסבול.
וחישה מפלט לי כְּצִפֳּרים עפות;
והרבה את־חילי, וכסף תועפות.
תקעְנא בשופר, ויהיה היובל;
ותשב על־עפר בתולת בת־בבל.
אשר יָקֹט כִּסְלוֹ, ורק צרות מוצא
גְּאֻלָּה תהיה־לו וּבַיּובל יֵצֵא.

ל״ה

על הקצים בחייהם

תק״עח

אם אָשְׁרְךָ יחסר ותם הכסף,
וכמו אחות חַמה בסוף החדש,
אַל־יֶחֱרֶה אַפְּךָ ותקצֹף־קצף;
השתחוֵה אל־אל בהדרת־קדש.

גַלְגָל אשר סֹבֵב הלא ידענו:
מה־נֶּהֱמֶה, מה־נֶּאֱבַל מעתה,
כָאֹמרים נוֹאָש, ונפשם חתה,
ויאמרו לאמר „ולו גוענו!״?

אודֶה, אדנָי, לָךְ בְּהִלָּקַח
כל־מַחְמַד עינִי, ותפרָץ־פרץ:
כי כאשר משפָּטְךָ לארץ,
חוטא אויל עיניו יהי פוקח.

אם יִרְדְפוּ שֵׁשַׁי וגם תלמי,
וישטמוהו בעלי חצים,
יאמר, וגם אם נגְשָׂיו אָצִים:
אל־תעלני בחצי ימי.

ל״ו

חלק כחלק יאכלו (*)

תק״עה

מַה־זֶּה שַׁדַּי! מַה־זֶּה רַבִּים יִשְׁלָיו
מֵעֹנֶג וּבְרָכָה, חֵלֶב וָדֶשֶׁן,
וַאֲחֵרִים בִּמְרִירוּת בָּכֹה יִבְכָּיו,
וַיִּתְכַּסּוּ שַׂקִּים אֵפֶר וָדֶשֶׁן?
לָמָּה מֵחֹסֶר כֹּל אֵלֶּה יֶהֱמָיו,

(*) נדפס בכוכבי יצחק XIV עמוד 18 —

וכן אמר קהלת ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, גם את זה לעמת זה עשה האלהים על דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה, כלומר ביום טובה היה שמח וטוב לב, ואל תדאג שמא רעה עתידה לבוא עליך לעמת הטובה ההיא, שאם אתה עושה כן יהיו כל ימיך רעים; וכן ביום רעה אל תדאג הרבה, אבל ראה והתבונן כי לא לעולם תעמוד הרעה, רק עתידה היא להתהלף בטובה, או שכבר קבלת עולמך לשעבר, וע״כפ תנוח מעצבך ומרגזך, אם בהתבוננך במה שבא עליך מן הטוב, או במה שיבא עליך; יען וביען גם את זה לעמת זה עשה האלהים, טוב לעמת רע ורע לעמת טוב; ומה הטעם בכל זה? קהלת שהיה אומר הבל הבלים הכל הבל אומר שהיה זה על דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה, כלומר כדי שיראה האדם שהכל הבל, שהרי אם אחרי מותו יוכל לחקור את ימי חייו לא ימצא מאומה; כי מה עבר עליו? טוב? והלא עבר עליו רע לעמת טוב; תאמר שעבר עליו רע? לא כן, שהרי כבר בא עליו טוב לעמת רע; אם כן לא ימצא האדם אחריו (אחרי מותו) מאומה. משל למה הדבר דומה, לאדם שהוא נושה בחברו אלף זוז, והוא הייב לאחרים אלף זוז, הנה אין לו כלום. תדע שכן היתה כונת קהלת, שהרי למטה מה הוא אומר? את הכל ראיתי בימי הבלי (הבלי דוקא, כי כן הוא קורא אותם מאחר שלא ימצא האדם אחריו מאומה) יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, וזה אמת, הואיל וחלק כחלק יאכלו, ושכר מצות בהאי עלמא ליכא.

הועתק מאגרת שד״ל אל ידידו שחב״דל ז׳ תשרי הת״קף

וְאֵלֶּה יִתְעַלְּפוּן כִּדְמוּת הֶעָשֵׁן,
וַיָּרָם אִישׁ מֵאִישׁ וַיִּפְרָץ־פָּרֶץ
כִּגְבוֹהַּ הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ?
מַה־נִּשְׁתַּנָּה שַׁדַּי גֶּבֶר מִגֶּבֶר?
לָמָּה יִתְרוֹן לְאִישׁ יֵשׁ עַל־רֵעֵהוּ?
מַדּוּעַ יִשְׂבַּע זֶה תּוּגָה וָשֶׁבֶר
וּנְוֵה הַחִסָּרוֹן. יִהְיֶה נָוֵהוּ,
וּשְׂבַע טוֹבָה יֵרֵד אַחֵר אֶל קֶבֶר
וּבְשֵׂיבָתוֹ עַד־הֵנָּה טוֹב מַרְאֵהוּ?
מַדּוּעַ אִישׁ מֵאִישׁ שַׁנּוֹהָ שִׁנִּיתָ?
זֶה לָמָּה גִּדַּלְתּוֹ? זֶה מַה־דִּכִּיתָ?
אִם בָּנֶיךָ שַׁדַּי כֻּלָּם כֻּלָּמוֹ
לָמָּה שָׂנֵאתָ זֶה, וָזֶה אָהַבְתָּ?
כָּל־זַרְעוֹ אַב אוֹהֵב לֹא יַבְדִּילָמוֹ
וְאֵיךְ רִחַקְתָּ זֶה, וָזֶה קֵרַבְתָּ?
כִּפְעֻלָּתָם (תֹּאמַר) נָתַתִּי לָמוֹ —
אוּלָם אֵין זֹאת אָדוֹן; אוּלָם עָזַבְתָּ
בְּרָעָה בַּצָּרָה דַּלּוּת וָחֹסֶר
רַבִּים מֵאַנְשֵׁי חֶסֶד וּבְנֵי יוֹשֶׁר.
וּבְנֵי עָמָל וָאָוֶן עוֹשֵׂי רֶשַׁע.
אַנְשֵׁי כָזָב וָשֶׁקֶר דִּבְרֵי בָלַע
הֵם הֵם הַמְבוֹרָכִים רוֹאֵי בַיֶּשַׁע
וּמְשׂוֹשׂ לִבָּם נָכוֹן, חָזָק מִסָּלַע

נֶפֶשׁ הַצַּדִּיקִים זַכָּה מִפֶּשַׁע
מַדּוּעַ תִּקָּלַע תּוֹךְ כַּף הַקָּלַע,
וּבְשֶׁקֶט חַטָּאִים יָגִילוּ יָחַד
יִשְׁלָיוּ בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפָּחַד?
אֵין עֵדֶר לַטּוֹבָה אֵין חֹק וָסֶדֶר
אֶל־הָרָעָה, אוּלָם תָּבֹאנָה קֶרִי.
זֶה יִשּׁוֹךְ גִּיד, זֶה יִתְעַנֵּג בַּפֶּדֶר,
יֵשׁ מוֹצֵץ עֵשֶׂב יֵשׁ אוֹכֵל הַפֶּרִי.
שָׁכַב וַיֵּרָדַם רוֹעֶה הָעֵדֶר
וַתָּבֹא מֶמְשַׁלְתּוֹ בִּידֵי אִישׁ מֶרִי.
אוֹ גַּלְגָּל הוּא סוֹבֵב סוֹבֵב חָלִילָה
בִּלְתִּי מַנְהִיג אוֹתוֹ — הַס! הַס! חָלִילָה.
חָלִילָה לִּי, אֶכְלָא אֶת־פִּי בַּכֶּלֶא
כַּל תִּטָּמֵא בִּתְלוּנוֹת תּוֹעֵי רוּחַ
הֵמָּה יִלוֹנוּ בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה
וּבְרַב מֵאֵדֶּה עַל הַבּוֹרֵא רוּחַ.
וַאֲנִי לָמָּה אִיגַע וִימִינִי תֶּלֶא
לִכְתּוֹב הַיּוֹם דִּבְרֵי סָרָה עַל־לוּחַ?
לֹא, לֹא אָשִׁירָה עוֹד אֶת־חַטֹּאתֵימוֹ,
אוּלָם אִמְרֵי בִינָה אָשִׁיב אֵלֵימוֹ.
הוֹי בֶּן אָדָם אֵיכָה נִפְתָּה לִבֶּךָ
לַחְשׁוֹב כִּי יִמָּצֵא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ
יִתְרוֹן אֶל־הַנָּשִׂיא עַל־אֶבְיוֹנֶךָ.

יִתְרוֹן אֶל־הָאַרְיֵה עַל כָּל־הָרֶמֶשׂ?
הַסְכֵּת וּשְׁמַע מִלֵּי הַטֵּה אָזְנֶךָ,
וּלְמַד הַיּוֹם אִם לֹא יָדַעְתָּ אֶמֶשׁ,
כִּי לֹא הִבְדִּיל שַׁדַּי אִישׁ מֵאָחִיהוּ
כִּי כָּל־הַיְקוּם כֻּלּוֹ הוּא הוּא אָבִיהוּ.
כָּל־נִבְרָאָיו בֵּרַךְ מֶלֶךְ כָּל־מֶלֶךְ,
וַיְחַלֵּק אֶל־כֻּלָּם עֹנֶג וָנֶגַע.
צִוָּה כִּי לֹא יִסְבּוֹל עָנִי וָחֵלֶךְ
יוֹתֵר מִכָּל עָשִׁיר רָעָה וָפֶגַע.
גָּזַר כִּי רָשׁ וָדָל, גַּם שַׂר הַפֶּלֶךְ,
לֹא יִבְכָּיוּן, לֹא יִצְחָקוּן כָּל־רֶגַע
עֶלְיוֹן בִּתְבוּנָתוֹ נָטָה מִשְׁקֹלֶת
נֶגַע וָעֹנֶג עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת.
מִי גֶבֶר עַל־הָאָרֶץ יִבְכֶּה נֶצַח?
עַד יוֹם מוֹתוֹ מִי גֶבֶר יֵאָנֵחַ?
כָּל הַיָּמִים מִי גֶבֶר יָרִים מֵצַח,
וִיהִי מוֹשֵׁל תָּמִיד, תָּמִיד נוֹצֵחַ
יֵשׁ מִתְאוֹנֵן הַיּוֹם וּכְאֵבוֹ נֶצַח,
וּכְבָר הַרְבֵּה צָחַק וּמְאֹד שָׂמֵחַ.
כְּעֶבֶד כַּאדֹנָיו יֵשׁ עֵת יָגִילוּ.
וּזְמַן אַחֵר דִּמְעוֹת יָגוֹן יַזִּילוּ.
אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב דָּבָר לֵאמֹר יָדוּעַ.
פַּעַם יִבְכּוּ אִישִׁים פַּעַם יִצְחָקוּ,

מֵאֵין מֻכֶּה תָּמִיד, תָּמִיד נָגוּעַ,
אַף לֹא כָל רִגְעֵיהֶם דַּלִּים יִמָּקוּ
אַךְ אַף גַּם־זֹאת יֵשׁ מַזָּלוֹ גָרוּעַ.
צָרוֹתָיו זוֹ אֶת־זוֹ כִּמְעַט נָשָׁקוּ.
גַּם יֵשׁ אִישׁ רַב־יָמָיו נַפְשׁוֹ שֹׁקֶטֶת,
כִּי רַב גִּילוֹ, אַךְ דִּמְעָתוֹ מוּעֶטֶת.

מִי הַמְשֻׁגָּע, מִי פֶתִי יָסוּר הֵנָּה,
לַחְשׁוֹב כִּי צוּר שָׁמַיִם גָּזַר אֹמֶר
כִּי טוֹבוֹת כָּל־בָּנָיו יַחְדָּו תִּשְׁוֶינָה,
בַּל־יַעְדִּיף אִישׁ בַּל יֶחְסַר אִישׁ מֵעֹמֶר
מִי זֶה עִוֵּר, מִי עֵינָיו לֹא תִרְאֶינָה
כִּי יֵשׁ אָדָם יִפְרַח יִשְׂגֶּה כַּתֹּמֶר,
גַּם יֵשׁ שׁוֹתֶה כּוֹס תַּרְעֵלָה לָשֹׂבַע,
וַיֹּאכַל בַּטּוֹבָה רֹבַע הָרֹבַע?

מִי זֶה יַשְׁוֶה עָשִׁיר שָׂבֵעַ שֹׂפִי
אֶל דַּל וָרָשׁ פּוֹשֵׁט יָדוֹ בַשָּׁעַר?
אוֹ הַמְבַלֶּה יָמָיו אֶת עֲלָמוֹת יֹפִי
אֶל הַמֵּנִיף גַּרְזֶן עַל עֵץ בַּיָּעַר?
אוֹ טוֹבַת עַיִן אֶל מִכְלוֹל כָּל־דּוֹפִי,
אוֹ אִישׁ חָכְמָה בִינָה אֶל גֶּבֶר בָּעַר?
כֵּן לֹא חָכָם תָּחֹס עֵינִי עָלֶיךָ:
הַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶיךָ!

בִּדְבָרִים אֵלֶּה וּבְקָשִׁים מֵהֵמָּה

הָעָם מִקָּצֶה עָלַי יִתְקוֹמָמוּ.
אוּלָם בַּל־אֶתְפַּלָּא, בַּל אֶשְׁתּוֹמֵמָה,
זָכוֹר אֶזְכּוֹר, כִּי לֹא רַבִּים יֶחְכָּמוּ
יִכְבַּד הַמֶּחְקָר הָעֲצָלוּת נָעֵמָה
אַךְ לֶחָרוּץ גַּם־כּוֹכָבִים לֹא רָמוּ,
עָמָל וָטֹרַח בַּנֹּתִי וָאִיגָעָה,
וַיְיָ הוֹדִיעַנִי וָאֵדָעָה.
מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל פֹּה עַל־הָאָרֶץ
אֵין יִתְרוֹן לָאָדָם עַל־מֵרֵעֵהוּ,
כָּל־חַי יִרְאֶה טוֹבָה גַּם יִרְאֶה פֶּרֶץ
כָּל־הַנִּבְרָא אֶחָד יִהְיֶה מִקְרֵהוּ.
כָּאַרְיֵה כַּבָּקָר, כָּאִישׁ כַּשֶּׁרֶץ,
אִישׁ וָאִישׁ אֶחָד הוּא לִפְנֵי עוֹשֵׂהוּ.
כֻּלָּם כֻּלָּם בָּנָיו. וּבְמִשְׁפָּט־צֶדֶק
לֹא־יִתֵּן הַשּׁוֹשַׁן רַק עִם־הַחֵדֶק.
כַּבֵּד עֹשֶׁךָ חָכְמָתוֹ הָבִינָה
כִּי רַבָּה הִיא, יַעַן בִּתְמוּנוֹת אָלֶף
אֲשֶׁר אֶחָד אֶל הַיְצוּרִים הֵכִינָה,
וּבְכָל־נִבְרָא תֹּאַר אָשְׁרוֹ יֵחָלֶף.
מַצָּב אֶחָד לִבְנֵי תֵבֵל הִזְמִינָה,
וַתַּרְבֶּה צוּרוֹתָיו כִּרְסִיסֵי דָלֶף.
כִּשְׁנֵי כֵלִים, שָׁוִים אִם יִשָּׁקֵלוּ,
וּלְבַד אֶל מַרְאֵה עַיִן יִבָּדֵלוּ.

לֹא כֹה וָכֹה תוּכַל חַמָּה הוֹפִיעַ,
גַּם לַאֲחוֹתָהּ. יֵשׁ תּוֹר וּלְכָל הֶחָיִל
אַךְ א לָזֶה הַרְבֵּה מִזֶּה יַגִּיעַ
הָאוֹר, וּכְמִדַּת יוֹם כֵּן מִדַּת לָיִל,
פֶּלֶג שָׁנָה מִמַּעַל לָרָקִיעַ
יִרְאֶה כָּל־נוּף מָאוֹר הָעוֹשֶׂה חָיִל
לֹא יַעֲדִיף, לֹא יֶחְסַר רֶגַע מִפֶּלֶג
טַבּוּר הָאָרֶץ אוֹ אוֹצַר הַשֶּׁלֶג (א)
מִשְׁפָּט צַדִּיק; אִזּוּן נִפְלָא רָאִינוּ
„כִּי שָׁקוּל יִשָּׁקֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם"
לֹא יֵיקַר בֵּן מִבֵּן לִפְנֵי אָבִינוּ
אַחַת הִיא הַמָּנָה אֵין שָׁם כִּפְלַיִם,
לֹא בָרָע לֹא בַטּוֹב. אַךְ לֹא יָבִינוּ
רוֹאִים לֹא לַלֵּבָב רַק לָעֵינָיִם,
וּבְלִבָּם הַנִּפְתֶּה אָמוֹר יֹאמֵרוּ,

(א) פירוש: אי אפשר שתופע החמה על שני חלקי כדור הארץ (Hemisphaeria) בזמן אחד בעצמו ובהכרח אחר היום יבא הלילה שהוא תור וזמן הלבנה (אחות השמש) ושאר צבא הכוכבים. אך זמן האור והיום איננו מרובה ליושב ארץ אחת מאשר היא ליושבי ארץ אחרת, כי במשך שנה תמימה כל גוף ונוף רואה את השמש (המאור העושה חיל) כמדת חצי שנה, ואין יתרון לאקלים על אקלים, כי גם טבור הארץ (קו השוה) גם אוצרות השלג (שני הקטבים) לא יעדיפו ולא יחסרו אפילו רגע מחצי שנה יום וחצי שנה לילה, כי במדה שיארך היום בקצת החדשים, באותה מדה יארך הלילה בחדשים אחרים וכמו שאמרו במדרש תנחומא (פרשת משפטים פסוק אם כסף תלוה את עמי): היום לווה מן הלילה והלילה לווה מן היום ואינן דנין זה עם זה וכו' בריותיו לווין זה מזה ומשלמין זה לזה נמצא כי בכל מדינה ומדינה כמדת היום כן מדת הלילה ובכל מקום מהארץ חצי השנה יום וחצי השנה לילה, וזה משל נאות למצבנו בע"הז שהאור והחשך הטובות והרעות הן (לפי דעתי) שקולות ושוות בכל אדם. כקטון כגדול.

כִּי טוֹבוֹת אִישׁ עַל טוֹבוֹת אִישׁ גָּבְרוּ.
דַּע בֶּן־אָדָם. דַּע כִּי לֹא תִשְׁפּוֹט יֹשֶׁר
אִם תְּמוּנָה הַטּוֹבָה עַל־פִּי הַכֶּסֶף:
דַּע כִּי בִלְתִּי זָהָב יִמָּצֵא אֲשֶׁר
גַּם בַּעַל רִבּוֹתַיִם יִקְצוֹף קֶצֶף
אִם מֵרָחוֹק תִּרְאֶה אַנְשֵׁי הָעֹשֶׁר
תִּבְעַר תּוֹכֵךְ הַקִּנְאָה; וּבְשֶׁצֶף
אֵלֵימוֹ אִם־תִּקְרַב תֵּדַע יָדֹעַ
כִּי אֵין כַּסְפָּמוֹ אֶל־נַפְשָׁם מַרְגּוֹעַ.
זָהָב אִם יִבָּחֵן, לֹא טוֹב לִמְאוּמָה;
נִדְרָשׁ, כִּי בוֹ נִקְנֶה לֶחֶם וָיַיִן.
אִם לִי זָהָב יִרְבֶּה וַאֲנִי אָצוּמָה
מִבִּלְתִּי שֶׁבֶר, אוֹי! וְאֹשֶׁר אָיִן.
וּלְהֵפֶךְ, אִם שַׁאֲנָן אִישַׁן אָנוּמָה,
וָנֶצַח אִם־אֶהְיֶה טוֹב לֵב טוֹב עָיִן,
אַף לוּ אֶהְיֶה שָׂבֵעַ רֵשׁ וָעֹנִי
„מִי זֶה הָאִישׁ אֵפוֹא אֲשֶׁר כָּמֹנִי?"
דַּע בֶּן־אָדָם דַּע עוֹד כִּי לֹא יִמָּדְדוּ
בִּכְלִי שָׁעוֹת שִׂמְחָה יָגוֹן וָאֵבֶל.
יֵשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּטּוֹב עָמְדוּ
אָכֵן אֵין טוֹבָתָם רַק טוֹבַת הֶבֶל,
כִּי לְמוּדִם כֵּן הוּא, כִּי בָהּ נוֹלָדוּ.
אוּלָם יָתוֹם נִדְכָּא שָׂבֵעַ חֶבֶל

דִּמְעוֹת שָׂשׂוֹן וָגִיל יִזַּל עַל־לֶחִי
אִם רַק שָׁעָה אַחַת בְּנוֹעַם יֶחִי
וּגְבַר עֹנֶג אִם רַע יִקְרֵהוּ פָּעַם
יִתְאַבֵּל לַדָּבָר הַפֶּלֶא וָפֶלֶא
יִתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ וְרַב הַזַּעַם,
כִּי לֹא לָמַד, כִּי לֹא נִסָּה בָאֵלֶּה.
אַךְ לֹא יִדְאַג־אַךְ לֹא יִרְגַּז מִדַּעַם
אַךְ בִּדְמָעוֹת וּבְכִי עֵינוֹ לֹא תֵלֶא
עַל מִקְרֶה רָע (כַּאֲשֶׁר גָּלוּי יָדוּעַ)
אָדָם מִיַּלְדוּתוֹ מֻכֶּה נָגוּעַ.
הַבֵּט דַּל זֶה נִשְׁעָן עַל־הַמִּשְׁעֶנֶת (א)
לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים יוֹרֶה לַיֶּלֶד.
בֶּן־חוֹרִים הוּא, מִמִּשְׁפָּחָה נוֹשֶׁנֶת,
וַיִּגְדַּל בִּנְעוּרוֹ מֵאַנְשֵׁי חָלֶד.
הָבֵן אֵיךְ כַּמִּשְׁפָּט יַד־אֵל נוֹתֶנֶת,
בִּין אֵיךְ בָּאָרֶץ עָוֶל לֹא יִוָּלֶד.
כִּי הַמְצַחֵק הַיּוֹם, עוֹד יָבֹא רֶגַע
יִשָּׂא קוֹלוֹ בִּבְכִי מֵרוֹב הַפֶּגַע.
אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב דָּבָר: מִזְרָח וָיָמָּה
רַבִּים רָאִיתִי בַּטּוֹבָה הִשְׁרִישׁוּ
רַבִּים רָאִיתִי בַּל־יָדַעְתִּי לָמָּה
עַד נֵצַח יִרְאוּ טוֹב תָּמִיד יָשִׂישׂוּ

(א) הוא איש ממשפחת פאנו, מעיר מנטובה, מת עני בטריאסטי.

כַּמָּה מְגִיל וּצְחוֹק כַּמָּה וְכַמָּה
פִּיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יָמִישׁוּ.
כַּמָּה לֹא רָאוּ עֹנִי וּבְכֹל שֶׁטַח
חַיֵּימוֹ יִשְׁלָיוֹן יָגוּרוּ בֶּטַח!
אֵיךְ עַל־נָקֵל עֵינֵינוּ תִּתְעַוֵּרְנָה!
בִּרְאוֹתֵנוּ זָהָב, אוֹיָה אֵיכָכָה
צָרוֹת הַלֵּב מִמֶּנּוּ תִּסָּתֵרְנָה!
הוֹי בֶּן אָדָם זָהָב רִמָּה אוֹתָכָה
עֹשֶׁר קָרָאתָ אֹשֶׁר, וּתְדַבֵּרְנָה,
שִׂפְתוֹתֶיךָ תוֹעָה: אוֹי! אֵיךְ מָלָכָה
בִּבְנֵי תֵבֵל הַמַּכְשֵׁלָה הַלֵּזוּ:
רַק יָרוֹק יִדְרוֹשׁוּן, רַק הוֹן יָעֵזוּ.
זָכְרָה נָא מֶלֶךְ רַב יוֹדֵעַ זָמֶר
כִּי מֵאַחַר עָלוֹת קָנָה מֶמְשֶׁלֶת.
בָּרוּךְ תַּחְשׁוֹב אוֹתוֹ: אוּלָם הִשָּׁמֶר,
כִּי לֹא יֹאמַר כָּזֹאת רַק אִישׁ אִוֶּלֶת.
מִמֶּנּוּ לֹא נִגְרַע טוּוֹה הַצֶּמֶר
אוֹ הַדּוֹרֵשׁ לַחְמוֹ אַחַר הַדֶּלֶת;
עַל יַד אוֹיֵב וָצָר הֵם לֹא נִרְדָּפוּ.
וּשְׁנַיִם מִבָּנֵימוֹ לֹא נִגָּפוּ.
הַבִּיטָה זָקֵן זֶה מִיּוֹם הֻלֶּדֶת (א)

(א) הוא הקצין המפואר **ר׳ כָּלֵב** (פִּילִיף) הירשעל, אשר איש משוגע הרג את אשתו ואת כלתו בהיותן **בְּטֵאַטֶר**.

עַד הִנֵּה פִּתְחֵי עֹשֶׁר לוֹ נִפְתָּחוּ.
הָרַב אָשְׁרוֹ מִכָּל נֶפֶשׁ אוֹבֶדֶת,
אִם בִּמְקוֹם עֹנֶג שֶׁשָּׂמָה יִשְׂמָחוּ
רֶגַע אֶחָד בְּחֶרֶב הַמּוּעֶדֶת
אִשְׁתּוֹ גַּם־כַּלָּתוֹ יַחְדָּו נִרְצָחוּ?
מַה־יִּתְרוֹן לוֹ עַל הַקּוֹטֵף מַלּוּחַ
שׁוֹאֵל בַּפֶּתַח וּלְבָבוֹ בָטוּחַ?

זֶה בְּרָעָב לָמַד וָזֶה בַּשֹּׂבַע
זֶה מָצָא לִמּוּדוֹ וַיִּמְצָאֶנּוּ
גַּם הָאַחֵר מַה־לִּי אִם הוּא רַק רוֹבֵעַ?
הֵן גִּיל יָגִיל כָּל־עוֹד חָסֵר אֵינֶנּוּ
כְּתֹנֶת לִבְשָׂרוֹ וּלְרֹאשׁוֹ קוֹבַע
וּלְבִטְנוֹ לֶחֶם צַר. אִם רַב מִמֶּנּוּ
יֹאכַל עָשִׁיר, הֵן זֶה דַּאְגָתוֹ תֵּרֶב;
וּלְרֹאשׁ עָנִי מִי זֶה יִשְׁלוֹף הַחֶרֶב?

אִם־כֵּן גַּם גֶּבֶר זֶה כִּי לָעֵינָיִם
אֵין בִּקְהָלֵנוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ
עַל־אִישׁ חוֹטֵב עֵצִים, עַל שׁוֹאֵב מָיִם,
בַּטּוֹב אֵין לוֹ יִתְרוֹן, רַק יִתְרוֹן תֹּהוּ.
יֶאֱתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם
גַּם כָּל הַמְאֻשָּׁרִים אֵלַי יָבֹאוּ,
הֵן הַדָּבָר בָּרוּר כִּי אֶל כֻּלָּמוֹ
מַכְאוֹב כִּכְאֵב הֶעָנִי הָיָה לָמוֹ

לֵךְ בֶּן־אָדָם, לֶךְ־נָא לִקְצוֹת הָאָרֶץ
הַבֵּט הָאִישׁ הַהוּא שֶׁהָיָה מֶלֶךְ
שָׁם תֵּבֵל כַּמִּדְבָּר פֶּרֶץ עַל־פָּרֶץ
גַּם כִּי הָיָה אָבִיו עָנִי וָהֵלֶךְ
מָשְׁלוֹ מִיָּם עַד יָם וַיַּרְבֶּה עָרֶץ,
כָּעֵת אָמְנָם לֹא יוּכַל צֵאת מִפֶּלֶךְ
רָחוֹק מִכָּל רֵעָיו יֵשֵׁב בַּשֵּׁפֶל,
עַד כִּי מֵחֵ״לֶק ט״וֹב טוֹב הוּא הַנֵּפֶל.

הִצְלִיחַ אָקְטַבְיַן אֶל מַרְאֵה עָיִן
וּמְאֻשָּׁר וּמְבֹרָךְ עַל־כֵּן כִּנּוּהוּ
אַךְ מַשְׂכִּילִים לֹא שְׁכוּרִים מִיַּיִן
הָרוֹאִים לַלֵּבָב בַּכֹּה בָכוּהוּ
כִּי יִתְרוֹן לוֹ עַל כָּל־הָאָדָם אַיִן
כִּי עַל־כִּסְאוֹ צָרוֹת רַבּוֹת קָרוּהוּ
חוֹלִי כָבֵד חָלָה בִתּוֹ זָנָתָה,
גַּם רָעוֹת זוּלַת אֵל עֵינוֹ רָאָתָה (A)

אַךְ יֵשׁ מֵשִׁיב: אוּלַי כָּל־אֵלֶּה צֶדֶק
אוּלַי גַּם־לֶעָשִׁיר רָעוֹת תְּבֹאנָה,
אוּלַי אִם טוֹב נַחְקוֹר, אִם נִבְדּוֹק בֶּדֶק,
שִׂפְתוֹתָיו לֹא תָמִיד מַגִּיל תְּרוֹנָה,
אוּלַי שָׂרִים רַבִּים טוֹבָם לַחֵדֶק.
אַף יִרְאָה וּדְאָגָה אִתָּם תִּשְׁכּוֹנָה:

(A) Plin. Hist. nat. 7. 45.

אוּלַי הַפַּעַם כִּדְבָרְךָ יְהִי:
אָמְנָם אֵין אֶבְיוֹנִים חֶלְקָם רַק נְהִי?
הַאֵין בָּאָרֶץ נִדְכָּאִים קְלָלוֹ
וִירֻשָּׁתָם גָּלוּת צָרָה וָפֶגַע.
הַאֵין אָדָם כִּי עַל־רֹאשׁוֹ נָפְלוּ
כָּל־חֹלִי, כָּל־מַכָּה, מַכְאוֹב וָנֶגַע.
עָלָיו הָיוּ כְלָנָה בוֹ נִקְהָלוּ,
לֹא אָכַל בַּטּוֹבָה גַם כִּמְעַט רֶגַע?
מִי נָבוֹן אוֹ סָכָל, חָכָם אוֹ פֶּרֶא,
הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה אֶל־אִישׁ אַחֵר לֹא יֵרֶא?
אַךְ שָׁוְא וּדְבַר כָּזָב, אָחִי, זַמּוֹתָ,
אָדָם נִדְכָּא כָזֶה לֹא תִמְצָאֶנּוּ.
דִּבְרֵי שֶׁקֶר הַפַּעַם הַעִידוֹתָ,
בָּדִיתָ מִלִּבְּךָ אִישׁ אֵינֶנּוּ.
כָּל רָשׁ וָדַל (לוֹ כָרָאוּי בִינוֹתָ)
יוּכַל לָדִין עִם שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ
לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה חֵרַפְתָּנִי?
לִשְׁנֵינוּ אַב אֶחָד, כָּמוֹךָ אָנִי.
הַנּוֹלָד רָשׁ מִי הַמְאֻשָּׁר כָּמוֹהוּ?
רָע לֹא יִמְאַס, כִּי בוֹ הֻרְגַּל מֵרָחֶם.
לֹא יִדְאַג כֶּעָשִׁיר עַל דִּבְרֵי תֹהוּ,
נֶגֶד הַבַּטָּלָה הוּא לֹא יִלָּחֵם
גַּם פְּתָחֵי גִיל הַרְבֵּה אֵלָיו יָבוֹאוּ.

עַל כָּל גֵּרָה יִשְׂמַח, עַל כָּל־פַּת־לָחֶם;
וּבְלֵב תָּאֵב יֹאכַל פִּתּוֹ בַּמֶּלַח,
וּבְגוּף בָּרִיא יַגִּיעַ אֶל הַכֶּלַח.
נוֹלַד בָּעוֹשֶׁר וַיִּדַּל יָרוּעַ
כִּי אִם יִדְאַג עַתָּה, שָׂמַח מִקֶּדֶם:
וּבְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט הַיּוֹם יָזוּעַ
אִם יוֹם אֶתְמוֹל אָהַב שֵׁנָה וָרֶדֶם;
וּבְדִין יִהְיֶה עַתָּה מֻכֶּה נָגוּעַ,
אָדָם רָדָה מֵאָז אָחוֹר וָקֶדֶם:
כִּי טוֹב וָרָע כָּל־הַחַיִּים יִקָּחוּ;
יֵשׁ עֵת בָּכֹה יִבְכּוּ, אַף עֵת יִשְׂמָחוּ.
גַּם רַבִּים הֵמָּה תַּחַת הַיָּרֵחַ
בִּנְעוּרֵיהֶם קָלוֹן וָרָע מָלֵאוּ
וּבְעֵת אַחֵר שֶׁמֶשׁ לָהֶם זוֹרֵחַ
מִכָּל צָרוֹתֵיהֶם פִּתְאוֹם יֵצֵאוּ
כַּנֶּשֶׁר הַמָּהִיר שִׁמְעָם פּוֹרֵחַ
מִשֶּׁפֶל מַצָּבָם חִישׁ יִנָּשֵׂאוּ.
מִבִּלְתִּי אַב וָאֵם הֶחְזִיקָה פֶּלֶךְ
וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ.
הַבִּיטָה כֹּהֵן זֶה רוֹפֵא כָּל־מַחַץ
עָשִׁיר אָהוּב, זָקֵן, וּגְדוֹל תִּפְאֶרֶת (א)

(א) הוא החכם הרופא ר' בן ציון רפאל הכהן פריצי בשנת תק"מז החל להוציא לאור ספרי מחקר על מנהגי ישראל, ע"כ הוצרך לצאת מעיר מנטובה, ובא לעיר טריאסטי ושם הצליח בעושר וכבוד ולבסוף בזמן החלי הרע חזר לעיר מולדתו Ostiano בגליל מנטובה, ושם מת בשנת תר"ד.

דַע נָא כִּי רַב סָבַל אֵיבָה וָלַחַץ
בִּימֵי הַנֹּעַר בִּמְדִינָה אַחֶרֶת
נִרְדַּף מֵחַסְרֵי שֵׂכֶל וּבְנֵי שַׁחַץ
הַקָּמִים עַל־כָּל־נֶפֶשׁ חַחוֹקֶרֶת
אוּלָם עַל־אַף צָרָיו פִּיו לֹא נָשְׁתָּה
הִנֵּה עֵין יִשְׂרָאֵל יִפְתַּח גַּם־עָתָּה (א)
גַּם כָּל אַנְשֵׁי תֵבֵל הֵנָּה יָדָעוּ
כִּי שֵׂכֶל אֶת־יָדָיו שׁוֹכֵן שָׁמַיִם
וּמְבֹרָכִים מִצַּד, מִצַּד נִגְרָעוּ.
לַגֶּבֶר הַחֵרֵשׁ הֵיטִיב עֵינָיִם
וַאֲשֶׁר לֹא טוֹב יִרְאוּ, הֵן טוֹב יִשְׁמָעוּ
וַיָּחָן תַּחְבּוּלוֹת. לִנְכֵה רַגְלָיִם
וַיֶּרֶב הָעָצְמָה אֶל חַסְרֵי מֹחַ
וּלְהֶפֶךְ הַחָכְמָה אֶל חַסְרֵי כֹחַ.
אִם כֵּן אֵפוֹא מַה בֵּין גֶּבֶר לַגָּבֶר,
וּבְנֵי יוֹצֵר הַכֹּל בַּמֶּה נִבְדָּלוּ?
כָּל־הָאָדָם טֶרֶם יוּבַל לַקֶּבֶר
עַל־קָדְקֳדוֹ טוֹב וָרָע יִתְגַּלְגָּלוּ
לֹא יֶחְסַר הֶעָשִׁיר צָרָה וָשֶׁבֶר
אַף רָעוֹת חַסְרֵי כֶסֶף לֹא נִכְפָּלוּ
תּוֹרָה אַחַת: כּוֹס רַעַל גַּם כַּף־נַחַת
נִשְׁתֶּה כֻּלָּנוּ בָּאָרֶץ מִתָּחַת.

(א) הוא ס' פתח עינים, ספר פילוסופי על אגדות עין ישראל, לוורנו תק"עה.

גַּם יֶתֶר הַחַיִּים כֻּלָּם כְּכָמוֹ
אֶחָד הוּא מִשְׁפָּטָם. אוּלָם אַחְשׁוֹבָה
כִּי אִם־אַרְבֶּה מִלִּים לָשׁוּת אוֹתָמוֹ
יִמְאַס מִלַּי כָּל־אִישׁ גָּאוֹן וָגֹבַהּ
אַךְ אִם בִּתְבוּנָתֶךָ תַשְׂכִּיל בָּמוֹ
יִרְאוּ עֵינֶיךָ גַּם כִּי לֹא אֶכְתּוֹבָה
כִּי כָל חַיְתוֹ שָׂדֶה וָעוֹף וָרֶמֶשׂ
כַּאֲשֶׁר שָׁוִים הֵם תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.
אִם אֵין יִתְרוֹן לַגֶּבֶר עַל אָחִיהוּ
אִם אֶחָד הוּא בָּאָרֶץ מִשְׁפָּטֵנוּ
אִם־כֵּן אַל־יִפְתַּח אִישׁ בִּתְלוּנוֹת פִּיהוּ
לֵאמֹר לֹא יִשְׁפּוֹט צֶדֶק צוּר עוֹשֵׂנוּ
אַל יֹאמַר עוֹד אָדָם נֹכַח אָבִיהוּ
רָעָה תַּחַת טוֹבָה יָשִׁיב אֵלֵינוּ
וּלְרֹאשׁ הַחַטָּאִים הַטּוֹבוֹת בָּאוּ
וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ.
אַךְ בִּלְבָבוֹ יֹאמַר: כָּל פֹּעַל נַעֲשׂ
יָבִיא אֵל בַּמִּשְׁפָּט יוֹם כָּל־מֵת יְחִי
הַיּוֹם הַהוּא אֶל־הָרָעִים יוֹם רָעַשׁ
וּלְצַדִּיקִים יִהְיוּ מָאוֹם וָסֶחִי
אַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה רָצוֹן וָכַעַשׂ
וּלְכָל הַנִּבְרָאִים שָׁלוֹם וָדֶחִי
מִשְׁפָּט אֶחָד לָנוּ בָּאָרֶץ עֵקֶב
כִּי הָעוֹלָם הַבָּא עוֹלָם הָעֵקֶב.

וּבְיוֹם טוֹבָה תִּהְיֶה בְּטוֹב שָׂמֵחַ,
וּבְיוֹם רָעָה תִּרְאֶה, אָמַר קֹהֶלֶת.
מַה־יִּנָּעֵמוּן מִלָּיו אֶל־אִישׁ פִּקֵּחַ!
לִבְכּוֹת יוֹם גִּיל עַל־רָע עָתִיד, אִוֶּלֶת,
וּבְיוֹם רָעָה חָכָם לֹא יִתְיַפֵּחַ
יִרְאֶה יָבִין כִּי יֵשׁ לָרָע מִשְׁקֶלֶת
כִּי שָׂמַח אוֹ יִשְׂמַח אִישׁ יִשְׂבַּע כָּעַשׂ,
כִּי גַּם־זֶה עֻמַּת־זֶה אֵל שַׁדַּי יָעַשׂ.
מַחְשֶׁבֶת כִּלְיוֹתַי הִנֵּה שָׁמַעְתָּ
אֵלֶיהָ בֶּן־אָדָם הַטֵּה אָזְנֶךָ.
אִם רַב דַּלּוֹתָ אִם הַרְבֵּה יָגַעְתָּ,
הָסֵר קִנְאָה וָכַעַס מִנַּפְשֶׁךָ.
דַּע כִּי מֵאַנְשֵׁי אֲשֶׁר לֹא נִגְרַעְתָּ,
לֹא תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ
כִּי אִם הֻשְׁווּ יַחְדָּו כָּל־זֶרַע נֹחַ ·
רָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב כִּי אִם לִשְׂמוֹחַ.

תק״צח

חָלִילָה לְּךָ אָמְנָם, אָדָם, חָלִילָה
מֵהַקְשִׁיחַ לִבְּךָ רַע וּבְלִיַּעַל;
לֵאמֹר: „לָמָּה אֶחְמֹל וְלַדַּל אַשְׂכִּילָה
אִם כָּמֹנִי כָּמֹהוּ? אִם כּוֹס רָעַל
יוֹתֵר מִמֶּנִּי לֹא יִשְׁתֶּה? אָגִילָה
בִּמְנַת חֶלְקִי אַשְׁלִיךְ עַל־אֶבְיוֹן נָעַל„ —

הַס! אַל־תַּעְלֵם אָזְנֶיךָ מִקּוֹל נְהִי,
אַל־תִּתְחַכַּם יוֹתֵר רָשָׁע אַל־תְּהִי.
הֵן לָזֹאת לֵב בָּשָׂר נָטוּעַ בָּנוּ.
לַחְבּוֹשׁ לִשְׁבוּרֵי לֵב וּלְמַלֵּא עֹמֶר
טוֹבוֹתֵיהֶם, כִּי מַלְאָכָיו עָשָׂנוּ
הָאֵל הַטּוֹב, לִפְעוֹל הַטּוֹב. מִתֹּמֶר
מִקְשָׁה אוֹ סֶלַע לֹא חָצַב אוֹתָנוּ,
וַיִּתֵּן בָּנוּ לֵב רַחְמָן וַיֹּאמֶר:
„מִבָּשָׂר כִּבְשַׂרְכֶם אֵל תִּתְעַלָּמוּ;
יֶהֱמוּ מֵעֵיכֶם לוֹ, חִמְלוּ רַחֵמוּ.„
אָרוּר מַדָּע אִם רַק עָרְמָה וָנֵכֶל
יוֹרֶה אוֹתָנוּ, וּצְדָקָה לֹא יֶרֶב!
תֹּאבַד לָעַד חָכְמָה, יֹאבַד הַשֵּׂכֶל
אִם חֶסֶד אִם חֶמְלָה יָסִיר מִקֶּרֶב,
אִם בָּאָרֶץ יִזְרַע שִׂנְאָה וָרֶכֶל,
אִם מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה וָחֶרֶב.
לֹא; אַךְ לָזֹאת נִתַּן שֵׂכֶל וָדַעַת
לִזְרוֹעַ הַשָּׁלוֹם, חֶסֶד לָטַעַת.
לָכֵן עֵת תִּרְאֶה דַל נִדְכֶּה נָגוּעַ,
אַל תִּתְחַכַּם; הָחִישָׁה לוֹ עֶזְרָתָה:
אַל תַּחְקוֹר, אַל תִּשְׁאַל: אֵיךְ? אוֹ מַדּוּעַ?
וּשְׂמַח אִם בְּךָ נַפְשׁוֹ הַפְּדֵה נִפְדָּתָה.
אַךְ אִם תִּשָּׁבֶר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ

וּגְדֻלָּתְךָ פִּתְאוֹם תַּמָּה נִכְרָתָה;
אָז תִּתְחַכָּם, אָז תִּתְבּוֹנֵן כִּי יָשָׁר
דַּרְכֵי הַצּוּר, אִם רֵשׁ יִתֵּן אִם עֹשֶׁר.

תר״ו

שָׁוְא לָכֶם הַשְׁכִּים קוּם וּלְאַחֵר שֶׁבֶת
בְּתְהִלּוֹת כָּל־חָדָשׁ שָׁוְא קוֹל תִּשָּׂאוּ:
לַטּוֹבוֹת לָרָעוֹת יֵשׁ יָד קֹצֶבֶת
מִדָּה מִשְׁקָל. מַדְוֶה אֶחָד תִּרְפָּאוּ
בִּתְבוּנַתְכֶם, אַךְ אוֹי! תִּקְוָה נִכְזֶבֶת!
הִנֵּה מַדְוֶה חָדָשׁ תַּחְתָּיו תִּמְצָאוּ.
שָׁוְא חָכְמָתֵנוּ. כִּי עַל־אַחַת שֶׁבַע
בַּמִּתְגָּאִים עָלָיו יִתְנַקֵּם טֶבַע.
אַךְ אִם מִפִּי עֶלְיוֹן טוֹבוֹת תֵּצֶאנָה,
הֵן עוֹד טוֹבָה אַחַת לָנוּ נִשְׁאָרָה.
טוּב לֵב וָחֶסֶד וּצְדָקָה, הֵן הֵנָּה
מוֹרָשָׁה לָנוּ; וּבְיַד אִישׁ נִמְסָרָה
דַּרְכּוֹ, הוּא יֵיטִיבָהּ, הוּא יַשְׁחִיתֶנָּה.
מִדָּה אֶל טוּב לִבֵּנוּ לֹא נִגְזָרָה,
זֹאת לָנוּ הִיא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמָיִם.
(אָמַר קָדוֹשׁ) חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמָיִם.

תר״ז

כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים גּוֹיִם רָגְשׁוּ,
וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק וַיִּתְהוֹלָלוּ.

כַּבְלֵי בַרְזֶל, בָּם רַגְלֵיהֶם הֻגָּשׁוּ,
הָלְאָה הִשְׁלִיכוּ, וּכְסוּסִים יִצְהָלוּ.
עַבְדֵי עוֹלָם הִנֵּה פִתְאוֹם חָפְשׁוּ,
הֵן גוֹי פָּרִ״יץ נִגְאַל — אוֹי! אֵיךְ נוֹאָלוּ!
עַל־שִׂכְלָם פֶּה יַרְחִיבוּ יִתְעַנָּגוּ;
עַל־יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם הֵם יִלְעָגוּ.
אַךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחַק לָמוֹ,
גַּם־טוֹבוֹתָם גַּם רָעוֹתָם נִשְׁאָרוּ
כַּאֲשֶׁר הָיוּ. לַשָּׁוְא שֻׁפַּךְ דָּמָמוֹ,
וּלְיַשֵּׁר כָּל־עָקֹב שָׁוְא הִתְגַּבָּרוּ.
עוֹד קָט חֵרוּת יִמְאָסוּ, אַף שִׁכְמָמוֹ
תַּחַת מֶלֶךְ יַטּוּ, כּוֹ יִתְפָּאָרוּ —
לֵאלֹהִים פֶּלֶס, וּבְיָדוֹ כָל־פֶּגַע;
וּבְחֹפֶשׁ וּבַעַבְדוּת עֹנֶג וָנֶגַע.

ל״ז

אל המלמדים

תק״עח

הגֶבֶר המלמד חכמה לנער
ולהורות הבנים תאמר נפשך
הקשב אל קולי נא הטה אזנך
אל נא תמאס מלי אם אני בער
גם עוף לקח יתן גם חיתו יער.
אל תירא נא ובך אל יבא מרך
פן חרפתך אנכי אגידה
עליך אנכי לא עול אכבידה
לא זאת אחי וברב חכמה אין צרך
אין חקר אל רחבה אין קץ לארך
אם רק את שתורה אתה יודע
אם על נכון תדע את שאמרת
לודיע ולהורות אל בן בחרת
דַיֶיךָ: מה להבל תתגלע
באשר לא ייטיב לך אף לא ירע.
אולם] דבר קטון אורה אותכה
את הדבר הזה זכור כל רגע
יען וביען רב פשה הנגע
יען וביען הגאות מלכה
יען וביען השפלות נדעכה.

כי ישאלך דבר נעלם ממך
השב תשיב אליו זאת בל ידעתי
למד פיך לאמר זאת לא שמעתי
הנער הלומד אז יוקירךָ
אז גם הצור את מסתריו יורךָ
יחשוב לדעת כל שכור מיין
יֵדַע איש המְשֻגָע כל דברי חלד
נבון וירא צורו יורה לילד
אלף בית גימל דלת הא וו זין
טית יוד כף למד מם נון סמך עין.
ככה לפקדתו גבר וגבר
לבו תמיד יתן ושעיפיו ישת
הסופר אל יורה לדרוך הקשת
גמל אל המרום אל יפרש אבר
אם אין שומע אין מרפא לשבר.

ל״ח

לְחתן

תק״עח

מָצָא אשה מצא טובה עֹמֶדת,
רחוק מפז מִכְרָהּ וְזָהָב פרוים;
ישיש יגיל עִמה כימי שמים,
על כל מחסור ביתו היא השוקדת.

ענג לילה ויום יַעְלֶה נחמדת,
אשרי בעלה! מספר ימיו כפלים.
וכְגֶפן פוריה בירכתים
זרע ברוך תצמיח עת ללדת.

זה חלק איש ישר רחוק מרשע,
וכעצם השמים זך לטהר;
כי רק אל הטובים טובה יאתה.

אתה אפוא דודי, חתן טוב תאר,
במנת חֶבְלְךָ גיל וראה בישע;
כי אשת חיל מי ימצא? מצאת.

ל״ט

לכלה

תקע״ח

רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּהּ הָאַהֲבָה קָרָאָה
חִישׁ נִקְבְּצוּ כֻלָּם יַחְדָּו סְבִיבוֹתֶיהָ;
וַתַּעֲנֶה: מִי־זֹאת הַבַּת אֲשֶׁר יָרֵאָה
מְבוֹא בִּצְבָאוֹתַי, מֵחֹשְׁקִים נֶחְבָּאָה?

רַבָּה קְדֻשָּׁתָהּ, הַרְבֵּה מְאֹד נִפְלָאָה;
עַד־אָן כְּלִמָּתִי אֶרְאֶה, וְאֶתְמַהְמֵהַּ?
כָּל־דֹּרְכֵי קַשְׁתִּי, הָבָה יְרוּ אֵלֶיהָ;
אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־חֵן; לָאַהֲבָה חָטָאָה.

פִּתְאוֹם לְמַטָּרָה הָיִית לְכָל־הֶחָיִל:
שֻׁלַּח לְעֻמָּתֵךְ אָז יַעֲקֹב אִישׁ חָיִל,
וַתַּחְשְׁקִי יָפְיוֹ, וַיַּחְשֹׁק יָפְיֵךְ.

קָמוּ בְּנֵי בֵיתֵךְ כֻּלָּם וְהִרְחִיקוּהוּ,
הָאֵל אֲשֶׁר יָרֵאת צִוָּה וְהִגִּישׁוּהוּ,
כִּי גַם שְׁבִי גִּבּוֹר יֻקַּח, וְלֹא שִׁבְיֵךְ.

מז

בית הבחירה (*)

תקע"ח

אגרת א' לשחב"דל

עַד־אָן בְּנוֹ דָוִד אֲשֶׁר אָהַבְתִּי
עַד־אָן תְּהִי אָסוּר בְּבֵית הַכֶּלֶא
אָחוּז בְּכַבְלֵי בוּז וּבְנְחֻשְׁתַּיִם
וַתֵּעָשֶׂה אָדָם כְּעֵץ וָאָבֶן
יִבְחַר בְּלֹא חֵרוּת, וְנִמְכַּר עֶבֶד
אֶל כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּתֵבֵל אָרֶץ?
אֶת־מֶרְיְךָ עַד־אָן וְאֵת צִדְקֶךָ
תֹּאמַר אֲשֶׁר גָּזַר אֱלֹהֵי שַׁחַק
נָתוֹן בְּלֹא מִשְׁפָּט גְּמוּל וָעֹנֶשׁ
לַשּׁוֹמְרִים תָּמִיד גְּזֵרַת מֶלֶךְ
וּבְלֹא רְצוֹן נַפְשָׁם וְעַל כָּרְחָמוֹ?
אִם מִנְּחֹשֶׁת עָרְפְּךָ קִשִּׁיתָ
לַחְשׁוֹב דְּבַר סָרָה, וְדָרְשֶׁיהָ
מַחְשַׁבְתְּךָ הַזֹּאת בְּךָ הֶעְמִיקָה
טֶרֶם אֲשֶׁר אֵצֵא אֲנִי מִבָּטֶן
וּלְבָבְךָ יָגִיל וְיִמְצָא עֹנֶג
הָלוֹךְ בְּדֶרֶךְ רָע, נְתִיב הַמָּוְתָה;
לֹא יֶחֱרַד לִבִּי וְאָחוֹר יֵשֵׁב,

(*) נדפס בהמגיד 1863-64.

אֶת־יוֹצְרִי אַצְדִּיק בְּדִבְרֵי שָׂכֶל;
גַּם כִּי חֲדַל אִישִׁים וְנַעַר אָנִי
עַבְדּוֹ אֲנִי וּלְמַעֲנוֹ אָרִיבָה.
הִנֵּה אֱמֶת אִתָּךְ וְטוֹב זַמּוֹתָ
כִּי נִרְדְּפָה תָמִיד וְנִדְרוֹשׁ נֶצַח
הַטּוֹב וְהַמּוֹעִיל, וְכָל־הַגֶּבֶר
יִבְחַר בְּטוֹבָתוֹ וּמֵרָע יָנֻס,
יִפְעַל לְפִי סִבָּה וְעַל־פִּי טַעַם,
יַעַשׂ אֲשֶׁר יַחְשׁוֹב דְּבַר תּוֹעֶלֶת,
כַּל נוּכְלָה לִבְחוֹר בְּרָעָתֵנוּ.
הִנֵּה אֱמֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָדַעְנוּ
(אוֹ רַק אֲנַחְנוּ נַחְשְׁבָה לָדַעַת)
כִּי מִפְעָלָה זֹאת שְׂשׂוֹן הַנֶּפֶשׁ
וּבְמַעֲשֶׂה אַחֵר בְּכִי וָדֶמַע.
נִפְעַל פְּעֻלָּה זֹאת, וּבָאַחֶרֶת
לֹא נוּכְלָה לִבְחוֹר, וְנִמְאָסֶנָּה.
אַךְ כַּאֲשֶׁר לֹא נֵדְעָה יָדוֹעַ
אֶת־תּוֹלְדוֹת הַמַּעֲשֶׂה, הָבִינָה
כִּי נִבְחֲרָה בָּחוֹר בְּלֹא מַכְרִיחַ;
דָּבָר וְגַם הֶפְכּוֹ אֲחֵדִים לָנוּ,
נִבְחַר וְלֹא נִבְחַן, וְאֵין מֵנִיעַ.
לוּ יִדְרְשֵׁנִי אִישׁ אֲשֶׁר אַגִּידָה
אִם הוּא וְאִם לֹא הוּא בְּמִנְיַן צֶמֶד

חָצָץ אֲשֶׁר קָמַץ בְּתוֹךְ הַקֹּמֶץ
מַה־זֶּה, בְּנוֹ דָוִד, אֲשֶׁר יַטֵּנִי
לִשְׂמֹאל וְאֶל יָמִין? וְאִם הַגֶּבֶר
יִכְפּוֹל שְׁאֵלָה זֹאת פְּעָמִים אֶלֶף
(וְכַיְּעַשׂוּ רַבִּים לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ)
אָנֶה וְאָנָה אֶחֱזֶה אָנֹכִי
אֶל כָּל־תְּשׁוּבוֹתַי אֲשֶׁר אָשִׁיבָה
טַעַם (וְאַף קָטוֹן) לְהָשִׁיב כָּכָה?
אָדָם אֲשֶׁר תָּעָה בְּרֹב הַדֶּרֶךְ
וּשְׁנֵי אֳרָחוֹת יֵשׁ, וְהוּא לֹא יֵדַע
לֹא זֶה וְגַם לֹא זֶה, וְנָשָׂא רֶגֶל
הָלוֹךְ בְּדֶרֶךְ נֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ;
מַה־זֶּה אֲשֶׁר גָּרַם וְהִכְרִיחָהוּ
לִבְחוֹר בְּדֶרֶךְ זֹאת וּבָהּ לָלֶכֶת?

אַךְ מַה־שְּׂכַר מִצְוֹת, וּמָה הָעֵקֶב
הַטּוֹב אֲשֶׁר צָפוּן לְאַנְשֵׁי חֶסֶד
אוֹ מַה־נְּקַם שַׁדַּי לְחֵטְא וָאָוֶן
מִי זֶה אֲשֶׁר יֵדַע בְּאַנְשֵׁי חָדֶל?
מִי זֶה אֲשֶׁר יוּכַל לַחְשֹׁב רֶוַח
מִצְוָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ בָּאָרֶץ?
וּמִי יְחַשֵּׁב נָא הֲנָאַת מֶרִי
נֶגֶד אֲשֶׁר יָבִיא לְעוֹשָׂיו עֹנֶשׁ?
אוּלַי גְּמוּל הַטּוֹב יְהִי אֵין חֵקֶר,

אוּלַי בְּדִין יִהְיֶה; גְּמוּל הַפֶּשַׁע
אוּלַי בְּחֶסֶד אֵל, וְאוּלַי יְהִי
בִּגְדוֹל זְרוֹעַ יָהּ בְּיוֹם מִלְחֶמֶת,
אוֹ יֵעָנוֹשׁ אוּלַי בְּמִשְׁפָּט צֶדֶק!
אִם־כֵּן וְלֹא נֵדַע אֲנִי וָאָתָּה
מִדַּת נְקַם הַחֵטְא, שְׂכַר הַיּוֹשֶׁר,
אַךְ נַאֲמִין כִּי זֶה וְזֶה יָבֹאוּ,
הִנֵּה בְלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
הָיָה (בְּעִנְיָן זֶה) אֲשֶׁר בָּחַרְנוּ.
אִם־כֵּן בְּעֵת אֶפְעַל שְׁאָר כָּל־פֹּעַל
אֶפְעַל אֲשֶׁר גָּזַר אֱלֹהֵי קֶדֶם,
כִּי מַעֲשַׂי לֹא אֶעֱשֶׂה אָנֹכִי
רַק בַּעֲבוּר סִבָּה אֲשֶׁר נָסֵבָּה
מֵאֵת אֱלֹהֵי עָל, אֲדוֹן כֻּלָּנוּ.
אַךְ בַּעֲשׂוֹת הַטּוֹב אֲשֶׁר צֻוֵּיתִי
וּבְרָחֳקִי מֵחֵטְא אֲשֶׁר הֻזְהַרְתִּי,
חָפְשִׁית בְּחִירָתִי, וְלֹא מֻכְרַחַת;
לִבִּי בְיָדִי הוּא כְּפַלְגֵי מַיִם
אֶל כָּל־אֲשֶׁר אֶחְפּוֹץ אֲנִי אַטֶּנּוּ.
בִּידֵי אֱלֹהִים כֹּל (נְבוֹנִים שָׂחוּ)
חוּץ מֵאֲשֶׁר נֵלֵךְ בְּתוֹרַת פִּיהוּ (א)
עוֹד אֶל בְּנוֹ יוֹסֵף נְטֵה נָא אֹזֶן,

(א) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

הַקְשֵׁב דְבַר בִּינָה אֲשֶׁר עַד הֵנָּה
נִסְתַּר, וְלֹא הוּבַן לְאַנְשֵׁי דַעַת.
„צָפָה אֱלֹהִים חַי פְּעֻלּוֹת גָּבֶר,
וּרְשׁוּת נְתוּנָה לוֹ" (א); וְאֵין לִתְמוֹהַּ,
כִּי הָאֱמֶת גְּלָה, וְשָׁם בַּסָּתֶר.
אֵת כָּל־אֲשֶׁר נִפְעַל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ
לִפְנֵי אֲשֶׁר יֵעָשׂ כְּבָר יָדוּעַ
הָיָה לְאֵל אֵלִים וְהוּא צִוָּהוּ;
וּרְשׁוּת נְתוּנָה הִיא בְּתוֹרַת קֹדֶשׁ
לִפְעוֹל אֲשֶׁר נַחְפּוֹץ, וְאֵין מַכְרִיחַ.
הֵן זֹאת אֱמֶת בָּרָה, וְלָמָּה תֵּפֶן
עֹרֶף וְלֹא פָּנִים לְאוֹר הַשָּׁמֶשׁ?
הַט אָזְנְךָ אֵלַי, וְעוּרָה עוּרָה,
מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ?

אגרת שניה

„אֵיכָה בְּלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
תִּהְיֶה בְּחִירָתִי בְּעֵת אַרְשִׁיעַ
וּבְעֵת אֲשֶׁר אֵלֵךְ בְּתוֹרַת חָסֶד?
אֵיךְ אַאֲמִין כָּזֹאת? הֲלֹא רָאִיתִי
קִלְקוּל וְלֹא תִקּוּן בְּמַחְשַׁבְתֶּךָ.
הֵן זֶה דְבַר סָרָה וְרֶשַׁע, יַעַן
אִם־כֵּן כְּאֶחָד הֵם וְיִשְׁווּ יַחַד
אִישׁ תָּם וְאִישׁ יָשָׁר, וּבוֹגֵד בֶּגֶד;

(א) הכל צפוי והרשות נתונה (מאמר ר' עקיבא בן יוסף, באבות פרק ג'), כלומר הכל צפוי במלי דעלמא, והרשות נתונה בתורה ובמעשים טובים.

הִנֵּה שְׁקוּלִים הֵם, וְיִתְרוֹן אַיִן
לָזֶה אֲשֶׁר צָדַק, עֲלֵי כָל־אֵלֶּה
הַפּוֹעֲלִים עַוְלָה עֲדֵי הַמָּוְתָה;
כֹּל נוּכְלָה לֵאמֹר רְשָׁעִים תָּעוּ,
פָּקוּ פְלִילִיָּה, וָרָע יִפְעָלוּ,
אַךְ נוּכְלָה לִמְאוֹס בְּאַנְשֵׁי צֶדֶק,
וּבְנֵי מְרִי גַּם נוּכְלָה שַׁבֵּחַ,
מֵאֵין לְעוֹשֵׂי טוֹב וְעוֹשֵׂי הֵפֶךְ
טַעַם לְמַעֲשֵׂיהֶם, וְרָצוּ הֵמָּה
לִבְחוֹר בְּדֶרֶךְ זֹאת וְאֵין מַכְרִיחַ."
כָּכָה, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא שָׁמַעְתִּי
כִּי תַעֲנֶה אֵלַי בְּדִבְרֵי תֹהוּ.
אַךְ אִם בְּתֹם לֵבָב, וְלֹא מִגּוֹבַהּ
לֵב תַּעֲנֶה, הֵן אֶעֱנֶה אַף אָנִי;
הַסְכֵּת אֲשֶׁר אֹמַר, וְהַטֵּה אֹזֶן.
אֶל כָּל־בְּנֵי תֵבֵל הֲלֹא יָדוּעַ
כִּי אִישׁ אֲשֶׁר יִפְעַל וּפֹעַל יַעַשׂ
וּגְבַר אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹט וְיָדִין פֹּעַל
לֹא הָיְתָה אַחַת מְגַמָּתָמוֹ.
כִּי כַּאֲשֶׁר נִפְעַל, אֲזַי נִדְרוֹשָׁה
הַטּוֹב וְהֶעָרֵב וְהַתּוֹעֶלֶת,
בָּחוֹר אֲשֶׁר נַחְשׁוֹב לְתוֹעַלְתֵּנוּ.
אַךְ כַּאֲשֶׁר נוֹקִיר וְנִתֵּן שֶׁבַח

אוֹ כַּאֲשֶׁר נָבוֹז וְנִתֵּן דּוֹפִי
אֶל מַעֲשֶׂה עָשׂוּי – אֲזַי נַחְקוֹרָה
אִם טוֹב וְאִם יָשָׁר, וְאִם הוּא עָוֶל;
אַף נַחְשְׁבֶנּוּ רָע וְנִמְאָסֶנּוּ
גַּם אִם יְהִי מוֹעִיל לְאִישׁ עוֹשֵׂהוּ.
יוֹעִיל לְמוֹ גַּנָּב בְּצוֹעַ בָּצַע,
בּוּשָׁה אֲבָל יִשָּׂא וְחֶרְפַּת נֶצַח;
כִּי גַם אֲשֶׁר אֶל פּוּעֲלָהּ הוֹעִילָה,
עָוֶל פְּעֻלָּתוֹ, וְלֹא צְדָקָה.
הִנֵּה אֱמֶת אִם־כֵּן אֲשֶׁר אֵין טַעַם
הַמְחַיְּבֵנִי לַעֲשׂוֹת הַצֶּדֶק,
כִּי נִמְצְאוּ אִתִּי רְשׁוּת וָחֹפֶשׁ;
אוּלָם בְּכָל־זֹאת יֵשׁ לְאַנְשֵׁי אָרֶץ
סִבָּה וְטַעַם לַחֲלוֹק תִּפְאֶרֶת
אֶל מַעֲשַׂי, אָז כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ
כִּי צָדְקוּ, כִּי יָשְׁרוּ, כִּי טֹבוּ.
כָּכָה אֱמֶת כִּי אֵין לְעוֹשֵׂי רֶשַׁע
דָּבָר אֲשֶׁר יָקוּם וְהִכְרִיחָמוֹ.
אַךְ יֵשׁ וְיֵשׁ אֶל כָּל־אֱנוֹשׁ מַכְרִיחַ
לִבְזוֹת נְתִיבוֹתָם. וְאִם יָרִיבוּ
טוֹבִים וְחַטָּאִים, הֲלֹא יוּכְלוּ
לֵאמֹר לְעוֹשֵׂי רָע תְּמִימֵי דֶרֶךְ:
„הֵן דַּרְכְּכֶם רָעָה, וְטוֹב דַּרְכֵּנוּ“

גַּם כִּי בְּחֹפֶשׁ פָּעֲלוֹ. וּלְהֵפֶךְ
לוֹ (כַּאֲשֶׁר תַּחְשׁוֹב) כְּבָר נִגְזְרוּ
כָּל־מַעֲשֵׂי אָדָם, אֲזַי אֵיכָכָה
נִתֵּן יְקָר לָזֶה, וְזֶה נִבְזֶה?
הַאִם רְצוֹן שַׁדַּי נֶחֱרַף נַחְנוּ?
אֶל־יוֹצְרוֹ „תִּשְׁגֶּה" הֲיֹאמַר חֹמֶר?
עוֹד אִם אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹט, לְבָבוֹ יָשֶׁת
לִמְקוֹר פְּעֻלּוֹת אִישׁ, הֲלֹא כַּשֶּׁמֶשׁ
בָּרוּר לְעֵינַי כִּי יְקָר וְהֶדֶר
יַרְבֶּה לְעוֹשֵׂה טוֹב בְּלֹא מֵנִיעַ,
מֵאֵל אֲשֶׁר הֶכְרַח: וְכֵן רַב יָבֶז
חוֹטֵא בְּלֹא סִבָּה, בְּלֹא מַדִּיחַ,
מֵאִישׁ אֲשֶׁר נֶאֱנַס וְהִכְרִיחוּהוּ.
אִם־כֵּן, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא הֶרְאֵיתָ
כִּי בֵּין אֲשֶׁר תִּשְׁעֶה לְבַד לַפֹּעַל,
בֵּין אִם תְּהִי חוֹקֵר מְקוֹרוֹ, נֶצַח
יִבָּדְלוּ כָּל־פּוֹעֲלֵי הָאָוֶן
מִתּוֹךְ קְהַל טוֹבִים בְּנֵי הַיּשֶׁר,
וִיקָר וְתִפְאָרָה יְרֵשַׁת אֵלֶּה,
וּבְנֵי מְרִי קָלוֹן וּבוּז יִשְׂבָּעוּ,
גַּם כִּי בְּלֹא סִבָּה פְּעֻלּוֹתֵימוֹ.
אַךְ תַּעֲנֶה אוּלַי: וְאֵיךְ כִּחַשְׁתָּ
„בִּדְבַר בְּנוֹ שִׁמְעוֹן, אֲשֶׁר מִקֶּדֶם

רַבָּה קְדֻשָּׁתוֹ, עֲדֵי כִנּוּהוּ
קָדוֹשׁ בְּנֵי דוֹרוֹ? וְאֵיךְ אָמַרְתָּ
כִּי אֵין בְּיַד אָדָם לְחַשֵּׁב רֶוַח
מִצְוָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ, וָעֹנֶג
הַחֵטְא וְהֶעָוֹן לְמוּל הָעֹנֶשׁ?
וַיְצַו יְהוּדָה זֶה לְחַשֵּׁב כָּכָה. (א)
אוּלָם וְאֵיךְ כָּזֹאת בְּפִיו אָשִׂימָה?
וּכְבַר הֲלֹא אָמַר אֲשֶׁר לֹא נֵדַע
עֹנֶשׁ עֲוֹן אַשְׁמָה, וּמָה הָעֵקֶב (ב)
לָכֵן דְּבָרָיו כֹּה אֲבָאֵר אָנִי:
דַּע הָאֱנוֹשׁ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ
מַתַּן שְׂכַר מִצְוֹת, לְמַעַן תֵּדַע
לִשְׁקוֹל בְּכַף הַמֹּאזְנַיִם נֶזֶק
מוּל הַגְּמוּל, וּשְׂכַר עֲבֵרָה נֶגֶד
עֹנֶשׁ אֱלֹהִים חַי — וְכֵן דִּרְשׁוּנִי
וִחְיוּ, לְמַעַן תִּחְיוּ; אַף הִנֵּה
וֶהֱוֵה מְחַשֵּׁב הוּא „לְמַעַן תֵּדַע
לִהְיוֹת מְחַשֵּׁב זֹאת אֲשֶׁר נִסְתָּרָה„ (ג)

(א) והוה מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה.
(ב) שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות.
(ג) מאחר שאמר שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות, איך יוכל אדם להיות מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה? והלא אפשר שיחמול הקב"ה ביום נקם, ולא יהיה הפסד עברה בעה"ב גדול כנגד שכרה בעה"ז, הואיל ואין אנו יודעין מתן שכרן של מצות. על כן הלא זה פירושי לדברי התנא: הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שהרי אין אתה יודע מתן שכרן של מצות, שתוכל להיות מחשב הפסד

אור הָאֱמֶת הַבֵּט וְרֹב הַנֹּגַהּ,
הֶבֶל וְשָׁוְא נֶגֶשׁ לְאוֹר חֶצְיָהּ.
הֵן אָהֲבוּ רַבִּים מְשׁוּגָתָמוֹ,
וַיְחַבְּקוּ אֹתָהּ בְּעֵת הַחֹשֶׁךְ,
וַיְשַׁלְּחוּהָ כַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר.

אגרת שלישית

הֵן תַּעֲנֶה דוֹדִי: בְּרוּאֵי מַטָּה
„לֹא יַחְקְרוּ אִם הַגְּמוּל רַב־עֵרֶךְ,
אַף לֹא (כְּמַחְשַׁבְתָּךְ) זְעֵר יַחְשׁוֹבוּ
מַתַּן שְׂכַר מִצְוֹת וְעֹנֶשׁ עָוֶל
עֵת יִרְשְׁעוּ; וּבְעֵת אֲשֶׁר יִצְדָּקוּ
לֹא רַב בְּעֵינֵיהֶם יְהִי הָעֵקֶב;
רַק אַחֲרֵי בִצְעָם לְבָבָם יֵלֵךְ,
וּלְהִתְעַנּוּג בָּשָׂר שְׁאוֹל חָטָאוּ,
וַיִּשְׁמְרוּ תוֹרָה לְרַמּוֹתֵנוּ,
כִּי רָדְפוּ שֵׁם טוֹב וְהַתִּפְאֶרֶת;
לַשֵּׁם וְלֹא לַשֵּׁם מְגַמָּתָמוֹ.
יֵשׁ בֶּאֱמֶת אִם־כֵּן (וְסָפֵק אַיִן)
סִבָּה וְטַעַם לַאֲשֶׁר יִפְעָלוּ.“
הִנֵּה אֱמֶת כֵּן הוּא. אֲבָל מִי אֵלֶּה?
רַק כּוֹפְרֵי בָאֵל, אֲשֶׁר כִּחֲשׁוּ.

מציה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה, עד שתוכל לדעת איזו היא מצוה קלה ואיזו היא חמורה. וכן ויתפלל בעדך וחיה, שתחיה, דרשוני וחיו, שתחיו, רחץ וטהר, שתטהר.

וַיֹּאמְרוּ לֹא הוּא, וְתוֹרָה שָׁקֶר;
הֵם יִשְׁכְּחוּ שָׂכָר, גְּמוּל יִזְנָחוּ,
זָכוֹר אֲשֶׁר יוֹעִיל בְּתֵבֵל אָרֶץ.
אַךְ אִישׁ אֲשֶׁר יַאֲמִין בְּבֶן־יוֹכֶבֶד,
הוּא כַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּתוֹרַת יוֹשֶׁר
יַגְדִּיל בְּדִמְיוֹנוֹ דְּמוּת הָעֹנֶשׁ,
וּדְמוּת גְּמוּל הַטּוֹב אֲשֶׁר הוֹחַלְנוּ.
אִם יַעֲשֶׂה רָעָה וְחָטָא פַּעַם,
מַה־זֶּה בְּתוֹךְ קִרְבּוֹ אֲשֶׁר יַבִּיעַ?
עַל־קָדְקֳדִי (יֹאמַר) אֱמֶת יָחוּלוּ
עָנְשֵׁי אֱלֹהִים חַי, אֲבָל יִקַּלּוּ,
לֹא יִכְבְּדוּ הַרְבֵּה; וְיוֹצֵר גֶּבֶר
יַחְמוֹל בְּיוֹם נָקָם וַיַּמְתִּיקֵהוּ.
כָּכָה בְּתוֹךְ קִרְבִּי אֲנִי רָאִיתִי,
וּבְקִרְבְּךָ כָּזֹאת כְּבַר גַּם־אַתָּה
אוּלַי, בְּנוֹ דָוִד, הֲלֹא רָאִיתָ.
לֶךְ־נָא שְׁאַל, דוֹדִי, לְאַנְשֵׁי חָסֶד
מַה־זֶּה שְׂכַר תֻּמָּם וְעֹנֶשׁ מֶרִי,
הֵן יַעֲנוּ כִּי עָצְמוּ אֵין חֵקֶר.
לֶךְ־נָא שְׁאַל אֵפוֹא לְעֹשֵׂה רֶשַׁע
מַה־הוּא גְּמוּל חָמָס וְאֶתְנַן צֶדֶק,
יֹאמַר: אֱמֶת יֶשְׁנָם, וְלֹא חָזָקוּ״
(כָּל עוֹד אֲשֶׁר יַאֲמִין בְּצוּר שָׁמַיִם,

בַּל־יַחֲשׁוֹב סִפְרוֹ מְגִלַּת הֶבֶל).
עַל־כֵּן הֲלֹא מֵאָז לְךָ אָמַרְתִּי:
„אִם־כֵּן וְלֹא נֵדַע אֲנִי וְאָתָּה
מִדַּת נְקַם הַחֵטְא, שְׂכַר הַיּוֹשֶׁר,
אַךְ נַאֲמִין כִּי זֶה וְזֶה יָבֹאוּ.
הִנֵּה בְלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
הָיָה (בְּעִנְיָן זֶה) אֲשֶׁר בָּחַרְנוּ."
אָמְנָם עֲדֶנָּה תֶּאֱזוֹר מָתְנֶיךָ
לִלְחוֹם בְּמַחְשַׁבְתִּי; וְאֵיךְ לֹא תֵרֶא
(בִּלְבָבְךָ תֹאמַר) אֲשֶׁר רַק נֶזֶק
תָּבִיא לְגֶבֶר יַחֲשׁוֹב כָּמוֹךָ
מַחְשַׁבְתְּךָ הַזֹּאת, וְלֹא תוֹעֶלֶת?
מִי זֶה בְּצֶדֶק יַהֲלוֹךְ מֵעַתָּה
לוּ יַחֲשׁוֹב כָּזֹאת? וְאִם לָנֶצַח
לֹא יֶחֱזֶה סִבָּה אֲשֶׁר תַּכְרִיעַ
הַמֹּאזְנַיִם לֶאֱהוֹב הַחֶסֶד,
לִשְׂנוֹא מֶרִי, אוּלָם שְׁקוּלִים הֵמָּה,
מִי זֶה אֲשֶׁר יִצְדַּק, וּמִי, הַגִּידָה,
יִמְאַס עָוֹן אַשְׁמָה וְיַתֵּם אֹרַח?
כֵּן תַּעֲנֶה אֵלַי; וְלֹא אָבִינָה
אֵיךְ תַּעֲנֶה כָזֹאת. וּמִי לֹא יֵדַע
כִּי דַעְתְּךָ הִיא הִיא אֲשֶׁר מַזֶּקֶת
וּגְבוּל וְחֵקֶר אֵין לְרָעוֹתֶיהָ?

לוּ אֶחְשְׁבָה כִּי מַעֲשַׂי נִגְזָרוּ,
כִּי כָל־עֲוֹנוֹתַי רְצוֹן עוֹשֵׂנִי,
לָמָּה בְּבֹר כַּפַּי אֲנִי אֵלֵכָה?
מָה לֹא בְרֶשַׁע אֶדְבְּקָה אָנֹכִי,
לֵאמֹר הֲלֹא זֶה טוֹב, וְעוֹשֵׂי רֶשַׁע
טוֹבִים בְּעֵינֵי אֵל, וְכֵן הוּא, יַעַן
הִרְבָּה בְּנֵי עַוְלָה, וְיִשְׁרֵי דֶרֶךְ
צְוָּה מְעַט יִהְיוּ וְלֹא יִפְרוֹצוּ?
עוֹד יוֹצְרִי אֶקְרָא אֱלֹהֵי עָוֶל.
אֵיךְ מַעֲשַׂי תִּגְזוֹר, וְתִגְזוֹר עֹנֶשׁ
עַל חֵטְא אֲשֶׁר בִּדְבָרְךָ חָטָאתִי?
הֵן זֶה אֱמֶת; אַךְ מִלְּבַד כָּל־אֵלֶּה
הַבֵּט וְהָבֵן נָא אֲשֶׁר אֵין חֵפֶץ
אֶל־אֵל בִּמְכְרָחִים, אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ
חֻקָּיו בְּלֹא חֵרוּת כְּעֵץ בַּיַּעַר,
וּגְמוּל יְמָאֵן תֵּת לִמְפָעֲלֵימוֹ.
הַט אָזְנְךָ אִם־כֵּן, וְקוּם הַקְשִׁיבָה
אֵיךְ דַּעְתְּךָ תַזִּיק, וְרֹב תּוֹעֶלֶת
יִמְצָא אֱנוֹשׁ לוּ יַאֲמִין כָּמוֹנִי.
חָפְשִׁי אֲנִי, יַעַן רְצוֹנִי כָכָה;
אַךְ נֶאֱנָס אַתָּה וְאֵין לְךָ חֹפֶשׁ,
כִּי תֶאֱהַב עַבְדוּת, רְשׁוּת שָׂנֵאתָ,
וּבְחֶפְצְךָ אֶת־אָזְנְךָ רָצַעְתָּ.

אִם־כֵּן אֲנִי כָּל־מַעֲשַׂי יִמְצָאוּ
שָׂכָר וְעֵקֶב טוֹב; וְאוּלָם אַתָּה,
אִם מַעֲשֶׂיךָ יִצְדְּקוּ, מַה בֶּצַע?
עַל כָּרְחֲךָ תִצְדַּק, וְאֶפֶס עֵקֶב.
אַךְ אִם בְּךָ יִדְבַּק מְאוּמָה אָוֶן,
עַל רֹאשְׁךָ יָחוּל נְקַם צוּרֶךָ,
יַעַן בְּיָד רָמָה הֲלֹא פָּרַקְתָּ
אֶת־מוֹסְרוֹת עֻלּוֹ, וְדֶרֶךְ קֶרִי
בִּרְצוֹנְךָ תֵלֵךְ, וְאֵין מַכְרִיחַ.
כִּי רַק בְּלֹא סִבָּה וּבִלְתִּי טַעַם
תַּחְשׁוֹב הֱיוֹת סִבָּה וְכִי יֵשׁ טַעַם
וּבְגָרְשִׁי סִבָּה בְּדִבְרֵי טַעַם
אֶת־אָזְנְךָ תְאַטֵּר כְּדֶרֶךְ פֶּתֶן
וּכְמַעֲשֵׂי כָּל־מוֹאֲסֵי תוֹכַחַת
הַמְדַבְּרִים סָרָה, וְרַק אָהֵבוּ
לִישׁוֹן שְׁנַת עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ.

מ״א

על הערים הנדחות (*)

תק״עח

חֲזוֹן שְׁמוּאֵל דָּוִד אֲשֶׁר חָזָה מִלִּבּוֹ עַל־הֶעָרִים הַנִּדָּחוֹת:
אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה? חָכְמָה תָּלִין בָּהּ
לְפָנִים, הַיּוֹם סָרָה מֵאַחֲרֵי יְיָ:
אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד מִחוּץ לְמַחֲנֵה אֱלֹהִים הָעִיר אֲשֶׁר
הָיְתָה כִּסֵּא לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה:
מוֹשַׁב אִישׁ הָאֱלֹהִים בֶּן־מְנַחֵם מִמֵּךְ יָצָא חוֹשֵׁב עַל־יְיָ
רָעָה:

(*) אלה דברי שד״ל בסיפור תולדותיו (עיין המגיד 1863 עמוד 253 וגו׳) ועתה אלקטה נא במכתבי המפוזרים חוץ לספר הזכרונות, וזה יצא ראשונה תוכחה שכתבתי בשנת תקע״ח או תקע״ט נגד החדשות שהחלו לצמוח בקצת מערי אשכנז בענין התפלה בבית הכנסת. ואקדים ואומר כי בימים ההם נדפס ס׳ נוגה הצדק ואור נוגה (Dessau 1818), אשר מגמתו לאשר ולקיים סדר העבודה החדשה בלשון אשכנז ובכלי זמר, ואז מוהר״ר אברהם אליעזר הלוי עם כל זקנתו שם לדרך פעמיו וסבב בערי איטליאה לקבץ פסקים וחתימות מגדולי הרבנים כדי לעמוד בפרץ, ואז נדפס ס׳ אלה דברי הברית, אלטונא 1819 (ולא ראיתיו עד הנה). והנה יציאת הצדיק מן העיר עשתה רושם, ואני קודם התפלה או אחר התפלה שמעתי מדברים על זה, ומפליגים בגנות עושי החדשות ההן, ושמעתי כי הקלקלה התחילה בעיר ברלין אז בערה בקרבי אש ה׳, כי ברלין, משכן רמבמ״ן ורנה״ו, ומקום חברת שוחרי הטוב והתושיה, אשר בה נכתבו ונדפסו כמה ספרים החביבים לי ויקרים בעיני מאד אשר חדשו נעורי לשון הקדש החביבה לי יותר מאישון בת עיני; ברלין היתה לי כעיר קדושה, ובשמעי כי בעיר ההיא ההלו לגרש ל״הק מבית התפלה, נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמותי, ולא יכלתי להתאפק, ותשאני רוח ואכתוב החזון הזה, אשר נשאר בבית גנזי משך מא״ה שנה, והנני נותן אותו לפני קוראי תולדותי, אם ירצה האדון הזה (הוא בעל המגיד נ״י), ואולי זה יתן לי מקום להוסיף עליו הערות, ולהוציא ממעמקי לבבי קצת ממחשבותי, הטמונות עד כה בכליותי. וזה הוא החזון:

קִרְיָה עַלִּיזָה מִשְׁכַּן נַפְתָּלִי הַנּוֹתֵן אִמְרֵי־שָׁפֶר אַךְ־שָׁם
הִרְגִּיעָה לִּילִית:

מְעוֹן אֲרָיוֹת מַלְכֵי הַתְּבוּנָה שׁוּעָלִים הַלְּכוּ־בָךְ מְחַבְּלִים
כֶּרֶם יְיָ:

זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה יְיָ אֱלֹהַיִךְ עִמָּךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלָיִךְ:
חֲכָמַיִךְ בֶּרְלִין הָיוּ בָךְ לָתֵת כָּבוֹד לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַגְדִּיל
תּוֹרָה וּלְהַאְדִּירָהּ. לְהָשִׁיב רַבִּים מֵעָוֹן:
לְחַזֵּק חַרְצֻבּוֹת אֱלֹהִים וְיִתְדוֹת מִשְׁכָּנוֹ לְהַעֲמִיק בָּאָרֶץ
לְמַעַן יִהְיֶה דְּבַר־יְיָ אֹהֶל בַּל־יִצְעָן:
לְהָבִיא בְּלֵב־יַעֲקֹב יִרְאַת יְיָ וְאַהֲבָתוֹ וְלִנְטוֹעַ בְּנַפְשָׁם
אֱמוּנַת דְּבָרָיו:
לָתֵת פְּאֵר לִשְׂפַת יְהוּדָה לְגַלּוֹת מַצְפּוּנֶיהָ אֲשֶׁר נִשְׁכְּחוּ:
לְמַעַן יֶאֱהַב יִשְׂרָאֵל שְׂפַת אֲבוֹתָיו וּבְדִבְרֵי נְבִיאָיו יֶהְגֶּה
בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה:
וְיֵדַע כִּי אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ לֹא עָשָׂה כֵן
לְכָל־גּוֹי:
שׁוֹחֲרֵי הַטּוֹב וְהַתּוּשִׁיָּה הֵמָּה כִּלְלוּ יָפְיֵךְ:
עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עַל־חֲכָמַיִךְ פָּנָה אֶל־הַרְבֵּה וְהִנֵּה יוֹתֵר:
וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בְּיוֹשְׁבֵי קָצוֹת בַּעֲשׂוֹתֵךְ נוֹרָאוֹת לֹא נְקַוֶּה:
יָקָר בְּדוֹרוֹ יָחִיד בְּעַמּוֹ בֶּן־מְנַחֵם שָׁכַן בְּתוֹכֵךְ — הַס כִּי
לֹא לְהַזְכִּיר אֲשֶׁר תִּתְחַלְחַל נַפְשִׁי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ:
זָכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ הָמוּ מֵעַי לוֹ — מַדּוּעַ נְבוּךְ הַתְּלָאוֹת מֵהָאִיר
עֵינֵי תֵבֵל עוֹד יָמִים רַבִּים:?

וְלָמָּה זֶה חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְלֹא
עָמַד בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם לְהַחֲיוֹת מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר עָמַד לְקוֹל
יְהוֹשֻׁעַ ?
וְלָמָּה זֶה לְקָחֲךָ יְיָ מֵעַל רֹאשֵׁנוּ בְּטֶרֶם צִמְאוֹנֵנוּ תְּרַוֶּה ?
וּמַדּוּעַ לֹא יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מִשְּׁנֵי חַיַּי ?
נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיךָ עַל־כֵּן
יְכַבְּדוּךָ עַם־עָז וְאוֹיְבֵינוּ יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת:
וְאוּלָם מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה מִהַרְתָּ וַתֵּרֶד שְׁאוֹל ? הֲלֹא
לְמַעַן כְּבוֹד אֱלֹהִים:
כִּי נָתַתָּ אֶל־לִבְּךָ לְהָשִׁיב לְחוֹרְפוֹ דָבָר וּבוֹזָיו יֵקָלּוּ:
לְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר חֲפַצְתָּ מוּם לְאֻמִּים עַל־פְּנֵיהֶם וְהוֹכֵחַ
בְּמַכְאוֹב בְּשָׂרְךָ וְקוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף דִּכָּא לָאָרֶץ
חַיָּתֶךָ:
וְעַתָּה תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה וַתָּקָם תְּמוּרָתְךָ תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים
חַטָּאִים:
כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עַל־יְיָ וְעַל־מְשִׁיחוֹ לֵאמֹר נִהְיֶה כַּגּוֹיִם
כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה:
יִשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׂפָתוֹ וּמָחָר אֶת־תּוֹרָתוֹ:
אַשְׁרֶיךָ יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם וְהַבִּיט אֶל־עָמָל לֹא תוּכָל:
אוֹי לָנוּ כִּי פַס גּוֹדֵר פֶּרֶץ מְשׁוֹבֵב נְתִיבוֹת הַשָּׁלוֹם — לוּ
קָרַעְתָּ שָׁמַיִם יָרַדְתָּ וְעוֹלָתָה קָפְצָה פִּיהָ:

ב'

הוֹי עִיר כְּלִילַת יֹפִי מְקוֹר מַיִם חַיִּים מְקוֹר חָכְמָה:
הֲלֹא הָיִית נְהַר אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִפָּרֵד לְרָאשִׁים הַרְבֵּה
וְהֵמָּה נַהֲרֵי נַחֲלֵי דְבַשׁ וְחֶמְאָה וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָיִית לְנִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתּוּ בְצָמָא אֶת־
דִּבְרֵי חֲכָמַיִךְ:
עֵץ חַיִּים דִּבְרֵיהֶם לִשְׁאֵרִית יַעֲקֹב וְהָיָה פִרְיוֹ לְמַאֲכָל
וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה:
בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קוֹלָם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם:
וְדִבְרֵיהֶם מְקוֹר מַיִם חַיִּים אַתְּ לְבַדֵּךְ לֹא שָׁתִית מָצִית
וַתִּזְרְעִי וְאַחֵר יֹאכֵל:
הוֹי הַמַּרְבֶּה לֹא לוֹ הוֹי רוֹפֵא וְלֹא לוֹ:
וַתְּרַפְּאִי אֶת־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי וּרְפוּאוֹת תְּעָלָה אֵין לָךְ:
שְׂפַת אֲבוֹתֵיהֶם לִמַּדְתְּ לְיִשְׂרָאֵל וַתָּקוּמִי הַיּוֹם וַתִּזְנִי
תַחְתֶּיהָ:
לִשְׁפּוֹךְ שִׂיחָה לִפְנֵי יְיָ בְּלָשׁוֹן נָכְרִיָּה לְהַשְׁכִּיחַ אֶת־בָּנַיִךְ
שְׂפַת־אֲבוֹתָיִךְ:
לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס אֲשֶׁר בָּנוּ חֲכָמַיִךְ
מִקֶּדֶם:
הוֹי בָּנִים מַשְׁחִיתִים עֲמַל־אָב וִיגִיעַ זְקֵנִים יְאַבֵּדוּ:
כִּי שְׁאַל־נָא לְדוֹר רִאשׁוֹן וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ מָתַי נִרְתְּקוּ
דִּבְרֵי תַחֲנוּנֵינוּ:

הֲלֹא בְּיִבָּנֶה שִׁמְעוֹן הִסְדִּירָם וִירוּשָׁלַיִם חָרְבָה: (ברכות כ"ח ע"ב)

וַיִּגֶל יִשְׂרָאֵל בְּחַטֹּאתָיו וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב קְצוּצֵי פֵאָה:

וַיִּלְמְדוּ שְׂפַת זָרִים וְאֵינָם מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית:

וְאַף־גַּם־זֹאת לֹא אָבוּ חֲכָמֵיהֶם לְכוֹנֵן תְּפִלּוֹתָם בִּשְׂפַת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר גָּלוּ בָהֶם:

וַיְכוֹנְנוּ אוֹתָנָה בִּלְשׁוֹן יַעֲקֹב לְמַעַן לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעֵנוּ:

אַךְ יִשְׁמְרוּ אוֹתָהּ לְדוֹר וָדוֹר לְמַעַן דַּעַת אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:

וּבְשָׁמְרָם לְשׁוֹנָם גַּם תּוֹרָתָם יִשְׁמְרוּ כִּי יָבִינוּ דְבָרֶיהָ וְיַעֲשׂוּ אוֹתָם:

וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה בְּקוֹל חֲכָמָיו וְלֹא נָטָה מִדַּרְכָּם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה:

גַּם כִּי יָדָיו לֹא אֲסוּרוֹת וְרַגְלָיו לֹא לִנְחֻשְׁתַּיִם הֻגָּשׁוּ:

כִּי לֹא רִמּוּ אוֹתָנוּ חֲכָמֵינוּ וַיּוֹרוּ הַמּוֹרִים הַתְּפִלָּה בְּכָל לָשׁוֹן:

אַךְ בְּעֵינֵינוּ רָאִינוּ כִּי טוֹב לָנוּ לָלֶכֶת בְּרַגְלֵיהֶם וּלְהִתְנַפֵּל לִפְנֵי אֱלֹהִים בַּלָּשׁוֹן אֲשֶׁר דִּבֶּר בָּהּ:

וְלוּלֵא זֹאת עָשִׂינוּ כִּי עַתָּה אָבְדָה שְׂפָתֵנוּ וְלֹא נוֹתַר הַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת וְהָיָה דְּבַר־יְיָ לָנוּ כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם:

וְאַתֶּם חִלַּלְתֶּם חֹק הִסַּגְתֶּם גְּבוּל עוֹלָם תַּשְׁכִּיחוּ מִבְּנֵיכֶם שְׂפַת אֲבוֹתֵיכֶם וְתִמְנְעוּ מִזַּרְעֲכֶם דְּבַר־יְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים:

הַבָּאִים תִּשָּׁכַח לְשׁוֹנֵנוּ וְאֵין מֵבִין וְסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ חֲשֵׁכָה
גְדוֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו:
יִזְנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב וְעָבַד אֱלֹהִים אֲחֵרִים מִי חָכָם וְלֹא
יָבֶן אֵלֶּה נָבוֹן וְלֹא יֵדָעֵם:
אוֹי יוֹעֵץ בְּלִיַּעַל מֵסִיר זַרְעוֹ מִשְּׁמוֹעַ תּוֹרָה יוֹעֵץ רָעָה עַל־
יְיָ לֹא יֹאבֶה יְיָ סְלוֹחַ לוֹ:

ג׳

אוֹי עֲדַת מְרֵעִים מְחַלְּלֵי כְּבוֹד בֵּירַת אֵל לִפְרוֹץ גָּדֵר
לַעֲשׂוֹת תּוֹעֵבָה וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל־הַנָּשִׁים:
וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה יָבֹאוּ וּבְמָקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ הֲכָזֶה
יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים הֲלֹא מְעָרַת פָּרִיצִים וּפֶתַח עֵינָיִם:
הֲיִהְיֶה לְבַב־גֶּבֶר נָכוֹן עִם־אֵל וּתְפִלָּתוֹ זַכָּה וְהִנֵּה אִשָּׁה
לִקְרָאתוֹ כּוֹרַעַת עַל־בִּרְכֶּיהָ:
הַבְלֵב שָׁלֵם תְּדַבְּרוּ דְבָרִים וִיפַת תֹּאַר תִּכְרַע בֶּרֶךְ
וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִים:
בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב הֲשָׁמוֹעַ יִשְׁמַע צַעֲקַתְכֶם כִּי תָתוּרוּ
אַחֲרֵי עֵינֵיכֶם:
לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־שָׁוְא מוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ
גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ:
מִי בַעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת־זֹאת:
אַךְ אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם תִּלְמְדוּ וּבְחֻקּוֹתֵיהֶם תֵּלֵכוּ וְחֻקּוֹת
הָעַמִּים הֶבֶל הוּא וְלֹא לְרָצוֹן לִפְנֵי יְיָ:

וּבְלֵב חוֹרֵשׁ מַחְשְׁבוֹת אָוֶן יָבֹאוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם לִרְאוֹת
וּלְהֵרָאוֹת לְדַבֵּר וּלְהִוָּעֵד:
וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהָיו וְהוּא זֹמֵם יָעַץ וְיוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם
יִשְׂחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ:
וְעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ אֱלֹהָיו יוֹרֶנּוּ פֶּן יִדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם
לֵאמֹר אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם
וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם־אָנִי:
וּבְיַד בֶּן־בְּרֶכְיָה הֲלֹא פָּקַד עָלֵינוּ כִּי גַם בְּיוֹם רָע
מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת תִּסְפֹּד הָאָרֶץ וּנְשֵׁיהֶם לְבַד וְאַף
כִּי בְּיוֹם טוֹבָה:
כִּי לֹא תָבֹא זִמָּה בְּלֵב רָע וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר עֵינָיו לֵב
נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה:
וּבְיוֹם שָׂשׂוֹן יִפְשַׁע גֶּבֶר וְיִטּוֹשׁ צוּר יְשׁוּעָתוֹ:
וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי־חֹשֶׁךְ וְלֹא אַתֶּם
לְבַדְּכֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיכֶם תַּחֲטִיאוּ:
בַּהֲבִיאֲכֶם אֹתָם אֶל־הֵיכַל יְיָ וְהוּא מָלֵא אֱלִילֵי בָשָׂר
אֲשֶׁר יָסִירוּ לְבָבָם וְיֵקַל בְּעֵינֵיהֶם הַמִּקְדָּשׁ וְהַשּׁוֹכֵן בּוֹ:
וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ לְחַלֵּל בֶּחָלִיל בְּבֵית יְיָ וְאַתֶּם מְחַלְּלִים
אֹתוֹ:
וְאֵיכָה יִרְכֶּה יָשַׁח לִפְנֵי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר יָסוּר לְבָבוֹ
בִּמְחוֹל מְשַׂחֲקִים:
לֹא נָאווּ כְּלֵי שִׁיר בְּבֵית תְּפִלָּה בִּשְׁפוֹךְ שִׂיחָה לִפְנֵי יְיָ
רַק בְּבֵית שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וּבְהַלֵּל וְתוֹדָה לֵאלֹהִים:
הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָּב וְהִתְפַּלְּלוּ אֵלָיו בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה:

וְהַנּ״ט אֲשֶׁר עָשָׂה בֶן־יִשַׁי לְהַלֵּל וְלֹא לְהִתְפַּלֵּל: (דברי
הימים א׳ כ״ג ה׳)

וְכָל־שִׂיחַ אֲשֶׁר נִקְרָא תְפִלָּה לֹא הָיָה בִנְגִינוֹת וְלֹא
נִקְרָא מִזְמוֹר: (תהלים י״ז כ״ו צ׳ ק״ב)

כִּי אֶת־פְּנֵי אֱנוֹשׁ יָמוּת לֹא נְחַלֶּה בְכִנּוֹר וּבְקוֹל צַהֲלָה
כִּי בְרוּחַ נְכֵאָה וְקוֹל בּוֹכִים:

וּבְהִתְחַנֶּנְכֶם לְאֵל עֶלְיוֹן וְתִשְׂמְחוּ לְקוֹל עֻגָּב הַצְעַקַתְכֶם
יִשְׁמַע וְהָתֵל תְּהָתֵלּוּ בוֹ:

אַךְ בְּחֻקּוֹת הָעַמִּים תֵּלֵכוּ וּמוּם זָרִים תִּקְחוּ לָכֶם:

וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְיָ תִּקָּרֵאוּ מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר לָכֶם?

הַאַתֶּם מְתַקְּנֵי הַמְּעֻוָּת מְבַעֲרֵי הָרָעָה מַחֲלִיפֵי רָע בְּטוֹב
וּמַעֲקְשִׁים בְּמִישׁוֹר?

הֲלֹא רָעָה תְּבַקֵּשׁוּ וְאֵת כָּל־הַיְשָׁרָה תְּעַקֵּשׁוּ עֲלִילוֹתֵיכֶם
נִשְׁחָתוֹת וַיַּרְא יְיָ וַיִּנְאָץ:

מ״ב

לכבוד לשון הקדש (*)

בראש ספר המבדיל אשר כתבתי בהבדלת הנרדפים

תק״עט

לָשׁוֹן יְפֵה־פִיָּה בְּצוּף מִלַּיִךְ,
הַדְרַת כְּבוֹד הוֹדֵךְ אֲהָהּ שֻׁדָּדָה.
גָּלָה בְּיוֹם עֶבְרָה כְּבוֹד בָּנַיִךְ;
בָּא קֵץ לְתִפְאַרְתֵּךְ, אֲזַי אָבָדָה.
לֹא תִצְפְּנִי לָעַד צְבִי מַרְאַיִךְ;
שִׂמְחִי כְּגַלְמוּדָה אֲשֶׁר נִפְקָדָה.
עוֹד תַּעֲלֶה יִפְעַת מְלִיצוֹתַיִךְ
בַּמַּעֲלוֹת הָהֵן אֲשֶׁר יָרָדָה.
צָעַקְתְּ עַד הַיּוֹם: וּמֶה חָטָאתִי?
הַבֵּט אֱלֹהִים חַי בְּצָרָתִי:
מִי יִתְּנֵנִי נָא כִּירַחֵי־קֶדֶם!
הַיּוֹם שְׂאִי רִנָּה: אֲנִי שָׂרָתִי;
וּלְשׁוֹן אֱדוֹם וּלְשׁוֹן אֲרָם וָקֶדֶם
תִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי (א)

(*) נדפס בס׳ בית האוצר דף ד׳.

(א) השיר הזה לא חֻבַּר בזמן חבור ההקדמות אשר לפניו, כי אותן כתבתי בשנת תקפ״ו, ואותו כתבתי בשנת תקע״ט, כשהשלמתי קונטריס קטן אשר קראתי שמו מבדיל נרדפים, אבל שיר החתימה (אל עם עמקי שפה אתה שלוה) אותו כתבתי בשנת תקפ״ו:

מ״ב

לסיום מסכתא (*)

תקע״ט

הֲלָא שַׂגִּיא יֶחֱדוּן בְּסִיּוּמַיְהוּ
בְּתַלְמוּדָא לָעֲיָן בְּכָל־צַפְרָא
דְּעָבְרִין כָּל־יוֹמָא בְּחָכְמָתַיְהוּ
בְּהַאי יֵמָא רַבָּא וְיַקִּירָא

דְּשָׁבְקִין עִסְקֵיהוֹן וּפִתְגָּמַיְהוּ
בְּמַתְנִיתָא עָסְקִין וּבִגְמָרָא
שְׁמַעְתָּתָא נַהְרָן בְּפִלְפּוּלַיְהוּ
הֲלָא יִסְבוּן אַגְרָא לְפוּם צַעְרָא

יְהֵא מָרֵא עָלְמָא בְּסַעֲדְהוֹן
וְכָל־בִּישׁ לָא יֶחֱמוֹן וְכָל־עָקָן
וּבִזְכוּתָא דִּידְהוּ יְקוּם פֻּרְקָן

אֱלָהּ חַיָּא יִפְרֹק שְׁאָר עָנֵה
וּבַר־נַפְלֵי יֵתֵי וְנֶחֱמְנֵהּ
וְיִדְאוֹן נִשְׁרַיָּא לְקִנֵּיהוֹן!

(*) נדפס בכוכבי יצחק ח׳ עמוד 34

מ״ד

על המשלח אשתו ולוקח אחרת

תק״עט

אֹהֵב דָבֵק מאח ליפת עינים
למה זה על־אפו יקח אחרת?
ובאש אַהֲבָה עזה נפש בֹּעֶרֶת
מי אכזר יַאַסְרֶהָ בִנְחֻשְׁתַּיִם

יַחֵל הוד אַפִּרְיוֹן, חֻקּוֹת שמים.
נגד חֵשֶׁק הלב מחביר מחברת.
הנה יום בא כי תִנָּתֵק שרשרת,
יָמוּשׁוּ כַבְלֵי בוז מעל רגלים.

לֶב־איש אמנם לאלהים חי יָדוּעַ,
וַיֹּאמֶר: כי תשנא, שַׁלַּח שלוח;
כי עת לטעת ולַעֲקֹר נָטוּעַ.

מה־נאוו שְׁלוּחִים! הנה יביאו
לשני מָרֵי לבב שָׁלוֹם מָנוֹחַ.
ולארבעה ששון חדוה ימציאו.

IL DIVORZIO

SONETTO

A dispetto d'Amore, e Amor costante,
Perchè mai sacro nodo strigner dessi?
Perchè far vïolenza a un'alma amante
E negliger del cuore gl'interessi?

Profana d'Imeneo le leggi sante,
Chi a mal gradito oggetto vuol gli amplessi;
Forza è che alfin sien le catene infrante,
E lo sforzato Amor forza è che cessi.

Ben Egli conoscea dell'Uomo il core,
Quel Dio ch'il sano istituì ripudio,
A Natura conforme, ed all'Amore.

Alma divisïon, che duo infelici
Alla pace ridona, ed al tripudio;
E dà all'Umanità quattro felici!

מ"ה

עמק החרוץ (*)

תק"עט

נִבְהָל נבעת מתהפוכות הארץ
כראות מקרה אחד אל איש ממנו;
כי גם בצדיקים יפרץ כל־פריץ,
וִיבַלַּע איש רשע צדיק ממנו;
גם אל אנשי זדון הטובות באו,
ויושיבם לנצח וַיִּגְבָּהוּ.
לָאֵלֶה על ערשי לבי סבותי,
וַתִּפָּעֵם רוחי ומאד חָרָדָה;
כשל כחי, נדכיתי ונפוגותי,
רחוק מעפעפי שֵׁנָה נדדה.
עד אן עמל אביט? אראה עד אנה?
עד אן עמל ואון? • • • ואישנה.
כִּשְׁקוט רוח צפון וּכְנוֹחַ זעם,
עת קור וסתו עבר, אביב הגיע:
כן רעיוני לבי נחו הפעם,
וַהֲמוֹן מעי שָׁבַת, שָׁקַט, הִרגיע.
ישנתי, אז טוב לי, לבי ינוח:
מה־מתוק מִשֵּׁנָה אֶל נִדְכֵה־רוח?

(*) נדפס בכוכבי יצחק י' 86 - י"א 5 - י"ב 37

עיני בשר אז בִשְנָתִי עָצַמְתִּי,
וּבעיני הלבב אמנם צָפִיתִי.
לחם שמים בחיים טָעַמְתִּי,
מִמַּרְאָה נוראה ראה ראיתי.
הקשיבה, בן־אדם, הטה אזניך:
חזון נִרְאָה אלי אגיד אליך.
הנה עמק גדול ורחב ידים
מָלֵא המון רַבָּה. כלם יְרֵעָדוּ.
אלה ישאו קולם, יזילו מים;
אלה קרחה ישימו, יתגודדו;
בין תקוה ודאגה אלה יִדמו,
וברוב תמהון לבב אלה יָשֹׁמּוּ.
כְּאָב על בן יקיר נרצח נרצוח,
לא יבכה, רק דוּמָם משתומם יהי;
אַחַר עָצְמָה יַרבה, יוסיף הכח,
אז את קולו יתן בבכי וָנֶהִי:
כן אלה מִשְׁתָּאִים דומם כָּאָבֶן,
לא יראו עיניהם, לבם לא יָבֶן;
מִתַּרְדֵּמַת נפשם אחר יֵעוֹרוּ
יבינו איפה הם, מה יהיה במו;
עתיד יבינו, אף עבר יזכורו,
בְּרָעָה תתמוגג עַל כֵּן נפשמו;
את־כפיהם יספוקו יֵאָנָחוּ,
בִדְבָרים אלה קול גדול יצוחו:

לָמה מְקֻבָּר, לָמה זה עָלֵינו,
לִראות עמל יגון אחר המות?
מדוע לא לנצח שם היינו
שכוב בשאול תחתית ובגיא צלמות?
מֶה לא לנצח הִכָּרֵת נכרתנו?
לוּ מתנו עד־עולם! נצח לוּ מתנו!
וְלָמֶה מִנִּי רָחַם עת לָלדת
אור החמה ראינו פֹה בַּשֵּׁפֶל?
ולמה זה חִיַּתְנוּ הַמְיַלֶּדֶת?
מֶה לא־גוענו אז? מֶה לא כַּנֵּפֶל
מִבֶּטֶן יוֹלֵדָה נִסַּע אל קָבר?
ארור יום נוֹלַד! לֵיל הֹרָה גבר!
כִּי־עתה דרך רֶשע לא הלכנו
לא פעלנו עַוְלָה יומם וָלָיִל;
דרך עמל ואון לא דרכנו,
לגזול לרצוח לא אזרנו חיל:
לוּ מתנו אז! לוּ לא חָיִינו רגע,
ובעמק החרוץ לא נירא פגע!
(°) „זָהָב מַשְׁחִית תֵּבֵל, יוּעַם זִיוֵךְ!
מִבֶּטֶן הֶהָרִים לָמָּה נִגְלֵיתָ?
עִוֵּר עֵינֵי בָשָׂר נֹגַהּ מַרְאֵיךְ;
קוֹנֶה קוֹנֵיךְ (אוֹי אָדוֹן!) נִהְיֵיתָ.
הָפֵר תּוֹרוֹת, חֲלֹף חֻקִּים, פָּקָדְתָּ;
גְּנֹב, רְצֹחַ, כָּל־חָמָס! לִמַּדְתָּ."

(°) עיין כנור נעים 117, 118

„אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים, עָקֶבֶת נֶפֶשׁ!
נֹעַם גֹּנֵב לֵבָב, אָרוּר לָנֶצַח!
תַּשְׁקִיעַ דַּל תֹּעֶה בִּיוֵן וָרֶפֶשׁ,
קִנְאָה, חֶמְדָּה, זִמָּה, גָּזֵל וָרֶצַח.
רוּחַ זָרַעְנוּ, וַנִּקְצֹר סוּפָתָה;
נֹעַם דָּרַשְׁנוּ, וַנָּבֹא מָרָתָה."
„כָּבוֹד, הָדָר וָשֵׁם, וִיקַר תִּפְאֶרֶת!
רוּחַ, וָצֵל עֹבֵר! תִּמְנַע מַרְגּוֹעַ
תָּפִיחַ מְדָנִים בִּמְרוֹמֵי קָרֶת,
חָמָס וָשׁוֹד, אִישׁ אֶת־אָחִיו לִבְלוֹעַ.
תַּשְׁמִיעַ קוֹל שׁוֹפָר לִקְצוֹת הָאָרֶץ,
בּוּקָה וּמְבֻלָּקָה, פֶּרֶץ עַל־פָּרֶץ."
הה! כי פִּתּוּ אותנו ויוכָלוּ
כל מחמדי תבל, כל דברי־הָבֶל.
השוא, השקר, אוי! בָנוּ משלו:
בגלל עֹנג אובֵד פעלנו עָוֶל.
המר מתוק, המתוק מר קראנו:
אוי לנו! אוי נא לנו כי חטאנו!
הִנָּשֵׂא על כסא, שופט הַיָּשָׁר;
אל היק אדם כגמול ידיו השיבה:
לִנְקִי כַּפַּיִם תן טובה ואשר:
צדיק תמים! אל הטובים היטיבה.
יָדַעְנוּ הָה! ידענו את־רִשְׁעֵנוּ:
אתה צדיק על כל־הבא עלינו.

כדברים אלה פֶּה אחד אָמְרו,
וּבְמַפַּח נפש יִבְכָּיון מעתה.
שמש, ירח, ככבים קדרו,
כּתע פתאום ראיתי, וָאֵחָתָּה.
אפל כִסָה תבל, אין אור, אין נוגה:
תפול עָלַי אימה, רוחי נמוגה.
אתה נורא אדיר, מאין כמוכה,
מי־זה יוכל מַלֵּל הוד תפארתך?
הן תתחלחל נפשי, רוחי נבוכה,
עת אשיב אל־לבי מראה כסאך.
הראיתני מראָה הפלא ופלא,
איכה לבני אדם אגיד כאלה?
הואל אֵל מסתתר במרומֵי סָתֶר,
נוראות נפלאות היום אביעה.
אמרי דעת חָנֵנִי ושפת יתר,
יום האיום ההוא אגיד אשמיעה:
פן „לא־ידענו זה„ אמור יאמרו,
אך חַטָּאִים יִשְׁמְעוּ יִוָּסֵרו.
רקיע ושחקים פתאום רעשו,
וַתִּגעש ותרעש ארץ מתחת:
לא־עוד כל־היסודות קַדְרות ילבשו,
אורו עֵינַי פתאום: אש מתלקחת
ראיתי יורֵדָה על כנפי־רוח,
בֵּין אֶרֶץ לשמים אז תנוח.

כסא נִשָּׂא ורם הנה הופיע:

מי שמש מי ככב יאיר כמהו?
ושרפים וכרובים, כל־חיל רקיע,
שִׁנְאַנִּים, אֶרְאֶלִּים סביב יבאו.
להב אש אוכֵלה מַרְאֵה כֻלָּמוֹ,
ותכהינה עיני כראות אותמו
ודמות מראה אדם עליו ממעל:
הוא שמש, הוא מגן אל בו יבטחו.
פה תְאַלֵּם כל־פה, פן־תמעול מעל;
ואפול על־פני חיש וָאֶשְׁתחו.
אלף אלפי שנאן, עִם אליהו,
קדוש קדוש קדוש יַחַד יקראו.
אז בִדְמָמה דקה וּבְחִיל ורעַד
כל־הגוים יחדו אליו יסגודו.
כַּיָּשָׁר כחוטא כַּמֵּיטִיב צעַד
בְּרְתֵת ובזלעפה היום יקודו.
אז מלך העולם קולו ישמיע,
ולכל אנשי תבל כזאת יביע.
אנכי היוצר אתכם יצרתי,
על לב איש איש את־תורָתִי חַקּוֹתִי;
אולם לא בזרועי ידכם אָסַרְתִּי,
אף דרכיכם לא אנכי סַבּוֹתִי:
איש איש כִּרְצון לבו ייטיב יָרֵעַ;
קָמוּ זְמותיכם בלתי מונע.

חָדֵל העת ההוא: הנה מְקַבר,
לשפוט כל־פָּעָלְכֶם, אתכם הֵקָמתי.
יגיד אפוא דרכו גבר וָגָבר,
זאת צִדְקָתי יאמר, ובזאת אשמתי;
וגמול ידיו יקח מיד המלך
כקטון כגדול, עשיר וָחֵלֶך.
וָאַתְּ, לָבוּשׁ בַּדִּים, תֹּפֵשׂ הַקֶּסֶת,
שוטט מִקְצֵה העמק עד קָצֵהו:
הַרְחֵק צדיק מתוך עדה נמאסת,
קָרֵב אנשי תבל איש אל דומהו:
איש על דגלו יקום תחת הַדֶּגל,
דַּבֵּר, וַתָּרָץ חיש כף רגל עגל.
וכמו אנשי מלחמת יִפָּקֵדו
לִצְבאות וגדודים תחת שָׂרֵימו;
כן עתה אנשי חדל יפרדו
לִפְלַגות ולְכִתּות כפעֻלותימו;
איש עִם הדומה לו: ובעת נדרשו,
לפני כסא אֵל הכבוד יִגָּשו.
צבא אַחַר צבא אליו יִקְרָבו
לַגִּיד דרכם, לשמוע משפטמו;
אולם כימי עולם לא אז יְכַזָּבו,
אין שקר אין כזב לפני צורמו:
יגיד איש איש דרכו, כל־חטא כל־פשע;
לא עוד במכתרים יִסָּתֵר רשע.

אוי יום נורא! אוי יום איום! אוי רגע!
רגע נורא! יום זלעפה ופחד!
יום רֶטֶט ורְעָדה קלון ונגע!
כי כל־הארץ, כי כל־גוים יחד
מַטְמוּנֵי מסתרים הָבֵן יבינו;
את־חטאתינו ישמָעון מִפִּינוּ.
ובעוד איש הַבַּדים יָשוט כל־עבר,
יבין מי איש עַוְלה, מי בַר־כפים,
ובחברת מֵרֵעָיו יתן כל־גבר,
הנה יחדו כל־שנאֵי שמים
בשיר יִשְׂאוּ קולמו וִיזַמֵּרוּ,
כדברים אלה פה אחד יאמרו:
קומה, שוכן רקיע,
שופט צדיק הופיע;
גַלֵּה כבוד מלכותך עלינו.
רב־לָךְ, רב־לָךְ עַוְלָתָה;
מלכות זדון שָׁבָתָה:
ימלוך בעולמו אדון עֻזֵּנוּ.
עד אן עולה תמלוכי?
עד אן צדיק תדרוכי?
חֲדַל גאון רשעה ומלכות מרי.
כי בא לשפוט הארץ,
לפרוץ בַּזֵּדים פרץ,
וכמעשימו ילקטו הַפֶּרי.

זמרה הרים ישמיעו,
ושמי מרום יריעו,
ארץ וים גדול רְחב ידים.
שפתי תבל תְּרַנֵּנָה:
הממלכה נכונה
בִּידֵי אלהים חי אדון שמים.
בא יום מאז קִוִּינו,
עולם ברור ראינו:
לא־עוד בתהפוכות יסובב חָלֶד.
לא־עוד תחת רגליה
תדרוך עַוְלָה צריה,
תרעוץ כְּאַוָּתָה וְשָׁב וָיָלֶד.
אור צדיקים יגיה,
עולתה תקפָּץ־פיה,
כל־אויביה יִמְלְכוּ יָשָׁרוּ.
ששון ויקר ישבעו.
כי לצדקה זרעו;
וּכְפָעֳלָם הפושעים יקצורו.
בָּרֵי לבב, העירו,
שמחו עלזו ושירו;
גשו הלום, לפני אלהים גשו.
גילו, עלזו ושמחו;
כתר צדקתכם קחו:
גראה בשמחתכם והם יבושו.

(°) „יְרַנֵּן מַלְאָךְ,
וְיִרְעַם הַיָּם,
וְיַעֲלֹז שָׂדַי,
אֲדֹנָי מָלָךְ
לְתַקֵּן עוֹלָם
בְּמַלְכוּת שַׁדָּי."
ככה שוררו, אז לפני צורמו
נקרא צָבָא אחד מִצִּבְאות מטה;
אך מצער הוא, שבעים אישים כֻּלמו,
ומאד על כן נבהלתי וָאֵחָתָּה.
אז בגלל כל־רעיו פתח את־פיהו
אחד מהם, ויאמר אל־אביהו:
לפני תבל כֻּלָּהּ, אדון! מדוע
היום הזה נַגִּידה את־דרכנו?
הן בחשך חָיִינוּ, בל ידוע
יהיה זִכְרֵנו גם לבני עירנו:
נשכחים אף־נבזים היינו נצח,
ולתועלתנו לא־חִזַּקְנוּ מצח.
אַחַר כבוד, אחר שם טוב לא־רצנו;
אך טוב עשינו, גם כי לא הֻלָּלְנוּ:
ובְהֵיטִיבֵנו לְאדם עָלְצְנוּ,
ולבד בחסד כל־היום עמלנו.
היטבנו גם אל־גבר יצחק בָּנוּ,
גם אל לבב עִקֵּשׁ ישנא אותנו.

(°) עיין כנור נעים, 116

ודברים לִבְשָׂרֵנו לא עשינו
(כי מנפשנו כל־ערנה רִחַקְנו)
עשינו לזרים; ולְךָ הודינו
על כי חלב ודשן לא פִנַקְנו.
רב מנפשנו האדם אהבנו,
וכמחסורו אל־איש ואיש היטבנו.
אולם בַמֶה היטבנו? הן דלונו,
זהב וכסף אף כבוד חָסָרְנו:
איכה ייטיב אפוא אדם כמונו?
יָד וָרֶגל וָפֶה חַיל אזרנו,
יגענו כל־היום, שטנו כל־עבר,
וַנֵיטֶב כִיכָלְתֵנו אל כל־גבר.
בגְלַל כל־גבר כל־היום יגענו,
בגלל קרוב, בגלל רחוק ממנו;
על־איש ירענו, גם על לא־ידענו,
גם על־איש טוב, גם על־איש טוב איננו;
על־עשיר, על עני, חכם ובער,
גם על־בַהֲמות שדי ולחיתו־יער.
אך מֵעושֵה עַולה מנענו עזר,
ובשואל דברי־אָוֶן התקוממנו;
לא יַדִיחֻנו לו על־ראשו נזר,
ולמען ככר־כסף לא אשמנו:
מַעֲרִיצִים נפשנו לא פָחָדָה;
גם־אהבתם, גם־שנאתם אָבָדָה:

שַׂמְנוּ פָּנֵינוּ חַלָּמִישׁ וָסָלַע
וַנִּתֵּן אֶל־מַכֵּינוּ גֵו וָלֶחִי
לִפְדוֹת נָקִי אוֹבֵד מֵאַנְשֵׁי־בֶלַע,
אֶת־עֵינֵנוּ מִן־דִּמְעָה, רַגְלוֹ מִדֶּחִי;
אַף כָּל־עָשׁוּק מִכַּף עוֹשֵׁק מִלַּטְנוּ,
אוֹ תַחַת צַוָּארוֹ צַוָּאר פָּשַׁטְנוּ.
מָאוֹס מָאַסְנוּ כָּל־כָּזָב וָשֶׁקֶר,
כָּל־לֵב וָלֵב, כָּל־תַּחְבּוּלָה, כָּל־נֵכֶל;
חֹנֶף. חֶלְקַת לָשׁוֹן נַרְחִיק אֵין חֵקֶר,
גַּם כִּי בִדְבָרִים אֵל נָתַן הַשֵּׂכֶל.
מוּם עוֹשֵׂה עָוֶל עַל־פָּנָיו הוֹכַחְנוּ,
עַל־כֵּן נִרְדַּפְנוּ, וּפְעָמִים נִרְצַחְנוּ.
אוּלָם לְשַׁכִּיט מָדוֹן בֵּין אִישׁ וָרֵעַ,
לָתֵת שָׁלוֹם אַחְוָה, בְּדִינֵנוּ כַחַשׁ;
וּבְעֵת אֶת־הָרוֹצֵחַ אֵין יוֹדֵעַ,
וּבְצָרָתָם כָּל־הָעָם צָקוּן לַחַשׁ
בִּגְלַל הָעָם כֻּלּוֹ כִּזַּבְנוּ פָעַם:
חִנָּם הוּמַתְנוּ, וַיִּשְׁקוֹט הַזּוֹעֵם (א)
אָהַבְנוּ תּוּשִׁיָּה, חָכְמָה וָדַעַת,
וִיחִידָתֵנוּ נִכְבָּדוֹת חֹקֶרֶת:
לֹא נָשָׂאנוּ פָנִים לִבְנֵי מַרְדַּעַת,
וּמְגַמָּתֵנוּ רַק לֶאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת;
וּשְׁגִיאוֹת רִאשׁוֹנִים יֹשֶׁר הוֹכַחְנוּ,
עַל־כֵּן נִרְדַּפְנוּ וּפְעָמִים נִרְצַחְנוּ.

(א) הרוגי לוד.

יש בָנו כל־ימיו נפשו רדפו,
ובכל הארץ לא מצא מנוח:
יש ממנו באש שרוף שרפו,
עולָה הוא לַאדֹנָי ריח ניחח:
יש בן שבעים שנה הומת בכלא (א)
אך בגבורת לבב סבלנו אלה.
סָבול נסבול חרפה, איבה ולחץ;
נסבול שם רע, נסבול כי יקראונו
חטאים, אנשי מרי ובני שחץ;
סבול נסבול כי הרוג יהרגונו:
סבול נסבול כל־רע וכאב ונגע,
בגבורת לב ובגיל נִשָא כל־פגע
אך לזאת נתמרמַר, לזאת נעצבנו
כי הועיל לא יָכֹלְנו כִרצוננו;
לא כרצוננו לָאדם היטבנו
לא הִגְדַלנו תועלת אל־אחינו:
הָאִיר עיני תבל חפוץ חפצנו:
נֶעְצַרנו מֵהַשְלִים טובות יעצנו.
אז מִמָרום נשמע קול מרגיז ארץ,
וַיִפתח הַכָרוז את־פיו, ויען:
נִצָב לדין עמים יגדר כל־פרץ:
אזני הצדיקים קִמְנָה וּשְמַעַן:
מֵאין כח לֵיטִיב לא־עוד תנאקו:
כל אנשי־חדל על־פיכם יִשָקו.

(א) סוקראט

אתם תהיו יחדו על־כסא צדק,
לשפוט בין גוי לגוי, מלך ומלך;
הטוב תפריחו, ותְבַעֲרו חדק,
אחַר כל־דבריכם האדם ילך:
רִיבות מלכי תבל אתם תשפוטו
ובני אדם ממלחמה ישקוטו.
גם הִנֵה רוח דעת משמים
שדי נותן בכם, כי כל תֵדָעו
ובְסִתְרֵי אֶרץ ובסתרי המים
ובסתרי השמים תשתעשעו,
ולכל חכמי תבל דרכם תודיעו;
מִנַחַל חכמתכם לַכֹּל תשפיעו.
שִׁבעים עֲטרות זהב, יַהֲלום, אחלמה,
בִּידֵי אלפֵי שנאן פתאום כוננו
קֹדש ליהוה הִנֵה חָרות שמה,
ובראש שבעים הצדיקים נִתָנו:
עד כי יָרֵחַ, אף תנור בוֹעֵרָה,
אף החמה עצמה בּוֹשָה חָפֵרָה.
כל־הגוים יחדו אז קול נָשָׂאו,
ומלכים וִישישים קמו עמדו.
כֻּלָמו פֶה אחד „יִחְיו" קראו,
יחיו, וימי חַיֵימו לא יִמָדו;
יחיו הצדיקים, משפט יתמוכו;
יחיו הצדיקים, לעד ימלוכו.

אז בת אחרת לַמשפט נקרבה,
אך מן־הראשונה גָדול גָדְלָה;
אלף היו כלם; וכעת נִצָבָה,
הֶמְיַת העם מול ראשונים חָדֵלָה,
אין קול אין קשב זולתי קולמו,
וידבר האחד בגלל כלמו:
צָדַקְנוּ, צור תמים! הֵיטֵב היטבנו,
ולהועיל לאדם תמיד יָגַעְנוּ:
אך את־נפשנו הה! אהוב אהבנו,
על־כן מֵחֶסד לפעמים נמנענו.
לא התאמצנו מִבַּרזל ונחשת
וַתֵּט רגלנו ממורא או בֹשת.
לא הֵרַעְנוּ אל איש; ולכל הַגֶּבֶר
היטבנו יום וָלַיִל, כיכלתנו.
חנם היטבנו, לא תקוה ושכר
הניעה מִיָּמֵינוּ את־ידנו
מַתָּן מָאַסנו; ובְפִנָּה נסתֶּרֶת
היטב היטבנו, מִירְאַת תפארת.
אולם יָדֵנו לפעמים משכנו
מן הטובה, מִמֹּרֶךְ לב ורעד;
נרדף מאיש אזרוע לא תמכנו,
לִשְׁנוּאֵי עריצים מָנַעְנוּ סעד;
ולנדכאים תחת יד אנשי רשע
יָרֵאנו אל־נפשנו מִתֵּת ישע.

הוכחנו על־פניו מום מועל מעל,
גם הֱשַׁבְנו רבים מדרך שחת;
אך מִפְּתֶן חֵרֵש זֵד ובליעל,
כי כל מוסר הַשְּׂכֶל לא יאבה קחת
אף ישנא מוכיחָיו, אָטַמנו פינו,
בחרנו דומיה, ובְזאת שגינו.
חקרנו בחכמה, ואמת בִּקַשְׁנו;
אף לא בגלל כבוד ויקר חָכָמנו,
אף לא זהב, אף לא שם טוב דרשנו;
ובדברי התועים נלחום נלחמנו.
הודַעְנו בגוים בינות אין חקר,
הָסֵר מֵעיניהם מַסְוֵה השקר.
אך דברי תעתועים כי רב זָקְנו,
אף רב אנשי תבל בהם דָבֵקו,
לא נלחמנו בהם: פנים נשאנו
אל דברי קדם, גם כי לא צָדֵקו:
לא קִיַּמְנוּם, אולם אטמנו פינו;
בחרנו דומיה, ובזאת שגינו.
שָׁגִינו; וַנִירָא מעם הארץ,
פן יקומו עלינו וסקלונו
(כי הוא המון הרבה אשמה ופרץ),
או פן על־טוב פָּעֳלֵנו יקראונו
חטאים, אנשי־מרי ובני־שחץ;
סבול כל־היום בוז, איבה ולחץ.

ויפתח הכרוז את פיו ויאמר:

יסלח אֵל לְיצוּרָיו, אם רַק זאת תָּעוּ;
כי הַחֵמֶר היה להם לַחֹמֶר (א),
ומעט מזער מכל־חטא יִמְנָעוּ.
על־כן איש איש מכם הן ימלֹך־מלך
איש איש על־נוף ימלוך, איש איש על־פלך.
לֹא־עוד מַדְרְכֵי חסד תִּכָּלֵאוּ
מִפַּחַד עריצים, מִיִּרְאַת בֹּשֶׁת:
מְלֹכוּ, על אנשי־חֶדֶל הִנָּשְׂאוּ;
גֵּאוּת לִבְשׁוּ, לִבְשׁוּ גֵאוּת תלבשת.
לֹא אחר ההמון אַתֶּם תלכו:
אחר פקודיכם הם יִמָּשֵׁכוּ.
קומו ורעו איש את־צאנו לָבֶטַח,
איש איש לשלום עדרו לבב תשיתו;
איש את־עמו תשפטו, ובכל־שטח
מלכות יִתַּן לכם חמס תשביתו:
חִזְקוּ אִמְצוּ, לא מאדם תִּזְחָלוּ;
רק שבעים צדיקים מִכֶּם יגדלו.
ואז תבל כֻּלָּה חִלֵּק בינימו,
וגבול שָׁוֶה לקח איש איש מהמה.
אך יען לא תִשְׁוֶינָה ארצותימו,
יש ארץ מסכֵּנות, גם יש נָעֳמָה;
יְיַשִּׁיר כל־הַמְעֻוָּת אֵל עושה פלא,
וידבר האדון כדברים אלה:

(א) כי הומר האדם אשר ממנו לֻקַּח היה טיט ועפר

ישר היה מאז פֹּעַל פעלתי,
שָׁווּ כל־חמדינות אז בימי קדם;
בין נוף לנוף לא מראשית הבדלתי,
וַיהי משפט אחד אחור וקדם:
יתן לחמו אל־איש עָמֵל כל־עבר
וַיהי כימי העץ חיי הגבר.
מקץ עשר דורות דרכם שִׁחֵתו,
וַתִּמָּלֵא הארץ את־הרשע;
וָאָקוּץ בם, וָאֹמַר יִכָּרֵתו,
ולבד אל־איש אחד נתתי ישע.
אך בַּמֶּה הִכְרַתִּים? הנה עד־רגע
יָכֹלתי שַׁלַּח בם רעב או פגע.
לא עשיתי כזאת, כי לא־חפצתי
הִנָּקֵם מִיצוּרַי, רק הועיל למו;
הָסִיר לֶב־אבן מִבָּנַי יעצתי,
בל־עוד ישחיתו ככה את־דרכמו:
על־כן מנעתי גם־רעב גם־קרץ,
ויהי המבול מים על־הארץ.
כל־היסודות קִלְקַל מבול המים,
ופני תבל שִׁנָּה; וָאָז הופרו
גם חֻקות ארץ, גם חקות שמים.
וָאָז כל־פרי ותבואות נעדרו
בַּמדבר, ובארצות גפרית ומלח;
גם מִזֶּרַע אדם אָבַד הכלח.

קָצַר מספר ימיו מאז והלאה,
וַתִּקְצַר באדם עָצְמָה וכח:
גֵאות גַלֵי יצרו מזער שָׁפָלָה,
ומעט גם על־אפו ידכה יָשֹׁחַ.
הנה כי כן, עת חַטָאִים נִגפתי
לשבור את־הרשעה הַשְׁקֵף השקפתי.
עתה אל־קַדְמָתָם מִלִין ישובו,
אף כל־ארצות תבל יחדו תִשְׁוֶינָה:
כל־נוף וְנוף חָלָב ודבש יזובו,
וסדום גם־היא תִסְעַד איש יַעֲבִרנה:
הרים גם־מדברות עסים יטיפו,
לחיות כימי העֶן בָנַי יוסיפו.
לא־עוד בלבב ימים יורַם התֹרן,
לבא לקצות הארץ לשבור שָׁבֶר:
עָם וָעָם ישבע־לחם מן־הגרן,
וספינה לא תצא מעציון גבר;
וִיקָר זהב יאבַד, יען וביען
לא יהיה עוד רוכל, סוחר וכנען.
זהב, משחית תבל! יועם זיוך;
אל־בטן ההרים תשוב תִסָתֵר:
מִשָׁמָה יד־אדם לא תִקָחֵךְ,
רק לִכְבוד מקדָשִׁי, ולהכתיר כָּתֶר:
ומְחִיר שָׂכִיר, ושְׂכַר זֵעַת אפים
רגן, לא פז יִתֵן וזְהַב פַרְוָיִם.

כִּתְרֵי זהב אז צדיקים הכתירו
עֲלֵימוֹ צדק וֶאמונה הוחָקו;
וכזהר הרקיע אז יזהירו,
ובני תבל כלם „יחיו" יזעקו;
יחיו, ובְכֵס משפט לעד יגיהו.
וּגְדוּד אַחֵר נִגַּשׁ, ויפתח פיהו:
דלים היינו, ולְהַעֲשיר לא אצנו;
לא יכלנו היטיב אל־דל כמונו:
אך לִמַּדנו כל טוב, כל טוב יעצנו;
וַנֵּיטֶב לאדם גם כי דלונו.
בגלל חכמה בינה עֳני בחרנו:
הֵיטַבנו בַּלשון, העם יִסַּרנו.
חנם יסרנו, לא שאלנו עשר,
רק עָשרנו חכמה אף אמרי־דעת;
דרשנו בִקְהַל־עם דרכי הישר,
וַנַּט אלינו אֹזֶן לא שׁמָעַת.
הִנְעַמנו תוכחה מיין הרקח,
כי כל־נפש יִקַּח מֶתֶק הלקח.
לא עַל ברזל על ההמון נָשִׁיתָה,
ונדיבות לא צִוִּינו אל רעיִן:
מִכֹּבֶד התורה לא איש נבעיתה,
כי המבקש הרבה לא ימצא אין.
לְאַט לאט, ולרגל אנשי חָלֶד,
הִנְעַמנו תוכחה לַשָּׁב לַיָּלֶד.

על לב אדם דברנו, ובלי נכל
ישֶׁר ואמת ברה יָשָׁר הוכחנו:
נָטַענו אהל על־יִתְדוֹת השכל,
סרנו מִתַּעתועים, תָּפֵל לא טחנו:
דברנו דברי דֵעת יֵאָמֵנו,
וכבודֶךָ, אֵל רב! רב על־ידנו.
סרנו מנשגבות לא ידע גֶבר,
בשמי שמים לא נֵצֵא לשוח;
לעוף רקיע לא פָּרַשׂנו אבר,
לא הִגַּדנו זָרות או דברי רוח:
לא הַחִתּונו נפש בִּדְבַר־פלא,
כי תקוץ בִּדברים מֵהָבִין תֵלא.
דַּרְכֵּנו היה זה במרומי קָרֶת,
דרכנו זה היה בִּפְנִימֵי בית:
חקור חקרנו כל־פִּנָּה נסתָּרת,
ובכל הנמצא שם שמיר ושית:
נוכיח כל־חוטא, או נִיעָצֶנּו,
או נתחנן אליו, או נזכירֶנו.
ובדעת ותבונה ובאמרי שפר,
ובכל חכמת לבב ובנֹעַם שיח,
דברי מוסר השכל נכתוב על־ספר,
ולדור ודור הַחַטָּאִים נוכיח:
נוכיח זדונים אף חִזְקֵי־מצח,
אחר מותֵנו, עד־עולם ונצח.

גם בשיר נפתח פינו ונְזַמֵרה,
לקחת נפש איש בנעימות זָמֶר;
וגבורת זמר על־מֶה לא גבֵרה,
אם גם נחש תקבוץ ותְאו וזמר?
בזמירות חובר חבר יתחברו,
אף כי לִבות אדם בשיר יִטְהָרו.
עוללים ונערים חכמה ודעת,
מוסר, הַשְׂכֵל, יראת שדי לִמַדנו:
מלים רֵקים לא הֶעֱמַסְנוּם; לטעת
צדק וחסד בלבבם שָׁקַדְנו.
הנעמנו החכמה, וַיֶאֱהָבונו:
אחים היינו למו, ושְמָעונו.
כָלו בדברים אלה כל־ימינו:
לִמַדנו, או הוכחנו, או יעצנו.
לא הֵרענו אל־גבר, ובידינו
לֵיטִיב אל האדם אמנם לא אצנו,
דַלונו, ולהיטיב לא התחזקנו:
לא צדקנו הרבֵה, אולם הִצְדקנו·
ויען הכרוז ויאמר למו:
מַעְיְנֵי העצה היום יָפוצו.
שבעים שבעים מכם על־יד מַלְכָּמו
יהיו, ובכל דבר מלכם יָעוצו.
יחדו עם מלכי ארץ סוד תמתיקו:
מצדיקי הרבים! רבים תצדיקו.

אז בָאו לִמשפט מאתים אלף,
אחד בגלל כלם כזאת הביע:
אהבנו צדק, וַנִשְׂנָא כל־סלף;
ויהי חפצנו אך ַעוְלה ַהכְניע.
ראינו כל־גאה ונכניעהו,
ראינו כל־עשוק ונושיעהו.
צדק צדק נרדוף; וַנִמְלָא זעם
כראות ַעולה תמשול על כסא רשע;
כראות על־איש נקי תַרְעֵם הרעם,
על לא חמס עשה ובלי כל־פשע;
כראות כי בַמַטֶה חנם יְחֻבֶּט
איש או אשה או משפחה או שֵבֶט.
זָעַמנו ונרגז וַנִשְׁעַר שער,
כראות צדק וָיֹשר יְסֻלָפו;
כראות כי יְדֻכָא עני בשער
כי גם נביא, כי גם כהן חָנֵפו;
כראות עיני דלים דמעה יַעְרופו,
יזובו מים ונחלים ישטופו.
מדוע דרך עריצים צָלֵחָה?
זָעַקְנו ונִצְוַח יומם וליל:
מדוע יְשָחֵטו המזבחה
ברי לבב לפני גבורי חיל?
מדוע לא אפוא איש איש ממנו
יוכל לדין עם־שֶתָקִיף ממנו?

ככה בכאב רוחנו התמרמרנו,
ובכל הֶעָריצים גם התקוממנו;
לפדות נקי אובד עֹז התאזרנו,
ובכל מַטֵה משפט נלחום נלחמנו;
בגלל צדיק אֻמלל הִזַקְנו מצח,
רבנו ריב נדכאים עולם ונצח.
כל־עריץ, כל־פריץ רדוף רדפנו,
וְנִרְדָפֶנו לו היה אָחִינו (א):
על־משתרר על־גוי חפשי קָצַפנו,
את־עֹז פניו וגאון לבו דִכִינו:
ולְשַבֵר עָריצים כנור נעירה,
מִכְתָם על־מַכָּתָם נַחְנו נשירה.
לא כל־דרכי הטוב לקחנו לנו,
כי רבו מִסַפֵר: אחת לקחנו:
דרך אחת בלבד: ובזאת חטאנו,
כי יתר הטובות כמעט זָנַחנו.
לא אל־כל־איש היטבנו ובכל־רגע,
רק איש עשוק רצוץ נציל מפגע.
וַיִפתח הכרוז את־פיו ויאמר:
לכן על־כסא דין אתם תֵשֵבו:
בין איש לאיש אתם תגזורו אומר,
את־הצדיק תצדיקו, ותְחַיֵבו
את־הרשע: איש איש על־עיר תשלוטו
מלכיכם תעבדון, העם תשפוטו.

(א) מיסוליאון

עַם־זו תשפוטו תחתיכם ישליו,
חמס ועול מִבֵּינָם תשביתו:
עריצים בגאונם לא עוד יֶהֱמָיו;
תַּאַסְרוּ, תַּעַנְשׁוּ, תַּכּוּ, תכריתו:
גם תחתיכם יהיו גבורי כח:
שבט הרשע כן ידכה יָשֹׁחַ.
אלף אלפי אלפי אדם אז באו,
וידבר האחד בגלל כלמו:
אם מִחְיָתָם אנשי תבל ימצאו,
אם דבר מכל־טוב לא יחסר למו;
אם לא מחוסר כל עָרוֹם ילינו,
אם לא יחסר לחמם, נחנו עָשִׂינוּ.
דַּלּוּנוּ, וּבְעָנְיֵנוּ לא בגדנו;
לא נגנוב, לא נגזול, לא נוֹנֶה גֶבר:
בִּיגִיַע וּבְעָמָל שָׂדֶה עָבַדנו,
ולכל הארץ מִיָּדֵנוּ שבר:
הֶעְשַׁרְנוּ התבל, אולם דלונו;
וּבְזֵעַת הדלים זרים יָרֹנוּ.
ומלאכות נמאסות ומאד כָּבֵדוּ
אותנה מי עשה זולתי נחנו?
אף שרים בבגדימו יִכָּבֵדוּ,
לארוג אותמו שִׁכְמֵנוּ הֵשָׁחְנוּ
לבנות בתי שרים נחנו עמלנו,
גם משמים ארץ הה! נפלנו.

חָטוֹב חטבנו העצים בַּחֹרֶשׁ,
ובמוקד הפחם עִתּים נשרפנו;
חָצַבְנוּ, וַנַּהֲפוֹךְ הרים משרש,
ולהוציא כסף אֵד מֵמִית שָׁאפנו (א);
לבנות סירות דוּגָה יַמִּים יגענו,
ובלב יַמִּים רגע אחד טָבָעְנוּ.
יגענו, לא פשענו, על פת־לָחֶם;
נשאנו דוּמִיָּה עמל וִיגִיע:
כי אדם לעמל יֻלַּד מֵרָחֶם;
אם אַיִן יְשׁוֹמֵם, או אף ירשיע.
יגענו, וּשְׂכִיר יום עתים נשכרנו,
ולעבד ולשפחה עתים נמכרנו.
יָגַעְנוּ, אך אל־חַיֵּי איש לא־נֶדֶד,
וגבול איש לא־נשיג לַשִּׂיג העֹשֶׁר.
לא למדנו חכמה; וכסוס ופרד
נחשבנו, אך ידענו דרכי יֹשֶׁר:
לא הרענו אל איש, ומעט היטבנו;
ובגיא צלמות נשכחים שכבנו.
מלב נשכחנו, כי לב אנשי חלד
יזכור מַזִּיק, מיטיב ישכח שכוח:
מי כמונו הועיל לשב לילד,
וַיְהִי אל־כל־עמל לבז מלקוח?
נשכחנו, וַנָּגִיל; רב לנו אשר;
כי לא כל־אנשי שם הם אנשי ישֶׁר

(א) מוצאי הכסף אשר במדינת פוטוזי בארץ פירו הורגים או משעממים, ע"י האדים העולים מהם, את רוב הפועלים העובדים בהם.

ויען הכרוז: אִתֵּיכֶם כַּתּוּ,
הַתִּיכוּ מקבות, חרב תחגורו:
עִמְדוּ לְימִין שרים צדק ישפטו,
ובחוצות עריכם סֹבּוּ וּשְׁמֹרוּ:
חרב שלום, אנשי חמס חֹסֶמֶת,
חִגְרוּ, לא חרב שֹׁד, קֶשֶׁת מלחמת.
קול שופר מלחמה אפֵס לנצח,
לא־עוד גוי על רעהו יתקוֹמָמוּ;
לא תֶחְשַׁךְ שמש מִקִּיטוֹר יום רצח,
ופני עמק גדול לא יתאדָּמוּ:
לא עוד ישלח רועה צאנו לטבח,
לשאת על רשעתו הַלֵּל ושבח.
רב־לך צאן הַהֲרֵגָה נַחֲלָה נשבֶּרֶת!
לַחֶרֶם וּלְאָבְדָן לא־עוד תהיינה:
לא תִטָּבַחְנָה עוד בין אש בוערת
לא תִטָּבַחְנָה עוד, צאני אַתֵּנָה.
צאני, אמר שדי, צאני כל־גָבֶר:
לא יהיה בגבולֵךְ עוד שֹׁד ושבר.
אוי הרועים אותם, משחיתֵי עֵדֶר,
יִלְבָּשׁוּן צמר, ובריאה יזבחו,
עורם יפשיטו, יאכֵלוּן הַפֶּדֶר,
ולתפארתם לקראת אריה ישלחו:
אשיבה אל חיקם כאשר פעלו
אושיעה את־צאני עד־כה אמללו

רוֹדֵי בְּאַף גּוים! חִרְדוּ וָחֹתּוּ:
צאני צאן מרעיתי! שישו וגילו.
חרבותיכם כל־אנשי־חדל כֹּתּוּ,
רֹמח, כידון, מגן, צנה הַפִּילוּ,
לא־עוד יעוף החץ, ובתוך הַקֶּשֶׁת
לָבֶטַח עַכְבִישׁ יפרוש הרשת.
כל־הגוים אז שרו וַיְרַנֵּנוּ:
ברוך שופט הצדק גודר פָּרֶץ!
אין פרץ אין יוצאת ברחובותינו,
יִשְׁלָיוּ הערים, תשקוט הארץ.
וצבא מרום יאמר: אשרי בניך!
אין קדוש כאדני, כי אין בלתך.
אך בדממה דקה אלף ואלף,
נִלְאֵתִי מִסַּפְּרָם, מרה יילילו;
וכרדת יום סגריר דלף על־דלף,
עיני הַזֵּדוֹנים דמעה יזילו.
כי עָוֶל משפט אל אולי יאמרו:
הקשבתי וָאשמע, לא כן דִבֵּרוּ.
לא כן; אין פוצה פה ומצפצף נגד
משפט שופט צדיק מואס הרשע:
לא־עוד יָלוֹן עליו הבוגד בגד;
יֵדַע רשעו, אף לא יוחיל לישע:
ריב ותלונה אין שמה; ולבבמו
היודע וָעֵד על־רֹב רשעמו.

אך לזאת יבכיון, זאת תכאיבמו.
לפתוח פה לפני כל־אנשי־חלד,
ולהגיד בלשונם את־גלולימו
הַנֶעלמים מאז מִשָׁב מִיָלד.
על־ההרים ישאו בכיה ונהי,
לאמר: חרפת עולם מדוע נהי?
תָחול, תחול (יִצְעָקו) על־ראשנו
מכת שופט צדיק; בלתי נודיע
כל־תועבות פָּעַלנו, בשפתינו!
מי לא ידע צדקך, שוכן רקיע?
ישר דיניך למה זה נעידה?
את־חטאתינו למה זה נגידה?
או הַגִידֵם אתה, זוכר כל פֹעל;
אתה הַגֵד אותם אל כל־בניך:
ולְדֵרָאון, חרפת עולם וָגֹעַל,
למה נהיֶה היום לפני כסאך?
מה־נצטַדַק? מה־נגיד? מה־נזכירה?
אל־עין כל־האדם למה נחפירה?
מה־נאמר, מה נגידה ונמללה,
בל־נִהְיֶה לְקללה אל כל־הגבר?
אויה! רשעה כי הִתְעַלֵם פְּלֵלָה,
איך תִתְגַל נבלותה אַחַר הקבר?
איך תחת אנשי־שם היינו אָמש
בוז וקללה נהיֶה אל־עין השמש?

הוי גלגלי מרום, חִרדו וִרְגָזוּ;
שמים ומאורות חתּו וחילו:
כימה וכסיל, חדרי תימן יֶחְפָזוּ;
עִמְדוּ במרוצתכם, ספְדוּ הילילו:
תפול על־החמה, תפול אימתה,
שק ואפר תתכס, ותהי עיפתה.
הולִי וָנֹחִי אַתְ תבל מתחת,
ובזלעפה וָרֶטט התגָעֲשִׁי.
עד־אן תשקוטי על שובה ונחת?
מוט התמוטָטִי בִרְעדה ורָעֲשִׁי.
הָרַיִךְ, גבעותיך תתמוגַגְנָה,
ובנקרות צוריהם חיות תִשְׁאָגְנָה.
אויה! בבכי יגון צִוְחוּ וצַעֲקוּ,
בַחורים ובתולות זקן ונער;
קוננו בִילָלָה, חִרְדוּ ונְאָקוּ,
וברוב הַבְעָתָה יִסְמַר כל־שׂער:
כי הנה עוד מצער שׂד אין כמהו:
ישוב **** ישוב עולם תהו ובהו.
אויה עולם הפוך! לא נִכַּר שוַע
לִפני חֵלֵכָה זו חָשַׁב טיט רפש;
מול נדכאיו יִשְתַחו איש אזרוע
יִקודו לִצעירים כל־רָמֵי נפש
יָשַח מלך עריץ אף יכרע ברך
אל־עם בָכָה אתמול מֵעַבדות פרך.

נִכְבָּד עַל־חכמת־שוא, עַל־דעת הכל,
ובכל העם הַפֶּתִי מִתַּעְתֵּעַ,
על כֶּתף הַעִוְרִים מַכְבִּיד הסבל,
עוֵֹן כל־הַמְעַיֵּן, כל־היודע,
אויה! רַבַּת יסבל חרפה ולחץ,
במשול כל־יִשְׁרֵי דרך בבני־שחץ.
ככה יתפַּלָּאון, ככה יָשֹׁמּוּ,
ככה עֵין חטאים מִכַּעַס תֵּכָהּ.
פתאום קול ממרום שמעתי: דֹמּוּ:
המון חוטא, לא תגיד חטאתיך.
רגע אחד עינים תִּפָּקַחְנָה,
עשתונות לב אל־כל־לב תִּפָּתַחְנָה.
מַסְוֵה תרמית פתאום נקרע, ובפתע
לַלֵּבָב יראה־איש לא לעינים.
לא־עוד רָשָׁע עָרוּם עַם עִוֵּר יְתַעְ,
ישא את־כליותיו איש על־כפים.
סֵתֶר לבב יִתְגַל, תתגל מחשבת
רֵעַ, יועץ, מורה, ובחיק שׁכֶבֶת.
הוֹמַר כל־שם, תִּצַּל אזן שְׁמָעַת.
עקב האח נקרא, אורב הָרֵעַ;
משכיל נהפך מכל, פתי רב־דעת;
פושע החסיד, מוסיף גורע.
סובא זולל קדוש, גנב השוע;
עַנְוַת־איש גֹבַהּ לב, הצדק רוע.

הדר כבוד והוד אל־טיט ורפש,
וברכה לקללה רֶגַע הוּמָרוּ.
יצעק־איש על־אָחִיו אֹרֵב לנפש,
העם על־הכהן מר יתמרמרו.
יוּאַר מַתעה רעהו וַיִשְׁקָץ,
וַתֵּהוֹם כל־הארץ וָאִיקָץ.

מתחלה כאשר היה בדעתי להמשיך המלאכה הרבה יותר, כתבתי חבתים האלה אחר בית ק"ד:

ככה יתפַלָאוּן, ככה יָשֹׁמוּ.
ככה עין חטאים מִכַּעַס תֵּכַה
פתאום קול ממרום שמעתי: דֹמוּ;
המון חוטא, ראיתי דמעתך.
לא יִפָּלֵא דבר מֵאֵל אביך:
דֹם, כל־חטאת לא־יִשָּׁמַע על־פיך.
אשיב אל חיק אדם כגמול יָדֵהוּ,
בל יגיד חטאתיו; כי חנון אני.
רק חוטא בְּמִסְתָּר, מַתְעֶה רעהו,
וַיִשכח אל, וַיאמר אין רֹאֲנִי;
חסיד בארץ, באלהים פושע:
הוא יִשְׂבַע חרפתו, הוא יְוָדֵעַ.
דִּבֵּר; וכשור לָטֶבַח, וכמו עגל
קוֹדֵר יבא ושחוח וּשְׁפַל ברך,
ככה מִמַּצְפּוּנֵימוֹ ישאו רגל
רְבוּאוֹת נכבדים וגדולי ערך.

יָשֹׁמּו רֹאֵיהם, ומאד יהמיו:
גם אתה? גם אתה? איך? איך? יבעיו.
וָהֵם לְאַט לאט ירימו צעד,
כי קל מהם הַחֹמֶט ירוץ ארח.
צבא מצבאותם בְּרֶתֶת ורעד
נגש אל המשפט אחר רָב־טֹרח
ויפתח האחד את פיו, וברגע
נפל וַיֵּאָלֵם כמֻרְכֵּה נגע.
ובשבט אכזרי אז יְהַדְּפוּהוּ
כל מלאכים רעים. קומה וּצְעָדָה,
קום, איש קדוש! יאמֵרו, אף יַכּוּהוּ;
קומה, ממה יָרֵאתָ טָרְקֵימָדָה
הַמְקַנֵּא לאלהיו, איש לא שככה
קנאתו לאלהים, יפחד? איככה?
יַכּוהו, יְהַדְּפוּהוּ, אך להבל;
לא יקום, לא ילך. אז חיש הָפָכו
ידיו שֵׁדִים אחר גַּבּוֹ, וּבְחֶבֶל
ידיו אָסָרו, וּבְחָזְקָה משכו
בחבל, וַיְּרִימוּהוּ; עד הגיע
האיש נכח כסא בורא רקיע.

לא כתבתי יותר:

מ"ו

לרחל מארפורגא
בהנתנה לאיש נדריה לאשה (*)

אדר תק"עט

רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּה הָאַהֲבָה קָרָאָה,
חִישׁ נִקְבְּצוּ כֻלָּם יַחְדָו סְבִיבוֹתֶיהָ.
וַתַּעַן: „מִי־זֹאת הַבַּת אֲשֶׁר יָרְאָה
„מִבּוֹא בִּצְבָאוֹתַי, מֵחֹשְׁקִים נֶחְבָּאָה?

„רַבָּה קְדֻשָּׁתָהּ הַרְבֵּה מְאֹד נִפְלָאָה:
„עַד־אָן כְּלִמָּתִי אֶרְאֶה וְאֶתְמַהְמֵהַּ?
„כָּל־דֹּרְכֵי קַשְׁתִּי הָבָה יְרוּ אֵלֶיהָ,
„אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־חֵן: לְאַהֲבָה חָטָאָה."

פִּתְאוֹם לְמַטָּרָה הָיִית לְכָל־הֶחָיִל,
שְׁלַח לְעֻמָּתֵךְ אָז יַעֲקֹב אִישׁ חָיִל,
וַתַּחְשְׁבִי יָפְיוֹ, וַיַּחְשֹׁב יָפְיֵךְ.

קָמוּ בְנֵי בֵיתֵךְ כֻּלָּם וְהִרְחִיקוּהוּ.
הָאֵל אֲשֶׁר יָרְאַת צִוָּה, וְהִגִּישׁוּהוּ;
כִּי גַם־שְׁבִי גִבּוֹר יֻקַּח, וְלֹא שִׁבְיֵךְ.

(*) נדפס בכוכבי יצחק, X, עמוד 13

מ"ז

וזאת אשר שרה רחל עצמה
על חתונתה (*)

תּוֹדָה לָאֵל נוֹרָא,
לֹא־עוֹד אֶהְיֶה שׁוֹמֵמֶת:
אַשְׁלִיךְ אֶת־כָּל־מוֹרָא,
לֹא־עוֹד אֶהְיֶה דוֹמֶמֶת.

בָּחוּר יְפֵה עֵינַיִם
יִהְיֶה פְּאֵר רֹאשִׁי:
נָתַן אֲדוֹן שָׁמַיִם
שֶׁאֲהֵבָה נַפְשִׁי.

בָּרֵךְ יוֹם שִׂמְחָתֵנוּ,
הַגִּיהַּ אֶת חָשְׁכֵּנוּ;
חִישׁ נָא קֵץ הַיָּמִין.

כּוֹנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
אָז נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ:
הוֹשִׁיעָה לוֹ יָמִין.

(*) נדפס בכוכבי יצחק י', עמוד 13

מ"ט

אקדמות מלין

שרב"חל לשחב"דל שלם

(י"ב סיון תק"ף)

אקדמות מלין ושריות שותא
אוולא שקילנא הורמן ורשותא
בקושטא ידענא דלא חזי לי למכתב לך אגרתא
בתר דלית אנתה מותיב לי תיובתא
גלית דעתך דלית לך במלי רעותא
גירא בעיניה דשטנא דאזעיר בך זריזותא
דלית את מהשכח נייחא בפתגמי הכמתא
דבעיין סינוקא וליעותא
הכדין אמינא אשתעי בהדך במאי דאית לך ביה צבותא
הלא דא היא רחימתך בחירתא
ולאו הכי הוא דדא היא בת זוגך רחימתא
ולא תעדי מלבך עד זבילא בתרייתא?
זמנא דנה אגחנא עמך קרבא ומצותא
זיויך ישתנון עליך באימתא רבתא
חביבי כען איתער משנתא אריכתא
חזי בישן שגיאן דנפקן מהאי דעתא
טר פתגמי בלבך ואסתכי בהו בכל שעתא
טעותא דד תמשכינך למיכפר באורייתא

וציבא מלתא (אמרת) דכלא בגזרתא

ית כל דיעבד אנשא גזר אלהא בקדמיתא

כען לית דתא בעלמא דלא תהוא בה אלהיותא

כל קבל די כלהן הקים יתהון אלהא ברעותא שלימתא

לא אימא דכל דתא ודתא תהוא טבתא

ראו הכי דהא יכיל אלהא למגזר מלתא דאיהי לעיני בר נש בישתא

מימר ברם אמינא דאית אלהיות בכל דתא ודתא

מן בגלל די כלהן כמצבייה די אלהא הוה להו מלכותא

נפקא מינה די כל נימוסא וכל הימנותא

נגד ונפק מן קדמוהי ולית ביניהון אבדלתא

סגדון לשמשא ולסיהרא פקיד אלהא לחדא מדינתא

סברון דלית בר אלהא חד אמר לאומה חורנייתא

עבדון אלהא עלאה ואוף צלמא ודמותא

ענה מלכא ואמר לעממי כותא

פקודוהי כלהון נטרין ומאי בינייהו ובין אומה חביבתא

פתגמוהי מדברנא דכלהון ומאי בין קושטא ובדותא?

צדוקיא ופרישיא חלקין באגרא דבתר מותא

צליבא בר אלהא אמרין נצריא ויהודיא אמרין דאיהו בר אתא

קבילו כלהון מפומיה דאלה חיא ומאן הוא דיסבר שלותא?
קושטא ברם חד לחודיה איהו ושארא מלה כדבה ושחיתה
רעיוני לבבך יאמרו על כל אומה משבשתא
רוח אלהין קדישין אטעיתה
שפר ברם קדמי למשאל שאלתא
שאילנא אמאי לא אפשר דתהוא אוף הימנותא טעותא
תתקל מלי במאזניא די חכמתא וביונתא
תימין דכל מלי אינון על חִבָּתִי יגר שהדותא

תריאשתא יום תריסר לירחא תליתאי בשנת בק"לב לאלכסנדר

אחוך שמואיל דויד

נ'

לדרשן

תק״ף

עת על מכאוב אהֵב נעים כָּאַבְתִּי,
ובמסתרים תבכה נפשי, וַתֹּאמֶר:
מי עוד בלשון זהב יביע אֹמר?
מי יַעַשׂ מטעמים כאשר אהבתי?

קולֶךָ אז, יוסף אבי, הקשבתי,
הַמָּתוק מכל־צוף ודבש הַתֹּמֶר.
לחם שמים הַנִּמְדָּד בָּעֹמֶר
אולי ככה ימתק, חָשֹׁב חָשַׁבְתִּי.

הנה במעט מִלִּים מִלֶּיךָ רַבּוּ,
יֵחָקוּ עד־עולם בלבב הַיֶּלֶד;
כי בנתיבות בינה פָּרַצְתָּ פרץ.

לנתיבות אלה מי־יתן יִסֹּבּוּ
כל־מוכיחֵי עַמִּי; ואלהֵי חֶלֶד
חרפת עמו יסיר מעל הארץ!

נ"א

תינוק כותב לאביו ולאמו
ביום מילת בן אחותו

תק"פא

התאזרי חדוה, כי מה תיראי?
אמי, ביום ששון עֲלְזִי ושישי
היום פרי פִּרְיֵךְ בחיק תשאי
לראות באור חיים אותו תגישי

אבי, עֲלֹז, אברם! כי על ברכיך
יבא בחיק אברם זרע זרעך

אבות מְאֻשרים גילו וְשִׂמְחוּ
ברכת לבבי קחו
תראו לנכדיכם בנים יצמחו

נ"ב

תרגום

תק"פב

מָאור גדול עת מִקָּדים זֹרֵחַ
מרכבו ארגמן אורה יבקיע;
אז יאספו נגהם כל חיל רקיע,
כימה וכסיל תִּקְדַר, יחפיר יָרֵחַ.

השושנים בגן יפיצו ריח
עת האביב, עת הַזָּמיר הִגיע:
פתאום קולו רוח תימן ישמיע,
מִצִּיץ וָפֶרַח תפארתם לִקַּח.

מה־נחמד מראה־ים רגע ינוח!
הנה יזעף יִרְתַח, גַּלָּיו הִגְבִּהַ,
אם פתע מצפון יִנְשׁוֹב הרוח.

אם תתהפך תבל רגע ורגע,
צא נא עתה ובטח על טובותיה,
כל נוֹצָר יִשְׁנֶה, אין בִּטְחָה מִפֶּגַע.

SEVERINI BOËTII

DE CONSOLATIONE PHILOSOPHIAE

LIBRI SECUNDI

CARMEN TERTIUM

Cum polo Phoebus roseis quadrigis
Lucem spargere coeperit,
Pallet albentes hebetata vultus
Flammis stella prementibus.
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit rosis,
Spiret insanum nebulosus auster
Jam spinis abeat decus.
Saepe tranquillo radiat sereno
Immotis mare fluctibus,
Saepe ferventes aquilo procellas
Verso concitat aequore.
Rara si constat sua forma mundo,
Si tantas variat vices;
Crede fortunis hominum caducis,
Bonis crede fugacibus.
Constat aeterna, positumque lege est,
Ut constet genitum nihil.

נ״ג

סבות הטעות (*)

תק״פג

בִּינָה וְתוּשִׁיָּה, שֵׂכֶל וָדַעַת,
מַתַּת אֱלֹהִים הֵנָּה,
וּלְתוֹעֲלוֹתֵיהֶן אֵין קֵץ וָחֵקֶר.
אֵיכָה תְּלוּנֹת עָם אָזְנִי שֹׁמַעַת
יוֹם יוֹם, וְלֹא תִרְפֶּינָה:
„יִתְעֶה בְּשִׂכְלוֹ אִישׁ, וְשָׁוְא וָשֶׁקֶר
„יִמְצָא בְּמֶחְקָרוֹ: עַל־כֵּן נִפְלָגוּ
„תָּמִיד מְבַקְשֵׁי דַעַת, אַף יִשְׁאָגוּ
„אִישׁ אִישׁ עֲלֵי רֵעֵהוּ?"
רַב! דִּבְרֵי סָרָה; רַב־לָכֶם, דֹּמוּ!
לָרִיב בְּמַתַּת־אֵל עַד־אָן תֵּצְאוּ?
מִכֹּל חֲסָדָיו בִּינַת לֵב יְקָרָה,
לַחְשֹׂף אֱמֶת בָּהּ חֲרוּצִים יֵרֹמוּ.
אַךְ אִישׁ בְּלֵב עָצֵל וּבְגֹבַהּ רוּחַ
יָחֵל חֲקֹר עַל תּוּשִׁיָּה נִסְתָּרָה,
וּבְלֵב חֲקִירָתוֹ יִישַׁן יָנוּחַ,
בַּל הַעֲמֵק יָגֵעַ;
אוֹ אִם בְּדֶרֶךְ רִאשׁוֹנִים לָלֶכֶת,
אוֹ לַהֲלֹךְ מִנֶּגֶד, יִשָּׁבֵעַ,
יִרְדֹּף חֲדָשׁוֹת; אוֹ עַל־כֵּס מַמְלֶכֶת
יַחְשֹׁב אֲשֶׁר הוּקַם. וּבְאָח וָרֵעַ
יִמְאַס לְהִוָּעֵץ — עַל־מִי יָלִין
אִם לֹא יְהִי נִמְלָט מִכִּשָּׁלוֹן?

(*) נדפס בהכרמל א׳ עמוד 29 (1860).

Padre del ciel! Poichè il fer morbo rio,
   Che fissi al fango ambo teneami i lumi,
   Vuol pur di tua bontà riaprirmi i fiumi
   Che scorron latte in su le vie di Dio;

E poi che a te rivolto, non restìo
   Alla pietà, con cui degni e costumi
   Percotendo salvar, color cu' i fumi
   Di falso Ben, fecer por Dio in obblìo;

E poi che alfin mi ve' dolente e tristo
   Rotto il corpo, il cor punto, andar per rivi,
   Che scorron sangue in su le vie di morte:

Fa ver, che più ti cal, Re grande e forte,
   Che 'l perder mille, il far d'un solo acquisto:
   Accogli, e segna: « A me tornasti? Vivi. »

נ"ד

בחלותי (*)

תק"פר

אשרי, אדון עולם, גבר תוכיח.
תבחר תְקָרֵב ותְיַסֵר ידך.
גם מתמול גם משלשום „עבדך
נִצְרָה ולא יַרֵח" שפכתי שיח.
אוי מֵעֲדָה כמעט רגלי; אֹרִיחַ
שַׁלְוַת שְׁכֵחֵי אל, כמעט אַרְפֶּךָ
אז מלאכי עברה, להט חרבך
לַבְעִית לְבַהֵל חַיָּתִי תשליח.
פתח שאול תחתית פתאום קָרַבְתִּי,
מיום לְיום הֹלֵךְ וָדָל; יִבְכוּנִי
רֵעַי, ואנכי דרכי חִשַׁבתי
ואזעקה „אָשׁוּב" וַיֶּחדל רעַם;
וַיִתְמְהוּ רואים אָנוּשׁ דִמוּנִי—
אך טוב אלהים יום רצון, יום זעם.

(*) Questo Sonetto fu scritto dopo del precedente, e a quanto sembra è un versione assai libera di quello. NOTA DELL' EDITORE

A ventiquattr' anni il mio venerato genitore S. D. L. era stato côlto da gravissima malattia. Sintomi letali avevano indotto il medico ad avvertire del pericolo d' una prossima fine: Badate bene, avea detto, che alla metà della notte probabilmente ei muore. Il suo discepolo S. V. Zelman che non si staccava mai dal suo letto, ode in sull' albeggiare il maestro chiamarlo e dirgli: prendete un foglio e scrivete quello che vi detterò. Lo Zelman dubita che deliri, nondimeno obbedisce e il maestro gli detta il sonetto surriferito. Comparso il medico la mattina, letto il foglio e trovato l'infermo fuor di pericolo, esclamò: *Hæc mutatio dexteræ Excelsi*. La singolare storia di questo sonetto inspirò l' altro seguente

NOTA DELL'EDITORE

A S. V. ZELMAN

DISCEPOLO ED AMICO DI S. D. LUZZATTO

Nell'angosciosa coltrice, bagnata
Del non suo pianto, (chè, sereno il ciglio,
Gli ultimi rai bevea di sua giornata)
D'Israello spegneasi il chiaro figlio.

Già già l'esizïale ora segnata
Scoccava; e muti, nel feral periglio,
Congiunti e amici, con lena affannata,
A medic'arte invan chiedean consiglio.

Ma l'adorata voce anco una volta,
Alunno fido, te chiamò; l'udivi,
Esterrefatto, comandarti: Scrivi! —

Divin prodigio! In versi ornata e colta
La parola sonò del gran riscatto,
E l'avel che s'apria, si chiuse a un tratto!

OTTOBRE MDCCCLXXVIII — EUGENIA P. G. FORTIS

נ״ה

לאב
הנותן ספרו מנחה
לבתו אשר מתה

תק״פר

בִּתִּי, ראש שמחָתִי, כי בך רָאִיתִי
ששון חדוה, פתח תקוה בארץ:
חִנֵּךְ, דעתך, צדקך יום יום נִסִּיתִי,
וָאֹמַר: בל־אֶמוט, ביתי בית פרץ.

הה! כי נפתָה לבי, וָשָׁוְא קויתי;
הן עוד היום גדול, וַיָּבֹא קרץ,
אָבַדתי, אוי! כוס החֵמה מציתי
וַתֶּכֶה שיבתי פרץ על־פרץ.

לראות שלות עולם וִיקָר תפארת
עָלִית נפש זַכה: משם עיניך
שִׁיתִי לתשורת אב ירֵד בַבֶּכִי.

מנחת זכרון היא, דור דור מַזְכֶּרֶת
כי אֵבל כבד זה אל־מַכִּירַיִךְ;
ותהי נֶחָמָתִי כִּזְכֹר זִכְרֵכִי.

נ"ו

חתימת ספר עמקי שפה

(הנקרא בראשונה ס' **המבדיל**, ונדפס בבכורי העתים (*) בלא הקדמה ובלא שער הספר)

תק"פה

אֱל־עַם עִמְקֵי שָׂפָה אַתָּה שָׁלוּחַ.
דּוֹלֶה מִמַּעֲמַקִּים שָׂפָה נִשְׁכָּחַת;
אוּלַי אָזְנָם יַטּוּ מוּסָר לָקַחַת,
בַּפֶּגֶר הַמּוּבָס לָפַחַת רוּחַ.

צֵא, בֵּן יַקִּיר, בִּשְׂדֵי תֵבֵל לָשׂוּחַ;
בּוֹזִים רַבִּים תִּמְצָא, בּוּזֵי תֹכַחַת:
וִיבַהֶלְךָ פִּתְאוֹם פַּחַד וָפַחַת,
נֹעַם מִלֶּיךָ כִּי תִשְׁפֹּךְ לָרוּחַ.

אַךְ לֹא תִירָא תַחַת: אֶחָד וּשְׁנַיִם
מֵעִיר, מִמִּשְׁפָּחָה, אָזְנָם, לִבָּמוֹ
יַטּוּ אֵלֶיךָ. מִשֵּׁנָה יָקִיצוּ.

יִרְאוּ, יַשְׂכִּילוּ יַאַזְרוּ מָתְנַיִם,
יוֹסִיפוּ עַל־לִקְחֲךָ מֶתֶק לִקְחָמוֹ,
וּבְעַם עִמְקֵי שָׂפָה אוֹרָה יָפִיצוּ.

(*) בשנת תק"פה עמוד 166

נ"ז

(°) אל הלקח ארון האלהים
במות מורנו ורבנו
הרב אברהם אליעזר הלוי זצוק"ל
אשר עלה אל השמים
בעשתי עשר יום לחדש התשיעי
שנת
ויאמר ה' אל אברהם לך
לך מארצך לפ"ק

(תק"פו)

קינה

עַד־אָן בַּעֲצְמוֹתַי   אֶעֱצוֹר מְרִי שִׂיחִי,
עַל צוֹרְרִי רֵיקָם   בַּל אֶזְעֲקָה חָמָס?
מָוֶת! אֲהָהּ אַכְזָר!   עַד־אָן לְךָ מִרְמָס
אֶהְיֶה, וְלֹא אֶשָּׂא   קוֹלִי בְּמַר רוּחִי?

רַבַּת בְּאֵשׁ יָגוֹן   הִתְאַפְּקוּ מֵעָי;
הֵן בִּי חֲמַת תַּנִּין   כָּל־עוֹרְקַי תֹּאכַל:
אֶקְרַע סְגוֹר לִבִּי,   אוּלַי מְצוֹא אוֹכַל
פּוּגָה לְרוֹב תּוּגָה   בִּבְכִי וּבְדִמְעָי.

אָמְנָם, בְּחִיר עֶלְיוֹן   הַנַּעֲלֶה אֶל־עָל!
כִּי צֹאנְךָ תִּטּוֹשׁ   תּוֹעִים בְּמַחְשַׁכִּים,
אוּלַי טְהָר־לֵבָב!   תִּמְאַס יְלֵל בּוֹכִים,
גַּם־קוֹרְאֵי חַסְדְּךָ   עַנְוָתְךָ תִּגְעַל.

(°) נדפס בבכורי העתים תק"פט, דף 179; וגם בפני עצמה׳

Nell' infausta occasione

del passaggio da questa a miglior vita

dell' ornatissimo

ABRAM ELIEZER LEVI

RABBINO MAGGIORE DELLA COMUNITÀ ISRAELITICA

DI TRIESTE

TOLTO AI VIVENTI

NEL DI' XXI NOVEMBRE MDCCCXXV

ELEGIA

E sino a quando omai dolore atroce,
Che tante ange e martira alme fedeli
In muto cor sepolto fia, nè voce
Fia pur che s' alzi, e i torti tuoi disveli,
Spietata Morte? E niegherassi ognora
A mesti petti il sospirare ancora?

Ahi! che troppo si tacque, e troppo in seno
Rinchiuso il dardo incrudelisce e infiera.
Aprasi alfin la piaga, e il rio veneno
Escane in ampia vena orrida nera;
Vena di carmi nò, vena che allaghi
Di pianto i volti, e il dolor nostro appaghi.

È ver, Spirto beato (che ai beati
Seggi montando, noi lasciasti erranti),
Che modesta virtù, poco a Te grati
Renderà i nostri lai, e i nostri pianti:
Che onor terren non brami Tu, e non ami
Che di Te i rari pregj altri proclami.

תִּגְבּוֹל כְּבוֹד מִסְפֵּד   מִצְוָתֵךְ רָמָה;
אוּלָם לְאַנְחַת לֵב   מִי זֶה גְּבוּלוֹת שָׂם?
אִם צֹאנֵךְ נוֹהִים   כִּי פַּס פְּאֵר רֹאשָׁם,
מִיָּדֵךְ לָךְ זֹאת   אִם־חֵטְא וְאִם אַשְׁמָה.

יִנְהֶה וּמַר יִזְעַק   אִישׁ הֶחֱזַקְתְּ בּוֹ;
שַׂמְתּוֹ עֲלֵי כַנּוֹ   וַתִּתְּנוּ מִחְיָה:
עַתָּה לְזַעַת אַף   הֲנִתְּנָה פְרִיָּה,
פֶּן תַּעֲמוֹד מִלֵּ־   דֶת יֶחֱרַד לִבּוֹ.

אָבִי, אֲהָהּ! אָבִי,   מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֵנָה,
יִזְעַק בְּאֵבֶל מָר   עָנִי וָדַל, נִפְעָם;
כִּי אַתְּ לְמֵלִיץ לוֹ   לִפְנֵי עֲשִׁירֵי עָם,
כִּי בִלְתֵּךְ, יִירָא   רָעָב וְגַם בָּשְׁנָה.

יִבְכֶּה לְבָנִים אָב,   כִּזְכוֹר תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם
רָאָה בְּחָכְמָתָם   וַיַּעֲלוֹז בָּהֶם:
הָהּ! כִּי מְנַהֵל פַּס,   שׁוֹקֵד לְעֶדְרֵיהֶם!
יַבִּיט לְסוֹף דָּבָר,   וּבְזַוְעָה יִשּׁוֹם.

יְיֵלִיל אֲשֶׁר רָאָה   הַשְׁקִיטֵךְ רִיבוֹת,
בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו   הִתְחַרוּת לְבִלּוּם:
יִדְאַג לְמִי יִפְנֶה,   מִי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם,
אִם רִיב וְאִם מָדוֹן   יֵקַד בְּבֵין לִבּוֹת.

יֶאֱבַל וְיִתְאוֹנֵן   כּוֹשֵׁל בְּחַטֹּאתָיו,
רוֹעֶה וְנוֹתֵן יָד   אַתְּ לוֹ בְּיוֹם שׁוּבוֹ:
אֶל־מִי יְגַלֶּה עוֹד   נִגְעוֹ וּמַכְאוֹבוֹ,
וִיקַו מְצוֹא פִדְיוֹן   מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו?

È ver che austero un Tuo volere estremo
Fè de' più giusti onor nobil rifiuto:
Anima eccelsa, è ver: ma se diremo,
Che tutto, Te perdendo, abbiam perduto;
Se mal giù preme il cor gli affanni suoi,
Natura parla, nè vietar Tu il puoi.

Tacerà dunque quegli, che onorata
Dalle Tue cure occupazione avea;
Che per Te l'innocente addolorata
Prole sfamar, senz'arrossir, potea?
Che, Te perdendo, non sa ben se a lui
Giovar più debbano i sudori sui.

Tacerà l'indigente, che pietoso
Trovava in Te, nell'uopo suo, sostegno,
Indrizzo e patrocinio (generoso
Uffizio, che più val d'ampio sovvegno)?
Or lui, che Te perdè, fame minaccia,
Ed infamia e ripulse: e vuoi che taccia?

Tacerà il Genitor, che la diletta
Prole sa ben, come in pietà fioria,
Come in saper, come in virtù: diretta
Da così saggia norma e così pia?
Or di spiar nell'avvenir non resta,
E vede, o veder crede, e si funesta.

Tacerà quegli, che ne' dissapori
Spegner Ti vide l'atra infernal face;
A conjugali, ad amicali cori
La santa ridonar smarrita pace?
Che teme, morto Te, l'orrido aspetto
Mirar di nuovo di Megera e Aletto.

Tacerà il peccator, che nel delitto
Dopo aver tratti sozzamente gli anni,
Trovava alfin, di suo fallire afflitto,
Dolce conforto in Te de'suoi affanni?
Nè più sa a chi s'indrizzi, e chi gli addite
Il diritto sentier, che toglie a Dite.

יִזְעַק בְּתַאֲנִיָּה   דּוֹרֵשׁ תְּעוּדַת אֵל,
כִּי בֵין מְבוּכוֹתָיו   עַל־דַּלְתְּךָ דּוֹפֵק:
מִי־זֶה לְפָנָיו עוֹד   יָאִיר עֲנַן סָפֵק?
אַיֵּה מְקוֹר חַיִּים   מַרְוֶה לְכָל־שׁוֹאֵל?

יִבְכּוּ קְצִינֵי עָם,   כֹּל יוֹעֲצֵי עֵדָה,
כִּי יוֹעֲצָם אָבַד,   הָאָב וְהָרוֹעֶה:
הִנָּם כְּאַיָּלִים   לֹא מָצְאוּ מִרְעֶה,
הִנָּם כְּיָם גָּדוֹל   בְּרֶתֶת וּבִרְעָדָה.

הָבָה, דְּמִי נִתֵּן: עַתָּה הֲנַם תִּגְזוֹר
יֶאֱלְמוּ יַחְדָּו   כֹּל שׁוֹמְעֵי שִׁמְעֲךָ?
צָפוֹן וְגַם תֵּימָן   הֵאִיר מְאוֹר נָגְהֶךָ,
הַיּוֹם בְּבוֹא שִׁמְשָׁם   לֹא יָדְעוּ מָזוֹר.

תוֹרָה בְּמַר תִּבְכֶּה   כִּי אוֹתְךָ גִּבּוֹר
רָאֲתָה בְּקִנְאַת אֵל   כִּכְפִיר וָרָץ כִּצְבִי.
מַר יֶאֱבַל מוּסָר: אַיֵּה מְשׂוֹשׂ לִבִּי,
יַרְעֵם בְּתוֹכַחְתּוֹ,   לֵב פּוֹשְׁעִים יִשְׁבּוֹר?

אוֹיָה! כְּאֵב אָנוּשׁ!   אוֹי! יוֹם בְּכִי וִילֵל!
בַּמֶּה נְיַחֵל עוֹד   דַּלִּים אֲמֵלָלִים?
אֵיךְ זָד וְלֹא נִבְהַל,   כִּרְאוֹת פְּנֵי אֵלִים,
מָוֶת, וּבִידִיד יָהּ   יִמְשׁוֹל וְיִתְעוֹלֵל?

הַס! הַס! וְעַד מָתַי   אֶהְיֶה כְּמִתְלוֹנֵן?
אַל־נָא בְּאֵשׁ קִנְאָה   אֶרְשַׁע לְאֵל אָיוֹם!
יִמְרוֹד בְּמִשְׁפָּטָיו   צוֹעֵק לְיַלְדֵי יוֹם,
כִּי לֹא יְצַוֶּה רָע   הַטּוֹב וְהַחוֹנֵן.

Tacerà il dotto, che d'ardua quistione
Nell'intricato laberinto assorto,
Sicuro a Te ricorse, e soluzione
N'ebber suoi dubbj, e ritrovossi in porto?
Dell'incerta ragion non sa la nebbia
Chi gli diradi, e a cui volgersi debbia.

Taceran gli Ottimati, al buon governo
Della comune nazionale intesi,
Ch'ebber ognor dal Tuo gran cor paterno
Pront'opra, sani avvisi, atti cortesi?
Che pel vasto Oceàn senza Te vanno,
Quasi senz'ago, e dove van non sanno.

Noi taceremo. — E taceranno poi
Il Trace, il Mauro, il Sármata ed il Siro,
E cotant'altri, cui sovente i Tuoi
Oracoli infallibili instruiro?
E tacerà Israel, ch'il maggior Mastro
In Te perdette, e 'l suo più fulgid'astro?

Tacerà Religion, che sacrifizio
Nullo a suo prò vide giammai costarti?
E tacerà Virtù, che contro al vizio
Di santo zelo, in pergamo infiammarti
Ti vide, e fulminar, e a mille a mille
Trar da' più duri cuor sincere stille?

Ahi dura, atroce, disperata sorte!
Ahi perdita amarissima! E potesti
Tanto far, tanto osar, barbara morte?
Nè 'l divo aspetto del sant'uom temesti?
Nè Dio temesti? Che alma a lui sì cara
Rapisti, audace! Ahi duol, perdita amara!

Audace . . . . Ah! nò, si cessi; che anco il zelo
Empio si fa, quando si fa smodato.
Moderatore degli eventi il Cielo,
Accusiam Lui, quand'accusiamo il fato.
Nè da lui, ch'è del Ben fonte sovrana,
Decreto alcun, se non è Bene, emana.

נֶפֶשׁ מְטֹהָרָה! כִּי תַעֲטִי אוֹרֵךְ,
נֶצַח לְהִתְעַנֵּג בַּטּוֹב וּבַיְשׁוּעוֹת,
שׁוּרִי! רְאִי מִשָּׁם צֹאן אוֹבְדוֹת גּוֹעוֹת,
שִׂיחֵךְ לְהוֹשִׁיעָן שִׁפְכִי לְאֵל צוֹרֵךְ.

הִנֵּה בְּאָזְנַי קוֹל דּוֹבֵר לְעֻמַּתְכֶם:
„הִתְנַחֲמוּ עַמִּי! בָּנַי אֲשֶׁר אֶהָב!
„חֵלֶף עֲבוֹדָתִי שָׂשׂוֹן וְגִיל אֶשְׁאָב:
„שִׁמְרוּ נְתִיבוֹתַי, שָׁלוֹם יְהִי לָכֶם.“

במצות פרנסי הקהל
שד״ל.

Ah! sì, sant'Alma, che lassù risiedi
Ove non misto al mal si gode il bene,
Che noi, deserte pecorelle, vedi
Immersi al Tuo partir in crude pene;
Tu dell'eterno Sole ammesso ai rai,
Benigno intercessor Tu ne sarai.

Sì, che dolce nel cor voce mi suona:
« Cari a me figli, il vostro duol temprate.
« M'amate, io v'amo. Giusto Ciel corona
« Or l'opre mie. Voi quei sentier calcate,
« Che in terra io v'additava. I favor suoi
« Giusto Ciel pioveravvi. — Pace a voi. »

In nome degli Spettabili Signori Capi della Comunità

S. D. L.

נ"ח

לכבוד הקיסר

תקפ"ט

יעיר על גוזליו נשר שמים
כַּבִּיר עִזּוּז רחמן יָסֵךְ עלימו.
מי־זה יחריד קִנּוֹ? עינו אֱלֵימוֹ
מֵחֵץ, מִפָּח, מֵרֶשֶׁת, מִשִּׁנָּיִם.
ככה לשלום בניו יפקח עינים
מלך אדיר, מלך חסיד, רוֹעֵמוֹ:
בִּנְאוֹת שַׁלְוַת הַשְׁקֵט הוּא ירביצֵמוֹ,
ולְזֵד שׂנֵא שלום ימחץ מתנים.
בין מלכי ארץ פראנץ, יָקַרְתָּ אתה,
כי שבט מישור שבט מלכותך,
ומכון כִּסְאֲךָ צדק שלום נתת.
תְּחִיֶה, תִּקְוַת עמים, אַתְּ מלכי־צדק;
תחיה, עַמּוּד תבל ומחזק בדק;
תחיה, ולדור דור כה יהיה זרעך.

Pietoso, e forte insiem, l'Augel di Giove
Vigil difende i figli suoi: chi 'l nido
Ne infesta? Chè da laccio, rete, dardo,
E crudo artiglio, il materno occhio il salva.
Così de' figli a pro, solerte veglia
Re grande e pio, de' popoli Pastore:
Tranquilla, a pace in sen, lor dona vita,
E l'irrequieto turbatore abbatte.
Tale augusto fra' Re brilli, Francesco:
Retto è tuo Scettro, e son Giustizia e Pace
Dell'amato tuo Trono il fondamento.
Vivi, Re giusto, o delle genti speme;
Vivi, del mondo salutar Colonna;
Vivi, e Te ognor la Tua Progenie adegui!

נ"ט

ביום פדותי בני בכורי

אב תקפ"ט

כֹּחִי רֵאשִׁית אוֹנִי, מִקֵּץ יֶרַח יָמִים,
פָּדֹה אֶפְדֶּה הַיּוֹם, כִּדְבַר צוּר עוֹלָמִים.

הֵן מִיָּדְךָ הַכֹּל, הָעֹשֶׁר, הַכָּבוֹד,
הַזֶּרַע, הַשָּׁלוֹם הַכֹּחַ, הָעָצְמָה.
כִּלְעָדֶיךָ מָה אִישׁ? אָדָם הֶבֶל דָּמָה.
אֶת־יָדֶיךָ תִּפְתַּח, כָּל־חַי תִּזְכּוֹר זָכוֹר,
אַשְׁרֵי אָדָם יִכְתֹּב זֹאת עַל־לוּחַ לִבּוֹ
וְיָשׁוּ נִכְחוֹ תָּמִיד יוֹצֵר וּמְכַלְכֵּל כֹּל;
יִזְכֹּר כִּי־הוּא הַטּוֹב, הֶחָכָם, הַיָּכוֹל,
וִיהִי שַׁדַּי סַלְעוֹ, מִבְטָחוֹ, מִשְׂגַּבּוֹ.
גָּבַהּ תַּנִּין גָּדוֹל הָרֹבֵץ בִּיאוֹרָיו,
חֵרֵף: מִי אָדוֹן לִי? הֵזִיד וַיִּסְתּוֹלֵל.
דִּכֵּאתָ אֶת־רָהְבּוֹ פִּתְאוֹם, וַתִּתְעַלֵּל
בִּיאוֹרוֹ וּבְאַרְצוֹ, בִּבְעִירוֹ וּבְכוֹרָיו.
הִפְלֵאתָ עַם נִבְחַר כְּבַיִת בַּשָּׂדֶה,
כָּל־נֶגַע כָּל־מַדְוֶה לִקְרֹב לוֹ לֹא־יִסְכֹּן;
דַּם־קֹדֶשׁ בִּפְתָחַי מַשְׁחִית הִרְחִיק; עַל־כֵּן
כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לָךְ, וּבְכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה.
קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי הַהוּבָאת לָךְ הַיּוֹם,
בָּרֵךְ וּגְאַל וּפְדֵה יֶלֶד נִפְדֶּה לִשְׁמָךְ;
וִיחִי, וּתְהִי עִמּוֹ, וִיהִי תָמִיד עִמָּךְ,
וּבְךָ תִּמְצָא נַפְשׁוֹ מִכָּל־צָרָה פִּדְיוֹם.
הַיֶּלֶד הַנִּפְדֶּה לְמְשׂוֹשׂ אָבוֹת יִגְאֶה,
יֵלֵךְ גָּדֵל וָטוֹב, חֶסֶד וָחֵן יִשָּׂא;
בִּתְעוּדַת אֵל יַשְׂכִּיל, בַּחָכְמָה יִתְנַשָּׂא;
יִצְדַּק, יַצְדִּיק רַבִּים, וּבְשׁוּב צִיּוֹן יִרְאֶה.

(א) נדפס בכוכבי יצחק XIII עמוד 14 ובספר מכתבי בני קדם 179

ס'

שיר ידידות בלשון סורי (*)

ט"ו באב התק"פט

לזוּוָגֵה דסָפְרָא מְיַקְּרָא

אַבְרָהָם שַׁלוֹם

עַם בתולְתָא הדִירתָא וַשׁבִיחתָא

רוֹזַא כָּהֵן

מְאמְרָא

נֶרתְמוֹן סֶפְוָתי חדָיָאִית
קָלֵא חלַיָא דקוּלָסָא
אַברָהָם סָפְרָא מהַונָא
לָךְ נֶהוֵא זָמַר לֶשָׁנִי
תִּרִיצִין חַבִּיבי כֶּל שְׁבִילַיךְ
בִּדְחלַת מָרְיָא אורחָתָךְ
בְּהֶכמתָא וקוּשתָא צֶבִינָךְ
וקוּשתָא הֶנון סוּעָרנַיךְ
מַכִּיכָא הי רוּחָךְ ושַׁפִּיָא
לָא מֶשתַּבהַרַת אַו מֶתתּרִים
שָׁרָרָא מֶלְתָךְ וַעם כֶּל אנָשׁ

(*) נדפס בספר יער אב שלום, פאדובה, שנת תר"מו.

שיר ידידות

כתוב בלשון סורי ומתורגם עברית

לחתונת הסופר היקר

אברהם שלום

עם הבתולה ההדורה והמהללה

רוזה כהן

שיר

ירחשו שפתי בחדוה
קולות תהלה נעימים
אברהם סופר משכיל
לך יזמר לשוני
ישרים ידידי כל דרכיך
ביראת ה' ארחותיך
בחכמה ואמת חפצך
ואמונה המה מעשיך
שפל וטהור רוחך
לא תתפאר או תתגאה
אמת דברך , ועם כל גבר

דלָא טֶכנָא מֶתהַפַּך אַנתּ
יולפָּנָא מֶן דַהבָּא רחַמתּ
וחֶכמתָא מֶן סִאמָא גַבּיָא
נַפשָׁך בּנָמוּסָא נֶקפַּת
צָרָך סָטָנָא וַבהֵת (*)
אורחָא דהַימָנותָא גבַית
מֶן כֻּל עותרָא וקֶניָנָא
מָרָך דַרחַמת לֵה רַחמָך
מֶן אִידַוהי אַגרָך תקַבֵּל
הָא עלַימתָא לפֶצתָך טַיֵב
דתֶתפַּרַג אָף תֶתכַּבַּס
מֶן טוהמֵה דַאהרון כָּהנָא
בַּרתָא מַלְיַת טַיבּותָא
שבִיחָא הי וַשבִיחִין עבָדֵיה
בַּסִימָא הי וַשמָה בַּסִים
הוִי חָדֵא בָּה אָף רָוֵז
אַברָהָם לְדָרֵי דָרִין
ונֶסגֵא לָך מֶנָה זַרעָא
דמֶנֵה תֶסבַּע בּוּסָמָא
או בַּר שלָם שלָמָך נִארַב
ורָחמָך דהָלֵין כּתַב אַחֵב
זעור מַלפָּנֵא
שמואֵיל דַוִיד לוּצַאטו

(*) כי נשאר נאמן עם עמו ועזב את אביו, אשר הניחו בילדותו בהוסר כל.

בלא ערמה תתהלך
תורה אָהַבְתָּ מזהב
וחכמה מכסף נבחר
נפשך בתורה דָבֵקָה
צָדָה לך השטן וַיֵבוש
דרך אמונה בחרת
מכל עשר ורכוש
אדוניך אשר אהבת אֲהֵבֶךָ
מידיו שכרך תקח
הנה העלמה אשר הכין לגורלך
למען תשתעשע ותתענג
מִזֶרע אהרן הכהן
בת מְלֵאָה חן
נאוה היא ונאוים מעשיה
נעימה היא ושמה נעים
שְמַח בה אף עֲלוֹז
אברהם לדור דורים
וירבה לך ממנה זרע
בו תשבע נעימות
בן שלום, יִשְׂגֶה שלומך

ואת ידידך אשר אלה כָתַב אֱהֶֽב.

צעיר המלמדים
שד"ל

ס"א

לְהַגְבָּהַת ספר תורה
מתרגם מלְשׁוֹן אשכנזית (*)

תק"צר

זֹאת הַתּוֹרָה, הָעֵדוּת הַנִּבְחֶרֶת
חֲנָנוּ אֵל צוּרֵנוּ.
אִתָּנוּ מִדּוֹר דּוֹר הִנָּהּ מִשְׁמֶרֶת
אִתָּנוּ כָּל יָמֵינוּ.
הִתְפָּאֵר בָּהּ, הִתְגָּאֶה בָּהּ, שָׂאֶהָ,
עַמִּי, וּלְכֹל הַרְאֶהָ.
קִנְיָנְךָ הִיא, בִּמְחִיר כָּבֵד בָּאתְךָ;
בִּמְחִיר רַב הִגִּיעַתְךָ.
הֵן בִּגְלָלָהּ כָּל הוֹן יָקָר פִּזַּרְתָּ
כָּל חֶמְדַּת הָאָדָם.
כָּל טוּב וּרְכוּשׁ וָחֹפֶשׁ בָּהּ מָכַרְתָּ,
שָׁלוֹם, כָּבוֹד וָדָם.

(א) נדפס בבכורי העתים החדשים עמוד 44 ובאוצר נחמד א' 71.
אמר המסדר: במכתב עתי „דער יודע" לשנת 1832 סי' י"ד עמוד ק"ה נמצא שיר בלשון אשכנזית על ההגבהה, היינו על המנהג הקדמון מאד באומתנו להגביה ס"ת בבית הכנסת להראות פני כתיבתו לצבור וכל העם עונים וזאת התורה כידוע; ואמרתי קדמון מאד, יען לא כלבד במסכת סופרים אך גם בירושלמי דסוטה מפרש הפסוק ארור אשר לא יקים על החיוב להגביה ס"ת בצבור כמדבר בדבר נהוג מימי קדם, ואמר ר' שמעון בן יקים (אולי טעות המעתיק בהחליפו שם אביו של ר' שמעון

ODE

del dottor

G. RIESSER

Diess ist die Thora, diess das Wort,
Das Gott uns hat gegeben,
Dass wir's bewahren fort und fort,
Und tragen's durch das Leben.

Weis' auf, Volk Juda, hoch sie auf,
Du darfst mit Stolz sie zeigen,
Sie ist gekauft um hohen Kauf,
Um hohen Kauf dein eigen.

Du gabst ja hin für dieses Gut
Was nur der Mensch besitzet;
Glück, Habe, Freiheit, Ehre, Blut
Hast du darum verspritzet.

הֵן זֶה נִסֵּנוּ – תּוֹרַת אֵל נִסִּי,
מִשְׂגַּבִּי וּמְנוּסִי —
נִסֵּנוּ זֶה: תַּחְתָּיו לַקְּרָב נִגַּשְׁנוּ,
תַּחְתָּיו מָוֶת פִּגַּשְׁנוּ.
אַתָּה נֵס זֶה, מַלְכֵּנוּ רָם וָרַב!
נָתַתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.
נַחְנוּ כָּשַׁלְנוּ וַנִּפּוֹל בַּקְּרָב,
אַךְ הִנֵּה פֹּה נִסֵּנוּ.
יוֹם נִפְלֵנוּ נֵס זֶה הִצַּלְנוּ לָנוּ,
וּבְחֵיקֵנוּ נְשָׂאנוּ;
וּכְבָבַת עַיִן, כֵּן אוֹתוֹ נָטַרְנוּ,
וּכְבֵן יָחִיד שָׁמַרְנוּ.
בִּסְבִיבוֹתָיו הַגִּבּוֹרִים בְּתָקוּ;
רַבּוּ, לֹא יִסָּפֵרוּ,
וּשְׂרִידֵי חֶרֶב נִרְדָּפִים, לֹא פָּקוּ,
בִּבְרִיתָם לֹא שִׁקֵּרוּ.
אָז כַּשִּׁבֹּלֶת, הָרָעָה בָּאָתְנוּ:
בָּאָתְנוּ, לֹא כִסָּתְנוּ.
בָּאֵשׁ, בַּמַּיִם בָּאנוּ; וּבְיָדֵנוּ
תָּמַכְנוּ אֶת נִסֵּנוּ.

במלת יקים שבפסוק) אומר זה החזן, ועיין על פסוק זה הרמ"בן בפירושו.
ועתה אחרי כי ראשי המשוררים באומתנו העתיקו ללשון עברית השיר המפואר הזה אשר רוממות עשתגותיו יעוררו רגשת אהבתנו אל התורה התמימה, חלקנו וצור משגבנו ביום צרה, אמרתי להביא פה העתקותיהם, ואספיה אליהן העתקתי, הגם כי רזה היא לעומתן.

Diess ist das himmlische Panier,
Um das wir muthig stritten,
Und tausend Tode haben wir
Um diess Panier gelitten.

Gott, unser König, Gott der Macht,
Du gabst es unsren Ahnen:
Verloren haben wir die Schlacht,
Doch hier sind unsre Fahnen.

Wir trugen sie in unserm Fall
In den geheimsten Falten,
Wir haben sie wie Augesball,
Wie Kindeshaupt erhalten.

Die Kämpfer sanken um sie her,
An Menge nicht zu zählen:
Doch liess der Rest sich nimmermehr
Zu feigem Abfall quälen.

Es quoll Verderben rings hervor,
Wir schwammen durch die Fluthen,
Hoch hielten wir die Fahn' empor,
Aus Lawastromes Gluthen.

כַּמָּה בַנֵּס הַזֶּה חַיִּים נִצְרָרוּ
וּבְלַהַב אֵשׁ הוּקָדוּ!
כַּמָּה עֵת תָּפְשָׂם בּוֹ עִמּוֹ דֻקָּרוּ,
וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ!
הֵרִיק אוֹיֵב חַרְבּוֹ, דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ,
לֹא נָח מִמִּלְחַמְתּוֹ.
הַכֹּל הָיָה לָבַז; סֵפֶר הַצּוּר
הוּא נִשְׁאָר, הוּא נָצוּר.
לָכֵן נִתְפָּאֵר בּוֹ, לַכֹּל נַרְאֵהוּ,
כָּל הָעַמִּים יִרְאוּ.
כִּי בוֹ הוֹן רַב נָתַנּוּ וַנִּקְנֵהוּ,
בִּמְחִיר רַב לָנוּ הוּא.
נָח אוֹיֵב, כָּלָה שֹׁד — אַךְ אִם עוֹד פַּעַם
יֵעוֹר, וִיחַדֵּשׁ זַעַם;
הֵן אָז יֵדַע צוֹרֵר כִּי אֶת נִסֵּנוּ
לֹא נִטּוֹשׁ כָּל יָמֵינוּ.

Wohl Mancher ward in sie gehüllt
Den Flammen übergeben,
Wohl Mancher liess auf diesem Schild
Durchbohrt sein tapfres Leben.

Der Feind schoss Pfeile, Feuer, Gift,
Im nie gestillten Streite,
Wir retteten die Gottesschrift,
Sonst Alles ward zur Beute.

Drum heben wir sie freudig auf,
Wir dürfen kühn sie zeigen,
Sie ist gekauft um hohen Kauf,
Um hohen Kauf uns eigen.

Die Kämpfe ruhn; doch würden sie
Je wieder uns erreichen,
Sie sollten' s finden, dass wir nie
Von unsern Fahnen weichen.

ס״ב (*)

לכבוד ידידי החכם השלם הרופא המובהק
מוה״רר ישראל גדליה קאזיס
ביום שבתו על כסא ההוראה בעיר מנטובה
תחת אביו
החכם השלם הרופא המובהק
מוה״רר יעקב קאזיס זצ״ל
תק״צר

רַב לָךְ עֲדַת אֵל חַי,   יָגוֹן תַּמְרוּר מִסְפֵּד:
בַּת־יַעֲקֹב! עַל אָב   רַב־לָךְ עֵינֵךְ הַגֵּר (א)
רַב־לָךְ זְעוֹק: אַיּוֹ   צֶדֶק חֶסֶד חוֹגֵר?
אַיּוֹ? אֲהָהּ כִּי־פַס,   נִגְרַז וַיְקֻפַּד.
בָּכִית, וּבִבְכִיתֵךְ   צָדַקְתְּ עִיר עַלִּיזָה;
בָּכִית לְאָב יָקָר   לֻקַּח פִּתְאוֹם מִמֵּךְ.
הָיָה לְמִשְׁעָן לָךְ,   הָיָה לַדַּל תּוֹמֵךְ,
הוּא לַעֲזוֹר דַּוַּי   חַיָּיו שִׁקֵּץ בָּזָה.
רַק לָךְ וְאֶל טוּבֵךְ   הָיוּ כָּל־מַעְיָנָיו,
עַד־בֹּא חֲלִיפָתוֹ   צֹאן מַרְעִיתוֹ פָּקַד;
בֵּיתָה אֲמֵלָלִים   לַיְלָה כַּיּוֹם שָׁקַד.
אַיּוֹ? אֲהָהּ כִּי־פַס!   אֵי חָסִיד? אֵי עָנָו?

(*) נדפס בכוכבי יצחק, טו, דף 12
(א) מלשון עיני נגרה (איכה ג׳ מ״ט).

אוֹר יַעֲקֹב כָּבָה   יְיֵלִיל, יִבְכֶּה עַם־אֵל
הַס! הַס! שְׁמוֹר מַחְסוֹם   אַל־תֹּסֶף הִתְאוֹנֵן.
יוֹצֵא חֲלָצָיו שׁוּר,   הַבֵּט, אַף הִתְבּוֹנֵן:
אוֹר יַעֲקֹב כִּי בָא, (*)   קַם שֵׁבֶט יִשְׂרָאֵל.
הֵן נַחֲלַת אָבוֹת,   הַחָכְמָה, הַמַּדָּע,
צֶדֶק וְיִרְאַת אֵל,   הַחֶסֶד, הַחֶמְלָה,
בּוֹ נִקְבְּצוּ כֻלָּן   לְפָאֵר אַף לִתְהִלָּה:
הוּא אָב לָאֶבְיוֹנִים,   וּלְכָל־דַּלִּים מוֹדָע.
לָכֵן בְּיִשְׂרָאֵל   גִּילִי, עֵדָה, שִׂמְחִי;
שִׂישִׂי בְּמוֹ רוֹעֵךְ   יִנְהַג כַּצֹּאן עַמּוֹ:
חַוִּי תְהִלּוֹתָיו,   וּתְנִי כָבוֹד לִשְׁמוֹ;
אִמְרִי: יְחִי רוֹעִי   סַלְעִי אַף מִבְטָחִי.
קוּמָה, עֲלֵה הַצְלַח   הָעֵדֶר לָךְ נִתַּן; (**)
הַצְלַח לְדוֹר וָדוֹר, (**)   רוֹעֵה צֹאן קָדָשִׁים:
בָּךְ עֶדְרְךָ יֶחֱדֶה,   בַּחוּרִים וִישִׁישִׁים,
וּבְעֶדְרְךָ תֶּחֱדֶה   לָעַד עַל־כֵּס אֵיתָן.
בֶּן־יַעֲקֹב, הַצְלַח,   אַף מֶמְשַׁלְתְּךָ תִּכּוֹן;
חַדֵּשׁ כְּמִיָּמִים   תִּפְאֶרֶת הָאָבוֹת:
הַצְלַח, הֱיֵה חוֹבֵשׁ   לִגְוִיּוֹת וּלְבָבוֹת,
עַד שׁוּב לְעַמּוֹ אֵל,   וּבְתוֹךְ בָּנָיו יִשְׁכּוֹן.

(*) לשון שקיעה, כמו כי בא השמש, עיין הרא"בע על קומי אורי כי בא אורך (ישעיה ס' א')

(**) הצלח העדר, הוא פעל יוצא, כמו ההצליח ה' דרכו, הצלח לדור ודור הוא כמו ויהי איש מצליח, שהוא לכאירה פעל עומד, ובאמת גם הוא יוצא, ונשמטה מלת דרך, ויהי איש מצליח דרכו. הצלח דרכך לדור ודור, כמו כי אז תצליח את דרכיך.

ס"ג

ביום מלאת לי שבע ושלשים שנה (*)

תק"צז

הֶבֶל יָמַי רוּחַ חַיַּי בָּאָרֶץ;
עַד־אָן יִתְעֶה לִבִּי אַחַר הַהֶבֶל?
אַרְבֶּה כָבוֹד וָשֵׁם לִקְצוֹת הָאָרֶץ,
אֶת־כֻּלָּם יִשָּׂא רוּחַ, יִקַּח הֶבֶל.

נַעַר הָיִיתִי גַּם נִקְלֶה בָּאָרֶץ
מָאַסְתִּי תַּעֲלוּלִים שָׂנֵאתִי הֶבֶל;
רָחַקְתִּי מֵעֶדְנָה תַּעֲנוּגוֹת אֶרֶץ,
לַכֶּסֶף לַזָּהָב אָמַרְתִּי הֶבֶל.

עָשִׂיתִי לִי שֵׁם וּתְהִלָּה בָּאָרֶץ,
גָּדַלְתִּי; אָז כִּמְעַט כִּיוֵן הַהֶבֶל
נָפַלְתִּי, וָאֶחְמוֹד מַחְמַדֵּי אֶרֶץ.

הוֹרֵנִי נָא, אֵת יוֹם לִדְתִּי, כִּי הֶבֶל
יָמַי, כִּי חָדֵל אָנִי, גֵּר בָּאָרֶץ,
כִּי הֶבֶל כָּל אָדָם, כִּי הַכֹּל הֶבֶל.

(*) נדפס בצפירת תפארה N. 2-3, ובספר מכתבי בני קדם, עמוד 143.

ס"ד

לידידי יוסף בן ברוך אלמנצי

תקצ"ז

אמר לבנו ברוך   ברוך אתה דודי
נתן כבוד והוד   לשפת גיא חזיון
אלמנה גלמודה   שכלה מדור דור
ישבת על־עפר   הושבת אפריון
אחר בלה מז - - - - -   קן עורה ובשרה
השבת לה עדנה   לתת לה הריון
אז השמיעה קולה   אז היטיבה נגן
על־נבל על־עשור   ובכנור הגיון
וברכות למשביר   לנזיר אחיו יוסף
תבאתה לבלי די   תעתיר אל־אל עליון
ולקדקד בוזי אם   עליה מלעיגים
ישפך קלון ובוז   יריק כוס בזיון
לכן אודה שמך   ותהלתך אגיד
ולכל עברים אקרא   עורו אנשי רפיון
שרתי בלשונות   האם העבריה
חישו המציאו לה   מדלותה פדיון
שובו שובו בנים   השובבים. כי בן
את־יולדתו בזה   לא יוכל נקיון
חלקה זבת חלב   הן לנו מורשה
איכה נטוש אתה   ותהי חרב ציון?
יאבד בז יקהת־אם   ולזקנת־אב ילעג.
ויעש גלוליו   אמנצפציון
תדבק לשון לחך   אף תכה עין ימין
יבוש תיבש ידי   אם אשכחך ציון.

(*) נדפס בסוף ספר הגיון בכנור

ס"ה

תהלות השיר

עִנין השיר הזה וסופי דלתותיו נתונים המה לי מאת גבר עמיתי

תק"עח ותק"צח

מַה־מתוק מִנִי־שיר? מֶה עַז מִזֶמֶר?
בלתו תהיה תבל שמיר ושית.
בו יֵרָצוּ אל אל זבחי הבית;
בו מִתְוַדֶה ילבין חטאו כַּצֶמֶר.

בו ישכח מר לבב כעס וָמֶמֶר,
בו רָוַח לִימִינֵי נִבְעַת מבית:
בו ירום זך, וִיהִי הודו כַּזָיִת;
בו יִשָׁחוּ רָעִים, סִגִים וָשֶׁמֶר.

בו יֵרַכּוּ עַזִים, לא עוד ישחיתו;
בו יֶאֱמַץ רך לבב, יגביה עין:
בו אנשי דעת צריהם יכריתו.

בו ינעם אל שותיו שֵׁכָר ויין,
בו זֵכֶר צדיק ימים לא ימיתו,
בו מקדם דִבֶּר אַב תובל קין.

ס"ו

לעוזב בחמה עיר מולדתו

תק"עו

תַּחְפַּנְחֵס, עִיר דמים, קִרְיַת הַסֶּכֶל,
ראיתי כי רק רֶשע בך תשליטי;
דרך ישר יָסוּף, וצדקה תֵּכל,
רק לִרְמִיָּה שרביט זהב תושיטי.

ראיתי כי מרמס נתַּן הַשֵּׂכל,
ולאיש משכיל עָיֵף רַעַל תלעיטי;
ראיתי כי דוֹדַיִךְ אנשי נֵכל,
ולבד כלים רקים אַתְּ לא תמעיטי.

ראיתי חמס קם אל מַטֵּה רשע;
על כן תפוג תורה ותמרר בכי,
כי אין אליה עוד מקום תוֹכֵכִי.

ראיתי כי בנַיִךְ אנשי־פשע,
תחת חִטה ראיתי יֵצֵא חֹחַ;
ראיתי כי אין טוב כי אם לברוח.

ס״ז

לכבוד החכם המופלא

מוה״רר יהודה הכהן רפאפורט נ״י

בשבתו על כסא הרבנות בעיר טרנופול

(כ״א כסלו תק״צח)

שָׁלַחְתִּי לְךָ סִפְרִי, עַל־כֵּן הוֹחַלְתִּי
לִכְתֹּב אֵלֶיךָ עַד תִּכְתֹּב אֵלָי;
הוֹחַלְתִּי מִשְׁפָּטְךָ עַל־מִדָּי,
אִם קֹשֶׁט אִם עָמָל הָרִיתִי חַלְתִּי.
אַךְ לִשְׁמוּעָה כִּי בָאָה
יִפָּתַח פִּי פִּתְאוֹם,
חֶדְוָה תַּשְׁלִיךְ מַחְסוֹם.
הֶאָח הֶאָח אֶקְרָאָה:

רַבַּת עַל־כֵּס מֹשֶׁה עַד־כֹּה יָשָׁבוּ
מוֹרִים חַסְרֵי לֵבָב, מַקְדִּירֵי זֹהַר־
תּוֹרָה, בָּרָה כַּכּוֹכָבִים לָטֹהַר;
עַד כִּפְתָאִים עִוְרִים עִבְרִים נֶחְשָׁבוּ.
רַבַּת אַנְשֵׁי צָפוֹן שֶׁקֶר אָהָבוּ,
פִּלְפּוּלֵי שָׁוְא, בַּעַל שֵׁם טוֹב, וְזֹהַר;
וַיִּרְבּוּ לַמִּתְעִים מַתָּן וָמֹהַר,
וּמְתֵי חָכְמָה מְתֵי רָעָב עָזָבוּ.

(*) נדפס בכרם חמד ד׳ 257

וַיַּחְמוֹל עַל־עַמּוֹ יֹצֵר הָאָרֶץ ;
וַיָּקֶם אִישׁ גִּבּוֹר וּמְחַזֵּק בֶּדֶק ,
לַעֲקֹר קוֹצֵי כַּרְמוֹ וֶאֱמֶת לָטָעַת .
וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹמֹה : קוּם לְךָ אִישׁ דָּעַת ;
אַתָּה כֹהֵן לָעַד , אַתְּ מַלְכִּי־צֶדֶק ;
אַתָּה תִרְעֶה עַמִּי , תִגְדֹּר כָּל־פָּרֶץ .

ד׳ תמוז תק״צט

מי זה לנו ישיב ימים יָשָׁבוּ
על כס משה רק יִשְׁרֵי־לֵב ? לא זהר
חכמת־שוא תפארתם ; ולְתֹם ולְטהר ,
עֲנְוַת־לב וקְדֻשה , רמים נחשבו .
לא התגדל , לא השתָרֵר אהבו ;
לא עשר , לא כבוד , מתן ומהר
אוו . לובש השק , יוצא מִסֹּהר
הִלְבִּישׁוּ כֻתָּנְתָם , כסאם עזבו .
לא כן היום רבים : כבוד בארץ
כל ישעם , כל חפצם ; לא חזק בדק ,
וּזְרוֹעַ חסד , ואמונה לטעת .
איש לידידיו יארב : חכמת ודעת
יחשב גַלוֹת ערוה , אף סַלֵּף צדק :
יִשְׂמחו בו ! בִטחו בו ! זה יְגַדֵּר־פרץ !!

ס"ח

למשורר שמו מאיר אשר ראה דמות פני וכתב אלי כי פיו דומה לפי.

תק"צח

מאיר, כְּפִי כן פיך
תאמר־ומי יתן ויצדק פיך!
וִיהִי! ודרך ארץ
תמאס לעולמים ותשליך ארץ.
מֵהַחֲלִיק שים ידך על פיך;
כלבבך כן פיך.
תצעד בזעם ארץ
תדוש באף גאים ורשעי ארץ.
אז מַחֲמָאוֹת פיך
(כי מְתָקוּ מִצוּף נעימות פיך)
יהיו לכבוד לך בכל הארץ,
יהיו לרצון גם ליוצר ארץ.
אם תחזיק כושל בתורת פיך.
אם נִשְׁבְּרֵי לבב יְאַמֵּץ פיך,
תחמול ולא תבזה קְטַנֵּי ארץ,
תוכח במישרים לְעַנְוֵי ארץ;
אם חוטאים תשיב בְּנֹעַם פיך,
אם זוללים תַּחְכִּים ומהם פיך
יָקָר וְטוב יוציא: „חֲזַק בארץ",
יאמר אדון הארץ;
„דַּבֵּר, ואנכי אֶהְיֶה עם פיך:
„מאיר, כְּפִי תהיה, כפי כן פיך."

ס"ט

לידידי יהושע העשיל שור

בראש ספר בתולת בת יהודה (*)

ניסן תקצ"ט

יְהוֹשֻׁעַ! בְּתוּלַת בַּת יְהוּדָה
אֲשֶׁר תַּכְלִים פְּנֵי חַמָּה בְּהוֹדָהּ
כְּתָבוּהָ לְגוֹרָלְךָ שְׁחָקִים
וְהָאֵל לְךָ בְּיוֹם רָצוֹן יְעָדָהּ
וְהַחָכְמָה וְהַכָּבוֹד לְצִדְּךָ
קְרָאוּהָ, וְהַחֵשֶׁק צְמָדָהּ
לְמִי עַלְמָה סְגֻלַּת הָעֲלָמוֹת
כְּלִיל יֹפִי וְכָל־חֶמְדָּה חֲמוּדָה?
חֲבַצֶּלֶת בְּסוֹף צָפוֹן נְטוּעָה
וְיָרִיחוּ בְּנֵי תֵימָן כְּבוֹדָהּ
וְאָזְנִי שָׁמְעָה שִׁמְעָהּ וְשִׁבְחָהּ
וּמַהְלָלָהּ בְּלִי קֵצֶה וּמִדָּה
לְךָ דוֹד יָאֲתָה וּלְךָ לְבַדְּךָ
נְשִׂיא חָכְמָה וְהָעֹמֵד בְּסוֹדָהּ
לְךָ בָחוּר בְּחִיר אַרְצָךְ וְנִזְרָהּ
לְךָ נָאוָה פְּאֵר בָּנוֹת יְחִידָה
פְּאֵר נָשִׁים וְחֹטֶר מִקְּדוֹשִׁים
אֲשֶׁר כָּל־מַעֲלוֹת בָּהּ לַאֲגֻדָּה
תְּמִים רֵעִים. תְּמִים דֶּרֶךְ, תְּמִים לֵב,
נְזִיר אֶחָיו. יְהוּדָה הוּא יְלָדָהּ

(*) נדפס בראש ס' ה"נל

עֲלֹז וּשְׂמַח יְדִיד לִבִּי בְּחֶבְלְךָ
וְהִיא תִהְיֶה עֲלֵי לִבְּךָ אֲפוּדָה
חֲדֵה בָהּ כָּל־יְמֵי אֶרֶץ וְשַׂחֵק
יְנַק וּשְׂבַע וְהִתְעַנֵּג בְּשׁוּדָהּ
בְּאַיֶּלֶת אֲהָבִים יַעֲלַת חֵן
עֲדֵי־עַד שִׂישׂ וְלֹא תֵדַע חֲרָדָה
וְלָכֶם זַרְעֲכֶם יִדְמֶה, וְיָרוּם
לְשֵׁם עוֹלָם בְּפִי קָהָל וְעֵדָה
וְעַתָּה מַה־לְּעֶבֶד רָשׁ תְּשׁוּרָה
לְהָבִיא לְךָ בְּיוֹם זֶה מַס וּמִדָּה ?
וּמַה־כֹּחַ עֲרַל לָשׁוֹן וְנִקְלֶה
לְהוֹסִיף הוֹד לְבָרֶקֶת וּפִטְדָה ?
אֲבָל אָבִיא לְפָנֶיךָ זְמִירוֹת
אֲבִי הַשִּׁיר, יְהוּדָה שַׁר תְּעוּדָה
בְּמַאְפֵּל אָבְדוּ שָׁנִים וְדוֹרוֹת
עֲדֵי קַמְתִּי וְגִלֵּיתִי אֲבֵדָה
בְּתוּלוֹת הֵן וְגֶבֶר לֹא יְדָעָן
וְהֵבֵאתִי לְיָפְיָן יוֹם פְּקֻדָּה
וְרִבִּיתִי מְחִירֵיהֶן, וְהָיָה
זְהַב אוֹפִיר בְּעֵינַי אָז לְנִדָּה
וְהֵא לְךָ מְצְרוֹר בָּשְׂמָן בְּרָכָה
מְעַט פַּנַּג מְעַט קָנֶה וְקִדָּה
קְחָה דוֹדִי תְּשׁוּרַת רָשׁ, וְתִרְצֶה
יְהוֹשֻׁעַ! בְּתוּלַת בַּת יְהוּדָה.

ע'

דֶּרֶךְ אֶרֶץ (*)

או

אַטִיצִיזְמוּס.

שִׁירַת שְׁדָ״ל לְדוֹרוֹ

(ת״ר)

חלק ראשון

דרך ארץ, דרך ארץ,
חן וחסד, רָב־שלום.
חִזְקוּ נָא, מִלְכוּ בארץ,
תִּמְכוּ שבט עד־עילום!
לא־עוד ריב, שִׂטְנָה וקרץ;
כל־מָדוֹן עֶדְיוֹ יִבְלֹם.
גור יָגוּר אריה עם־כשב,
כַּבָּקָר דֹּב יאכל עשב.
על־חֻר פֶּתֶן יִשְׁתַּעֲשֵׁעַ
הָעוֹלֵל או הַיּוֹנֵק:
לא יַשְׁחִית אף לא יָרֵעַ
גור וָלַיִשׁ הַמְזַנֵּק.
אך נואלתי, אך נבערתי,
בִּבְלִי־לב ובאין עינים,

(*) נדפס בציון א' עמוד 81 וגם בפני עצמה.

עת בכם סרה דברתי
זה שָׁנִים עשרים ושתים.
עַיִר פֶּרא אז הייתי,
מִקִּרְיָה קִנִּי רחוק:
חֶזְיוֹן שוא על־כן חזיתי,
פי פערתי לבלי חֹק.
יתגַּדל אף יתקַדָּש,
יתנשֵׂא אף יתהַדָּר,
ישתַּבַּח דור חדש:
אין בו קוץ, אין בו דרדר.
דור ראשון דור עִוָּרוֹן,
דור חָרוֹן — דור מלחמה:
דור אַחֲרוֹן — הוא דור כִּשְׁרוֹן,
דור שלום, אף דור חכמה.
בוש יבושו קדמונים,
גוֹרָלָם שוֹאָה וָאָמֵשׁ,
חשך אֹפֶל וַעֲרפל
קִיר תָּפֵל — פַּתְבָּג תָּפֵל,
הָר נופל — ריר חַלָּמוּת.
אין זִכְרוֹן לראשונים;
כָּל חדש תחת השמש:
אין עֵיפָתָה — אין סופתה.
אין אימתה — אין צָרָתָה;
רק אורה — רק תפארה.

רוח דעת וגבורה,
רוח שֶׂכל ושְׁלֵמות.
דור רְהַץ מִצוֹאָתוֹ,
רָץ יום יום לִשְׁלֵמוּתוֹ,
חכמתו אף־צדקתו
איש תמיד בו לא־תכבה:
אל השקר לא נָטָה
אל־ההבל לא שָׂטָה;
לֹא נִפְתָּה – על איש חולֵם
ומְשֻׁגָּע או מתנבא:
דור שָׁלֵם מִכֹּל שָׁלֵם!
שלום לְךָ, ברוך אַתָּה.
האח האח נַפְשִׁי! וְאֵיךְ אֶשְׁמְרָה
מַחְסֹם לִשְׂפָתַי עֵת אֶרְאֶה פָּנֶיךָ.
דוֹרִי, דור מִי כָמֹהוּ?
אראה עֹצֶם יָדֶךָ
עַל־הָאָרֶץ יִגְבַּר, עַל־הַשָּׁמַיִם,
עַל־הָאֵשׁ, עַל־הַמַּיִם.
אַתָּה עַל־כַּנְפֵי רוּחַ הַלֹּהֶטֶת
מִמַּעַל לֶעָבִים תַּגְבִּיהַ לָכֶת.
אַתָּה בִלְתִּי מָשׁוֹט אַף בִּלְתִּי רוּחַ
תָּעוּף אָרְחוֹת יַמִּים עִם סִיר נָפוּחַ.
וּבְסִיר נָפוּחַ וּבְמַסְלוּל בַּרְזֶל

תָּעוּף בִּלְתִּי סוּסִים, גמל ופרד,
כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנֶּשֶׁר, מֶרְכַּבְתֶּךָ.
וּבְסִיר נָפוּחַ וּבְחָכְמַת כֵּלֶיךָ,
בִּלְתִּי עָמָל וִיגִיעַ,
אֶחָד תַּחַת מֵאָה יַעַשׂ בַּמְּלָאכֶת.
אַתָּה תַעְצֹר בָּרָד גֶּפֶן וָזֶרֶם
מֶרֶדֶת עַל־חֶלְקַת שָׂדֶה וָכֶרֶם.
חִצֵּי שַׁדַּי גַּם־הֵמָּה
אֵשׁ עֶבְרָתוֹ, בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית תַּשְׁקִיעַ.
אַתָּה מַיִם וָרוּחַ
נִתַּחְתָּ לִנְתָחֵימוֹ;
עָפָר, אֶבֶן וָסֶלַע
לִיסוֹדוֹתָם הִפְרַדְתָּ,
וִיסוֹדוֹת הַיְסוֹדוֹת אַתָּה מָדַדְתָּ.
בָּשָׂר וָדָם וָעֶצֶם
פִּלַּגְתָּ, וּבְדָמֶךָ
אֶת־הַבַּרְזֶל מָצָאתָ.
עַתָּה יֵבוֹשׁ, עַתָּה יַחְפִּיר הַטֶּבַע,
כִּי מִסְתָּרָיו חָשַׂפְתָּ,
וּכְלֵי מַעֲשֵׂהוּ מִיָּדוֹ חָטַפְתָּ,
אַתָּה בִזְכוֹכִיתֶךָ
קֵרַבְתָּ הַיָּרֵחַ אֶל־עֵינֶיךָ;
וַתַּבֵּט מֵרָחוֹק, כִּמְרַגֵּל חָרֵשׁ,

אָדָם, וּבְהֵמָה בוֹ, וּפְעָלוֹתֵימוֹ;
מָחָר גַּם אֶת מִלֵּימוֹ
תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ. יֵשׁ אֵלֶּה יַכְחִישׁוּ,
אַךְ מִי יִשְׁמַע לָהֶם? זֵדוֹנִים הֵמָּה —
אַתָּה חָקַרְתָּ כָּל־מַדְוֶה וָחֳלִי,
בַּנְתָּ סִבַּת כָּל־נֶגַע,
וּרְפוּאוֹת נִפְלָאוֹת יוֹם יוֹם חִדַּשְׁתָּ.
עַל־כֵּן חָרָה עָלֶיךָ אַף הַטֶּבַע
(הַטֶּבַע הַמְקַנֵּא, נִכְלָם מִמֶּךָ),
וּבְרַק חַרְבּוֹ שִׁנֵּן, וַיְחַדֵּשׁ פֶּגַע;
וַיִּקְרָא מִמִּזְרַח זָעַם,
מִצָּפוֹן שֹׁד מִשַּׁדַּי;
וַיִּפֹּל פִּתְאוֹם וּבְרֶגַע
זָקֵן וָנַעַר,
סָכָל וָבַעַר
עִם הַרְטֹם, אַשָּׁף, כַּשְׂדָּי.
אַךְ מְתֶיךָ וּפְגָרֶיךָ
אִם־רַבּוּ בֹּקֶר וָעֶרֶב
כֵּן רַבּוּ בֹּקֶר וָעֶרֶב,
מִכְתָּבֶיךָ וּסְפָרֶיךָ.
אֶת־תֹּקֶף חָכְמָתֶךָ
הֵבִין וַיִּרָא הַמָּוֶת;
רָאָה, וַיִּחַר לוֹ.

מִתַּחְתִּיּוֹת צַלְמָוֶת
לַמִּלְחָמָה עָלֶיךָ
הוֹצִיא אֶת־כָּל־חֵילוֹ.
וַיָּרוּצוּ — וַיָּפוּצוּ
מַלְאָכָיו בַּחוּץ בַּבָּיִת.
כַּאְכָל־אֵשׁ שָׁמִיר וָשָׁיִת,
כֵּן (נִשְׁבַּע) — אֹכַל, אֶשְׂבַּע
אַכְזָרִי — טָרַף כַּאֲרִי,
אֵין נִסְתַּר מֵעֶבְרָתוֹ,
וַיִּגְזֹר יָמִין וּשְׂמֹאל,
לֹא יַחְמֹל — יוֹם נִקְמָתוֹ.
וּכְתָבֶיךָ וּסְפָרֶיךָ
אִם רַבּוּ עֶרֶב וָבֹקֶר,
כֵּן רַבּוּ עֶרֶב וָבֹקֶר
גַּם־מֵתֶיךָ וּפְגָרֶיךָ.
דּוֹר דֵּעָה, דּוֹר שָׁלוֹם, אַשְׁרֵי בָנֶיךָ!
אַשְׁרַי, מַה טּוֹב חֶלְקִי, כִּי בָךְ נוֹלַדְתִּי.
אֵיבָה אֵין עוֹד, אֵין עוֹד שִׂנְאָה; אָח, רֵעַ
כֹּל גֶּבֶר אֶל כֹּל גָּבֶר,
לֹא לֶאֱמוּנָה וּלְמַחְשָׁבָה יִרְדֹּף
אָדָם, אוֹ יִשָּׂרֵף; תַּמָּה נִכְרָתָה
שִׂנְאַת הַדָּת; אָבַד זִכְרָהּ לָנֶצַח
דּוֹר חֹפֶשׁ, דּוֹר חֵרוּת, חָכְמַת וָדַעַת.

עַל הֶבְלֵי הַיְשִׁישִׁים יִשְׁפֹּךְ בּוּז לַעַג.
אַל יִהְיֶה שָׁם הָרוּחַ
לָלֶכֶת, יֵלֵךְ אִישׁ; לַעַג מוֹכִיחַ,
שֹׂנֵא אֵין עוֹד; וּלְבַד שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.
מָאתַיִם אֶלֶף כֶּסֶף
יַלְוֶה אִישׁ, וּלְנוֹשָׁיו יִפְשֹׁט הָרָגֶל;
לֹא יִתֵּן, לֹא יִבְרַח: כִּתְמוֹל הִנֵּהוּ
סֹחֵר, קֹנֶה, לֹוֶה: שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.
תִּמְעַל אִשָּׁה, תִּתֵּן לַזָּר דּוֹדֶיהָ;
יֵדַע, יִרְאֶה הָעָם יִרְאֶה הַבַּעַל;
אֵין אֹמֶר וּדְבָרִים: שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.
עָקֹב יַעְקֹב הָאָח, וִירַמֶּה רֵעַ;
מִרְמָתוֹ וּתְכָכָיו יֵדַע אָחִיהוּ,
אָכֵן מֵרַע עַד טוֹב לֹא יִפְצֶה פִיהוּ,
אֵין פֶּרֶץ וּצְוָחָה בִּרְחֹבוֹתֵינוּ,
חָמָס וָשֹׁד לֹא יִשָּׁמַע, תִּקָּבֵר
תּוֹךְ מַצְפּוּנֵי לֵב גָּבֶר
חֵמָה, שִׂנְאָה, בַּל תִּגָּלֶה הַחוּצָה;
אַךְ נֵכֶל תַּחַת נָכֶל
אַךְ שֶׂכֶל תַּחַת שָׂכֶל.
עָקְבָה תַּחַת עָקְבָה, תֹּךְ תַּחַת תֹּךְ:
אֵין רִיבוֹת וּתְלוּנוֹת, מָדוֹן, תּוֹכָחַת;
אֵין אֹמֶר וּדְבָרִים: שָׁלוֹם בָּאָרֶץ.

מַה טּוֹב וְנָעִים
שֶׁבֶת כְּרֵעִים
אוֹיֵב וְשֹׂנֵא,
חֹמֵד, מְקַנֵּא!
בִּשְׂפַת חֲלָקוֹת
חוֹבֵק וְנֹשֵׁק,
יִרְמוּ נְשִׁיקוֹת
חָשׁוּק וְחֹשֵׁק
אָרְכּוֹ בְקִרְבּוֹ
צָפֻן בְּלִבּוֹ
טָמֻן בְּחֻבּוֹ
עֵצוֹת עֲמוּקוֹת
כִּסָּה בְאַחֲוָה
שִׂנְאָה וְאֵיבָה,
וּבְמַחֲמָאוֹת
מַסְתִּיר קְנָאוֹת:
קֶצֶף וּמָדוֹן,
שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה;
קֶשֶׁת וְכִידוֹן,
שָׂשׂוֹן וְחֶדְוָה.
מַיִם עֲמוּקִים
עֵצָה בְּלֵב אִישׁ
צָרִים מְזִיקִים

יַחְפִּיר וְיֵבְאִישׁ
חָכְמָה וְעָרְמָה
עָקְבָה וְתָרְמָה
שָׁלוֹם וְחַיִּים.
עִזְבוּ פְתַיִים
שִׂכְלוּת בְּהֵמָה:
יִרְבּוּ יְמֵיכֶם
וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה.

חלק שני

אַטִּיצִיזְמוּס! אַטִּיצִיזְמוּס,
עֹשֵׂה פֶלֶא מִי כָמֹכָה?
כָּל־יְמֵי אֹדֶה לִשְׁמֶךָ,
לְךָ תָמִיד אֶקֹּד אֲבָרְכָה.
אַטִּיצִיזְמוּס, בְּךָ אֶתְמֹכָה,
אָז אַצְלִיחָה, אָז אֶמְלֹכָה.
אִם חָכְמָה אֵין בִּי וָדַעַת,
וּצְדָקָה מִנִּי נֶעְדֶּרֶת,
לֹא אֲגוֹרָה, לֹא אֶחָתָה,
מַכּוֹתַי אַתָּה תַחְבֹשׁ:
הַצִּילֵנִי, אֵלִי אָתָּה,
אֹמַר לְךָ, אָז לֹא אֵבוֹשׁ.

אָז, נָעוּר וָרֵק מִכֹּל
אֶכָּבֵד כִּבְנֵי מָחוֹל;
אַעַשׂ חַיִל, אַרְבֶּה שֵׁם
וּזְהָבִי יִרְבֶּה כַּחוֹל.
עַל זֵדִים אֶתְמֹל בָּזוּנִי
אַשְׁלִיךְ נַעַל, קִיא, צוֹאָה:
אַנְשֵׁי דַעַת יִירָאוּנִי,
צַדִּיקִים תָּמִית קִנְאָה.
עַל סִפְרֵי קֶדֶם, אַפְלָטוֹן אֲרִיסְטוֹ,
ש"ס, מִדְרָשׁ וּגְאוֹנִים, הַאִישׁ כָּמֹנִי
יִרְקַב יִבְלֶה? הֵמָּה מֵהֶבֶל יָחַד;
אָרְכָּם רָחְבָּם, עָבְיָם אֵימָה וָפַחַד.
חָכְמַת־מֶה לָמוֹ? מִלֵּיהֶם אַךְ טִבּוּ
לִמְשֹׁךְ חַבְלֵי שֵׁנָה עַל עַפְעַפַּיִם.
אִישׁ שֶׁמֶשׁ דּוֹר דֵּעָה עָלָיו הוֹפִיעָה
יִרְחַק מֵהֶם: מֹנִיטוֹר, אַלְגֶּמַיְנֵי,
דֶּבַּט יִקְרָא: מֵהֶם מַיִם נֶאֱמָנוּ
יִשְׁאַב יוֹם יוֹם; חָכְמָה, עֵצָה אֵין חֵקֶר
אָז בִּלְבָבוֹ וּבְעַצְמוֹתָיו תָּבֹאנָה
עוֹד רַבִּים זוּלַת אֵלֶּה
סִפְרֵי חָכְמָה אֶקְרָא בֹּקֶר וָעֶרֶב
עַל מִשְׁכָּבִי סָרוּחַ
עֵת שָׁכְבִי וּבְעֵת קוּמִי

גַּם אַחַר אָכְלִי לַחְמִי,
בַּלְזַק יָנִין דֵי־קוֹק, אַנְשֵׁי הָרוּחַ
רָאשֵׁי מַמְלֶכֶת תּוּשִׁיָּה הִנָּמוֹ.
אֵלֶּה שַׁעֲשׁוּעִים לִי וּמְשִׁיבֵי נָפֶשׁ:
בָּם מוּסַר הַשֵּׂכֶל, בָּם פִילוֹסוֹפִיאָה
יֹרֶדֶת חַדְרֵי בָטֶן,
מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ, אַף מַרְפֵּא לָעָצֶם.
אֵלֶּה וַאֲחֵרִים עוֹד מִבַּלְעָדָמוֹ,
שָׁם, בִּמְדִינוֹת חָכְמָה פַּרִיז, בְּרוּסֶלֶס,
בִּתְשִׁיעִית פֶּלֶג הַיְרִיעָה *) חֲקָקוּ;
אֵלֶּה מַעְיַן מַיִם חַיִּים; שָׁתִיתִי,
אַף כָּל יְמֵי אֶשְׁתֶּה, וּתְחִי נַפְשִׁי.
דַּבֵּר צָחוֹת עַל כָּל מֶחְקָר לָמַדְתִּי
וּבְכָל־סוֹד תֵּת מַעֲנֶה; אֵין נִשְׂגָּב מֶנִּי;
וּכְעֵט סֹפֵר מָהִיר פִּי יַטִּיף נֹפֶת:
נֹפֶת מָתֹק, מִלִּים רוּחַ מָלֵאוּ;
רוּחַ חָכְמָה, לֹא מִדּוֹרוֹת חָלָפוּ;
רוּחַ דּוֹרֵנוּ, דּוֹר שׁוּלֵי הַקֶּשֶׁט
חָשַׂף עַל פָּנָיו, וַיַּבֵּט מִתַּחַת
סִתְרֵי תֵבֵל כֻּלָּה שָׂחַק וָשַׁחַת;
וּלְכָל־הָעָם יַגִּיד, וּלְעֵין הַשָּׁמֶשׁ
כָּל־סוֹד כָּמוּס יִפְרֹשׂ, בִּמְגִלַּת סֵפֶר

(*) in 18

נֹתֶנֶת אִמְרֵי שָׁפֶר
הַגָּדָה רוֹמָנִית (*) וּמְלִיצַת דְרַאמָה.
אַשְׁרֵי עֵינָיו תָּמִיד וּלְבָבוֹ שָׁמָּה!
מִשָּׁם מֵי יֵשַׁע יִשְׁאַב לוֹ וָחָי,
מִשָּׁם יֶחְכַּם, יִנָּשֵׂא עַל כָּל־חָי.
אַטִיצִיזְמוּס מִצְוֹתֶיךָ
מִשְׁפָּטֶיךָ
יַעַשׂ אִישׁ יִחְיֶה בָהֶם
מַה־נִּמְלָצוּ, מַה־יָּקָרוּ
מַה־טָּהָרוּ,
יַחְפִּיר שֶׁמֶשׁ לִפְנֵיהֶם
עוֹדִי חַי אַל נָא יָמוּשׁוּ
מֵעַל לוּחַ כִּלְיוֹתַי:
עוֹדִי חַי לִפְנֵי אַחַי
אֶשָּׂאֵם עַל שִׂפְתוֹתַי
אָנֹכִי אַטִיצִיזְמוּס הוֹצֵאתִיךָ
מֵאֹפֶל הַסִּכְלוּת אֶל־אוֹר הַשֵּׂכֶל
אוֹר צִיוִילִיזַצִיוֹן.
לֹא יִהְיֶה לְךָ מִבַּלְעָדֵי עֶלְיוֹן
לֹא יִהְיֶה לְךָ אֵל אַחֵר עַל־פָּנָי,
לֹא יִהְיֶה לְךָ דָבָר בִּמְרוֹם שָׁמַיִם,
עַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת, אוֹ בַמַּיִם,
יָקָר, חָבִיב מִמֶּנִּי.

(*) Romanzo

לֹא אָב, לֹא בֵן, אָחִיךָ, וַאחוֹתְךָ
אוֹ שֹׁכֶבֶת חֵיקֶךָ
לֹא מוֹדָע, לֹא אַלּוּף, וִידִיד וָרֵעַ,
לֹא נַעַר, לֹא זָקֵן,
יוֹנֵק, אוֹ אִישׁ שֵׂבָה וּנְשִׂיא עֵדָה
לֹא חָכָם לֹא מוֹרֶה, ומלמד צדק
לֹא עָנִי, לֹא יָתוֹם, לֹא גַלְמוּדָה;
לֹא חָכְמָה תוּשִׁיָּה, בינה ודעת
לֹא צדק, מישרים, משפט וחסד
לֹא יִהְיֶה לְךָ חָבִיב מִמֶּנִּי, יַעַן
אָנֹכִי אַטִיצִיזְמוּס אֵל קַנָּא:
אוֹהֵב זוּלָתִי, עֶבֶד לִי אֵינֶנּוּ
לֹא תִשָּׂא שֵׁם קָדְשִׁי עַל שְׂפָתוֹתֶיךָ,
וּבְכִנּוּי הַכָּבוֹד תַּזְכִּיר זִכְרִי
בַּכָּבוֹר תִּשָּׁבַע, בּוֹ תִּפְאַרְתֶּךָ,
אֵלָיו תִּכְרַע, תֹּאמַר אֵלִי, צוּרִי,
סַלְעִי, סִתְרִי,
כִּתְרִי, נִזְרִי.
הַרְבֵּה מִכָּל־הוֹנֶךָ,
הַרְבֵּה מִכָּל־זַרְעֶךָ,
הַרְבֵּה מֵחַיָּתֶךָ
הַכָּבוֹד יֵקַר לְךָ; מִבָּבַת עַיִן
אוֹתוֹ תִשְׁמֹר; כִּי הוּא אֵל, בִּלְתּוֹ אַיִן.

זָכוֹר כי אך אם רֶגַע
תעזבנו, לנצח יזניחך.
כי אפו רגע, אך אם מעליך
רֶגע חלף הלך,
לעד לא ישוב לָךְ,
שוא תִּנָּחֵם, שוא תֵּאָנַח, להכל
כף על ירך תספֹּק: כבֹד גָּלָה
לא ישוב עוד, אין מרפא ותְעָלָה.
כַּבֵּד נפשֶׁךָ, כי כבוד ינחלו
מוקירֵי נפשם, ושפלים יֵקָלוּ.
ראשית כבוד, מלבוש: ראש מַעְיָנֶיךָ
יהיה על הוד בגדֶךָ ומעונך,
לא תשא דומִיָּה קלון וקלם:
מַקְלֶה שִׁמְךָ יֵקַל, יֻקַּם עד רצח,
או עד ישפיל המצח,
ישוב דַכָּא וּשְׁחוּחַ;
אז תתראה חנון מרבה לסלוח,
אם לא תִקֹּם, אם לא תטֹּר, אין חלק
לָךְ בַּכָּבוד; כי עָנָו ושפל רוח,
אנכי אטיציזמוס
מאסתי וָאֶשְׂנָא, תִעַבְתִּי נצח.
לא תרצח בַּיָּד: פֹּעַל
רֵקים ונְבָלים הוא: אתה, חרבך
פיך הוא ולשונך.

לֹא תנאף בת אל נֵכָר,
יוּדָאִיזְמוּס תועבה:
לֹא ינקה כל הַנֹּגֵעַ בה,
יודאיזמוס נָבָל, אב לִנְבלים,
רָחַק כבוד מהם: שפלות הנפש
חֶלקם: מטיט ורפש
לֹא ירימו רגלם, לבם, רוחָמו,
עֶשְׁתֹּנוֹת יֶלֶד כל עֶשְׁתֹּנוֹתָמו,
לֹא בִגְדלות, לֹא בִגְבהות ילכו;
לֹא תֹאַר, לֹא הדר לִפְעֻלֹּתֵימו:
רק חשך, רק יראָה בנתיבותימו,
דלות, עצלות, קלות,
שפלות זֻלות, נַבְלות,
הוֹלֵלות, וכסילות.
זה אל נכר שְׂנֵאתי, וָאתַעֲבָה,
ארור כל שֹׁגֶה בו: מביתו נצח
זב ומצרע, רש ודל, מחזיק פלך
לֹא יִכָּרֵת, הִשָּׁמֵר
אחריו לא תזנֶה, בדרכיו לא תֵתַע,
לֹא תתחתן בו; שקץ
בניו ובנותיו יהיו לך, ומאומה
לֹא ידבק בין ידיך מן החרם;
כי אש אוכלה הוא, יאכל עד רגע
מִגָּדִישׁ עד קמה, זית וכרם.

לא תגנב בִּבְלִי שֵׂכֶל ותבונה,
כי נִמְצָא בִגְנֵבָה יירש בָּשְׁנָה
לֹא תחדל לגנֹב, כי בִיָקָר לא יֵעַל,
נַעֵר כפיו מכל גֶזֶל ועשק.
כסף זהב ראשית לגדֻלת גבר.
לֹא יֵדַע לצבור הון, אין לו בי חלק;
שׂנֵא בֶצַע, מֹאֵס חמס ועָוֶל,
איש יודאיזמוס הוא, תועבה הוא.
לֹא תַעֲנֶה קֹשֶׁט באמונה וצדק
מִיָמֶיךָ: שְׁרוּעַ או קלוט
מוֹצָא פיך יהיה, כל מִפְעָלֶיךָ,
כל קורותיך, תרים השמימה;
ושאולה תשפיל כל חֶמדת רעך.
איש אל יֵדַע בפעֻלותיך: רֵעַ
לֹא יהיה לך מִסְתָּרֶיךָ יוֹדֵעַ.
שְׁאַלְךָ איפה דרכך,
אם תֵימִין, תאמר אשמאילה:
לֹא תפתח אליו לבך,
אז תצליח, אז תשכִילָה.
כל לבב תחשב עָקֹב,
אז תצליח, אז תמלך:
כי כל אח עקֹב יַעְקֹב,
כל אֹהֵב רכיל יַהֲלֹךְ.

לא תחמד שֶׁקֶט וּשְׁלוֹם יִשְׁרֵי דרך:
שַׁלְוַת הַמָּוֶת היא וּמנוחת קבר.
לא תחמד מרגועם, בִּטְחון לבמו:
חסֶר לב הוא, בִּטְחון יוֹנָה וכבש.
עבד הכבוד, עבד אטיציזמוס,
כִּשְׁאוֹן מַים רבים מֵעָיו יֶהֱמָיו,
ותשוקות לבו כִּנְחלים נִטָּיו.
הוא יגדל, הוא יפרץ־פרץ,
הוא ירום, הוא יִתְעַלֶּה:
יִנָּשֵׂא על עַנְוֵי־ארץ,
וברגליו ירמס נִקְלֶה

את התורות האלה
(פקודים צדיקים מחכימי פתי),
מלך עליון! צוית את בניך.
אשרי העם תורותיך ינצרו,
אשרי האיש בנתיבותיך יֵלך.
גם עבדך נזהר בהם,
על לבו ישא זִכְרָם:
יום וָלַיל שעשועי הם,
לא תמוש רגלי מהם;
עֵקֶב רב עֵקֶב שָׁמְרָם.

חלק שלישי

האטיק.

מי זה על דור דעה שולֵחַ פיהו,
שֹׁפֵךְ על אטיציזמוס בוז ולעג.
ובציוויליזציון יתן כל דפי?
הוי זקן מִיזַנְטְרוֹף! מֵאור השמש
עֹצֵם עיניו, אזניו מכביד, בל יֵרֶא,
בל ישמע, בל יבין יתרון דורנו
על דורות עִוָּרוֹן ימים חָלָפוּ.

היהודי.

לא זקנתי, אף לא שבתי,
לא שָׂנֵאתי חברת גָבֶר:
גם אָהַבְתִּי, גם נֶאֱהַבְתִּי,
ובכל לב וּבְקֹשְׁטְ ואמת.
אך דרכֵי רבים חִשבתי,
וָאֶרְאֶה לִכָמוֹ קָבֶר:
לָבֵן גִיר מִחוץ יאיר,
אך מִבֵּיתָה טֻמְאַת מת.
אטיק אַתָּה? מִדַּרְכֶּךְ
מַעְגָלֵי אף אם רָחָקוּ,
אֶרְחָמְךָ, אשמע קולך;
אך יָרֵאתִי פן נפשך
בֶּאלִילֵי הַשָּׁוְא נִטְמֵאת.

האטיק.

אם אנשי שקר ורמיה ראית,
לא שמעת כהם גם בימי קדם?
מה תלעג ותְהָתֵל בִּבְנֵי דורך?
איך יתרונו על זולתו לא תֵרָא?
אַיֵה שֹׁד וצְוָחָה פרץ על פרץ?
אֵי עֹשֶׁק דל, גָזֵל, חמס, וָקָטֶל?
איה מושל עריץ, כל עם הארץ
תחת כפות רגליו יִדְכֶּה יָשֹׁחַ?
איה כהן מַתְעֶה, ונביאי שקר?
איה כדגי הים, גדול כֹּלֵעַ,
בל יירא ממשפט, קטן ממנו?
איה יתום, או אלמנה, או עבד
בַּסֵתֶר נאנקים, כי אין שֹׁמֵעַ?
דור, מִשפט יִמְשָׁל־בו; דור, בו יכרע,
כַּקָטן כַּגָדול לפני הצדק:
דור ברוך הוא: מי עִוֵר יכזיבָנִי?

היהודי.

הן זאת צִדְקָתְךָ לא אכחיש גם אני.
ממשלת המשפט, שלטון הַיֹשֶׁר,
שווי צעיר ורב, זה טוב, זה אֹשֶׁר,
זאת בִּרְכַּת יה, מַתַּת שַׁדַי ממעל.
אך לא מִיָוָן באו אלה לנו,
לא מֵאַתֵין, לא אטיציזמוס המה:

מסיני באו. יודאיזמוס המה,
שווי ארון ועבד, חֻקֵּי צדק
עם הַזָּרִים, עם הצרים גם יחד,
זה נעלם מִפְּלָטון, מִצִּיצֶרוֹנִי,
וַיְהִי נודע מאז אל הַצְלֶלְפוֹנִי *),
כי רק אֵל אב אחד בנים כֻלנו,
כי אחים נחנו, כי אחד עָשָׂנוּ;
זה מסיני, לא מִיָּוָן לָמַדְנוּ:
זה שֹׁרֶשׁ האחוה, וּמְקוֹר הישר.
וַתֵּצֵא תורת צדק מִצִּיּוֹן,
מירושלים ציוויליזציון.

האטיק.

מי מְלַעֵג ושחק יחשך את פיהו?

היהודי.

יצחק, ילעג אטיק: זה דרכו נצח.

האטיק.

לא אצחק, עת אשמע מירושלים
הציוויליזציון תוריד אלינו?

היהודי.

לא כֻּהָה, אך חֶצְיָה; כי לאלהינו
חציה, וברכה הוא: חציָה לשחת,
לַעֲזאזל הוא; הוא פח, מוקש ופחת.

האטיק.

עד אן מִשְׁלֵי חידות יהיו מִלֶּיך?

(*) שם אשה יהודית בר"ה א'. ד'. ג'.

היהודי.

הקשיבה; ולמלֵי אם אזֶן תשֶׁט,
תשמע בלתי חידה מֵישרים קשֶׁט.
צִיוִילִיזַצְיוֹן אנשי דורנו
לִשְׁתַּים תִּפָּרֵד: לב טוב וָשֵׂכֶל.

האטיק.

מה אמרת? מה זה פִּלֵג לשנים
את אלה? ושניהם רק אחד המה.
כי עת יִשְׁתַּלֵּם שכל,
גם הלב יִשְׁתַּלֵּם.

היהודי.

הבל ושקר!

האטיק.

הַשֵּׂכֶל הַמְחֻכָּם, יודע חֵקֶר
מה פקודיו, מה תורותיו, ידעת?
לא ידעת, לו שמעת,
לא בָזִיתָ מַתַּת יה.

היהודי.

לו ידעת, לו שמעת
כלבבי לִבָּךְ היה.

האטיק.

למשל ברוח, ותשוקות הַכְּנַע;
הַבְדֵל מִטּוֹב עֹמֵד, טוב לעינים;
הַבְדֵל רע הַקַּיָּם מֵרָעַת רגע;
רַק טוב קַיָּם לבחור: פְּקַח עין
על כִּזְבֵי הַדִּמְיוֹן; ולבלתי לכת

אחר מראה עינינו, אך בפלס
נשקל כל פֹּעַל, אַחֲרִיתוֹ מה תֶּהִי
נחקר, נבין; כי יש ויש מְנֹפֶת
תמתק ראשית דבר, ובסופו נֶהִי,
מַפַּח נפש, תוגה, שַׁחַת וָתֹפֶת,
אלה תורות חכמה, פקודי שָׂכֶל.

היהודי.

אלה אֹטיק אחי, חֶשְׁבּוֹנוֹת שָׂכֶל
בהם אֹהֵב נפשו ירחק מֵעָוֶל.

בהם משכיל נבון,
מֵבִין דרכי חשבון.
צֶדק יֹשֶׁר יֶאֱהַב – אל עין ראֵהוּ.
בָּהֵמה לא יבא
החסד בלבבו,
ובשרו לא יִכְאַב - בִּכְאֵב רעהו.
צִדְקַת איש חֶשְׁבּוֹנוֹת,
מִפְּעָלָיו בִּתְבוּנוֹת,
תֹּפַע במרום קריה - ולעין הַשָּׁמֶשׁ.
אולם כָּעוֹף פֹּרַחַת,
אף כֶּעָשָׁן נִמְלַחַת,
בְּמַחלוֹת מַאְפֵּלְיָה - עֵיפָה וָאָמֶשׁ,
שִׂים אֲטִיק בִּשְׁפוּן מַחְבוֹא.
בן אדם לא יבא בו;
או יָרוּם אף יִנָּשֵׂא

על כסא - עליון נורא;
או דלים - וַאמֵלָלִים,
חַסְרֵי כח וגבורה,
יהיו תחת מִשְׁטָרו:
אז תראה איש חשבונות,
מה טובו אף מה יָשְׁרו.

האטיק.

אם את נפשו כל איש אָהֵב, לנצח
כן היה, כן יהיה; כי בלבבנו
מראשית זאת נטע האל עושנו.

היהודי.

לא כן, אך לב בשר הוא נטע בנו
יכאב בכאב רעהו,
עָלֵז שָׂמֵחַ אם נמלט יִרְאֵהו
מֵרָעָתו; אך שמחתו כפלים
אם מִיָּדו יבא אל אחיו ישע.
אהבת נפשנו הנה כן הִנֶּהָ
שרש פורה אהבה, רַחְמים וחסד;
כי הושֵׁעַ אחיהו
הנו ללבב בשר עֶדְנָה וָעֹנג.
לא נוצר אֱגואִסְטְ אדם בַּבֶּטֶן:
טובת אָחִיו היא טובתו: לב אבן
בִּמְעֵי נָמֵר נִטַּע, לא בִמְעֵי גבר.

האטיק.

מבטן מי אם כן יצא הָעָוֶל?
מי זה הרה חמס וַיֵּלֶד פָּשַׁע?

היהודי.

המחסור - על פת לחם
על שֶׂה, על שלמה, על חֶלְקָה, על בית,
על כל מחסור יחסר לו יפשע גבר,
מחסור, לב איש יקשיח.

האטיק.

אולי כן הוא, אך מה רִפְאוּת לאלה?
קֶלְטוּר, כבוד - אלה לב איש יָמוּלוּ:
בָּהֶם יֵרַךְ קָשֶׁה; בהם מִגֹּעַל
התועבות יִטַּהֵר; בם תִּנָּשֶׂאנה
לִגְדלוֹת, לנדיבות, עֶשְׁתֹּנוֹתֵינוּ.
איכה יִבְזֶה נפשו, איך ישפילֶנה
עד טיט יָוֵן, לגנֹב, ובאגרֹף רשע
הכות רעהו, ולַעֲוֵת הפלס,
ולהקטין האיפה ולהגדיל שקל,
אָלֹה, כַּחֵשׁ, נָאֹף, גזֹל, רצֹחַ,
איש כבוד, איש קֶלְטוּר? מַרְבֶּה בנֶשך
הונו, או עם גנב חֹלֵק מלקוח
(אל יִחַר נא אַפֶּךָ)
בין אַחַי לא תמצא, אך בין אַחֶיךָ.

חֹלֵק עם גנב, וּבְמַרְבִּית הוֹנָמוֹ
מַרְבִּים, אַחַי רֵעַי לֹא אלה המה,
צרות ומצוקות דרכיהם השחיתו:
פֶּשַׁע אחִיך הוא, חטאת עמך.
אך לא לזאת אריבה.
אל עִוָּרון בינָתְךָ מִלִּין אשיבה.
קֻלְטוּר, כבוד, רִפְאוּת: בהם הנפש
תִּזַּן, הלב ימול? הוי חכמת שקר!
כבוד מחסור יַרְבֶּה, לא יְרַפְּאֵהוּ.
מחסור גבר לא כביר,
על הַטֶּבַע לא כָּבֵד:
הוא האב, הוא הַמַּשְׁבִּיר
את רַעְבוֹן כל הָעֹבֵד
בבלי עצב ותְלָאָה.
איש כבוד גָאֹה גָאָה,
מחסורו על אחת שבע:
מַמְרֶה הוא את פי הטבע:
רום עיניו – יַקְצִיר שניו.
ולִפְתְּה תָמִית קנאה.

לֹחם לִשְׂבֹעַ,	בַּיִת לְרְגֹעַ,
מַסֵּכָה לַיְלָה,	בגד יומם:
בהם יחיה,	בהם יחיה
עָלֵז רָוֶה,	זרע אדם.
אלה חַנָּנוּ,	האל עָשָׂנוּ

צָפוֹנָה, נגבה, קדם וים.
לבני תפארת רוח אחרת:
נפשם כֹּעֶרת רק לכבודם.
אבן מִקִּיר עֹשֶׁר תזכיר.
ובהיכלם כבוד כֻּלּם.
לא לִבְשָׂרָמוֹ שִׂמְלַת עוֹרָמוֹ,
אך לְפְאֵרָמוֹ וּצְבִי עֶדְיָם.
לבב רָחָב, יאמר: הב! הב!
תִּלְאֶה תבל לתת דַּיָּם.

אך אם מחסור יִרְבֶּה, איך יִטַּהֵר גבר?
ותשוקות אם יוסיף כל יום כל רגע,
לא יִרְפָּא הכבוד, אך יוסיף נגע.

האטיק.

ירפא הכבוד; כי בניו מֵרֶפֶשׁ
כל תועבה יֵרֹמּוּ;
כי מיראת קלון יוסיפו אֹמֶץ
בנתיבות הכבוד ובדרכי צדק.

היהודי.

ובדרכי צדק, אך אל עין השמש.
תועֵבָה יִמְאסון במרומי קָרֶת.
לא בִּצְפוּן בַּיִת ובחדרי קרבמו;
כי תועבה איננה אם נִסְתָּרֶת,
אם כבוד לא תגרע, אם בוז ולעג
לא תביא לִבְעָלֶיהָ.

אך צֹפֵן תועבה, יוסיף עליה:
לצפון את חטאתו ירשע כפלים,
ולהעלים פֶשע יפשע שבעתים.

האטיק.

אולי ככה הוא, אך מי זה לא יָבִין
כי בַקֻלטור יֵרַךְ, יִמּוֹל לב אָבֶן?
מי זה יכחיש כי קָטֶל
וָרֶצַח אכזרי לא כימי קדם
יִרְבֶּה היום בארץ?

היהודי.

כָשַׁל כח הדור, רָפוּ ידיהו;
נמֵר וָדב איננו,
אך הוא נחש עָרום, אפעֶה וָפָתֶן.
אוֹיֵב גָלוּי, שֹנֵא נסתר, מאלה
מי תבחר לך? הגידה.

האטיק.

נחש ופתן, ערום בֹּגד בגד,
אַחַי לא אלה המה;
לא כבוד, לא קֻלטור בא בלבבמו.
רק צֵל כבוד, דמיון קֻלטור אתמו.

היהודי.

לא צל, אף לא דמיון, איש אטיציזמוס,
עבד כבוד, שֹמר פִּקודי שכל.
למה מְבֻגד, למה זה מְנֻכל,

מֵעָקְבָה יִמָּנֵעַ,
אם יִרְאֶה (או חֹלֵם בלבבו יֵרֶא)
כי בם יגדל, כי במו
ינחל טובה עֹמֶדֶת?
הן זאת תורת קֻלטור, חכמת ודעת,
לשקול בַּפֶּלֶס הטובות, לדעת
לחשֹב חֶשְׁבּוֹנוֹת וּלְקָרֵב אלינו
הָרַבָּה, הַקַּיָּמֶת.
הן זאת תורת כבוד, הַגְבֵּהַ לכת,
ולשם ולתפארה הַגְדֵל מַעֲשֵׂינוּ.
אם כן אפוא אם עָוֶל
וגנבה וגזלה, חמס וָרֶצח,
ירימו מַצָּבִי, אף יכשירוני
הָקִים עֵצות טובות לתהלת נצח,
ולטובת אלף איש או רבּוֹתַיִם;
למה אחדל, ולָמה בַּעֲצַלְתַּיִם
יבלו ימי בחשך?
למה להיות אוגוסט מצליח חָלֶד
לא אהיה אָקְטַבְיָאן הֹרֵג נָקִי?
הַאָז תאמר כי על כבוד אתמכה,
או צֵל קֻלטור, יום דם נקי אשפכה,
יום אוסיף שֹׁד על שֹׁד, פרץ על פרץ,
לָרֶשֶׁת ממלכה, לַשְׁקִיט הארץ?

האטיק.

אפס טוב וברכה תחת השמש,
כל יֵצֵא מֶנו גם רעה וָשֶׁבר–
אך מה, אם לא כבוד, יהיה לַגָּבר
מַלְמָד לפעול הטוב, מתג ורסן
מִדֶּרך הרעות רגליו למנוע?

היהודי.

בלתי כבוד, אף בלתי אטיציזמוס,
יש רסן, יש מַלְמָד – יש יודאיזמוס.

האטיק.

יודאיזמוס מה זה? בין הרגלים
מִילָה, בִּעור מחמצת,
טֹטפות בין עינים,
וגדילים בכנף בגד.

היהודי.

הַבָּשָׂר לא הרוח,
בַּיודאיזמוס אלה,
בשר, עצם, גידים ועור, לנפש
כֵּלִים, בהם תפעל; אולם עָלֵימו
כגבוה השמים על הארץ,
הנפש תִּנָּשֵׂא הַגְבֵּהַ מָעְלָה.

האטיק.

הַרוח, נפשו, אם כן אפוא, מה המה?

היהודי.

רַחֵם וגְמול שָׁמַיִם:
אלה נפש ורוח

ליודאיזמוס: אלה
אבני פִּנה לִמְעון שלום וישע,
מִקְדַּשׁ הצדק, כל באיו אַשְׁרֵמו!
לֵב בשר, לב חנון בנוי נָטוּעַ:
השֵׂכל, החשבון, יום יום יַקְשוהו.
יודאיזמוס, קולו נגד השכל,
נגד כל חשבונות ישא, ולְגֶבֶר
רַחֵם יקרא, אם שַׂלְמַת רש חָבַלְתָּ
השב תשיב אֹתה עד בֹּא השמש,
כי היא שַׂלְמַת עורו - במה ישכב?
יאבד כַּסְפִּי אם חֶחָבול אשיבה,
אל תאמר בלבבך;
רַחֵם תזכֹּר: אִם הֶחָבול לא תָשֵׁב,
במה ישכב? אתה על ערש נחת,
ובאין שַׂלְמָה ינאק איש כבשרך?-
קרוב לשנת הַשֶּׁבַע
עני ורש אל תֶּשִׁי.
„קָרַב מוֹעֵד הַשְּׁמֵט, יאבד הַנֶּשִׁי"
אל תאמר בלבבךָ רע ובליעל-
רַחֵם! לבב רחמן כַּבֵּד לנצח.
אם אֵם תראה על אפרֹחים רֹבצת,
הִשָּׁמֵר מִקַּחְתָּהּ; חפשי שַׁלְחֶהָ.
הן היא גָזָה וַתָּנָס מפניך,
לולא על הַבָּנים חָסָה רחֵמָה,
נפשה מִנֶּגד מֵחֶמְלָה השליכה:
שַׁלְחֶהָ: זה מֵאֵל תַּגְמול חסדה. —

תַּגְמוּל שָׁמַיִם; זאת זכרה: יש עין
רֹאָה, אזן שמעת; שֹׁפט צדק
משיב אל חיק אדם כגמול ידיהו.
שוא יִגַּבֵּר איש, לשוא יערים, להבל
על אחָיו יתגבר, כל אנשי ארץ
לשוא יַעְקֹב: עצמה וגבורה שקר,
שקר חכמה, ערמה: זֹרֵעַ אָוֶן,
עָמָל יִקְצֹר; אך לצדקה זֹרֵעַ,
ימצא חיים, שלום: אם יפּל שבע,
יקום, ירום, יפרח ישגא כארז.
רעים אנשי עולתה,
פתאום יקום אידם, וכירק דשא
יִמָּלוּ, יִבּלוּן - זה יודאיזמוס.

האטיק.

לַנָּשִׁים, לַיְלָדִים, ולגויי קדם,
אנשי עיפתה, תורותיו נָכוֹנוּ;
וּבְדוֹר דֵעָה אמנם מה זה יסכּנוּ?

היהודי.

הן זה דָבָר דִבַּרְתִּי,
כי ציוויליזציון אנשי דורנו
חציה טוב, חציה רע, מסיני באו
הלב הטוב, צדק, ישר וחסד
בין איש ואיש, בין גוי לגוי, עם עבד,
עם צר, ושבויי חרב,
עם ענוש ישֵׁב בּור, אף עם בֶּן מות.
אך תִגְבֹּרֶת עָרֵב מחמד עינים

על הטוב, ומלך שכל על הצדק,
וָחֵן על חסד, ומליצה על קֹשֶׁט;
הִתְחַכֵּם בשוא, התפאר בשקר;
אל חֳרָשֵׁי הענג
הַרְבּוֹת כבוד וָנֵדֶה;
וּבְזוֹת ישרי לבב, אף אנשי רוח,
חסדי לבני דורם מַרְבִּים בַּסָּתֶר;
והִתְעוֹת אחר הצֵל, אחר דמיון,
כַּקטון כַּגדול, עשיר אֶביון:
אלה מִיָּוָן באו,
חרפת דורנו המה,
הַשְׁחָתָתֵנוּ הם, לא תפארתנו.

האטיק.

שֵׂכֶל מִלֶּיךָ; אך אֵין לי ללכת
שָׂרִים שָׁרוֹת לשמוע,
וּבְנוֹת מָחוֹל לראות; כי זה הערב
בִּכּוּרֵיהֶם יִתֵּנוּ.
אלך, וביום אחר אשוב אליך.
שלום.

היהודי.

שלום אליך. -
יחיש אטיק לנסוע
לִגְדֹלוֹת וגבהות;
שרים שרות לשמוע,
ובנות מחול לראות.
את עֶרֶךְ אֹם וָאֹם

אָזַר מָתְנָיו לשקול:
הִפְנָה שִׁכְמוֹ פתאום
בגלל בִּכּוּרֵי קול.
הָעֱלם, הַיַּלְדָּה,
תשפט אזנו, עינו:
על חֵן הַמְרַקֵּדָה
יַשְׁמִיעַ את דינו.
בלבבו הנשגב
עָנְיִי, שִׁפְלִי יִבְזֶה -
לא אחמד, לא אֶעְגַּב
כל הכבוד הזה.
יִתְעַלֵּם, יִתְפַּנֵּק,
יתגאה, יתרומם;
שֹׁד שַׁעְשׁוּעָיו יינק
גם לילה גם יומם.
שוא, שקר, רום עינים,
אליו מִבְטָח, מִסְעָד:
רַחֵם, וגמול שמים
יִשְׁעִי, גִילִי לָעַד.
מהם בושים חזיתי
מִמַּעְיָנָם אכזב;
אך לא צדיק ראיתי
נִחָם, נכלם, נֶעֱזָב.

ע"א

ד' אב ה"תר

a Marco Goldmann di Türnau

אעירה כנורי, עדות ונזר,
דודי, לתת עליך
כי נחם לנחמיה נפת מליך
היו, ולעזרא עזר.

גנזי כרש דריוש ארתחששתא
בבל פרס מדי אתה מִשַׁשְׁתָּ,
זכרונותם קראת;
עם העולים מן השביה עלית,
אתה ראשם לפקדיהם נשאת,
ובְשֶׁלַח על ירך אִתָּם בנית.

אשירה לידידי, צפון, תימנה,
רבים דודַי נקראו;
אך לא ראו פני, דרכי נצפנה
מהם, ובאמרותי מוקש מצאו.

אתה ראית, ודרכַי הסכנתה,
פּעל כפי ושלום לבי בחנת:
בברית אהבתֵנו על כן הֶאֱמנתי;
לא נודעתי להם, ולך נבחנתי.

ע"ב

שירת הזונה

אשר כתבתי אל החכם יאסט ע"ה
כי באגרתו הראשונה כתב אלי
מי יתנך כאח לי לפ"ק
ואחרי כן נתעכבו אגרותיו בדרך
ונשארתי כשלשה ירחים בלי מכתב ממנו

(ניסן ת"ר)

זונה טובת חן — מוכרת גוים
נורע ומְהֻלל — יפיֵך באיים
מֵהֹדו מכוש — יאתיו דודָיִך
צָפֹן גם תימן — הִרְבו אתנניך
גם אני האח! — הייתי דודֵך
אכלתי דִבְשֵך — רָוִיתי דַדֵך
נַפְשֵך בי חָשְקה — מה טוב גורלי!
לא נֵדֶה נתתי — אתנן נָתַתְ לי
מי זה אז אָמַרְתִי — מי זה יִתֶּנְךָ
אח לי! אמצאֵך — בחוץ אֶשַקר
ראו כן תָמָהו — המֵדַת רואיהם
תולעת קנאה — תרקיב עצמיהם
איכה משָמַיִם — נפלתי לתהום?
איכה מִלִבֵך — נשכחתי פתאום?

עד אנה ממני   תסתירי מראיך ?
עד אן מִנֶגדי   תָסֵבּי עיניך ?
איככה צָרַי   פִתוּךְ וַיוּכָלו ?
איכה סרעפיך   בהבל יהבלו ?
אוי לי—אך אוי לך   הלכת שובב
כי לא כלבבי   תמצאי לבב
יונה שובי שובי   אל חיק נאמָנֵךְ
חותם על לבי   לעד זכרונך
יונה שובי נא   חִבְשִׁי מַכָּתִי
מבור תחתיות   הַעֲלִי חַיָתִי
הושיעי הושיעי   נגוע גוַע
יחדו כימי קדם   נגיל נִשתַעְשֵׁעַ
עוֹיֵן ומְקַנֵא   לְנֶצַח יֶחְפָּר
וברית אהבתֵנו   לַעַד לא תופָר

ע"ג

שירת הזונה
ההופכת שלחנה

אל החכם הנ"ל בהתאחר אגרותיו אלי,
עם התראותו כאוהבי ביורנאל שלו

(כסלו תר"א)

זונָה מחמד עין   לבי חָשַׁק בך
שלחן לי תַעֲרֹכִי   איככה נהפך ?

אֶל־דוד הנאמן   נֶעֱקַשְׁתְּ בִּדְרָכַיִךְ
דוֹדַיִךְ תִּתְּנִי   תסתירי פניך
כזאת מי שמע?   מי זה ראה אלה?
דרכֵךְ מֵהָבִין   רוחי תִקְצַר תֶלֶא
חיה ובהמה   תַחֲרֹשְׁנָה על־גב
מִצְרִי וְיָוָנִי   אולי כה יֶעֱגַב
„פגול, תועבה!"   הַטֶּבַע דִּבֵּר
פנים אל־פנים   אדם יִתְחַבֵּר
יָפָה, שׁוּבִי שׁוּבִי   עֵינַיִךְ הַרְאִינִי
רַוִּינִי מַרְאַיִךְ   קולך הַשְׁמִיעִינִי
הַבִּיטִי עֵינִי   בֹּעֵר מֵאֹפֶה
אִמְרִי: נֶאֱמָנִי   לִבָּךְ מה יָפֶה!
ידעתי ידעתי   סִתְרֵי כִלְיוֹתַיִךְ
מִזַּעַם עֵינַי   יגורו עיניך
כי אַתְּ אשת חַיִל   אַתְּ אֵשֶׁת צָבָא
אל כל העובר   מוכרת אַהֲבָה
על כן תֶּחֱרָדִי   ועֹרֶף תִפְנִי
לִבְלִי בת עֵינֵךְ   תִפְגּוֹשׁ בת עֵינִי
ידעתי ידעתי   אכן אל תִירָאִי
חֵמָה ויקוד אַף   לא עוד בי תִמְצָאִי
יוֹנָה שׁוּבִי שׁוּבִי   הָסֵבִּי פָנַיִךְ
יָרִיקוּ שָׁלוֹם   עֵינַי אל עיניך
יונה שובי שובי   דַבְּרִי דָבָר

אִמְרִי: שָׁלוֹם לָךְ הַלֵּב הַנִּכָּר
אמרי אַךְ בַּסֵּתֶר רחוק מֵעֲדִים
יָקַרְתְּ נָעַמְתְּ נֶאְמָן בַּדּוֹדִים

ע״ד

הכלבים הנובחים לקראת רכב אש (*)

(שבט תר״א)

רֶכֶב אֵשׁ הַמִּתְגַּלְגֵּל
עַל־גַּפֵּי מַסְלוּל בַּרְזֶל,
כַּבָּרָק אוֹ כִסְעָרָה:
מִסָּבִיב גּוּרִים נִקְבָּצוּ,
וּלְשׁוֹנָם עָלָיו חָרָצוּ,
מִקּוֹלָם אוּלַי יִירָא.
לֹא יָדַע כֶּלֶב הוֹזֶה
מִשְׁפַּט רֶכֶב הַלָּזֶה:
לֹא בָשָׂר סוּסָיו, אַךְ רוּחַ
הָעוֹלֶה מִסִּיר נָפוּחַ.
עַזֵּי־נֶפֶשׁ לוֹ יַשְׂכִּילוּ
לֹא יַעְפִּילוּ,
בְּרָעָה לֹא יִתְגָּרוּ:

(א) נדפס בספר הליכות קדם, עמוד 10

רֶכֶב אֵשׁ יִגַּע בָּהֶם,
וִיגָרֵם עַצְמוֹתֵיהֶם.
חוּשִׁי, חוּשִׁי, עוּשִׁי, טוּשִׁי,
מֶרְכַּבְתִּי! עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ,
רוּחַ אֵל, אֵשׁ אוֹכֵלָה.
הַאִם כֶּלֶב וּנְבֵלָה
גַלְגַלַּיִךְ יַעַצְרוּ?
עַל־גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים
שֵׁבֶט רֶשַׁע לֹא יָנוּחַ.
זֵדוֹנִים יוֹרֵי זִקִּים
בַּשּׁוּחָה לָנוּ כָּרוּ
יְדִיחֵמוֹ, כִּי מָרוּ.

ע"ה

(האמת נסי)

(תר"ר)

קֹשֶׁט וָיֹשֶׁר, אֱמֶת בַּת שָׁמַיִם
אותך מִנֹּעַר ועד כֹּה אהבתי
מָעֹז מִצַּר בעבורֵךְ נִצַּבתי
דורֵךְ הקשת וחוגר מתנים

לִפני הַשֶּׁקֶר כְּרוּעֵי ברכים
רַבִּים ראיתי ואת ריבֵךְ רַבְתִּי
מִרְמָה שִׁקַּצְתִּי נְכָלִים תִּעַבְתִּי
כבוד הִנחלתי לְבָרֵי כפים

על כן מַשְׂטֵמָה וּמַשְׂאֵת הֶחֱלָה
בֵּינַי וידידַי; חֲסַר לֵב שָׁמוּנִי
ולְדוֹן קִישׁוֹט הַמְּשֻׁגָּע דִּמּוּנִי

נָאוָה ושחורה, גְּבִרְתִּי עַד קָבֶר,
טוב לי עָלַיִךְ שְׂאֵת חרפת גבר;
אהיה קִישׁוֹט מפני קֹשֶׁט סלה.

ר' טבת מפני קשט סלה לפ"ק

ע"ו

לתלמידי וידידי
מוהר"ר משה הלוי עהרענרייך
בשובו אל ארצו

(כ' אייר תר"ה)

מארץ מרחקים תורה לָקַחַת
בָּאתָ משֶׁה; כי רק הַשֵּׂכֶל יָרוֹעַ
אִוִּיתָ, וצדקה ואמת לזרוע
ולהשיב מֵעָוֹן בּוֹזֵי תוֹכָחַת.

עצלות שִׁקַּצְתָּ וַתִּמְצָא לְךָ נחת
רק בִּרְדָפְךָ חכמה בלתי מרגוע:
אזן מלין תבחן ולב לשמוע
הִטִּיתָ, וַתָּסוּר מדרכי שחת.

מֻכְתָּר כתר תורה שוב אל אביך,
שׁוּבָה, חֲדֵה צפון, ארץ הָרַתְךָ,
בתבונת פָּעָלְךָ ובאמרי פיך.

וכמו בנגב פֹּה ארץ רָאַתְךָ
שם טוב נָחַלְתָּ, כן במקום שִׁבְתֶּךָ
ברוך יהיה לעד שם תפארתך.

ע"ז

כ"ח תשרי
מהר"ר יחיאל מיכאל
לפ"ק (*)

(כ"ח תשרי תר"ה)

נָבִיא לַיְיָ, זָקֵשׁ, צִיר מִמָּרוֹם שֻׁלָּח,
מַשְׁמִיעַ אִמְרֵי אֵל, מִי הַיּוֹם יִדְמֶה לָךְ?
רוּחַ אֵל דּוֹבֵר בָּךְ וּדְבָרָיו בִּשְׂפָתֶיךָ
וּלְבָבוֹת וּנְפָשׁוֹת יִקַּח עֹז תּוֹכַחְתֶּךָ
לִקְחֲךָ עַל לֵב יָבֹא, כִּי מִן הַלֵּב יָצָא,
עַל לֶב־אֶבֶן יִזַּל, אַבְנוֹ מִתְפּוֹצָצָה
יַעְרֹף עַל לֶב־בַּרְזֶל, יִמַּס וַיְהִי לַמָּיִם.
לֹא עוֹד אָזְנָיו יַכְבֵּד, לֹא עוֹד יָשַׁע עֵינָיִם
צוּרִים תָּדוּשׁ, תַּחְרוֹשׁ, אֵל שָׂם פִּיךָ מוֹרַג
אוֹתוֹתֶיךָ רָאוּ, תָּמָהוּ, אַנְשֵׁי פְּרַאג;
זִכְרֶךָ בִּלְבָבָם לָעַד חָרוּשׁ עַל לוּחַ
יַכִּירוּ כִּי מֵהֶם נֵזֶר רֹאשָׁם לָקוּחַ
לִמְקוֹם נִקְרֵאתָ לֵךְ, וִיהִי עִמְּךָ שַׁדַּי
וּזְרַע חֶסֶד וֶאֱמֶת עַל כָּל־תַּלְמֵי שָׂדַי
בֶּרְלִין מִשְׁכַּן מֹשֶׁה, קִרְיַת חָכְמָה וָדַעַת
לֵךְ הִנָּבֵא, וּמְצָא גַם שָׁם אֹזֶן שֹׁמַעַת

(*) נדפס בכוכבי יצחק, כ', דף 13

יֵרֵד גִּשְׁמְךָ, אַף לֹא יָשׁוּב כִּי אִם הִרְוָה,
עֹרֶף פּוֹנִים אֶל־אֵל תָּשִׁיב לִשְׁמוֹר מִצְוָה
הַגֵּד לָעָם פִּשְׁעָם, וּלְתוֹעִים חַטֹּאתֵימוֹ
לֹא תִירָא, לֹא תֵחָת, לֹא תַעֲרֹץ מִפָּנֵימוֹ
כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹל, וּגְרוֹנְךָ לֹא תַחְשׂוֹךְ
וּבְחַבְלֵי דִבְרֵי קֹשֶׁט אַבִּירֵי לֵב תִּמְשׁוֹךְ
הַטֵּף אֶל דּוֹר חָדָשׁ: הוֹי נָטַשְׁתָּ עַמֶּךָ
לַאֲבֹתֶיךָ תִלְעַג, תָּבוּז יִקְהַת אִמֶּךָ.
נָבַלְתָּ, וּבְעֵינֶךָ קַלּוֹתָ וַתִּקְטַן
וּלְאַלּוּפִים וּלְרֹאשׁ שַׂמְתָּ שֵׂעִיר לוֹטָן
יֶאֱהָבוּךָ, תַּחְשׁוֹב, כִּי אֵלֵימוֹ נִמְשַׁלְתָּ
וּתְקַו לִמְצוֹא כָבוֹד עַד יִפְעָתְךָ חִלַּלְתָּ;
אָבִיךָ לֵאלֹהָיו הָיָה בַצָּר נֶאֱמָן
מָאַס הַבְלֵי תֵבֵל, לֹא חָמַד אַרְגָּמָן
אַךְ שָׁלוֹם בִּלְבָבוֹ אַף שַׁלְוָה תוֹךְ נָוֵהוּ
שִׂמְחָה בִּמְעוֹנָתוֹ, אַף אִם זָר יִלְחָצֵהוּ
יָשְׁרוֹ תֻּמּוֹ נוֹדַע, בָּטַח בּוֹ לֵב זָרִים
וַיִּרְפָּא מִמַּדְוֶה גַּם מֶלֶךְ גַּם שָׂרִים
הַיּוֹם מִי יִבְטַח בָּךְ? וְאַתְּ נַפְשְׁךָ בָּזִיתָ
רַק הִדַּמּוֹת תִּבְחַר, וּכְקוֹף לַכֹּל הָיִיתָ
תַּצְלִיחַ כִּי תִשְׁחוֹד, תִּתֵּן לַפָּז מוֹצָא
אַךְ רֵעַ, אַךְ אוֹהֵב, לֵב דָּבֵק לֹא תִמְצָא
הֲרִמוֹ מֵעָפָר, וּלְאֵל לֵבָב הַגְבִּיהוּ

שׁוּבוּ, אֹזֶן וָלֵב הַטּוּ אֶל אִמְרֵי פִיהוּ
שׁוּבוּ שׁוּבוּ אֶל אֵל, בִּדְרָכָיו הִתְגָּאוּ
חִדְלוּ מִן־הָאָדָם, כִּי בַּמֶּה נֶחְשָׁב הוּא!—
יֵשׁ אָדוֹן! בִּלְעָדָיו שָׁמַיִם לֹא נִמְתָּחוּ
לֹא בִלְעָדָיו בָּבֶל פָּרַס יָוָן נִמְלָחוּ
כֶּעָשָׁן, וַיִּפּוֹל יִשְׂרָאֵל מִכִּסֵּא
וַיְחִי אַחַר נָפְלוֹ, בֵּין מֵאָה דֻבִּים שֶׂה
הוּא הַמְשַׁנֶּה עִתִּים, לֹא בִלְעָדָיו יָצָאנוּ
מִמָּצוֹר מִמָּצוֹק, וִימֵי שַׁלְוָה מָצָאנוּ
לֹא בִגְלַל יִמָּחֶה זִכְרֵנוּ מֵעַמִּים
נִשְׁמַרְנוּ עַד הַיּוֹם עַל אַף רַבִּים קָמִים
לֹא לִלְמוֹד מִזָּרִים וּלְהִדַּמּוֹת נִשְׁאָרְנוּ
אַךְ לִהְיוֹת לָאֻמִּים מוֹרֵי תוֹרָה נִבְחָרְנוּ
מִירוּשָׁלַיִם אוֹר, מֵישָׁרִים מִצִּיּוֹן
מִיִּשְׂרָאֵל תֵּצֵא צִיוִלִיזַצְיוֹן
כֹּה תַטִּיף, כֹּה תֹאמַר אֶל דּוֹר אָבִיו זוֹנֵחַ—
וִיצַו אֵל בִּרְכָתוֹ לְךָ עַד בִּלְתִּי יָרֵחַ
וּלְדוֹר דּוֹרִים תִּשְׂמַח בָּעֵדֶר נִתַּן לָךְ
וּבְךָ יָגִיל עֶדְרְךָ, צִיר מִמָּרוֹם שֻׁלָּח!

ע״ח

לכבוד ידידי המליץ והמשורר המפואר
מוהר״ר שאול יצחק נ״י״א לפ״ק

(ניסן תר״ו)

קִרְיָה נֶאֱמָנָה פְּרַאג קְדֹרוֹת לָבָשָׁה
עֵת מִיכָאֵל הַשָּׂר נִפְרַד מִמֶּנָּה
כִּי אִישׁ כָּמֹהוּ לִמְצוֹא לָהּ נוֹאָשָׁה
מִפִּיו לֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֶנָּה;

הֵן הַיּוֹם מַכָּתָהּ זָרָה חֻבָּשָׁה
צִיר שֻׁלַּח לָהּ, מֵי הַיְשׁוּעָה יַשְׁקֶנָּה
הֵן נָבִיא בֶּן־נָבִיא הַיּוֹם יָרָשָׁה
בִּנְתִיבוֹת חַיִּים שֵׁבֶט פִּיו יַנְחֶנָּה.

גִּבּוֹר וָרָב, דַּע כִּי לַקְּרָב נִקְרֵאתָ
וּכְבַר נִסִּיתָ, וּלְאֹיֵב נִגַּשְׁתָּ
וּבְקֶסֶת קֹשְׁטְ רֹבֶה קַשָּׁת הִכֵּיתָ (א).

הִתְאַזֵּר עֹז, צֵא הִלָּחֵם: מְרַחֵם
אֵל חַי קָרָא שִׁמְךָ, לִלְחוֹם הָקְדַּשְׁתָּ:
אַל־תָּגוּר, אָמַר לָךְ, צֵא קֶאמְפְּף, הִלָּחֵם!

(*) נדפס בכוכבי יצחק, כ׳ 15
(א) עיין אריענט 1842 ליט׳ בלאטט עמוד 529

ע״ט

בסוף דרך ארץ (*)

(אלול תר״ו)

חֶזְיוֹן קֹשֶׁט, דֹּבֵר צֶדֶק,
חֹשֵׁף נֶגַע, חֹפֵשׂ בֶּדֶק,
אֵיךְ דּוֹרוֹ יָשִׂישׂוּ בוֹ?
פִּגּוּל הוּא, לֹא יֵרָצֶה.

דֹּם שִׁירִי, אַל נָא תֶּעְנַג
אִם לֵצִים יִשְׂאוּ לַעְגָם.
דּוֹר הוֹלֵךְ, אַךְ דּוֹר יָבֹא
מִשְׁפָּטֵךְ אוֹר יֵצֵא.

גַּרְגַּר זֶרַע בַּקַּרְקַע
יִקָּבֵר, זִכְרוֹ יִמַּח:
לֹא עַד נֶצַח שָׁם יִשְׁקָע.
וּלְמִחְיָה פִּתְאוֹם יִצְמָח.

אִם הַיּוֹם אֶשְׁמַע דִּבָּה,
לִי יַלְעִיגוּ אַטִּיקִים,
לֹא אֵחַת: הִנֵּה יוֹם בָּא
כִּי יַכְתִּירוּ צַדִּיקִים.

(*) נדפס בכוכבי יצחק כ׳ 16

פ'

למוהר"ר שאול יצחק קעמפ"ף

אשירה לידידי הנאמן בבריתו,
שלום כנהר לו, שלום לשתיקתו.
אהבתו איה היא, ואמונתו איה?
רוח עבר, ויכב רשפי שלהבת יה
אחי אם יבגדון כנחל וכאפיק
מה לי? טהר לבי לשלום נפשי ישפיק
נמצאתי למבקשי, מלאתי מאוים
ויקוצו בדבש אחר אכלם דים
כזאת אף רב מזאת אמר ללבבי: שא
אל תקצף על דור אם בדור נגע פשה
ישליו אהלים לידידי ולדורי
ויהי אל חי תמיד סתרי וצרי צירי
לרחוק לקרוב שלום שלום יגדל
פאדובה ה"א כסלו ת"ו רי"ש ז"ן, שד"ל

פ"א

(ה' אלול תר"ז)

מה היה לו לבעל אגרות צפון?
הנהפך להיות גייגער או האלדהיים?
כי יכתוב לשד"ל בלשון הצפון
ולא בשפת יהודה וירושלים

פ"ב

לאביגיל

(אלול תר"ז)

ברוך טעמֵךְ וברוכה אַתְּ
אמר דָוִד אז לַאבִיגיל
כן לָךְ תבא ברכת דוד
מכל בנות אַתְּ עשית חיל

בִּרְכַּת הָאֵם העִבריה
(שפה רמה בה דִבֵּר אל)
תבא עלַיִךְ בת דוד
גזע קדוש אברבנאל

מי זאת כמוךְ בין הבנות?
מי לא יודֵךְ אשה משכלת?
הנה בִמְקום אין שם אישים
אַתְּ אשת חיל משתדלת

יריק שדי לָךְ ברכתו
וראִי בַטוב ושמֵךְ יגדל
כתשוקת עבד הכותב
יום חי"ת לאֱלול תר"ז. שד"ל.

פ"ג

על בית הכנסת מחודש

תר"ט

במבחר ברוש תדהר
מְחֻדָּשׁ מקום מקדש
ונשלם בראש **תדהר**

פ"ד

לכבוד איש חיל רב פעלים, השם נפשו בכפו,
לגלות צפונות החכמה ותעלומה יוציא אור
הלא הוא החכם היקר
מה"רר **אברהם פירקאוויץ**
אלהי אברהם יהי בעזרו. (*)

(ג' תמוז תר"י)

אַבְרָהָם, אַבְרָהָם! עַל הַר וָגֶבַע
לַחְפּוּשׂ קַדְמוֹנִיּוֹת שֵׁנִית עָלִיתָ.
הַצְלַח שֵׁנִית, וּתְגַל עַל אַחַת שֶׁבַע
מַטְמוֹנֵי מִסְתָּרִים כַּאֲשֶׁר גִּלִּיתָ.
פֹּה מִמֶּרְחָק אֶשְׁפֹּךְ בַּעַדְךָ שִׂיחַ
לֵאלֹהֵי אַבְרָהָם דַּרְכְּךָ יַצְלִיחַ.

(*) נדפס בכוכבי יצחק, כ' 16 ובהמגיד שנה י"א 359.

עַם נוֹרָא מִן הוּא וְהָלְאָה,
גּוֹי קַו־קַו, פֶּרֶא אָדָם,
אִם חָכְמָה בָךְ לֹא מֻשְׁלָה,
חוּסָה נָא עַל אַבְרָהָם.

סִתְרֵי קֶדֶם בָּךְ נִקְבָּרוּ
הוֹאֵל נָא אֵלָיו לִפְתּוֹחַ
וּשְׁעָרִים דּוֹר דּוֹר נִסְגָּרוּ
יָבֹא בָם, יִשְׁלוֹל מַלְקוֹחַ.

אֶרֶץ גּוֹג, בִּלְעֵךְ הוֹצִיאִי,
אַתְּ שְׁלוֹת גּוֹיִם רַבִּים;
בִּגְנָזַיִךְ נָא הָבִיאִי
רֹדֵף צֶדֶק, מַחֲזִיק בֶּדֶק,
כָּל־לִבּוֹ רַק לִכְתָבִים.

שֵׁם תִּפְאֶרֶת רַב וָרָם
אָז לָעַד יִהְיֶה זִכְרֵכִי;
כִּי דוֹר דוֹר בָּרוּךְ אַבְרָם
פִּירקָאוִויץ, תּוֹרָה מַרְבִּיץ,
וּבְאַבְרָם אַתְּ תִּתְבָּרֵכִי.

פ"ה

ליצחק בר ברוך לוצאטו

ביום שמחת לבו

בחתֻנת יעקב בנו וחנה בתו

(פאדובה ערב יה"כ תר"יא)

דודי בן־דודי, מישרים אהבת,
וַיהי משפט וצדק מעגלך;
אל רם יָרֵאתָ, כל עַוְלה תִעַבת:
על כן בֵּרַך אתָך האל עושך.

על כן תבנית היכל בָנות חטבת,
מופֵת וָאות לַבַחורים בניך.
יצחק! מָקור ברוך, מִשָם חֻצַבתָ,
מימיו נאמנו בָךְ ובצאצאיך.

על כן בִנְךָ עם בת י"ש"ר (תפארת
חכמתו וכתביו עד קצוי אָרץ),
אף עם בחור משכיל בִתָךְ נקשרת.

גילו שמחו דודים, אין שד אין פרץ;
ברכת שַדי לָעַד אתכם עֹטֶרֶת:
תָגֵל יצחק, ויהי בֵיתָךְ בית פרץ.

אחיך שד"ל

פ"ו

לנכח מלכה בתי (*)

(שבט תר"יא)

זֶה שָׁנִים עֶשֶׂר וּשְׁמֹנֶה הָנְחַלְתִּי
יַרְחֵי עָמָל. רוּחַ רָעָה אִמֵּכִי
לַעְכּוֹר הֵחֵלָּה, מִנִּי אָז בֵּית בֶּכִי
הָיָה בֵּיתִי, בִּתְהוֹם צָרוֹת צָלַלְתִּי.

לֵיל רֵאשִׁית תַּחְלוּאֶיהָ בָּךְ הָרָתָה
וַתָּבֹאִי בִּתִּי לִרְאוֹת אוֹר שָׁמֶשׁ
וַיְהִי אוֹר שֶׁמֶשׁ לָךְ עֵיפָה וָאָמֶשׁ
כִּי רַק צַר וּמְצוּקָה עֵינֵךְ רָאָתָה.

הֶחְלִיפָה כֹּחַ וּלְאֵיתָנָהּ שָׁבָה
אִמֵּךְ כִּמְעַט, אָז בָּךְ יַד־אֵל נָגָעָה,
הִתְחַלְחַל כָּל־רוֹאֵךְ, עֵינוֹ דָמָעָה,
נָמוֹגָה שִׁדְרָתֵךְ, לֹא עוֹד נִצָּבָה.

אִמֵּךְ כַּגִּבּוֹר קָמָה הִתְעוֹדְדָה,
עֵינָהּ לֹא תִבְכֶּה, לֹא רָפוּ יָדֶיהָ:
עַל כַּר שֹׁכֶבֶת, אֹתָךְ עַל־כַּפֶּיהָ
נָשָׂאת, עָלַיִךְ יוֹם וָלֵיל שָׁקָדָה.

(*) נדפס בצפירת תפארה, N. 7, 8, 9

וַיְהִי אַחַר יָמִים, כִּמְעַט צָמָחָה
רִפְאוּת וּתְעָלָה לָךְ; אָכֵן חָלְיֵכִי
רַבַּת עֻנָּה שִׁבַּר אֶת־יוֹלַדְתֵּכִי
וּבְרוּחָהּ וּבְשָׂרָהּ לֶעָפָר שָׁחָה.
לֵב אוֹהֵב וּמְרַחֵם הוֹסִיף לָהּ כֹּחַ
לִסְבּוֹל בִּבְלִי הַרְגִּישׁ עָמָל וִיגִיַע
אַךְ כִּכְלוֹת זַעַם וּכְבוֹא עֵת הַרְגִּיעַ
הַגּוּף הַיָּעֵף נִדְכָּה וַיָּשֹׁחַ.
בַּלָּהוֹת וּתְלָאוֹת אָז הִקִּיפוּנִי
וַיַּשְׁקוּנִי מֵי רֹאשׁ לֹא יוֹם, יוֹמַיִם,
לֹא חֹדֶשׁ, לֹא שָׁנָה, אַךְ כִּשְׁנָתַיִם
עַד כִּי מִיּוּנָתִי אַלְמָן שָׂמוּנִי.
אַךְ גַּם בְּרֹגֶז מִמָּרוֹם רִחֵמוּ
וּלְבֵיתִי אֵם שֵׁנִית לֵאָה יָעֲדוּ
בָּהּ חֵן וָחֶסֶד וּתְבוּנָה נִצְמָדוּ
גַּם מִדְבָּרָהּ גַּם מִפְעָלָהּ נָעֵמוּ.
וָאַתְּ נִרְפֵּאת לָקוּם וּלְהִתְנוֹעֵעַ
אַךְ לֹא מָשׁ מֵעָרְפֵּךְ מַדְוֶה וָחֹלִי
וּלְאַט לְאַט כִּנְבוֹל עָלֶה תִּבֹּלִי
וַיְהִי יָמִים שָׁנִים גּוּפֵךְ גֹּוֵעַ.
גַּבֵּךְ כִּי שָׁח נִשְׁמַת רוּחֵךְ קָצֵרָה
וּתְקוּפַת לְחוּתַיִךְ הִתְקַלְקָלָה
אַחַר הָאֹכֶל אַנְחָתֵךְ נִכְפָּלָה

וּבְלֶחֶם לַחַץ חֶלְשָׁתֵךְ גָּבְרָה.
מִשְׁכָּב, לִבְרִיאִים וְלַחוֹלִים מַרְגּוֹעַ,
אַךְ לֹא פוּגַת, בִּתִּי, לָךְ בִּיצוּעַיִךְ
נַאַק וִילֵל הָיוּ כָּל לֵילוֹתַיִךְ
וּלְבָבִי בִּי יֶתֶר קוֹלֵךְ בִּשְׁמוֹעַ.
וּבְכָל־זֹאת לֹא לִבֵּךְ נָטַשׁ תּוֹחֶלֶת
וַאֲשֶׁר כָּל־רוֹאֵךְ בָּן, אַתְּ לֹא יָדַעַתְּ
קַוֹּה קִוִּית, גַּם כִּי לִשְׁאוֹל הִגַּעַתְּ
מְדוֹדָתֵךְ זֹאת לָךְ, לֵאָה מַשְׂכָּלֶת.
זַכָּה וּטְהוֹרָה בַּגּוּף גַּם בָּרוּחַ
בַּת טו״ב שָׁנִים עָלִית מִגֵּיא הַהֶבֶל
לָקַחַת מִיַּד־אֵל תַּגְמוּל הַסֵּבֶל
וּבְעַד יָשְׁרֵךְ בֵּין צַדִּיקִים לָנוּחַ.
שָׁמָּה לֵאלֹהֵי חֶסֶד הִתְחַנְּנִי
יֹאמַר לַמַּשְׁחִית: רַב! יָדֵיךְ הֶרֶף;
וּלְפִי הַטַּף הוּא יַטְרִיפֵנִי טֶרֶף
וּלְהָפִיץ מֵימֵי דַעַת יִסְעָדֵנִי.
אֶת־בִּרְכָתוֹ יְשַׁלַּח עַד קֵץ יָמִין
אֶל אָבִיךְ וּלְגַפְנוֹ הַפּוֹרִיָּה
וּלְכָל זַרְעוֹ: אוֹהֵב גֵּר וִישַׁעְיָה
מִרְיָם בָּרוּךְ יוֹסֵף גַּם בִּנְיָמִין.

פ״ז-פ״ח (°)

בעל הערוך לבעל ערך מלין
מלבו יוצא מלין

תר״יא-תר״יב

לִבְאֵר מַיִם חַיִּים לִבִּי סַבֹּתִי
בִּכְנַעַן וּבְשֵׁשַׁךְ שָׂרִים חֲפָרוּ (א)
קַמְתִּי, וְלְאַנְשֵׁי לֵב, חָכְמָה בָּחָרוּ.
מֵעַל הַבּוֹר אֶת־הָאֶבֶן גַּלּוֹתִי.
לִדְלוֹת יַרְדֵּן וּפְרָת אָז הַחִלֹּתִי,
וָאַשְׁקְ הָמוֹן רַבָּה דוֹרוֹת עָבָרוּ.
אַךְ גָּאוּ מָיִם, עַל הָרִים יִגְבָּרוּ:
מִי זֶה גִבּוֹר יַשְׁלִים פֹּעַל זַמֹּתִי?

בָּרוּךְ טַעְמְךָ, שִׁי״ר, חֶפְצֵי מִלֵּאתָ:
בִּמְצִלּוֹת בָּאתָ, מַחְמַדִּים הוֹצֵאתָ:
כִּי עַפְעַפֶּיךָ כָּל־סָתוּם יַחְשֹׂפוּ.
הַצְלַח, אַל תִּמְנַע טוֹב, חוּשָׁה, אַל־תֶּרֶף,
תֵּן לַצָּמֵא מַשְׁקֶה, לָרָעֵב טֶרֶף:
יָזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ.

סוף אלול נתן בן יחיאל לפ״ק

(*) נדפס בכוכבי יצחק, כ׳, דף 17

(א) הכוונה על תלמוד ירושלמי ותלמוד בבלי, והם נרמזים ג״כ למטה בשמות ירדן ופרת.

שמעת קול מורה, נתן רבך:
הט אזן לידידך תלמידך

ימים רבים תבכה נפשי בסתר
על זקני גוי קדוש, על חכמתמו
וִיָקָרָם כי חֻלַּל, אף צדקתמו;
ולהבלי תעתועים יֻתַּן הכתר:

וְאַתְּ נֶאְמַן ביתם, וַתִּגְדַּל יתר
חוקר כל דבריהם ופעֻלותמו
מזריח כחמה הוד תפארתמו,
כונן על בוזיהם חִצָּיו על יתר;

אתה, אב לישֻׁרון, יד בַּצַּלַּחַת
תטמון, ובדומִיָּה תקרב לשחת;
עִמְּךָ תמות חכמה! מר מר דָּאַבְתִּי.
שמע שַׁדַּי, וַיְצַו לָאור וַיָּאֶר;
צִיון תגיל, ולעיני כל תִּתְפָּאֵר:
תִּרְאֶה צִדְקִי, בושה תִּתְכַּס אויַבְתִּי.

פאדובה ד׳ תשרי שד״ל זע״רא לפ״ק

פ"ט (*)

קינה על מיכה יוסף
בן אד"ם הכהן לעבענזאהן מעיר ווילנא

ל"ג לעמר תר"יב

ואתה בן אדם שא על־בן־אדם קינה ואמרת על־מיכה יוסף מי כיוסף:

איך הילל בן־שחר בשחר יומך נרדמה נדמית ארו: עינינו לנגה זרחך קוינו לצהרים והנה עלטה:

למה מהרת לאסוף חכמה להרבות מדע ולהעמיק מחקר להחפיר קויך משברם ופני מיחלי טלך להכלים לנצח:

הלזאת אהבת שפת קדושים ותלמד כנורך את שיר יי׳ למה"ר לעזוב, ארץ נשיה ולפרוש כנפיך אל־מרומי זבול להשמיע תהלות עליון בקהל שרפים:

הלזאת על־שבר, עיר דדנים היו בכורי משליך ובחיריו, בית לוי בעלותם אל־האלהים היו חותם דבריך כי לא לשכון ארץ נוצרת אך להתענג על־יי׳ בלהקת חסידיו:

נפש טהורה מאסת תבל ומחשביה למה ממרומים ירדת ולמה מרחם לא־מהרת עוף:

ולו יונק ועולל כאחיך חלית ותגוע בטרם יוציא עץ תבונתך ציץ ופרח:

(*) נדפס בספר שירי שפת קדש ח' ב' ,Vilna 1869, דף 245

ולמה לך חיים לשבוע כאב ויגון ולאדיב נפש צדיק:

ימים על־ימים קוה זה ינחמני משאר עוללי ועתה נפלת מאנה הנחם נפשו:

ולמה גם־לי מארץ רחוקה התודעת ואמרי חכמתך לפני ערכת ותדרוש משפטי ולמועצותי הטית אזן ומקצוי־ארץ היית לי לבן:

מיכה יוסף בני בני רבות וגדלות מגבורת רוחך הוחלתי ובן יקיר, אמרתי ורע נאמן נתן־לי יי׳ בירכתי צפון:

ואיה אפוא תקותי ותוחלתי נכזבה ושמחתי עדי־רגע:

ועתה מיכה יוסף המתלונן בצל שדי לך התנפל לפני רחום לאבליך ישלח נחומים:

יולדך הנדכה בכאב אנוש יחן ירחם מחץ לבבו ירפא רוחו הנשברה יחיה:

יחליף כחו יחדש נעוריו יאמץ ידיו במחקרי תושיה להפיץ ביעקב אמרי תבונה אמת וצדק:

ימחה דמעה מעל פניו ינחמהו ויחדהו במשכילים שומעי לקחו:

ממצולת יגון יעלה ושם כבודו ירום ונשא תהלתו תמלא הארץ וזכרו לברכה לדור דורים:

לג׳ לעמר תר״יב (שד״ל וע״רא לפ״ק)

צ׳ (*)

אל הלקח ארון האלהים ואל מות מרנא ורבנא

כמו"הרר **מרדכי שמואל גירונדי** זצ"ל

אב"ד ומ"ץ בעיר מולדתו

פאדובה

נקרא אל השמים

ב ן נ"ב ש נ ה כ ש מ ו א ל ה ר מ ת י

אור לי"ג לחדש טבת

שנת

וברחמים גדולים אקבצך

(תרי"ב)

ק י נ ה

כָּל־הַקָּהָל   נִבְעַת נִבְהָל
מַר יִבְכָּיוּן   כִּי פַּס רוֹעָם
עִיר נֶאֱמָנָה   כְּאַלְמָנָה
וּכְבֵן עַל אָב   יֶאֱנַח עָם
אוֹי כִּי נִקְטַף   אוֹי כִּי נֶחְטַף
וּבְלֹא עִתּוֹ   שִׁמְשׁוֹ הוּעָם
קָדַר אוֹרֵנוּ   כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ   לֻקַּח צַדִּיק
צַדִּיק תָּמִים   אָב לִיתוֹמִים
לָאֶבְיוֹנִים   מָעוֹז מִגְדָּל
אִישׁ מַכְאוֹבוֹ   נָגַע לִבּוֹ

(*) נדפס בכוכבי יצחק XVII, 21, וב"מע Literaturblatt des Orients, 1852, 642.

גִּלָּה אֵלָיו   כָּל־רָשׁ וָדַל
הוּא לִגְדוֹלִים   מֵלִיץ דַּלִּים
גַּם מִכִּיסוֹ   תֵּת לֹא חָדָל
קָדַר אוֹרֵנוּ   כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ   לֻקַּח צַדִּיק

אוֹצָר מָלֵא   נִסְתָּר נִגְלֶה
מִקְרָא מִשְׁנָה   תַּלְמוּד מִדְרָשׁ
עִמְקֵי חֻקִּים   שׁ״וּת וּפְסָקִים
מֵהוֹן יָקָר   דָּרוֹשׁ דָּרָשׁ
בִּלְתִּי פוּגָה   בָּהֶם הָגָה
יוֹמָם וָלַיְ־   לָה לֹא יֶחֱרָשׁ
קָדַר אוֹרֵנוּ   כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ   לֻקַּח צַדִּיק

יִרְאַת צוּרוֹ   הִיא אוֹצָרוֹ
וּבְמִצְוֹתָיו   חֶפְצוֹ חֶשְׁקוֹ
דָּת אֵל חָמַד   לָמַד לִמֵּד
וַיְנַהֵל בָּהּ   זֶרַע חֵיקוֹ
תּוֹרָה הִרְבִּיץ   חָכְמָה הֵפִיץ
הֵשִׁיב פּוֹשְׁ־   עַ מִדַּרְכּוֹ
קָדַר אוֹרֵנוּ   כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ   לֻקַּח צַדִּיק

שָׁפָל עָנָו   שַׁחוּ עֵינָיו
וּשְׁפַל בֶּרֶךְ   כָּבוֹד תָּמַךְ

שָׂנֵא גֵאָה מָאַס קִנְאָה
וּכְבֵן קֶרֶב צָעִיר וָמָךְ
הַחֶלְכָּאִים הַנִּדְכָּאִים
שָׁמַע יָעַץ עָזַר סָמָךְ
קָדַר אוֹרֵנוּ כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק

עַל צַדִּיקִים הָעַתִּיקִים
הוֹפִיעַ אוֹר עֹשֶׁר יָדוֹת
אָסַף לָקַט בִּלְתִּי שָׁקַט
חָרַת עַל לוּ־ חַ תּוֹלָדוֹת (א)
חִפֵּשׂ חָתַר גִּלָּה מִסְתָּר
הוֹצִיא מֵאֹ־ פֶל נִכְבָּדוֹת
קָדַר אוֹרֵנוּ כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק

צֶדֶק לָבַשׁ יֹשֶׁר חָבַשׁ
בֶּצַע מָאַס וּלְאֵל קִוָּה
הִשְׁקִיט רִיבוֹת כִּבָּה אֵיבוֹת
זָרַע שָׁלוֹם אַהֲבָה אַחֲוָה
עַל כֵּן בָּעִיר רַב עִם צָעִיר
אוֹי אוֹי יִצְוַח הֹוָה הֹוָה
קָדַר אוֹרֵנוּ כָּבָה נֵרֵנוּ
מֵעַל רֹאשֵׁנוּ לֻקַּח צַדִּיק

(א) ספר תולדות גדולי ישראל.

צַדִּיק מוֹשֵׁל   מֵקִים כּוֹשֵׁל
חוּס עַל הָאֵם   חוּס עַל בָּנִים
רַחֵם עַל עָם   דָּוֶה נִפְעָם
בִּבְכִי יָבֹא   וּבְתַחֲנוּנִים
רַפֵּא מַחְצוֹ   וּגְדוֹר פִּרְצוֹ
חַדֵּשׁ יָמָיו   הַקַּדְמוֹנִים
הוֹפַע אוֹרֵנוּ   הָאֵר נֵרֵנוּ
הָרֵם רֹאשֵׁנוּ   בִּגְלַל צַדִּיק

צ״א (*)

עַל בֵּית הַחוֹלִים

אשר הקים הגביר רָאטהשילד בעִיר פַּרִיס.

(ו׳ טבת תרי״ג)

עוֹבֵר הַבֵּט, מָה אָנוּ מַה חַיֵּינוּ.
אֶתְמוֹל כָּאַיָּלוֹת רַגְלֵינוּ קַלּוֹ,
יָדֵינוּ כִּמְטִילֵי בַּרְזֶל נִמְשָׁלוּ.
וָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ נִכְבּוֹשׁ תַּחְתֵּינוּ.
פִּתְאוֹם בִּתְקוּפָתוֹ יֵקַד דָּמֵנוּ,
אוֹ גִיד קָטֹן אוֹ עֹרֶק הִתְקַלְקָלוּ:
כֹּל כֹּחוֹתֵינוּ אָז יַחְדָּיו אֻמְלָלוּ,
כַּיּוֹלֵדָה נִפְעָה עַל מִשְׁכָּבֵנוּ.

(*) נדפס באבני נזר 1853, דף 11.

בָּרֵךְ, עוֹבֵר מַבִּיט, בָּרֵךְ שֵׁם יָמֶשׁ (1)
הִשְׂכִּיל אֶל־דַּל, פִּזַּר, וַיָּקֶם בַּיִת,
בּוֹ כָל־דָּוֶה, יִשְׁכַּח רִישׁוֹ, יַרְגִּיעַ.

יָרוּם נֵזֶר אֶחָיו, יָאִיר כַּשָּׁמֶשׁ;
יָרוּמוּ שָׂרִיגָיו כִּשְׁתִילֵי זַיִת,
וּשְׁמָם לָנֶצַח לִבְרָכָה יוֹפִיעַ.

צ״ב (*)

ליוסף אלמנצי

(ב׳ תמוז תר״יג)

שָׂמַח לְבָבִי בִּי וּכְבוֹדִי יָגֵל
כִּי אֶחֱזֶה דוֹדִי מֵעִיר הַנֵּבֶל
כִּנּוֹר וְעֻגָב שֵׁנִית כִּימֵי קֶדֶם
תֹּפֵשׂ, וְזִמְרָה לִידִידוֹ מַשְׁמִיעַ.
הֵן יוֹם בְּשׂוֹרָה זֶה, יוֹם טוֹב, יוֹם יֶשַׁע
אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחַד, אֹמַר אַךְ סָרָה
רוּחַ נְכֵאָה מִיּוֹסֵף, וַיָּשָׁב
שָׁלוֹם בַּעֲצְמוֹתָיו, עָצְמָה וָאֹמֶץ
וּבְעוֹרְקָיו דָּמוֹ לֹא יִפְגַּע פֶּגַע.
יַשְׁלִים תְּקוּפָתוֹ בִּלְתִּי מֹנֵעַ

(1) James

(*) נדפס באוצר נחמד א׳ דף 178

לֹא עוֹד חֲרָדוֹת אֶת־עַרְשׂוֹ יַרְגִּיזוּ
לֹא זְהֲמַתּוּ עוֹד חַיָּתוֹ לָחֶם
לֹא מֵחֲרִיצוּתוֹ יָדָיו תִּרְפֶּינָה.
יוֹאֵל אֱלֹהַ עוֹד כִּימֵי הָאָרֶץ
חָזָק וְאַמִּיץ כַּגִּבּוֹרִים יְהִי
יָשׁוּב וְעוֹד יִתֵּן לַיָּעֵף כֹּחַ
כּשֵׁל יְקִימוּן עוֹד מִלָּיו, בִּרְכַּיִם
הַכֹּרְעוֹת יַגְבִּיר, לְבִלְתִּי תִּמְעַדְנָה,
פִּיו יַעֲרֹף עֵצָה מַחְכִּימַת פֶּתִי
לוֹ יִשְׁמְעוּ רָאשֵׁי עֵדָה וְיִחֵלּוּ
וּלְקוֹל אֲמָרָיו יָד עַל פֶּה יָשִׂימוּ.
תִּרְאֶה וְתָגֵל יוֹלַדְתּוֹ, תִּפְאֶרֶת
נָשִׁים, וְכָל זַרְעָהּ, זֶרַע בָּרוּךְ.
תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי אֶל־אֵל כִּקְטֹרֶת
וִישִׁיבְךָ אֵלַי עָלֵז, שָׂמֵחַ
וּבְנִי בְּכוֹרִי גַּם אֶל־חֵיקִי יָשֵׁב
כִּי כֵן בְּנַפְשִׁי נִקְשַׁרְתֶּם גַּם יַחַד
חוֹתָם עֲלֵי לִבִּי אַתֶּם לָנֶצַח.

צ"ג

בשלחי דקדוקי (קונטרים ראשון) אל החכם מונק

(כסלו תר"יד)

לִשְׁלֹמֹה מוּנְק, חכם, צדיק, נִזְרֵנוּ
בפליאות תושיה יורע פשר
יאר פניו צוּרֵנוּ
וִיחַדֵּשׁ כֹּחַ ראותיו כנשר
כִּתְפִלַּת המשתחֲוה לו
תלמידו וידידו שְׁדָ"לוֹ

צ"ד (*)

אל הגבר היקר המהלל ברוב התשבחות
כמ"ר גבריאל טריאֶסטי הי"ו
כי חלה ויחזק
ויתפלל תפלת נעילה בביה"כ אשכנזים
בנועם קולו קול עוז
ככחו מאז וככחו עתה
והעיר פאדובה צהלה ושמחה
ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר

(מוצאי יו"הכ תר"יד)

עַל רֹב מְרִינוּ, עֹצֶם אַשְׁמוּתֵינוּ
הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט הִתְאַנַּף בָּנוּ
אָמַר לַחְטֹף צַדִּיק מֵעַל רֹאשֵׁנוּ
וּבְךָ הִפְגִּיעַ אֶת־חַטֹּאת כֻּלָּנוּ.

(*) נדפס בכוכבי יצחק כ', 18; ובכרם חמד, ח' 190

אַךְ הַשָּׂר הָעוֹמֵד לִימִין צוּרֵנוּ
מִיכָאֵל מֵלִיץ יֹשֶׁר הִצִּילָנוּ
וַיִּתְחַנֵּן לֵאמֹר חוּסָה מַלְכֵּנוּ
אַל תִּתְאַלְמַן פָּארוּבָה מוֹדַעְתָּנוּ.

הֵן פֹּה לָבוּשׁ בַּדִּים לִשְׂמֹאל כִּסְאֶךָ
הוּא גַבְרִיאֵל אָחִי; וּבְדָרֵי אָרֶץ
הָאִישׁ גַבְרִיאֵל גַּם־הוּא מַלְאָכֶךָ

מִי כָמֹהוּ רַב־חֶסֶד, מַשְׁבִּית בֶּכִי?
מִי מַחֲזִיק בֶּדֶק, מִי עוֹמֵד בַּפָּרֶץ? —
וַיַּעַן הָאָדוֹן וַיֹּאמֶר: יְחִי!

צ"ה

קינה על הרב
יוסף יהודה לוי גטינארה
מ"ץ בעיר קזאלי

(אדר תר"טו)

עֵינִי תִּזַל בבכי קזאל הַנֶּאֱנָחָה הַנֶּאֱנָקָה
יוסף לוי, אבי אבי משפט זורֵ-עַ וצדקה
אורו יהל בתעודת אל הִשְׂבִּיעַ נֶ-פֶשׁ שׁוֹקֵקָה
איכה נקטף איכה נחטף בִּדְמִי ימיו עָזַב עֶדְרוֹ

יוסף יוֹדָה אוצַר חֶמדה יָקָר מִפָּז בין הרועים
שָׁקַד לִגדור פִּרְצוֹת הדור מָאַס עַצְלָה גם מַרגועים
יד לא טָמַן, צפון תימן נשא קולו: חושו רֵעִים
חַיִל אִזְרוּ, פֶּרֶץ גִּדְרוּ טרם יָפוּץ צאן מְדִירוֹ

איש תם איש בר צדיק גבור מה זה אורו יִדְעַךְ יִקְדָּר?
ובני עַוְלָה יִרְבּוּ שַׁלוה יפרח ישגה קוץ גם דרדר
נשפיל קדקד נכרע נִקוֹד שופט הַצֶּ-דֶק יִתְהַדָּר
בִּטחו בו עַם דְּוֵה נִפְעָם כי גם לכם ישלח עֶזְרוֹ

ELEGIA

TRADOTTA DALL'EBRAICO IN MORTE DELL'EGREGIO SIG.R

GIUSEPPE LEVI GATTINARA

DI FELICE MEMORIA

Rabbino dell' Università Israelitica di Casale (*)

Casale tu piangi tu gemi e sospiri
Piagato è il tuo core pel duol tu deliri
È sacro il tuo pianto mi struggo con Te.
Il giusto Giuseppe l'esimio Pastore
Lasciò questa terra e in grembo al Signore
L'ansioso suo spirto contempla il suo Re.
Perchè ne fu tolto? perchè fu rapita
Quell'anima santa nel fior della vita?
Perchè dal suo Gregge fu tolto il pastor?

—

Giuseppe Giuseppe tu forte tu pio
Coi grandi tuonavi nel nome di Dio
E mite scendevi daccanto al dolor.
Tu sacro ministro campion d'Israello
Tentavi frenare del secol rubello
La foga indomata de' nuovi pensier;
E vigile sempre tua voce possente
Si udiva a levante si udiva a ponente
Tuonar per la fede pel giusto pel ver.
Fratelli fratelli fu cruda la sorte!
Un argine alzate sui guasti di morte
O il gregge si sbranca deserto è l'ovil.

—

Oh! chi può del Nume scrutare i secreti
In oggi pel giusto i giorni son lieti
Domani quel giusto del duolo è l'asil.
E l'empio talora superbo passeggia
L'allieta salute contento festeggia.........
Ah! taci; lo spino pur cresce tra i fior.
Ai Divi decreti la fronte chiniamo
E se oggi n'atterra risorger speriamo
Chè fonte di bene fu sempre il Signor.

Il traduttore
Jacob Giuseppe Levi.

(*) Pubblicata nell'*Educatore Israelita*, 1855 p. 115. 6.

צ"ו

בראש ספר ישעיה

(תמוז תר"טו)

לכבוד החכם המפואר
הזורע ברכה
שלום והצלחה תורה ותושיה
בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו
כש"ת **אברהם הכהן** הי"ו
מולדתו בעיר פרֶסבורג המהֻללה
ומושב יקרו בפאריש העיר הגדולה
ומצודת חסדיו פרושה בכל תפוצות הגולה
שיר תודה ותהלה

חִקְרֵי יֹשֶׁר וָקֹשֶׁט, מִיּוֹמַיִם
הָפֵץ בִּבְנֵי עַמִּי לָרִיק אִוִּיתִי;
וְנִבִיאֵי שֶׁקֶר יִשְׂאוּ רֹאשׁ רָאִיתִי
יוֹם יוֹם, וְאֻמַּת תִּכְרַע אַרְצָה אַפָּיִם.
שִׁכַּלְתִּי בֵּן יַקִּיר, כִּימֵי שָׁמַיִם
יִכּוֹן זִכְרוֹ: לֹא עוֹד אָקוּם דִּמִּיתִי:
אַךְ בַּצָּרָתָה לִי יַד־אֵל חָזִיתִי,
הוּא לִקְרָאתִי הִקְרָה מֹשֶׁה מִמָּיִם.
אִישׁ חַיִל, תִּפְאַרְתּוֹ תֵּבֵל מָלֵאָה,
קִרְיַת דָּוִד עָלָה וַיִּגְאָלֶהָ;
דַּלִּים, חוֹלִים, אַף עוֹלָלִים הוֹשִׁיעַ.
הוּא לִבְנִי אָב הָיָה בִּקְצֵה הָאָרֶץ;
הוּא אֶל־סִפְרִי אָמַר: צֵא, וּפְרוֹץ פָּרֶץ,
וּבְאֹפֶל תַּעֲלֻמוֹת אוֹר צַח הוֹפִיעַ.

פאדובה סוף תמוז תר"טו — ש"דל

צ"ז (*)

לכבוד ידידי החכם המופלא
שלמה מונק
בהוציאו לאור ספר מורה הנבוכים
ככתבו וכלשונו בלשון ערבי
ומתורגם צרפתית
עם הערות המבארות כל הדבר הקשה
ומכריעות בין חלופי נסחאות
אשר לקט בכמה ספרים כ"י מן המורה
גם בערבי גם בעברי
יראו ישרים ויתמהו
לרוחב המדע הטמון בספר הזה
וכבוד ותהלה יתנו לחכמת שלמה
ולעוז אהבתו להורה ולתושיה ולישראל עמו
ישלם ה׳ פעלו ותהי משכרתו שלמה מעמו. אמן.
(כ"ב אלול תר"יו)

שיר

עִוֵּר כַּמֵּת הוּא, קַדְמוֹנִים מִלֵּלוּ,
אַךְ הַמָּשָׁל הַזֶּה אַתָּה הִשְׁבַּתָּ.
מִי חַי כָּמֹכָה, מִי גִבּוֹר גַּם עַתָּה
כִּי שֶׁמֶשׁ וּשְׁבִיב אֵשׁ לָךְ לֹא יָהֵלּוּ.
רָאִיתִי פָּעָלְךָ, וַיְבָהֵלוּ
שַׂרְעַפַּי. בַּמּוֹרֶה לָאוֹר נָתַתָּ:
פָּנָיו חִדַּשְׁתָּ, כָּל־סִיגָיו הִכְרַתָּ,
פָּתַרְתָּ כָּל־סָתוּם, חִידוֹת חָדֵלּוּ.
מִיָּוָן, מִקֵּדָר עֵדִים קִבַּצְתָּ,
מַטְמוֹן הוֹצֵאתָ מִכֹּל יַרְכָתַיִם,
וּבְעֹמֶק סוֹדוֹתָיו אוֹרָה הֵפַצְתָּ.

(*) נדפס במ"ע Archives Israélites, Décembre 1856.

עַל כֵּן מֹשֶׁה לִפְנֵי רוֹכֵב שָׁמַיִם
יֶעְתַּר: רַחֵם עַל רָ"שׁ יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר,
וּנְעוּרָיו גַּם עֵינָיו חַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר.

VERSIONE TEDESCA

DI

J. Lehmann (*)

« Der Blinde ist dem Todten gleich zu achten » —
So hiess es einst; dies Wort zerstörst Du eben,
Wer lebt wie Du ein schön' res, reich' res Leben?
Kann doch kein Dunkel Deinen Geist umnachten.

Wie musst'ich staunend jüngst Dein Werk betrachten,
Du wusstest' ihm das volle Licht zu geben,
Die Schleier von den Räthseln weg zu heben,
Und brachtest laut' res Gold aus tiefen Schachten.

Von Hellas und vom Orient die Sonnen
Du sammelst sie — die Nebel sind zerronnen!
Drum betet Moses (1) vor Allvaters Throne;

« Wie Deine Kraft des Adlers Aug' verjüngt —
« So Herr den Dulder, der in Dunkeln ringt,
« Mit Deinem Strahl begnade und belohne! »

(*) Pubblicata nel *Magazin* für die Literatur des Auslandes, Berlin 1857, p. 44.

(1) Dies war auch der Vorname des Maimonides.

צ"ח (*)

במלאת לי נ"ז שנה

(תר"יז)

אוֹי לִי לִבִּי, אֵיכָה חַיֵּי הֶבְלֶךָ
גָּזוּ בִּלְתִּי חֶמְדָּה, עָפוּ חָלָפוּ!
רָדַפְתָּ תּוּשִׁיָּה יוֹמָךְ לֵילֶךָ,
ותְלָאוֹת וִיגוֹנִים אִתָּךְ רָדָפוּ.
לַחְקוֹר טָמוּן בִּלִּיתָ אֶת־חֵילֶךָ.
צֶדֶק הִגַּדְתָּ, אַךְ לֹא לוֹ נִכְסָפוּ
אַלְפֵי אֶפְרַיִם, וַיִּבְזוּ מְלֶיךָ;
יָקוּצוּ בִנְכֹחוֹת, רַק שָׁוְא יִשְׁאָפוּ.
קֶרֶן זֵדִים תָּרוּם, לֹא עוֹד נֶחְבָּאוּ,
בָּאֵל וּבְתוֹרָתוֹ פִּיהֶם יִשְׁלָחוּ
וּלְכָל־דּוֹבֵר סָרָה מַשְׂכִּיל יִקְרָאוּ.
צֶדֶק וָיֹשֶׁר כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ,
הָמוּ סַרְעַפַּי בִּי וַיִּשְׁתּוֹחָחוּ;
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמוֹ "אַל־תִּירָאוּ.
"אִם רָעִים רֹאשׁ יִשָּׂאוּ,
"אַל־יִפּוֹל לֵב צַדִּיק. רַבּוֹת כָּאֵלֶּה
"הָיוּ מֵאָז. אַךְ לֹא תִקְצַר, לֹא תֵלֶא
"יַד אֵל הָעוֹשֶׂה פֶלֶא.
"עַמּוֹ יִשְׁמוֹר, יָסִיר קוֹצִים מִכָּרֶם;
"מִן־הֶעָפָר, סֻכָּה נֹפֶלֶת יָרֶם."

א' אלול אל תיר"או לפ"ק

(*) נדפס בהמגיד שנה א' דף 166, N.° 44

צ"ט (*)

לכבוד החכם המפואר

מוה"רר **אברהם גייגער** נ"י

במלאת כ"ה שנה למלכו

(כ"ה חשון תר"יח)

ברוך אברם מאל עליון
ישכיל לָעַד באשר יפנה
יאריך שניו יאמֵץ מתניו
ואשר הרס ישוב יבנה

פאדובה כ"א מרחשון סֶד מָגִיס אָמִיקָה וֶרִיטַס לפ"ק
(Sed magis amica veritas)

ידידו שד"ל

(*) נדפס בהמגיד ב' עמוד 6.

ק' (°)

לכבוד החכם המפואר

מהר"ר **אהרן יעללינעק** נ"י

מעוז ומגדול לתורה ולתעודה;
במעמקי הקבלה והאגדה
יד חקירתו הדה
ואחר כמה דורות מחזיר אבדה
ומוציא לאור אודם ופטדה
אשר מתהום השכחה גאל ופדה;

(*) נדפס בכוכבי יצחק כ"ד, 2.

ולרומם קרן שפת יהודה
השכולה והגלמודה
ירעם בקולו באזני קהל ועדה;
הוא מרומים ישכון על התורה ועל העבודה
בְוִיאֵינָה הבירה אוצר כל כלי חמדה;
שיר תהלה ותודה
ביום הפתח החדר הרביעי מאסיפתו היקרה והחמודה
בית המדרש.
(י"ח שבט תר"יח)

מֵעִיר רוֹכֶלֶת תּוּשִׁיָּה וָדַעַת (א)
אֶל קִרְיַת מֶלֶךְ רַב, אַהֲרֹן נִקְרֵאתָ,
שָׁם בֵּית מִדְרָשׁ מִמַּצְפּוּנִים הוֹצֵאתָ,
פֹּה בֵּית מִדְרָשׁ תִּתְמוֹךְ, תּוֹרָה לָטַעַת.
תּוֹכַחַת פִּיךָ חַלָּמִישׁ בּוֹקַעַת:
בֵּין יָוָן וִיהוּדָה אַתָּה הִפְלֵאתָ (ב);
אַתָּה לִשְׂפַת אָבוֹת קַנֹּא קִנֵּאתָ,
לָמָּה עַל פִּי בָנִים לֹא עוֹד נִשְׁמָעַת (ג).
הַצְלַח, גִּבּוֹר, הַצְלַח; מָעוֹז וָסֶלַע
אֵל שַׁדַּי יִהְיֶה לָךְ; הָרֵם קוֹלֶךָ,
לֵב הַבַּרְזֶל תָּמֵס וּתְפוֹצֵץ סָלַע.
אֶל אֵל יָשִׁיב הַמּוֹאִים נֹעַם מַקְלֶךָ;
חִנּוּךְ בָּנִים לֹא יָסוּר עַד יִזְקְנוּ;
וּסְגֻלּוֹת קֶדֶם עוֹד תּוֹסִיף תֵּת לָנוּ.

י"ח שבט תר"יח.

(א) ליפסיא (ב) עיין וויענער מיטטהיילונגען, ט' נאוועמבער 1857
(ג) עיין נזר קדש על מצה אהרן, מאת יצחק גרינבערגער, וויען 1858

ק"א (*)

לר' יצחק ריטטענבערג

(ך' שבט תר"יח)

לא שכחתי לא נָשִׁיתִי
לא מאסתי לא בזיתי
אף רוחי נאמנת לך
אךְ כחי חָלַף הלך.
אַתְּ על יֶלד תתמַרְמַר
ושְׁנָתַיִם לא גָמַר
ובכורי בן ד"ך שנה
בַחכמה שֵׁם רב קנה
לָקַח מֶנִי בזקוּנַי.
כֹּחוֹתַי מאז כָשָׁלוּ
התגַבֵּר לא עוד יוכלו
עצמותי אז הִתְפָּרָדו
קרסֻלַי מָטו מָעָדו
וַתִּכהינה גם עֵינַי.
הִתְרַפִּיתִי יום צרה
כי לַפֶּצַע אין מזור
אין כֵּהָה לַחַבּוּרה

(*) נדפס בהמגיד ה', 133

לִנְכֵה רוח מי יַעְזור ?
סר כחי רָפוּ יָדַי
איך אוכל תת עוד דודַי
לִקְרובים אף לִרְחוקים
משכילים הַמַעְמיקים
בַּכָּתוב, בַדִקדוקים
ודברים הָעַתִיקים ?
יֹאבַד יום אף יֹאבד ליל
יֹאבד כח, יֹאבד חיל
אם אל איש וָאיש אשיבה
וּכְחֶפְצָם מִלִין ארחיבה.
הן יום יום עַל כנפי רוח
וּבְמִרְכֶּבֶת סיר נפוח
מתימנה מצפונה
החכמות אֵלַי תָבאנה
בִכְתבים או בִסְפרים.
וַיְהִי אך יָדַי ארים
אל אחד לכתוב מַעְנֶה
הַשֵׁני הנה זה בא
וַאֲני במבוכה רבה
לֹא אדע אל מי אֶפְנֶה.
שא על כן את־חַטָאתִי
אל תקצוף לשתיקתי.
זה עשרים שנה לו בָאתָ

רץ כצבי אותי מצאת
אך אולי יונק עולל
ובקיאך מתגולל
בימים ההם היית.
רב, עתה קנצי אשיתה
לנגינות על פי הנבל
דברי יתר שוא והבל.
הכה נא אשיב אליך
בקצרה על מכתביך

ק״ב (*)

ביום מלאת לי נ״ח שנה

(כל תנועה שלישית, ששית ותשיעית, הטעם עליה)

(א׳ אלול תרי״ח)

כוכבי, מלא חן וגדל־נגה,
לא תקדר, כי אתך אל ממעל.
צר וכלב ינבח, ישליך נעל.
אך זכרו מן־הארץ ימח.
דם דוד, אמר יה, תם־דרכך
מימי קדם ראיתי ידעתי.
נאצות מקניאיך שמעתי,
אך משם חוד ויקר לך יצמח.

(*) נדפס בהמגיד ב׳, 166.

עַל־בּוֹזַי לַמִּלְחֶמֶת יָצָאתָ,
לֹא יָגֹרְתָּ, בְּשָׁמַי עֹז אָזַרְתָּ;
אֶת־פָּנֶיךָ מֵרֹק לֹא הִסְתַּרְתָּ,
וּלְכָל־שֶׁקֶץ הָיִיתָ לִשְׂחוֹק.

לִימִינְךָ הִנְנִי הִנֵּנִי,
אָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם־עָלֹה;
אַף אֶגְעַר בַּשָּׂטָן וּבְחֵילוֹ,
הַיּוֹרֶה מִקָּרוֹב מֵרָחוֹק.

ק״ג (*)

על ידידו הנאמן

יוסף אלמנצי

שד״ל מקונן

(ניסן תר״ך)

אוהב דבק מאח, מה זה מִהַרְתָּ
וַתִּטּוֹשׁ בִּזְקֻנָיו גלמוד רֵעֶךָ?
לִבִּי, לִבִּי, למה חיים בחרת
בנפל יָחֵ״ף וְשַׁ״ל ובכורך? (א)

(*) נדפס בהמגיד ה׳, 125

(א) הלא המה, תלמידי הביבי החכם יעקב חי פארדו ז״ל, והחכם שמואל חיים לולי ז״ל בן דודי, ובני בכורי החכם אוהב גר לוצאטו ז״ל.

לראות שׂד על שׂד, אוי על אוי נשארתָ
לבכות גם על יוסף ראש נאמניך.
זה ארבעים שנה בו התפארתָ,
על מי תתענג עוד? כָּבָה נֵרֶךָ.

אורי עֶזרי נזרי תמיד היית,
יוסף, וביום טוב וביום רע נכספתי
לידיד יועץ תומך, וָאֶמְצָאֶךָ.
לִמְשַׂנְאַי לא שַׂחותָ, לא שָׂטִיתָ
רֶגַע ממני. לא לַשָּׁוְא חָשַׁפתי
לָך את לבי — יוסף, יוסף, אַיֶּכָּה?

ק״ד (*)

למוה״רר משה הלוי עהרענרייך
בבואו לרעות ביעקב בק״ק קזאל מונפיראטו
(ניסן תר״כא)

משה עֲלֵה הצלח ואל תירא
ורְעֵה לרב ימים עדת האל
עדה מהֻללה בישראל
נודע שְׁמָהּ מאז לתפארה.

(*) נדפס בהמגיד ה, 125

שָׁנוּ זמנים, יה דרור קרא,
חדל מְעוּף צוקה, ואור יהל;
שא קולְךָ, הַגֵּד לכל שואל
כי אין דרור ואור לבד תורה.

דַּבֵּר לדור חפשי: ומי ראשון
לִפְנֵי יְשֻׁרוּן משפְטֵי אַחְוָה
צֶדֶק וְיוֹשֶׁר וֶאֱמֶת קִבֵּל?

תורת בְּנוֹ עַמְרם לכל תבל
אור הָיְתָה, וְנֵר לכל לשון:
איך יעקב יבוש שְׁמוֹר מצוה?

ק"ה (*)

לידידי אברהם עהרליך

בפרידריכשטאדט

(סיון תרכ"א)

יום בּוֹאִי לִשְׁנוֹת זִקְנָה
שִׂמַּחְתַּנִי בִּזְמִירוֹת
כֵּן עֶלְיוֹן — אוֹהֵב צִיּוֹן
יַגִּיעֲךָ לִגְבוּרוֹת.
מֵרָחוֹק אוֹתִי זָכַרְתָּ
אַבְרָהָם, מִקְצֵה צָפוֹן

(*) נדפס בהכרמל א', 394

כִּי הִקְדַּשְׁתִּי (לִי אָמַרְתָּ)
לִתְבוּנָה — שִׁשִּׁים שָׁנָה.
כֵּן שַׁדַּי גַּם לְךָ יִצְפּוֹן
תּוּשִׁיָּה יָמִים אֵין חֵקֶר
וּלְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר קֹשֶׁט
וּלְהַכּוֹת עַל קָדְקֹד שֶׁקֶר
שַׁרְבִיטוֹ יוֹם יוֹם לְךָ יוֹשֶׁט.
שָׁוְא וָהֶבֶל אָז תַּשְׁלִיךְ
בִּמְצֻלוֹת נַחַל אֵיתָן
קֹשֶׁט וָיֹשֶׁר אָז תַּמְלִיךְ
רָם נִשָּׂא יִהְיֶה כִּסְאָמוֹ
מִשְׁכָּנָם יִהְיֶה בֵּיתָן (א).
תִּמָּלֵא תֵבֵל אוֹרָמוֹ
וּלְחֻמָּם שֶׁקֶר יִמָּס
פִּי כָזָב יִתְכַּס חָמָס
וּרְמִיָּה תִהְיֶה לָמַס.
אַל תִּירָא אַבְרָם, מָגֵן
קֹשֶׁט לָךְ, וּבְנֵי רִיבֶךָ
יֵרְדוּ תַּחְתֶּיךָ — וִימַגֵּן.
כֹּה יַגִּיד לְךָ הַפָּלִיט
הַנִּמְלָט מִדּוֹר מַבּוּל
דּוֹר בִּלְבּוּל
דּוֹר מַחְלֹקֶת וּפְלַגָּה.

(א) בית גדול. עיין המגיד י"ד אייר תר"כא

הַשַׁלִּיט

קוֹנֶה אֶרֶץ וּמְרוֹמִים
מִכָּל־עֶצֶב אוֹ תוּגָה
דֶּרֶךְ שֶׁקֶר וּמְשׁוּגָה
יִשְׁמָרְךָ, כָּל־הַיָּמִים.
וִיחָנֶּךָ חֵךְ טוֹעֵם
הַבּוֹחֵן בֵּין קשֶׁט לַשָּׁוְא
וִיחָנֶּךָ לֵב זוֹעֵם
בַּכָּזָב וּבְשָׁלִישָׁיו
בִּגְבוּרָה עָלָיו תַּרְעֵם
וּבְרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו.
אַל יַתְעוּךָ מַחֲלִיקִים
צַדִּיקִים פּוֹלִיטִיקִים
כָּל־חֶפְצָם שָׁלוֹם שָׁלוֹם.
כֹּה הֶחֱלִיק עַל יַד הַשַּׁעַר
אַבְשָׁלוֹם־אֶל כָּל־אִישׁ בַּעַר
וַיֹּאמַר אֶל שָׁב וָנַעַר
צֶדֶק יֹשֶׁר כָּל־מִלֶּיךָ
מָה חָפַצְתִּי הַצְדִּיקֶךָ!
וּבְקִרְבּוֹ — יָשִׂים אָרְבּוֹ
עַל אָבִיו לִקְשׁוֹר לִמְרוֹד.
אַךְ לֹא חַת מֵאִשׁ נִמְרֹד
לֹא נִפְעַם אַף לֹא נִדְהַם

אַבְרָהָם
לֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּיו
וַיִּשָּׁבֵר עֵץ גְּדוּלָיו.
אַף אַתָּה דוֹדִי אַבְרָם
הָעִבְרִי, אֵל רַב וָרָם
יִכָּתֵבְךָ עִם נֶאֱמָנִים
כָּל־חַיֵּימוֹ לִבְלִי־חַת
מַחְזִיקִים בֶּאֱמֶת אַחַת
חָכְמָתָם — גַּם תּוֹרָתָם
לֹא לָהֶן שִׁבְעִים פָּנִים (*).

(*) אמר המוציא לאור: ראה בהצופה להמגיד שנה המישית N.° 8 אגרת שד"ל אל מרדכי שטרעלישקר על המאמר "שבעים פנים לתורה"

ק"ו

לכבוד ר' מנחם פיליף, המכונה עמנואל
ביום מלאת לו ששים ושש שנים
וחמשים שנה מן היום אשר החל להיות מוהל
(מרחשון תר"כג)

זקן הקונה קבר   בִּשְׂדֵה המכפלה
ישבע חדוה גילה   בראות שמחת יובל
האח האח, הַביטה   (יַבִּיַע לִיחִידוֹ)
זַרְעֵנוּ בִּנְדוּדוֹ   לא שכח תורת אל
לשוא יום יום יִדְחוּהוּ   רבים זרים צרים

או גם אחים מַמְרים   לסור ולהתגאל
הנה כַמֶה חָלָפו   דורות אחר דורות
עוד בשמירת תורות   בית אברהם יָגֵל
שור גֶבר פועל צדק   שָם על הַר הַנָהָר (א)
לִברית שַדַי יִנְהַר   ירוץ אל כל שואל
זה ארבעים וָעֶשֶר   שָנים ערלת בשר
יסיר מֵרָש וָשָר   יזבח על הַהַרְאֵל
הַט אזן ופקח עין   איך הומִיָה קִרְיָה
לתת שיר הודָיָה   ותשורה לַמוהֵל
יָרֹן יצחק וַיַעַן: גִיל, אב לַהֲמון גוים
אשריך! נפלאים   חסדֵי צור ישראל
הוא הִרְבָה את זרעֲךָ   כַחול בשפת הים
תמיד ראה עֲנָיִם   וַיְהִי לָהם גואל
וַיָקָם אברהם   ויתפלל וַיֹאמַר
יפרח יִשְׂגֶה כַתָמֶר   לָעַד עמנואל
גם בן תשעים וָתֵשַע   כָמוני עוד יָמול
ובְעֵדֶן הַתַגמול   כַכוכבים יָהֵל
וִחִי לָנֶצַח   עמנואל
ויְהִי עַד נֶצַח   עמנו אל

פאדובה כ"ו מרחשון במצות מילה לפ"ק השמח בשמחת מצוה   ש"דל

(א) היא העיר הנקראת רהיינבערג.

ק״ז

ליצחק נח מאננהיימר

דורש טוב לעמו בקרית מלך רב
וויען יע״א
ביום מלאת לו שבעים שנה
(כ״ח תשרי תר״כד)

נֹחַ צדיק תמים, מוֹרֶה, צוֹפֶה נביא
אַתְּ לִישֻׁרוּן; וּלְךָ איש איש יקרא אבי.
זה ארבעים שנה תרים לעם קולך
תוֹכֵחַ צעיר ורב, תזיל כטל מִלֶּיךָ
לִקְחֲךָ כַּמטר יַעֲרֹף על חַטאים
עָרלת לִבם תִּכְרֹת, תַּכְנַע עָרֶף גאים
לִקְהַל עיר תפארה אתה מאור וָשֶׁמֶשׁ
בַּדֶּרֶךְ לַנְחותו עַמּוּד אוֹרְךָ לא יָמֶשׁ
קל כַּנשר, גבור כָּארִי, עַז כַּנָּמֵר
צאן מרעיתְךָ אתה לילה ויום שומר
פֶּרֶץ לגדור תחיש, תִּדְאֶה וּתְחַזֵּק בדק
אמיץ תלחם זֵדים, תַּעְקוֹר וּתְבַעֵר הֵדק
על צרים תִּתְגַּבֵּר, לא תָנוּם, לא תָגוּר
תמיד קנאת עַמְּךָ יְמִצָאוּךָ חָגוּר
מוֹצִיאֵי דִבָּתוֹ יִדֹּמוּ יֵאָלֵמוּ
ומבקשי רָעָתוֹ יֵבוֹשׁוּ יִכָּלֵמוּ
לִפני כסא שרים אור תוציא דין עם דל
אף בִּקְרִיאֵי עֵדה אַתְּ לו מעוז מִגְדָּל

אך לִימִין תפארתְּךָ תִּמָּצֵא עַנְוָתֶךָ
כי כל עני וָגֵר מליץ טוב יֶדָעֶךָ
על כן שִׁמְךָ ברוך לִקרובים ורחוקים
וּבְרכות יַבִּיעון אֶל אֵל אותָךְ הֵקִים
על כן היום, כי לָךְ שבעִים שנה מָלֵאו
לקראתֶךָ שָׂשִׂים כל ישראל יֵצֵאוּ
אישים גם מַקְהֵלות, בחורים ואבותם
לכבוד שִׁמְךָ כי טוב יובילון מנחתם
עֵדָה, הֵיכָל, מִדְרָשׁ, כלם מנחה ישיבו
ובני צפון וָיָם גם הם אשכר יקריבו
ותפלתם כלם חייך ושלומָךְ —
ישמעֵם אל עליון, וִיהִי תמיד עִמָּךְ!
ימיך עוד יאריך ויחדש את חכך
ותלאות ויגונים ינוסו מפניך
עוד רבות בשנים רֹב אונים יַרבה לךָ
חפצו (חסד ואמת) על ידך יצלח

ק״ח

ליצחק בן אברהם הכהן

ביום מלאת לו שלש עשרה שנה

(ר״ח סיון תר״כד)

נֵצר מטע תפאֶרֶת
שריג גפן אַדֶּרֶת
הַצְלַח, ובקרבְּךָ רוח
אָב חוללְךָ ינוח

ותהי כמהו
ימים יבאו
זורע צדק
ומְחַזֵּק בדק
חובֵש כל מחץ
רופא כל לחץ
גודר כל פֶּרֶץ
גבור בארץ
לַחכמה לַבינה
ולְתורָה נֶאֱמָנָה
ולְעֶזרה בַּמֵּצָר
הוא יתד הוא פִּנָּה
הוא מָעוז הוא מִבְצָר

תצליח, תתבָּרַךְ
בדרכיו אם תִּצְעַד
לא תמוט לא תִמְעַד
לָעַד יָהֵל אורָךְ

ברוך יהיה שִׁמְךָ כִּשְׁמוֹ
גם מקרוב גם מִמֶּרְחָק
יעִיד כל־איש בִּלְשׁוֹן עַמּוֹ
אברהם הוליד את־יצחק

קי"ט

(לכבוד יום־טוב צונץ)
בט"ו באב מוסיפין זה
(תר"כד)

צור טוב יום טוב יתן ליום טוב
וכל מכמן יְמַן לליפמן
ה' מהיכל קדשו:

ועד גבורות יחשוף נסתרות
ודברי צדיקים יוציא ממחשכים
ויביאם אל גבול קדשו:

נהם שוטמים ידמים כאלמים
ובוזי ישרון יְשְׁרוּ יְשׁוּרוּן
והודו לזכר קדשו:

ציץ נזר קדש אתה לעם קדש
תבא בכלח כמתושלח
בעיר אלהינו הר קדשו:

כ"ד שד"ל לצונץ
לפ"ק

ק״י (°)

לכבוד דנטי המשורר

ביום מלאת חמש מאות שנה להולדתו

1 Maggio 1865. ה׳ אייר תר״כה

לָשׁוֹן (א) שׂוֹנֵא כָזָב, גָּאוֹן וָעָוֶל;
שָׂפָה, קוֹלָהּ קָדוֹשׁ, חֶסֶד וָיֹשֶׁר;
בִּכְרוֹעַ כָּל־לָשׁוֹן לִפְנֵי הָהֶבֶל,
חֶמְדָּה, יֶעְדָנָה, כָּבוֹד, שִׁלְטוֹן וָעֹשֶׁר,
אַתְּ לֵאלֹהִים וּלְמֵישָׁרִים נֶאֱמַנְתְּ:
הַכְתִּירִי נָא צַדִּיק, זַמְּרִי דַנְטֵי!

מְדָיְנִים בֵּין אַחִים, קִרְיָה פּוֹרַחַת
הִפִּילוּ בִמְצוּלַת כָּל־רָע, כָּל־שֶׁבֶר,
אָז גֹּרַשְׁתָּ; וָאָז, גּוֹלָה נִדַּחַת,
הַנֶּפֶשׁ הַזַּכָּה הֵרִימָה אֵבֶר.
פִּיךָ פָּתַחְתָּ בֶּחָזוֹן—מִשַּׁחַת.
קָרָאתָ לִרְפָאִים—מֵחַדְרֵי קֶבֶר.
הִרְעַמְתָּ עַל־עַוְלָה רַעַם תּוֹכַחַת,
הוֹדַעְתָּ אֵל, גּוֹמֵל כִּפְעֻלּוֹת גֶּבֶר.
כִּנְבִיאֵי קֶדֶם, עֹז קִנְאָה עָטִיתָ,
הֵנַפְתָּ עַל־גֵּאִים שֵׁבֶט הַקֹּשֶׁט;
דַּלּוֹתָ, אַךְ עַל כָּל־רָם הִתְרוֹמַמְתָּ.
עַל כָּל־חַכְמֵי זִמְרָה עַל־כֵּן עָלִיתָ;
עַל־כֵּן כָּל־גּוֹי, שֵׂם וּתְהִלָּה לְךָ יוֹשֵׁט;
וּלְנֵס וּלְמוֹפֵת לַדּוֹרוֹת הוּשַׂמְתָּ.

(°) נדפס בספר Omaggio dell' Europa a Dante, ובספר מראות אלהים לדנטי אליגיארי מתורגם עברית, מלאכת ידידו הרופא שאול פורמיגיני, ועוד במכ״ע *Corriere Israelitico 1865 p. 192.*

(א) לשון הקדש

A DANTE ALIGHIERI

Versione del dott. Davide Lolli

Santa favella, ch'odii falsitate,
Nequizie e orgoglio! lingua santa e pia,
Che, mentre ogni altra a pompa, a vanitate,
Al piacere, al poter, all'or servia,
Fida a giustizia e a religion sol'eri;
A un giusto or plaudi: canta l'Allighieri!

Allor ch'ire fraterne la fiorente
Città gravaro d'ogni male in fondo,
Cacciato fosti, ed esule, fuggente,
Sublime alzossi a vol tuo spirto mondo.

Cantasti: e in visïon la morta gente
Evocasti dal Tartaro profondo;
Sui rei tuonasti la rampogna ardente;
Mostrasti un Dio che rende in giusto pondo.

Forte di zel come i profeti primi,
Del ver contro i potenti alzi il flagello
E, povero, oltre i grandi ti sublimi.

Quindi è, che sopra ogni altro vate stai,
Portento quasi ai secoli e modello;
E gloria e plauso da ogni popol hai.

A DANTE ALIGHIERI

NELLA SESTA COMMEMORAZIONE CENTENARIA

SONETTO

CON PRELIMINARE INVOCAZIONE

Versione di G. Jarè.

Lingua nimica di superbia e frode
Santa favella di giustizia e amore
Lascia al mondo servil tributar lode
A fugaci piaceri a falso onore,
Tu manifesta a chi di te ben ode
Dell'Alighieri pio l'alto valore.

Guerre fraterne la città Fiorente
Piombaro nell'abisso d'ogni male,
E raminga in esilio la tua mente
A visione sublime aperse l'ale.

Scorresti i regni della morta gente,
Dalla fossa evocasti il rio mortale,
Il giusto, e quel ch'anzi il morir si pente,
Mostrando reso il merto all'opre uguale.

Misero ma sovrano a' più possenti
Altere fronti col tuo zel curvasti
Come gli antichi d'Israel Veggenti.

Sì che fra i vati sommo t'elevasti;
Te d'ogni cielo esaltano le genti,
Miracolo ognor novo ti mostrasti.

קי"א

(אלול תרכ"ה)

לכבוד הזקן ונשוא פנים החבר
ר' מנחם (עמנואל) פיליפ איש רהיינבערג

ביום ד' כסלו, תר"כו, הוא יום מלאת חמשים שנה לחתונתו עם אשתו היקרה מרת מלכה מב"ת, הוא המוהל המפואר, אשר זה שלש שנים שוררתי לכבודו במלאת חמשים שנה מיום אשר החל להכניס ילדי בני ישראל בבריתו של אברהם אבינו. יאריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, כחפץ כל יוצאי חלציו וכל יודעיו, אוהביו ומכבדיו.

בִּמְנַחֵם וּבְמַלְכָּה עָלְזוּ דוֹדִים וָשִׁירוּ
רֹאשׁ צַדִּיקִים הַכְתִּירוּ זֵר שֶׁבַח וּבְרָכָה:
בִּבְרִית אַהֲבָה נִצְמָדוּ זֶה כ"ה וָכ"ה שָׁנִים
בָּנִים וּבְנֵי בָנִים מֵהֶם צֶדֶק לָמָדוּ:
הָדָר הוּא לְיִשְׂרָאֵל יוֹדוּ חָכָם וָבַעַר
הֵן גַּם בֵּין זִקְנֵי־שַׁעַר מוֹשַׁב עִמָּנוּאֵל: (א)
וּבְיוֹם שִׂמְחַת בֵּיתוֹ אֵלָיו רַבִּים נִקְבָּצוּ
כִּי בִיקָרוֹ יֶחְפָּצוּ מַכִּירֵי צִדְקָתוֹ:
שִׂמְחוּ רֵעִים וָגִילוּ לִכְבוֹד צַדִּיק תָּמִים
וּלְרָם עַל כָּל־רָמִים תַּחֲנוּנֵיכֶם הַפִּילוּ:

(א) הוא זה כמה שנים שטאדטאבגעארדנעטער־נקדתי לישראל על דעת בן נפתלי, ודוגמת זה בספרים שלנו ביקרותיך, כיתרון האור, ועיין רד"ק שרש ילל.

אִמְרוּ: רַעֲנָן כַּזַּיִת עִם רַעְיָתוֹ יִפְרַח
יַצְלִיחַ וִיבֹרַךְ לָעַד, בַּחוּץ, בַּבָּיִת:
קַוֵּה הָאֵל, כֹּחוֹ יַחֲלִיף עוֹד בִּזְקוּנָיו
גַּם לֹא יִכְהוּ עֵינָיו גַּם לֹא יָנוּס לֵחוֹ:
בִּפְרִי בִטְנוֹ יֶחְדֶּה וּבְכֹל חָטְרֵי גִזְעוֹ
כִּי יִתְפָּאֵר זַרְעוֹ בִּשְׁמוֹ גָאוֹן יַעְדֶּה:
וִיהִי עַד דּוֹר דּוֹרִים בָּרוּךְ זִכְרוֹ בָּאָרֶץ
וִיהִי בֵיתוֹ בֵּית פָּרֶץ כַּשֶּׁמֶשׁ מַזְהִירִים:
וְאַתְּ עַל אֵשֶׁת חַיִל עַד־אָן תְּגַר עֵינֶיךָ?
יִצְחָק! עַל אֵם בָּנֶיךָ תִּבְכֶּה יוֹמָם וָלָיִל: (ב)
מֵחַרְצֻבּוֹת תֵּבֵל הִיא לִמְנוּחוֹת לֻקָּחָה
מִשָּׁם תִּזְכֹּר אֹתָכָה עָלֶיךָ תִּתְפַּלֵּל:
שָׁמַע הָאֵל קוֹלָהּ וַיָּחָן עוֹלָלֶיהָ
וּמַמְצִיאֵם תַּחְתֶּיהָ אִם לֹא תִשְׁכַּח עוּלָהּ:
עוֹלָלִים! לַאֲחוֹת אָב שֶׁבַע בַּיּוֹם בָּרֵכוּ
עִפְרוֹת רַגְלָהּ לַחֵכוּ כִּי אָז לָכֶם יִיטָב:
יִצְחָק! אֵשֶׁת חֵיקֶךָ לָעַד אַל תְּנַשֶּׁהָ
אָכֵן בִּגְלַל בָּנֶיהָ חַזֵּק אַמֵּץ לִבֶּךָ:
אַל אֵבֶל תֹּאמַר דַּי וּבְמוֹלַדְתָּךְ תִּשְׂמַח
הֵם יִהְיוּ תַנְחוּמָךְ הֵמָּה בִּרְכַּת שַׁדַּי:
בִּנְוֵה מְנַחֵם יִרְבּוּ שְׂמָחוֹת

(ב) הוא הנכבד ר' יצחק בנו של ר' מנחם אשר בשנת תר"כב מתה עליו אשתו, אשת חיל עטרת בעלה, במעלות מדותיה אין ערוך לה, ואחותו הגדולה, היא כאם לשלשת ילדיו, ישלם ה' פעלה.

יוסֵף עֲלֵיכֶם   הָאֵל בְּרָכוֹת
תִּפְרַח וְתָגֵל   חֶבְרָה תְמִימָה
אֵל חַי תְּהַלֵּל   כֹּל הַנְּשָׁמָה:

קי"ב (*)

במלאות לי חמש וששים שנה

(א' אלול תר"כה)

עֵת יַעֲקֹב נִשְׁאַל   כַּמָּה שְׁנֵי חַיָּיו
כַּמָּה וְעוֹד כַּמָּה   הֵשִׁיב לְמֶלֶךְ נוֹא
מַכָּה ומוּעָקָה   הָיוּ בְּבֵית שַׁדָ"ל
נֶהִי שְׁכוֹל אַלְמוֹן   עָלוּ בְמִשְׁכָּנוֹ
אָכֵן אֲדֹנָי לוֹ   הוּא מַחֲסֶה וָעֹז
בּוֹ יַעֲלוֹז בִּתְלָ —   אוֹתָיו וּבִיגוֹנוֹ
סָבַל כְּמוֹ הִלֵּל   בָּטַח וְלֹא יָמוּט
זָכַר וְלֹא זָנַח   כִּי דִין אֱמֶת דִּינוֹ
יָגַע וְלֹא שָׁבַת   בִּגְלַל צְפוּן חָכְמָה
הֵיכַל אֱמֶת בִּקֵּשׁ   הֵקִים עֲלֵי כַנּוֹ
אַךְ אַחֲרֵי הַשָּׁוְא   נָטוּ בְּנֵי הַדּוֹר
וַיְּאַטְמוּ אָזְנָם   אֶל דַּל וְהֶגְיוֹנוֹ

(*) נדפס בהמגיד 1865 דף 253 ובהמבשר 39 .N 1865 ועוד באבני נזר (?).

קָצוּ כְּבַר בִּנְבִיא
כֵּן מָאֲסוּ לֵצִים
הַס אָמְרוּ מֵאָז
אֶל־אִישׁ אֱמֶת תִּשְׁכּוֹן
יָקוּט בְּדוֹר, אַךְ לֹא
מֵהֶם תְּנוּבָתוֹ
יִשְׁמַע וְיֶחְדַּל דּוֹר
תִּהְיֶה אֱמֶת תָּמִיד

הָאֵל מְתֵי עוֹלָה
אִישׁ הִין אֱמֶת דִּינוֹ
וַיֹּאמְרוּ הַיּוֹם
עַל־פִּיו וּבִגְרוֹנוֹ
יֶחְדַּל, וְלֹא יִכְלֶה
דִּבְשׁוֹ וּבֶן־גָּרְנוֹ
יָרוּם וְיִשְׁפַּל דַּל
נִסּוֹ וּמָגִנּוֹ.

VERSIONE DELLA SIGNORA EUGENIA P. G. FORTIS

Allor che di sua vita gli anni *quanti*
Numerasse, fu chiesto, al Re d' Egitto
Giacobbe rispondea (nell' alta reggia
Di Menfi) « *Quanti* e ancora *quanti* », e cifra,
Nell' idïoma sacro a lui natio,
Esatta diè, coi segni della voce,
Che di tredici lustri fan lo stadio.

All' età propria per tal modo accenna
Il gran sofo poeta, il doppio senso
Cogliendo di parola che, iterata,
Del patriarca antico rende gli anni.

Sventura s' addensò sopra sventura
Di Samuel Davìd Luzzatto nella
Bene amata famiglia. Grave pianto

Per iattura di figli; grave pianto
Per vedovanza, costernò sua casa
Di guai lugùbre. Tuttavolta Iddio
Fu suo rifugio, fu sua forza. In Lui
Fra sue pene gioì, fra' suoi dolori.
Sopportò come Hillèl, fede serbando
Non vacillò. Tetragono membrava,
Anzi che disperar, che giusto è sempre
Il giudizio di Dio. — Fatica assidua,
Le recondite parti a scovrir volse
Della scïenza; e indefettibilmente
Cercò ripor sulle sue forti basi
Di veritade l'incrollabil tempio.
Oh! Ma sol dietro vanità s'affanna
La gente del suo secolo, nè ascolto
A Samuel David porge, e a sua favella.
Come gl'iniqui fastidiro un giorno
De' profeti di Dio, così rigettano
Gli odïerni beffardi, il parvo e semplice
Uomo, cui norma è veritade: « Taci »,
Dissero allora, e dicon oggi: « Taci »
All'uom sulla cui bocca il ver sta sempre,
E al manoval suo secolo il bandisce.
Nè però cessa ei già; nè si risparmia
Di donar loro de' suoi studi il frutto,
Delle fatiche sue. Gli porga ascolto
O gli si mostri il secol schivo, venga
Alto locato, o, il misero, deietto,
Il ver fia sempre suo vessillo e scudo.

קי״ג

(תקצ״ז)

הָעִירָה כנורי, וִיהִי לְנֹעֶרֶת
חסון נָבָל, פֹּעַל זִמְרִי מַעֲשֵׂהוּ,
ומבקש לו כקדושי אל מַשְׂכֹּרֶת.
שירה נא לידידי, קום, על פָּנֵיהוּ
גַּלֵּה שוליו, בל יִתְבָּרֵךְ לנצח
בלבבו זד יהיר, מתעה רעהו.
אם חוא מֵחַלָּמִישׁ חִזֵּק המצח,
התחזק כנורי, ובמיתריך
קשתי אדרוך לִבְנֵי חמס ורצח.
לא, לא בַסַּנְוֵרִים תַּכֶּה רואיך
לֵבָב עָקֹב, במזמות זו חשבת;
עֵינֵי כֹל לא נִקרת בִּנְכָלֶיךָ.
בורות נשברים לָךְ אתה חצבת,
שוא תִתְיַפֶּה, חנם תפרש הרשת
שוא בַּמִסְתָּר לחטף עני אָרַבְתָּ.
רַבַּת חָזִיתָ שמש, נֵפֶל אֵשֶׁת,
רב לך מרמות ותך כזב וכחש,
רב לך, נפש נִגְעֶלֶת מתקדשת.
אתה אהל המת בִּכְסוּי עור תחש
אתה אם פֶּה תפתח שקר תביע,
רגלך אם תרוץ, על מרמה תחש.

מבטיח ומבשֵׂר, יום יום תשמיע
 חָדָש בארץ עין לא ראתה;
 כְּהָר תהיל תזעק, עכבר תזריע.
בשפתיך אתה תחיש עזרתה
 אל כל שואל; מְלִיךָ רב גָבֵרוּ,
 וזרוע פָּעָלְךָ על מי נגלתה?
תן עֵדֶיךָ, יקומו ויסַפֵּרו
 פֹּעַל פַּעַלְתָּ־נֶאֱלְמוּ כֻלָּמוֹ
 כל מכיריך, או רע רע יאמרו.
אשאל אֵם, אח, אחות־נִבְאַשְׁתָּ במוֹ.
 אשאל בניך־איש ואיש ישיח
 דֹב אֹרֵב, שועל, קוף אתה אִתָּמוֹ.
ברוך אתה חָלְיִי, דָמִי תקדיח
 היו כקדוח אש. פֹּה על הערש
 אשאג, אולי מוקד לבי אָנִיחַ.
לא עוד מחסום, לא עוד. בגתן ותרש
 בקשו לשלוח יד, וַיוציא אור
 צדיק רִשְׁעָתם, גם כי שמש חֶרֶש.
דודי שלח ידו לא מן החור
 נגד השמש הוא טָרַף רָמָס —
 לכן ארור חרבו ישיב אחור!
הוי נִצְרֵי מַטָעַי! יִכְבַּד מַעְמָס
 לשמיע דברי קֹשֶׁט אם קול תשאו,
 חֵלֶף אֵלַי יום יום לזעוק חמס?

רב לי! אנקותיכם רב אֵלַי באו.
אבן מקיר ביתי תזעק רָשָׁע
ולעמתה עצים הָ״ס הָ״ע יקראו.
רב לי! אזני אכביד, עיני אשע
בל אראה, בל אשמע. לכן הַרפו,
מפיכם אל אזני שוא קול יסע.
הַיְגָרְתֶּם בלבבכם פן תִסָפוּ?
לא, אך „ערום כֹסֶה קלון" תאמרו,
על כן פיכם הביתה תֵּאָסְפוּ.
אוי! אוי! בתבונת שקר תתפארו
לו דברתם מאז, אולי בא ישע;
ובחלקת פה, קוצים איך יִתְבַּעֲרוּ?

קי"ד (*)

אמרתי אוי נא לי
כי יסף אל יגון על מכאובי
ובאנחתי יגעתי
ומנוחה לא מצאתי
טוב מותי מחיי:
אז את קולי שמעת וימינך
חבשה מכותי אף תסעדני

(*) אמר המוציא לאור: לא מצאתי זמן הכתבו

קט"ו (*)

חמש וששים תבות אשר בסופן אות כפולה

תָּמַם! שׁוֹבֵב שׁבִיי, וגהה חליי:
הַרְנֵן המתחנן המתפלל.
נוֹסֵס המתרושש המתבושש:
עוֹדֵד המתנודד יומם וָלֵיל.
מָרַר צורר סורר המשתרר:
גָּנַן חָנַן עוֹלֵל המשתולל.
כִּדְרוֹר נודד מגג, כך יתמוגג
בגלל שולל שלל המסתולל
סבב סָבַב שׁוֹטֵט ויתמוטט;
נָהָה מִכַּלָּהָה הה! הה! וִילֵל.
מִטַּט קוֹמֵם רוֹמֵם נִן שֶׁשָּׁמֵם,
וּבְרֶטֶט מתגולל ויתהולל.
הידד! הידד! שֻׁדַּד שׁוֹדֵד צוֹדֵד,
בוזז, גוזז, ומפזז, ומקלל.
נִפְלַל הלל בַּחָח וישתוחח;
ונהלל ונרועַ לַמחולל.

(*) אמר המוציא לאור: לא מצאתי זמן הכתבו

ק״ו (*)

גביר בראש וסוף! זרועך חשוף ועמך אסוף ובא במחני.
בריתך זכור לעם לך בכור הטוב לך עכור נקובך בני?
לאמך פקוד לגאלם שקוד שלח זמן רקוד לדל שבע עני.
אדון יקום! קרב עדה גאון קרב אמור למערב ואל שמא׳ תני.
דבירך בנה ועדרך מנה לגויך פנה גער בשטני.
חזה מנאצים וקול מחצצים והם מלוצצים אני בקונני.
עזוזך אזור ידידך עזור ליעקב בזור שלל כנעני.
חסין ורם! גדל נשוא שאט חדל ושא למך ודל בצב ובאני.
רעם ונשאם כתועפות ראם בארצך טעם ובוש מלושני.
ואם בחטא מרי עדן תיסרי הלא יהי צרי נאום למעני.
הטוב בצאנך שפוך חמתך ולעגה לך עדת כמוש מני?
חרונך כבוש ומחצי הבוש והחמור חבוש אמור לרוזני.
הדר כבודך ורוממותך אזמרה לך ואודך אני

אמתך לבש ורחמיך
ואל בקצפך תדכאני
ובחמתך תיסרני
ומלבוא חמת אדום וקדם
ימינך שלח וקבצני
וראמה וישבה כקדם
נות שלומך ואהלך
והפרה עדת ארם וחתה
ונכרתה ברית אני ואתה

(*) אמר המוציא לאור: לא מצאתי זמן הכתבו

Versione del Prof. Esdra Pontremoli della poesia N.° 74 a pag. 286

(1841)

CANI CHE ABBAJANO CONTRO UN CONVOGLIO DI FERROVIA

Carro a vapor su ferree liste vola;
È ratto qual baleno, qual bufera;
E frotta di mastin, latrando fiera,
Vuol spaventarlo con l'irosa gola.

Stolti! non san quale del carro sia
La natura; no'l tragge no corsiero;
Ma da caldaia fumido e leggiero
Un vapore che romba, e se n'va via.

Se d'intelletto avessero un barlume
Tanto periglio fuggirian gli audaci,
Non san che s'ei li tocca, i pervicaci,
Gli sgretola e riduce in un frantume.

Ti libra, vola, vola o carro mio,
Fuoco vorace sei, potente ingegno!
Forse un carcame ti farà ritegno?
O d'irsuti mastin l'insano urlio?

Iniqua verga, no, fiaccar de' giusti
Non può la sorte; e i tracotati arcieri
Traboccheran in quei profondi e neri
Fossi che ci scavaro: ei furo ingiusti.

מצבות

I

מצבת קבורת ילד

(תק"פז)

דִּבְשֵׁךְ מצער, עָקְצֵךְ אכזר, טעמתי,
תֵּבֵל, במעט ימי:
טעמתי ואירא; על כן קִדמתי
וָאָעֻף לִמְרוֹמָי.

II

מצבת קבורת בחור

(תקצ"ה)

מצבת קבורת
הבחור הנחמד
כמ"ר יחיאל בכ"מר יהודה סגרי
משוש הוריו המדת כל יודעיו
נקטף באבו
בן עשרים ושש שנה
בשלישי בכ"ח לחדש שנת התק"צה
על יומו נָשַׁמּוּ מכיריו
כי בְּעֶצֶם תֻּמּוֹ פתאום לֻקח
ואוהביו
יודעי תָם־דרכיו ובָר־לבבו
במר נפש עליו בכו

III

(תק"צה)

חכם לבב הולך צדקות
שֵׁם חכמתו לעד יכון
תפארת אחיו
חמדת כל יודעיו
אבי אביונים, משוש נדכאים
אביר הרופאים
כמהה"כר נתן בנוינשתי ז"ל
נאסף אל עמיו
ליל ש"ק בעשירי בשנים לחדש שנת התקצ"ה
בשנת שמנה וארבעים לימי חייו
תנצ"בה

Relictis, non famae, immature.

IV

מצבת קבורת זקנה

(תק״צו)

מצבת קבורת
לאה פנצי סלם
עטרת ביתה מחמד יודעיה
משען עניים
פְּעֻלָּה ישר דרכיה זַכּוּ
תהלתה רבים יגידון
שני חייה ששים ואחת
לֻקָּחָה
ביום שנים עשר לחדש שנים עשר
שנת התקצ״ו
מִבִּתָּה אשר אהבה
במותה לא נפרדה
צמח סלם אישה הנאנח
ובניה הנאקים
זאת
לזכר עולם הציבו

V

מצבת קבורת אשה

(תק"צח)

לרעיתו משוש לבבו
נחמה צורף
חסדה וצדקתה
יהללוה בשערים
כל דרכיה חן וכבוד
לנשים אות ומופת
ימי שני מגוריה
רק עשרים ושש
ועם אישה אך שנתים
בשמיני באחד לחדש התקצ"ז
ביום השביעי ללדתה
אל השמים נקראה

אלוף נעוריה
מרדכי דינה
לאנחתו אין הפוגות
זאת
לאבלו אבל עולם
מזכרת נצח הציב

VI

(ת"ר)

מצ"ק

שלמה בן דוד

לבית לוצאטו

בחור נחמד וטוב

ישר. נאמן. חרוץ

במסתרים עין לא ראתה צדקות פעל

ואיננו

כי לקח אותו אלהים

בששי בששה ועשרים יום לחדש שנת ת"ר

עודנו באבו

בן עשרים ושתים שנה

לקצור פרי מעלליו

אל השמים נקרא

הורַי, אַחַי, רֵעַי, אל תרבו בכי
כי כן פתאום, בדמי ימי, נגדעתי.
תבל! אם לא כביר גרתי תוכֵכי
הן לא מצער היה חסד זרעתי

A che sì crudo duol v' opprime, e atterra,
Se compiei nel mattino mia giornata?
Vita breve, ma a belle opre sacrata,
Lascia di sè orme non brevi in terra.

VII (*)

(תר"א)

מצבת קבורת
אשה יראת ה'
חכמה ומוסר דרכיה
צדקה וחסד מעגלותיה
מרת **בלהה בת שבע**
אשת שד"ל
בלא יומה לֻקחה
יום ב' סיון תר"א
והיא בת ל"ח שנה

—

בכו בכה להולכת
בתחלאים רעים וארֻכים
יתן ה' לה ותתענג במרומים נפשה
חֵלף צדקתה
וחֵלף יגון ואנחה
אשר היו גורלה ימים רבים
והוריה וילדיה
ואלוף נעוריה
שְׂבֵעֵי מררים בחייה ובמותה
יְרַחָמוּ
יְנֻחָמוּ

(*) נדפסה בס' גל אבנים דף ט"ו

VIII

(תר"ב)

מצבת קבורת
אבא אומנא
יהודה חיים שלום
חרוץ נבון רחמן
בתורה ובחכמות· יודע דעת
משכיל אל דל
ארוחתו לחולים נתן
ברכת עניים תסובבנו

—

נאסף אל עמיו
ליל ש"ק ד" לחדש שבט
התר"ב

Leo Vita Salom
Chirurgiæ Doctor
divinis humanisque studiis
excultus
pauperum pater
ob. A. MDCCCXLII Aetatis suae LXXVII m. VI

IX

(תר"ג)

מצבת קבורת
הבחור המשכיל
יואל בר שבתי מן הזקנים
הולך וגדל וטוב
בחכמה ומוסר ויראת ה'
לכל יודעיו אהוב
לכל רואיו נכבד
לבחורים מופת היה
ברביעי בכ"ח לחדש שנת תר"ב
אהה! בן עשרים שנה לקח

—

עמוד עובר והשב אל לבך
מה תקוה לאנוש עלי ארץ
אם לא יקנה לו במרום תשועת עולמים

X

(תר״ד)

זאת

ליהודה וולמבורג

יום ז׳ אלול תק״לח נולד

בימי עלומיו רוח נשאתהו לחגור חרב גבורים

ובגבורתו כבוד והדר עִטרוהו

על שפתיו אמת תכון לעַד

רדף שלום ובין אחים מדנים השבית

בקרוביו ואוהביו חסד זרע

והם בימי תחלֻאיו הארֻכים היו נחמתו

יקר בְני עמו על לִבו תמיד

לבוזימו לא נשא פנים

בלב אמיץ כִלְכֵל תלאות

בליל כ״ה כסלו תר״ג נאסף

בנו יחידו כְרֵעַ כאח לו

לזכר אהבת עולם ואנחת נצח

הציב

XI

(תר"ה)

אבן אויה תזעק
וכל עובר אוי ואבוי יעננה

אברהם גויטע
בן תשע עשרה שנה
בחור משכיל וטוב
נחמד לכל יודעיו. יקר לכל מכיריו
בן יחיד
להקים שם אביו המת ושם זקנו החי
לבדו נשאר —
מעיר מולדתו טריאסטי
עם אמו וזקניו
את יקר תפארת העיר הזאת בא לראות
וממחרת בואם
שמחה לתוגה נהפכה
יד אלוה נגעה בו ונפל למשכב
ובימים אחדים
ביום כ"ד אב תר"ה
אהה לקח ואיננו

עובר
בכה בכה להולך נקטף באבו
בכה לאבליו אין מכאוב כמכאובם
ולרופא לשבורי לב התחנן
ירפא שברם וימחה דמעתם

XII

מצ"ק

(אדר תר"ז)

. גבריאל צבי
בר יעקב טריאסטי
אמר לחכמה אחותי את
תם ויושר אזור חלציו
יראת עליון ואהבת האדם
נר לרגליו היו
בתבונתו ובהונו
טובת בני עמו דרש
לבית מדרש הרבנים
היה לראש פנה
ובמותו
צדקתו עמדת לעד לעזרת אביונים
ולמהר הבתולות
ולפתוח פתח תקוה למְלַמְדֵי מלאכה
ביום ב׳ אדר תר"ז
בן שבעים ושש
נאסף הצדיק
רוחו על שדי יתענג
וזכרו על האדמה
יבורך לדור דור

XIII (*)

(תר״ה)

מצ״ק
הישיש הנכבד
החבר
ר׳ רפאל ברוך סגרי
נאה דורש ונאה מקיים
בתורה בלשונות ובחכמות גברה ידו
ועד היום האחרון שעשועיו היו
צדקתו ותם דרכיו
היו למופת בארץ
לתלמידיו הרבים ולכל יודעיו
אהוב ויקר היה
בליל ה׳ כסלו תר״ח
בן שמנים ושלש
נאסף הצדיק

(*) נדפסה בס׳ גל אבנים דף ט״ז

XIV

(תר״ט)

עזרא מהזקנים
צדיק. ישר. משכיל
בדרכי אביו
מוהר״ר שלמה דוד זצ״ל מלוגו
הלך
בתורת אל חפץ מאד
עם ה׳ ועם אנשים נאמן
רעות רבות מצאוהו
אך רוחו נכון תמיד
אלהים כל מחשבותיו
יום מושל הכביד עלנו ארץ מולדתו עזב
כ״ג שנים ישב בפאדובה
וסערת הזמן הניעתו ממנוחתו
וירד ויניציאה ויחל וימת שם
בחמשי בששה לחדש שנת תר״ח
והוא בן שבעים ושש שנה

בצל שדי ישכח עמלו
במעון הצדק פרי צדקתו ימצא

XV (*)

(תר״י)

מלכה צפורה קורמונס

אלמנת מהה״ר רפאל ברוך סגרי ז״ל

דרכיה צדק ויושר וכל מעשיה חסד ואמת

יראת ה׳ אוצרה ותורתו על לשונה

כ״ב כסלו תר״י

ב ת פ ״א ש נ י ם

אל בית הגמול מלאכי שלום קראוה

(*) נדפסה בספר גל אבנים, דף ט״ז.

XVI

(תר״יא)

ידידיה קוניאן הרופא

חכם ישר ענו
עם אלהים ועם אנשים נאמן
בחכמתו צדקתו ומתק שפתיו
שוכבי על ערש דוי פדה משחת
רוזני ארץ ואביוני אדם
קרובים ורחוקים
בטחו בו כבדוהו אהבוהו
בצל קורתו מצאוהו תלאות
אמונתו ואמנותו היו נחמתו

—

ה' שבט תר״יא
בן שמנים וחמש נאסף

XVII

(תר״יב)

מצ״ק

יוסף חיים טירני

איש תם וישר וירא אלהים
הוגה בתורת אל
ובמצותיו חפץ מאד
ותהי מנוחתו כבוד
ביום כ׳ טבת התר״יב
והוא בן ס״ז שנה
תנצב״ה

ובמותו
הניח ברבה לבתי מקדש מעט
ולחברות מצוה
ולעניים
בישראל ובאדם

XVIII

(תר"יג)

מצ"ק

עזריאל חי בר ידידיה הלוי

תושב בולוניא ופאדובה

ישר הולך ואהוב לכל

רודף צדקה וחסד

וכבוד בני עמו על לבו תמיד

מסבות הזמן בזקנתו הביאוהו הנה

ובליל י"ז טבת תר"יג

בן שמנה וששים שנה

נאסף הצדיק

תנצב"ה

XIX

(תר״יג)

מצ״ק
היקר יעקב בר ברוך אלמנצי
מעיר פאדובה
בליל י״ו אלול תר״יג בן מ״ח שנה
נאסף אל עמיו

—

נבון ישר ונאמן
צדקה וחסד פעל
ובלא לב ולב אמת יהגה חכו
צרות רבות סבל בגבורה
כושל יקימון מליו
ולאין אונים עצמה ירבה

—

אמו אחיו ואחיותיו
אשר אוהב דבק ויועץ ומשען
אבד מנהם
מי ינחם .

XX

(תר״יד)

מצבת קבר

הרב החסיד הריין המצויין מרנא ורבנא **יואב** בן מרנא ורבנא חננאל **פילליטץ** וצו״קל, נקרא אל השמים ביום כ״ג אלול שנת תר״יג והוא בן ס״ד שנה: תנצ״בה

הן פה נטמן צדיק נאמן
חסיד קדוש בן לקדושים
לִקְהָלוֹ אב מוֹרֶה ורב
ושמו יואב ראש שלישים
כגדולתו כן ַעֲנְוָתוֹ
אהוב לאל אף לאנשים
תורת צדקו ֲעסְקוֹ חִשְׁקוֹ
יומו לילו לה מְקֻדשים
ובאין פוגות עליו נוגות
צאן מרעִיתו צאן קָדָשִׁים

צדיק אבד, אבד לבני דורו
לא לו, כי לראות טוב עלה אל אל
אולם אף אם לֻקַח, אורו יהל
עמוד אש לַנְחותם יהיה זִכְרוֹ

ו׳ אלול תרי״ד

XXI

מצ"ק אוהב גר

(תר"יד)

אוהב גר לוצאטו

באהבת החכמה והאמת ובני עמו
שָׁקַד. יָגַע. לא נָח
בחקירת קדמוניות הפליא לעשות
להוסיף מדע הלך עיר פאריש
חלה ושב לארצו
ובמכאובים קשים וארוכים
בן כ"ד שנים וחצי
ביום כ"ה טבת תר"יד נקטף
ועד אחרית ימיו
ממלאכת חקירותיו לא חדל
בְכו לאבדה
מפז ומפנינים יקרה

FILOSSENO LUZZATTO

INGEGNO PROFONDO
COSCIENZIOSO IMPERTERRITO
ILLUSTRÒ ADOLESCENTE
OSCURISSIME ANTICHITÀ
FU AGGREGATO A PIÙ CORPI SCIENTIFICI
MORÌ NON COMPIUTI CINQUE LUSTRI
IL DÌ 25 GENNAJO 1854
DOPO LUNGO ACERBISSIMO MORBO
CON SOVRUMANA FORTEZZA SOSTENUTO

XXII

(תר״טו)

מצ״ק

החכם הרופא **שמואל מידורו**

אשר בתבונה ובגבורה

לתשועת נאנחים עשה פלאות

קציני ארץ ואביוני אדם

קרובים ורחוקים

קראו לו בטחו בו:

לומדי הרפואה שקדו על דלתותיו

דבריו שתו בצמא:

נאמן עם אלהי אבותיו

לכבודו כבוד ועשר מאס:

ביום לי חשון תר״טו

בן ששים ושש שנה נאסף

XXIII

(תר"טו)

מצ"ק
החכם הרופא **כלב מידורו**
גדול במלאכתו
טוב לב וחונן דלים
החל לעשות לו שם כאביו
אך בדמי ימיו
מחלה ארוכה וקשה נסתרה בעצמיו
וחכמתו וחכמת יולדו לא עמדה לו

—

וביום כ"ו לחדש אב שנת תר"טו
בשנת מות אביו הנאנח עליו
והוא בן שלשים שנה
נאסף.

—

מה כחנו? מה חכמתנו?

XXIV

(תר"טו)

מצ"ק
ברכיה שלום מהזקנים
חכם בלמודיות
יראת אל ואהבת אנוש
משפט ומישרים מעגלותיו
בחכמתו ובצדקתו נכבד
בישראל ובאדם
בין קריאי מועד ויועצי ארץ ישב
גם על מדרש הרבנים היה פקיד
מהלל ומברך זכרו בפי כל יודעיו
מולדתו בלוגו חייו בפאדובה
בשדה אחוזתו לה־פראטה חלה את חליו
וביום כ"ט תמוז תר"טו
יהוא בן נ"ד שנה ושמנה ירחים
להתענג באור יי עלה

XXV.

מצ"ק

ילדה קטנה

נפטרה ביום ט"ו מרחשון לפ"ק

(כסלו תר"יט)

שלש שנים היו ימי בארץ
וּבְדעת וּבְכִשְׁרוֹן
וּבְכֹחַ זִכָּרוֹן — פרצתי פרץ
לפני כל איש בוחֵן
מצאתי חן — רואַי עלי תָּמָהוּ
כל מחמדי הבל
ראיתי ציץ נובל
על כן קִדַּמתי קמתי
ולְצוּר חֲצַבתי שבתי
הוֹרַי חִזְקוּ אִמְצוּ, אַל תִּדַּכָּהוּ

XXVI

(תרי"ט)

מצ"ק

משה אהרן בוכבינדר

ירא את ה' ובמצותיו דבק
כל ימיו בתורה ובחכמה יגע
וטובה לא ראה כי אם בהיטיבו לזולתו
איש מכאובות וידוע חולי היה מבטן
נכתר בכתר הרפואה
יהי אך החל להועיל לשוכבי ערש דוי
יד תחלואיו כבדה עליו
ובליל כ"ז תשרי תר"יט לקח אותו האלהים
והוא בן כ"ט שנה
צדקתו וחסדיו מי ימלל
אמו האלמנה והשכולה מי ינחם
ויודעיו אשר בחנו לבבו הטהור
אנה ימצאו תמורתו

MOSÈ BUCHBINDER

DOTTORE IN MEDICINA
NATO IL DÌ 21 GENNAIO 1829
DEFUNSE IL 4 OTTOBRE 1858

DEL GENITOR, CHE NON CONOBBE, MORBO
LETAL SOLO RETAGGIO EBBE NASCENDO.
D'OGNI DILETTO DERELITTO ED ORBO
VISSE, E TUTTI SUOI DÌ VISSE MORENDO.
LO STUDIO, IL BEN OPRAR, LA FÈ, L'AMORE
DI TUTTI, DIEDER PACE ALL'EGRO CORE.

XXVII

(תר"ך)

מצ"ק

גבריאל ישראל חיים יוסף
בר מאיר טריאסטי

גדול העצה ורב פעלים
מגדל עוז לעדתו
וצפירת תפארתה בלאמים
ברכת אביונים עליו תבא
ויד אוהבי תורה ושוחרי תושיה
מקרוב ומרחוק החזיק:
ספרי הקדש ודברי חכמינו
שעשועיו היו תמיד:
ספר התורה בידו כתב
ובנועם קולו שרת את פני ה':
לבית מקדש מעט
ולתפארת העבודה בו
ולחינוך ילדים וילדות
בחייו ובמותו נדבות הגדיל
ביום י"ז אייר שנת כת"ר
בן שבעים וחמש נאסף:
לזכר עולם יהיה צדיק
ושכרו במרום כפול ומשלש
על התורה ועל העבודה
ועל גמילות חסדים:

יעקב ומאיר טריאסטי
בני אחותו
אשר כאב היה להם
וזכר חסדיו מלבם לא ימוש
זאת לדור אחרון הציבו

XXVIII

(תר״ך)

מצ״ק
החכם המפורסם לתפארת ולתהלה
בכל תפוצות הגולה
מוהר״ר **יצחק שמואל ריג׳יו**
זל״הה
עלה אל השמים בליל י״ו אלול
לפני ה׳ **תטהרו** לפ״ג
וימי שנותיו שבעים ואחת

גוריציאה תבכה על מות **יש״ר**
עִמו פנה הודה פנה זיוה
צפון תימן דורש חכמה יֵמַר
כי בספרים חָקַק, רבים הִרְוָה
ושפת ציון עליו תיליל הספוד
הבו לידידי נא כבוד והוד

XXIX

(תר״ך)

. . . .

. . . .

את הדברים האלה
הכין למצבת קבורתו
החכם המשורר והחוקר
שמו נודע לתהלה ולתפארת בישראל ובאדם
בחבוריו הנדפסים ובספרי חכמי הדור
אשר שאבו ממעינו
כי כל ימיו אסף וקבץ והציל מאבדון ספרים עתיקים
ובאהבה רבה נעתר לכל שואל
והפיץ אור גדול בקדמוניות ישראל
ויוסף הוא המשביר לקרובים ולרחוקים
ושמו יאיר לעולמים עם הצדיקים והמצדיקים
ויהיו ימי חייו תשע שנים וחמשים שנה

GIUSEPPE ALMANZI
DI PADOVA
PER MOLTIPLICE DOTTRINA DISTINTO
L'EBRAICHE LETTERE ED ANTICHITÀ
ILLUSTRÒ INDEFESSO
A LUI I CULTORI DI ESSE
E LONTANI E FAMIGERATI
COME A LARGA FONTE RICORSERO
FRANCO PARLÒ E SCRISSE
FU NEL CONSIGLIARE SAGACE AFFETTUOSO
NELL'OPERARE SOLERTE INSTANCABILE
FIGLIO FRATELLO AMICO ESEMPLARE
MORÌ CINQUANTANOVENNE
IL 7 MARZO 1860

XXX

(תר"ך)

מצ"ק

הישיש הנכבד

המשכיל **שמואל חיים אריה לולי**

צדקה ויושר דרכיו

יראת אלהים אזור חלציו

היה לכל יודעיו אהוב ונכבד

בחכמת החשבון גברה ידו

גדולי סוחרי הארץ

כל הדבר הקשה אליו יביאון

נאסף יום כ"ה אייר תר"ך

תנצ"בה

XXXI

(תר״ך)

מצ״ק

שמחה טריאסטי

אלמנת מנחם סנגויניטי

צדקה וחסד דרכיה

וכל מעגלותיה יראת ה׳

תלאותיה רבו ועצמו

וה׳ היה עוזה

והאמונה משען לה ומשגב

ובת שמנים ושלש

ליל י״ג אלול שנת כת״ר

לקחת פרי ידיה עלתה למרום

XXXII

מצ״ק מרים בתי

(תר״כב)

מרים בת שד״ל
בת שמנה עשרה שנה
בליל מוצאי שבועות שנת תרכ״ב
מארץ התלאות אל מעון השלום עלתה

—

נפש יקרה
להשכיל בַּכֹּל ולהיטיב לַכֹּל
שָׁקַדְתְּ תמיד
ועל בנות גילֵךְ מאד נעלית
ולמה בְּבֹקר ימיִךְ נאסַפְתְּ

—

בְּכֵה עובר
לְהורים גִּדְלוּ מטע תפארת
ופתאום אבד משושם
נכזבה תוחלתם

—

אדון הנחמות יְרַחֲמֵם
וּבְיֶתֶר זרעם יִנַּחֲמֵם

XXXIII

(תרכ״ג)

מצבת קבורת
החכם הרופא טוב עם ה׳ ועם אנשים
ר׳ דוד פיליטץ
בן מוהר״ר יואב פיליטץ זצוק״ל
נאסף אל עמיו
ביום ד׳ אייר תר״כג
והוא בן מ״ב שנה
תנצ״בה

דוד חכמות קנה וביראת אל דבק
ובפדואה דלתות תורת שדי דפק
צדיק ענו היה רואיו עליו תמהו
כי מדרכי דורו דרכי רוחו גבהו
על כן בדמי ימיו מעמק הבכה
לֻקח ושמו יהיה לנצח לברכה

XXXIV (*)

(תר"כה)

מצ"ק
הרב הגדול הדרשן המופלא הרועה הנאמן
מוהר"ר **יחיאל מיכאל זקש** זצ"ל
נולד בגלוגא רבתי בש"ק י"א אלול תקס"ח
וישרת בקדש י' שנים בק"ק פראג המפוארה
ועשרים שנה פה ברלין המעטירה
ונקרא אל השמים בליל כ"ד שבט תרכ"ד

זכר צדקותיו וחסדיו וקנאתו לאלהיו
מלב צאן מרעיתו לא ימוש לנצח
ותהלתו ותפארת חבוריו מלאה הארץ

נפשו הטהורה על שדי תתענג
עם הצדיקים ומצדיקי הרבים
וזכותו תגן עלינו לעולם ועד אמן.

תַּחְתַּי (אֶבֶן תִּזְעַק) שׁוֹכֵב תּוֹרָה זוֹרֵעַ
עַמּוּד לִתְעוּדַת אֵל פַּטִּישׁ לִלְבַב פּוֹשֵׁעַ

(*) נדפס בהמגיד 1865, 101 וגם במכ"ע Corriere Israelitico 1865, pag. 27.

עָנָו וָשַׁח הָיָה, אַךְ עַז לִכְבוֹד הַצּוּר
וּבְשֵׁבֶט תּוֹכַחְתּוֹ בִּקַּע חַלְמִישׁ צוּר
אֵשׁ דָּת וֶאֱמוּנַת אֵל תּוֹכוֹ תָּמִיד יוֹקֶדֶת
עַד נֶפֶשׁ כָּל־מַקְשִׁיב מִשִּׁפְתוֹתָיו יוֹרֶדֶת
רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת יָהּ בַּחַטָּאִים הִבְעִיר
הֵרַךְ אַבִּירֵי לֵב, הַנִּרְדָּמִים הֵעִיר
נֵזֶר רֹאשׁוֹ הָיוּ חָכְמוֹת צָפוֹן תֵּימָנָה
אַךְ מוֹרַשׁ קַדְמוֹנָיו יָקָר לוֹ עַל־כֻּלָּנָה
לִלְשׁוֹן תַּלְמוּד בָּלוּל הֵבִיא מִמֶּרְחָק אוֹר
וּזְמִירוֹת רִאשׁוֹנִים הִטְעִים אֶל חֵךְ הַדּוֹר
עָלָיו יִבְכּוּ דַלִּים וִישָׁרִים יֵאָנָחוּ
וּבְדֶמַע תַּמְרוּרִים עַבְדֵי אֵל יִתְיַפָּחוּ
כִּי מִי כָמֹהוּ עוֹד בַּפֶּרֶץ יִתְקוֹמָם
כֶּרֶם אֵל חַי יִשְׁמוֹר גַּם לַיְלָה גַּם יוֹמָם
הַנֶּפֶשׁ הַזַּכָּה שָׁבָה לִמְרוֹם שָׁמֶיהָ
חוּסָה אָדוֹן וּשְׁלַח נִחוּמִים לַאֲבֵלֶיהָ

כ״ג כסלו תר״כה

לוח השירים

CATALOGO

delle Opere vendibili del medesimo Autore.

(Dirigersi al Dott. Isaia Luzzatto in Padova (Italia))

1, Traduzione della parte 1.ª delle Orazioni di rito tedesco, Vienna 1821, in 8.° Fr. 1.25
2. Prolegomeni ad una Grammatica ragionata della lingua ebraica, Padova 1836 in 8.° gr. . . . , » 3.—
3. Il Giudaismo illustrato, Padova 1848, in 8.° gr. » 1.—
4. Calendario ebraico per 20 secoli, Padova 1849, in fol. » 1.—
5. Lezioni di Storia Giudaica, Padova 1852, in 8.° gr. » 2.50
6. ויכוח על הקבלה ועל קדמות ס' הזהר, Gorizia 1852, in 8.° . . . . » 2.—
7. Grammatica della lingua ebraica, in 7 fascicoli, Padova 1853-69, in 8.° . . . . « 6.—
8. ספר ישעיה מתורגם איטלקית ומפורש עברית, Padova 1855-67 in 8.° gr. . . . . » 10.—
9. Discorsi morali agli studenti israeliti, Padova 1857, in 8,° picc. . . . . » 1.—
10. Lezioni di Teologia morale isr.ª, Padova 1862, in 8.° » 2.—
La medesima Opera fu tradotta in tedesco dal dott. L. E. Igel rabbino provinciale della Bukovina.

11. Lezioni di Teologia dogmatica isr.ª, Trieste 1864, in 8.° » 1.—
12. דיון ר' יהודה הלוי עם הקדמה והערות, 1864, in 8.°
ESAURITO » —.—
13 Catalogue de la Bibliotheque de feu M.r Joseph Almanzi, Padoue 1864, in 8.° . . . . » 2.—
14. Elementi grammaticali del Caldeo Biblico e del dialetto talmudico Babilonese, Padova 1865, in 8.° » 2.—
La medesima Opera tradotta in tedesco . . . . . » 2.—
15. Formulario delle Orazioni degl'Israeliti di rito italiano, con traduzione, 2.ª ediz., Mantova 1866, in 8.° » 2.50
16. Opere del De Rossi concernenti l'ebraica letteratura e bibliografia, 2.ª ediz., Padova 1868, in 8.° » 1.—
17. Introduzione critica ed ermeneutica al Pentateuco, Padova 1870, in 8.° . . . . » 1.—
18. Discorsi (58) storico-religiosi agli studenti israeliti, Padova 1870, in 8.° piccolo . . . . » 2.—
19. חמשה חומשי תורה מתורגמים איטלקית ומפורשים עברית עם הקדמה איטלקית, Padova 1870-76, in 8.° gr., 5 volumi . . . . » 15.—
20. La Sacra Bibbia volgarizzata da S. D. L. e Continuatori, Rovigo 1866-75, in 8.° gr. 4 vol. sciolti » 12.—
21. Il volgarizzamento del Pentateuco, Rovigo 1872, in 8.° un volume sciolto . . . . » 3.—
22. פירושים על ירמיה, יחזקאל, משלי ואיוב, Lemberg 1876, in 8.° gr., un volume . . . . » 2.—
23. דרך ארץ או אטיציזמוס, נדפס שנית עם תרגום איטלקי - Il Falso Progresso, Capitoli tre di S. D. L. al suo Secolo, volgarizzati per la prima volta dall'ebraico dal prof. E. Pontremoli, col testo ebraico e con Introduzione del traduttore, Padova 1879, in 8.°, edizione di soli 100 esemplari . . . . . . » 1.50

N. B. Molte altre Opere furono esaurite.— Se ne vede l'elenco completo in fine al 5.° vol. del num. 19 (il Pentateuco ecc).

Restano poche copie dell'Opera seguente:

Index raisonné des Livres de Correspondance de feu S. D. L. précédé d'un Avant-propos, et suivi d'un Essai de Pensées et Jugements, Padoue 1878, un vol. in 8.° . . . . Fr. 5.—

In corso di stampa:

Il Catalogo degli scritti sparsi di S. D. L. con opportuni raffronti colle altre sue Opere e cogli scritti suoi inediti, compilato da suo figlio dott. Isaia.

Padova, 1° Agosto 1879.